DAN SABRANOSTI

Dvanaest konferencija za mjesečnu duhovnu obnovu

Napisao: O. fra Karlo Nola O. F. M.

SARAJEVO
1955

PASTORALNA BIBLIOTEKA
za svećenički život i dušobrižničku praksu.
Izdaje profesorski zbor Franjevačke teologije u Sarajevu
Urednik: Dr. fra **KARLO KARIN**
Svezak I.

DAN SABRANOSTI

Dvanaest konferencija za mjesečnu duhovnu obnovu

Napisao: O. fra Karlo Nola

SARAJEVO
1955

DAN SABRANOSTI

Dvanaest konferencija za mjesečnu duhovnu obnovu

Napisao: O. fra Karlo Nola O. F. M.
eksprovincijal

SARAJEVO
1955

FRANJEVAČKI PROVINCIJALAT SPLIT - DOBRI

Br. 321/55.

I M P R I M A T U R

Split - Dobri, 6. VII. 1955.

Fr. **K. Nola**, s. r.
provincijal

VOTUM CENSORIS

N I H I L O B S T A T

Sarajevo, 7. VII. 1955.

Dr. fra **Rufin Šilić**, s. r.

NADBISKUPSKI ORDINARIJAT VRHBOSANSKI

Br. 870/55.

I M P R I M A T U R

Sarajevo, 19. VIII. 1955.

Dr. **Marko Alaupović**, s. r.
gen. vikar

Predgovor izdavača

Započinjemo »Pastoralnu biblioteku« s konferencijama za mjesečnu duhovnu obnovu iz pera svim pastoralnim radnicima poznatoga pisca.

Vjerujemo, da mnogi smatraju »hitnijom potrebom« razne propovijedničke ili katehetske publikacije.

Ipak povijest velikih pastoralnih pothvata uči nas, da na početku svake velike duhovne obnove vjernika stoji duhovna obnova svećenika, i to u danima samoće, tišine i razmatranja.

Cilj ove biblioteke jest: pomoć dušobrižnom svećenstvu u naporima oko spasavanja duša. Radi toga smo stavili na početak ove konferencije. Svaka obnova duša počinje od vlastite duhovne obnove. Željeli bismo pomoći svećenicima i u tom obnavljanju vlastite nutrine.

Nadamo se, da će slijediti i druge korisne publikacije pastoralnog sadržaja.

Pozivamo svu svećeničku braću, da nam pomognu svojim sugestijama i svojom suradnjom.

Uredništvo »Pastoralne biblioteke«

Konferencija I. (za siječanj)

Sretna Nova Godina!

(Svatko je kovač svoje sreće!)

Ovim pozdravom: »Sretna Nova Godina!« mi želimo svome prijatelju sreću u novoj godini. Ali ta želja ništa ne upliva na njegovu sreću. To je samo naša dobra želja, izraz našega prijateljstva; i ništa drugo. Uza stotinu naših dobrih želja, njemu nova godina može biti vrlo nesretna.

»Sretna Nova Godina«, to je samo jedan društveni i uljudni izraz dobre želje, i ne upliva nimalo na željenu sreću.

Ja, svećenik, kada vam kažem: »Sretna Nova godina«, hoću da vas upozorim, gdje je zapravo prava sreća, i da vi sami imate u ovoj godini izgrađivati sebi svoju sreću, i vremenitu i vječnu, jer je zapravo »svatko kovač svoje sreće.«

Potreba naravi. Neki mudrijan u Ateni stao se jednog dana hvaliti po pazaru, da će sutra svima, koji dođu na pazar, pogoditi, što koji želi. Skupilo se sutradan oko njega mnoštvo svijeta i pitahu ga: što ja želim? On im svima daje ovaj odgovor: »Ti želiš prodati skuplje, a kupiti jeftinije!«

Iako ih je taj odgovor začudio, moradoše ipak priznati, da je istinit.

Ovaj odgovor, iako je valjda bio istinit za sve one, koji su došli toga dana na pazar, nije istinit općenito i za sve ljude. Priča se naime o Tebancu Kratu, da je sve svoje imanje utopio u more, jer mu je smetalo na putu kreposti. Sv. Franjo Asiški i toliki sveci katoličke Crkve svoje su imanje razdijelili dragovoljno siromasima. **Nisu** dakle željeli **skuplje** prodati.

Naprotiv, da je onaj mudrijan dao ovaj odgovor: »Ti želiš biti sretan«, taj bi odgovor vrijedio općenito za sve ljude, jer je i Krato utopio u more svoje bogatstvo, a Franjo ga dijelio siromasima s jednom jakom i dubokom željom: da budu sretni. Zašto ljudi plaču u nevolji i zašto drhću pred zlom, koje ih čeka, nego iz želje: da budu sretni. Zašto i samoubojica uzima otrov i ispija ga nego iz želje: da bude manje nesretan. Željeti sreću jest općenita i sveopća nužda i težnja ljudske naravi; taj zakon ne pripušta ni jedne iznimke.

Što je sreća?

Sreća je neko blaženstvo i zadovoljstvo, koje osjećamo, kada nam se je ispunila koja želja.

Ova sreća je negativna i pozitivna. Negativna je sreća u srcu onoga, koji nema nikakvih želja. Takovu je sreću uživao Diogen, koji je imao samo jednu želju: da mu se Aleksandar ukloni sa sunca, te da se u svojoj bačvi može slobodno grijati na Božjemu suncu.

Ljudi redovito nemaju ni ove negativne sreće. Tako su neke američke novine jednoga dana donijele oglas: »Kome ne treba ništa, neka se prijavi, i dobit će sto dolara!« — Sutradan mnoštvo svijeta nagrnulo s izjavom, da ne trebaju ništa i da im se izruči obećanih sto dolara. Svi su se razočarali, kada su dobili — samo posve ispravan odgovor: »A zašto tražite dolare, kad vam ne treba ništa?!«

Pozitivnu sreću uživa onaj, kojemu su ispunjene **sve** želje. Takvu je sreću uživao sv. Pavao, kada je govorio: »Prepun sam veselja, i srce mi drhće od radosti u svim svojim nevoljama« (2 Kor. 7, 4.).

Tu sreću još uz druge svece uživao je sveti naš otac Franjo Asiški, kada je govorio: »Bog moj i sve moje!«

Pravu i potpunu sreću ima onaj, koji po riječima sv. Augustina, »nema ništa, što ne će; a ima sve, što hoće.«

Kakva je ta sreća?

Prava sreća mora se sastojati u nečemu, što mogu postići svi ljudi, samo ako hoće. Budući da je sreća nužni zahtjev svakoga čovjeka, svaki je čovjek može i mora — samo ako hoće — postići, jer bi inače Tvorac naravi bio krvnik, koji bi u ljudsku dušu usadio neku težnju, koju ne bi mogla nikada postići. A to se o dobrom našemu Ocu na nebesima ne smije reći. Prava sreća mora trajati, doklegod čovjek traje, jer to već ne bi bila prava sreća, ako bi se čovjek bojao, da će mu netko tu sreću, protiv njegove volje, ugrabiti.

Prava sreća mora zadovoljiti i tijelo i dušu, jer ako zadovolji samo jedno, to je sreća samo tijela ili samo duše, a ne cijeloga čovjeka.

Prava sreća mora se napokon sastojati ne u nečemu, što je niže ili jednako čovjeku, nego u nečemu, što je veće i bolje od čovjeka.

Ako u vino od 12 stepena ulijete vode, niste ga poboljšali, nego pogoršali; ako ulijete vina isto od 12 stepena, onda ste ga ostavili na istome; ali, ako ulijete vina 13—16 stepena, onda ste ga poboljšali.

Je li sreća u tjelesnom uživanju?

Površni ljudi, koji dublje ne promatraju, vrlo su osjetljivi na sve porive naravi. Narav u njima uzbuđuje razne želje i kadikad ponešto zadovolji koju od tih želja. Zaneseni tim uspjehom traže sreću u zadovoljenju tih želja, pa im je sva briga, da sve postignu, čim će utažiti svoje tri glavne pohote i želje: pohotu puti, pohotu očiju i oholost života.

Ljudi smatraju, da im je u tome sreća, pa je sav njihov rad, sva nastojanja i sve energije upravljene samo na to troje: ili da zadovolje svojim putenim pohotama, ili da steknu bogatstvo, ili da postignu časti, pa da u tome nađu sreću.

A da li je baš nalaze?

Pogledajmo, promotrimo i upitajmo takove ljude, pa da vidimo, jesu li sretni.

Pohota puti. Jesu li zapravo sretni oni, koji samo za to žive, da udovoljuju svome živinskome, pohotnome nagonu?

Najprije ističem, da tijelo dolazi u dodir s vanjskim predmetima samo preko pet sjetila. Oči zapažaju boje i tim uživaju u ljepoti; uši zapažaju zvuk i tako uživaju u pjevanju i glazbi; nos zapaža miris i uživa u blizini miomirisnih predmeta; usta su osjetljiva na ukus i uživaju u hrani; naše ruke i sva površina našega tijela osjetljiva je na dodir nekih predmeta i uživa u tom dodiru. Mi samo preko naših sjetila zapažamo vanjski svijet i u njemu uživamo. Svako naše osjetilo ima svoj predmet zapažanja i uživanja. Tko nema očiju, ne može ušima uživati u ljepoti boja.

Kralj Salamun sam o sebi pripovijeda, da je pustio svim svojim sjetilima da uživaju, što hoće i koliko hoće, pa uza sve to morao je bolno izjaviti: »Ispraznost nad ispraznostima: i sve je ispraznost i žalost duha« (Eccl. 1, 2. 14.).

Najveći miljenik zemaljske sreće bio je, kažu, veliki njemački pjesnik Göthe. Imao je i zdravlja, i pameti, i časti, i svakoga uživanja. Postoji i danas muzej Götheove sreće, u kojemu se nalaze pače i pletenice kose njegovih ljubimica. Pa, je li bio sretan, neka kaže sam. U svom remek-djelu »FAUSTU« prikazuje samoga sebe, kako nigdje nije našao sreće ni zadovoljstva. U zadnji čas kao da mu je sinuo jedan tračak sunca sreće; a baš u taj čas, kao za inat, zatekla ga smrt. Stoga je posve ispravno sam izjavio: »Živio sam 81 godinu, ali ni jedan dan nisam bio sretan!« Novine često donose, kako zaljubljeni parovi svrše samoubojstvom. A kako to protumačiti, ako li tjelesna naslada donosi sreću?

Pohota očiju. Drugi traže sreću u gomilanju silnoga blaga, imanja a osobito novca. A jesu li sretni?

Nazad nekoliko godina jedan list u Londonu otvorio je anketu: »Što je novac?« Stiglo je 6000 odgovora. Najbolji odgovor bio je nagrađen. — A nagradu je dobio ovaj odgovor: »Novac je predmet, kojim možeš doći svugdje, samo ne u nebo; kojim možeš kupiti sve, samo ne sreću!« Pazite: »Sve, samo ne sreću!«

Stara je rečenica: »Čežnja za novcem raste tim jače, što se i sam novac množi« (Crescit amor pecuniae, quo ipsa pecunia crescit).

Jednom je obolio kraljev sin. Da ozdravi, narediše liječnici, da obuče košulju sretnoga čovjeka. Kralj sam, uza sve svoje bogatstvo, nije bio sretan. Poslao glasnike po cijelom kraljevstvu, da traže sretna čovjeka. Obiđoše i propitaše sve bogataše — ali nitko sretan. Nađoše ipak jednoga čovjeka sretna, ali ovaj — nije imao košulje!

Oholost života. Zadnji, iako najmanji, dio ljudi drži, da će biti sretni, kad postignu odlične i uzvišene službe: kada budu čašćeni. A je li i tu sreća?

Čitamo u povijesti Staroga Zavjeta, kako je Aman, prvi ministar perzijskoga kralja Asvera, bio silno slavohlepan. Tražio je da svi Izraelci ispred njega pokleknu i poklone mu se. To su jadni Izraelci i činili. Ali to nije htio jedini Mardohej, ujak kraljice Estere. Aman se je grizao od

ljutine i napravio takvu spletku, u kojoj bi imao sigurno poginuti Mardohej. I već je u svom dvoru pripravio i vješala za Mardoheja.

Ali, Bog je to drugčije rasporedio. — Na ona ista vješala, koja je Aman podigao za Mardoheja, dade kralj objesiti istoga Amana. I to mu je bila plaća za njegovu slavohlepnost i mržnju protiv Mardoheja. To je bilo u stara vremena, pa čujmo sada jedan primjer iz novije povijesti.

Veliki i silni Napoleon, kad je bio pobijedio blizu cijelu Evropu, izišao je jednom pobjedonosno na balkon Louvre-a i u ruci držeći novorođenoga sina Akvilota, uskliknuo je: »Budućnost je moja!« A nije mu jadnome tada ni palo na pamet, da je njegova budućnost — zatočenje i smrt na zapuštenom i samotnom otoku sv. Helene!

Stoga se može reći, da sva sreća ljudske slave jest »voda vrh pijeska.«

Smrću svršuje sve.

Kada bi ljudi i mogli naći sreću u uživanju ovoga svijeta, to nije prava sreća, jer nije trajna, i najdalje sa smrću svršuje sve. — Tako čitamo u knjizi Danijelovoj, kako se je haldejski kralj Baltazar za jedne kasne večeri gostio na sjajnoj gozbi i ispijao najopojnija pića iz zlatnih posuda, ugrabljenih iz hrama u Jerusalemu. Za najvećeg uživanja pojave se na zidu tri tajanstvene riječi: **Mane, Tecel, Fares.** Te riječi protumači Daniel ovako: Mane — prebrojio je Bog tvoje carstvo i do kraja ga pribrojio; Tecel — izmjeren si i našao si se lagan; Fares razdijeljeno je tvoje carstvo i dano Medijcima i Perzijcima. — I istu noć bi ubijen Baltazar, car Haldejski« (Daniel 5).

I tako evo svrši slava i uživanje Baltazarovo.

U svijetu i tijelu nema sreće.

Glavni uzrok, što čovjek ne može naći sreće u tjelesnim i zemaljskim nasladama, stoji u tome, što se čovjek sastoji ne samo od tijela, nego i od duše, koja je važniji i glavniji dio u čovjeku. Zadovoljavajući tijelo, ne samo što se tim ne zadovoljava duša, nego se ona i ogorčava, ukoliko je ponizuje i žalosti poživinčenje njezina sudruga: tijela. I ona za to po svojoj duhovnoj naravi neprestano protestira i tim ne da čovjeku mirno uživanje tjelesnih naslada. Stoga je vrlo vrijedna ona izreka velikog umnika Aristotela, koju je izrekao, kada je vidio Sardanapalov kip, a ispod njega natpis: »Jedimo i pijmo; ionako sutra od nas ništa!« Tada je kažu, Aristotel uskliknuo: »Lijep i duhovit natpis; samo da je to kip, ne čovjeka, nego svinje!«

Koliko god živinski čovjek hoće da traži sreću u živinskim nasladama, kao da je životinja, a ne čovjek; dotle će se ipak duša u čovjeku vazda buniti i prigovarati ponavljajući izreku Senekinu: »Veći sam, i za veće rođen, a ne da budem gadni rob tijela.«

I tim svojim prigovaranjem ogorčavat će tjelesne naslade, pa tako onemogućiti, da čovjek ikada nađe svoju sreću u blagu i nasladama ovoga života i svijeta.

Najsigurniji dokaz, da zemlja i tijelo ne može usrećiti čovjeka, jest grozničavo traženje i gramzenje za sve to novijim i rafiniranijim uživanjima. Kada se je čovjek najeo, on je sit, i ne mari više da jede.

Tražiti vazda i sve to više zabava znak je ne sitosti, ne sreće, nego grozničave i bolesne žeđe, koja, što više pije, to je još veća. To je znak strasti, a ne sitosti i sreće. Mladi dječak Kir uzgajao se je na dvoru svoga djeda medijskog kralja Astijaga. Kir bi vidio djeda i njegove drugove, kako puno i neprestano piju, pa se je sablaznio. Rekoše mu: »A zar kod vas (u Perziji) ljudi ne piju?« — »Piju, odgovori Kir, ali, kad se napiju, onda više ne piju; a vi, vidim, što više pijete, to još više žednite!«

Mladi dječak Kir, kao fini psiholog, zapazio je, da se strast nikada ne može zasititi, niti može ona čovjeka usrećiti.

Sreća u duši

Duhovno uživanje. Kada ne možemo naći sreće u tijelu, pokušajmo i ispitajmo, možemo li je naći u duši?

Najprije da vidimo, postoji li uopće **duhovno uživanje.**

Nešto ću vam pripovjediti. Fridrik II. njemački car, došao je sa silnom vojskom u Italiju i izvojštio pobjedu nad Saracenima u Siciliji. Iza toga odmarao se je u svojoj palači u gradu Bari, a kroz to vrijeme sveti otac Franjo Asiški prolazio je kroz Bari. Čuo car da je Franjo neki svetac, pa je htio iskušati njegovu svetost. U tu svrhu dade prirediti svečanu povorku, a poslije nje sjajnu večeru. Pozva on i Franju na tu proslavu. Franjo pomisli u sebi: evo zgode da održim caru i njegovim dvorjanicima zgodnu »propovijed«, i primi poziv.

Tri hiljade saracenskih vitezova držali su zapaljene zublje i pravili ogradu (špalir), dok su car i Franjo prolazili. Iza povorke čekala ih je sladokusna gozba u najsvečanijoj dvorani careve palače, koja je bila rasvijetljena mnoštvom svijeća. Stolovi su bili puni svakovrsnih poslastica, a oko njih posjedali car, Franjo, knezovi, baroni te mnogi crkveni i državnih dostojanstvenici. Uzvanici se silno začudili i među sobom šaputali, zašto je car pozvao i toga siromašnoga bosonoga fratra, i još mu dao desnu stranu za stolom. Kad je Fridrik ušao, srebrene su trube zatrubile i pozdravile cara, a iza toga mlade saracenske djevojke udarile izvađati svoje čudne i zamamljive plesove. Vikači stali hvaliti obilje i naslade careve večere, a pjevač uz harfu pjevao je njemačke junačke pjesme. Razne sluge nudili su svakovrsne poslastice u jelu i piću. Zamalo su se svi gosti slatkim vinom udobrovoljili i stali klicati caru. Sam Franjo je sjedio uz kralja i šutio, a oči mu i duša zanesene u posve druge ljepote i naslade.

Jednom se car okrene k Franji i upita ga: »Na što sad misliš, fratre?« — »Veličanstvo, sada baš mislim, kako je sretan moj brat Marsilije, jer u samoći i šumi razmišlja o ljubavi Božjoj«.

Car se malo iznenadi, ali ne odgovori ništa. Poslije malo vremena opet ga pita: »A što sad misliš fratre?« — »Veličanstvo, opet odgovara Franjo, sada mislim, kako je sretan moj brat Agej, koji u ovo doba dvori gubavca u Kremoni«. Opet car zamuknu, ali pomisli u sebi, da će još veće igre, zamamniji plesovi ipak Franju smesti i zanijeti. I svirači su još jače svirali, plesačice još zamamnije plesale, a vino se je sve to više pilo. I onda će car po treći put: »Fratre, a na što sada misliš?« — »Veličanstvo — mislim, kako je pravo sretan moj brat Bernardo, koji sada čisti staju nekoj udovici, a kasnije će joj djeci pripovijedati o blagoj nauci Isusa Krista«.

Car je tada razumio, da je izgubio bitku, pa otpusti Franju pokazavši dobro, da ga i on voli i da ga poštuje.

Je li istina, kada ste ovu pripovijest slušali, da vam je bila draga i da ste uživali?

Uživali ste? — Ali u čemu? — Je li to uživanje bilo u očima? — Ne, oči uživaju u lijepim bojama. Je li u ušima? — Ne ni to, jer uši uživaju samo u slatkim zvukovima, a moj glas nije baš miloglasan. Je li u nosu? — Nema tu nikakva mirisa. — Niste dakle uživali na nijedno od pet sjetila. Onda to nije bilo tjelesno uživanje? Sigurno da ne. A ipak je bilo uživanje? Jest, i to duševno. Vi ste u svojoj duši uživali, kada sam vam ovo pripovijedao. — I duša dakle uživa? Bez sumnje.

Ali, rekli smo, da tijelo uživa kroz svojih pet sjetila; a ima li duša svoja sjetila, kroz koje uživa? Duša nema sjetila, jer samo tijelo ima sjetila, ali duša ima nešto slično, kroz što ona uživa: ima dvije moći — razum i volju. Slušajući ovo vaš je razum uživao u zanimivosti događaja, a uživala je i volja upoznavši Franjinu veliku krepost i svetost.

Još ću vam nešto kazati. Godine 1936. podijeljeno je u crkvi Gospe od Zdravlja u Splitu oko 35000 svetih Pričesti, a u crkvi Gospe Lurdske u Zagrebu oko 70.000. — God. 1946. taj je broj i u Splitu i u Zagrebu blizu podvostručen. Da li je to progon vjere?

Čuvši i ovo, uživate. Uživa vaš razum doznavši jednu činjenicu, a uživa još više volja, koja se naslađuje u dobru, što se je broj svetih Pričesti podvostručio. Razum uživa, kada dozna za jednu istinu, a volja uživa, kada joj razum predoči jedno dobro djelo. Tako je stari i glasoviti Arhimed uskliknuo od veselja: »Iznašao sam!« (heureka), kada je otkrio svoj poučak; a tako je Pijo V., poslije nego je u viđenju vidio, da su kršćani kod Lepanta pobijedili Turke (1571) rekao svojim dvorjanicima: »Veselite se — pobijedili smo!«

Može se dakle naći neko uživanje i veselje i u duši. I to ne samo trenutačno, nego i trajnije.

Tko bi mogao protumačiti, zašto neki svršeni gimnazijalci radije studiraju da budu profesori, nego li odvjetnici ili liječnici ili inžinjeri, iako su im ova zvanja mnogo unosnija i pružaju mnogo više zemaljskih užitaka? Tu je jedini razlog, što takvi mladići više uživaju u proučavanju raznih znanosti, nego li u komodnim i unosnim službama. Imaju dakle duševno uživanje, koje im naknađuje i prekoračuje tjelesna uživanja. Tako mi je neki profesor sveučilišta govorio, kako on smatra nedostojnim čovjeka trošiti vrijeme zimi u kafani, a ljeti u kupanju; za nj je mnogo ljepše i idealnije: provoditi vrijeme u istraživanju i proučavanju arhiva.

Zašto se neki mladići dobrovoljno prijavljuju u vojsku i idu na najteže položaje sa priličnom sigurnošću smrti? — Za to, jer za njih, vrijedi ona: »Slatko je i časno za domovinu poginuti« (Dulce et decorum est pro patria mori).

I sama smrt podnesena za jedno veliko dobro: spas domovine, može biti slatka.

Zar ovo dovoljno ne dokazuje, da postoje zapravo i duševna uživanja, koja su puno ljepša i plemenitija od tjelesnih!

Uživanje u Bogu

Rekli smo da možemo uživati i u duši, a to uživanje biva preko razuma i volje, koji se naslađuju u istini i dobru.

Vi ste malo prije uživali, kada ste slušali onaj događaj između cara Fridrika i sv. Franje. Kad bih vam ja znao i više takovih primjera pripovijediti, vi biste još više uživali. Kada u jednoj crkvi propovijeda dobar propovjednik, crkva je puna svijeta cijeli sat prije nego li počne propovijed: svijet nalazi užitak u propovijedi. Pače tako uživa u slušanju da zaboravi i na hranu.

Čitao sam, da je neki franjevački propovjednik 6 sati neprestano govorio i držao napeto mnoštvo svijeta od 5000 osoba. A zar ne čitamo u Evanđelju, da je mnoštvo svijeta slijedilo i slušalo Isusa kroz tri dana, a nisu ništa jeli. To bi proslijedilo i dalje, da se nije Isusu smililo i na njihovo tijelo, pa ih nahranio sa pet hljebova i pustio kući.

Činjenica je i ovo: mladi učenik manje pazi na razlaganja profesora, a stariji učenik bolje pazi, više se zanima i nekim uživanjem prati predavanje profesora. Što je netko više posvećen nauci i znanju, to u njemu više uživa. Tako se neki profesori zadube u svoje knjige, da zaborave doći i na objed.

Iz svega spomenutoga slijedi ovo: što nam pametniji pripovijeda, to ga s višim uživanjem slušamo; ali i to: što smo i mi sami pametniji, to predavatelja bolje razumijemo i s većim užitkom pratimo. Mjesto da nam predavanje drži jedan čovjek (pa bio taj i najpametniji!) neka nam to predavanje drži nestvorena Mudrost: Bog. Pa, kad bismo ga mi htjeli i mogli slušati, to bi bio neizmjerni užitak: nikada nam ne bi dosadilo; samo bismo u božanskom zanosu živjeli.

Prigovorit će mi se, da mnogi redovnici i svećenici gotovo potpuno sreće nemaju na zemlji, neprestano slušaju riječ Božju u razmišljanju i proučavanju Svetog pisma i čitanju pobožnih knjiga, a ipak nemaju tako velikoga duševnoga užitka u tome.

Tako je uistinu. Ali tome nije uzrok ni u Bogu ni u našoj duši, nego u našemu tijelu. Sveto pismo kaže: »Tijelo, koje se raspada, otešćava dušu« (corpus, quod corrumpitur, aggravat animam) (Sap. 9. 15). Naše tijelo nam smeta potpuno čuti glas Božji, i sa tjelesnim smetnjama ometa i našu duhovnu zabavu u Bogu. Dok smo god na zemlji, mi gledamo Boga »u zagonetki i u zrcalu«. »Znamo, dok stanujemo u tijelu, da smo putnici, daleko od Gospodina; jer putujemo u području vjere, ne u području vida. Ali se čvrsto uzdamo i radije volimo otputovati od tijela, i stanovati kod kuće (nerukotvorene, vječne na nebesima) kod Gospodina« (2 Kor. 5, 1—8). A tek poslije smrti gledat ćemo Boga »licem u lice«.

Tijelo dakle smeta našoj duši. Kako nam je teško moliti, ako je crkva hladna, ili ako je u crkvi prevruće, ili ako smo puno gladni ili siti, ili nas glava boli. Zašto je puno lakše i ugodnije razmatrati sjedeći nego li klečeći?! Sve su to razlozi, da nam na zemlji tijelo otešćava duševno uživanje u Bogu. Naše tijelo uopće ne podnosi da mu se objavi veličanstvo i slava Božja. Pripovijeda se o našem ocu sv. Franji Asiškom, da mu je anđeo jednom samo malo zagudio na gusle. I to je Franju zanijelo u veliki zanos. I Franjo je kasnije govorio, da je anđeo još i dalje guslio, on bi umro od zanosa: ne bi mogao podnijeti toliko **uživanja. A tako i mnogi drugi sveci.**

Ako se koje duše više oslobode tereta tijela, kao na primjer redovnici i redovnice, koji se ne moraju brinuti za svakidanji kruh, a po zavjetu čistoće lišeni su skrbi za obitelj, takove duše imaju više vremena i ljubavi da se posvete molitvi i razmatranju. One u tom nalaze uživanje i sreću. Ako li uopće ima na zemlji sretnih duša, to su duše dobrih, pobožnih i svetih redovnika. I ovakova sreća jest prava, iako ne još potpuna, sreća. Činjenica je, da mnogi od onih, koji su uživali zemaljsku sreću, počine samoubojstvo iz očaja; a nije se nikada našla dobra i pobožna duša, koja bi iz očaja, počinila samoubojstvo. I dobre i pobožne duše trpe, ali one znaju, zašto trpe i da će im to trpljenje biti naplaćeno, pa mirno, sklopljeno, pače i zadovoljno trpe. Susreo se jednom neki redovnik s jednim liječnikom, koji je bio slabo raspoložen. Pitaju se oba među se: kako ste, a liječnik odgovori: slabo, redovnik: dobro. Čudno pogleda liječnik redovnika, kao da mu ne vjeruje, a redovnik će liječniku: »Moj doktore, ja sam dobro, jer znam, zašto trpim«. — A liječnik će na to u dva puta: »Ja, Boga mi, ne znam, zašto ja trpim«. I to je razlog, da je redovnik bio zadovoljan, a liječnik nezadovoljan.

Nekim opet dušama Bog kao da proširi duhovno obzorje i udijeli im jednu uzvišeniju i savršeniju intuiciju. To su kontemplativne duše, koje Bog uzdiže u više duhovne sfere, gdje im udijeli jači tračak svoje svjetlosti, ali i svoje radosti. Te duše u svom mističkom zaručenju s Bogom kao da već uživaju na zemlji raj. I to su najsretnije duše na zemlji. Takova je bila sv. Terezija, sv. Ivan od Križa, sv. Petar Alkantara i drugi sveci obdareni mističkim ujedinjenjem s Bogom.

Sreća u blaženstvu nebeskom

Sveti kralj — pjesnik David tužio se je, kako mu se je odugljilo njegovo obitavanje na zemlji pa je tražio, tko će mu dati krila golubice pa da odleti i da otpočine: »Čezne duša moja za tobom Gospodine, i kao što jelen čezne za izvorom vode žive, tako duša moja za tobom Gospodine«. Ali te sreće na zemlji nije mogao postići, pa se je smirio, prilagodio i zavapio: »Nasitit ću se, kada se pojavi slava tvoja, Gospodine« (Satiabor, cum apparuerit gloria tua, Domine) (Ps. 16, 15).

A ta slava Gospodnja jest »svjetlo slave« (lumen gloriae), koja će se pravednicima očitovati tek poslije smrti, kada budu gledali Boga »licem u lice«. »A kad se ovo raspadljivo obuče u neraspadljivost, i ovo smrtno obuče u besmrtnost, onda će se ispuniti riječ, što je napisana: »Pobjeđa proguta smrt« (1 Kor. 15,54). Nama će se tada dogoditi kao jednom slijepcu, koji je rođen s mrenom na očima. On za svijet znade samo po kazivanju ljudi (po vjeri), a kad mu se digne mrena, onda će vidjeti svojim očima (licem u lice). Koja li razlika od poznavanja stvari po kazivanju ljudi i od gledanja svojim vlastitim očima! Tolika je razlika između našega poznavanja Boga na zemlji i poznavanja poslije smrti, u vječnosti. Kao što mrena smeta očima, tako naše tijelo smeta duši. Tek u nebu vidjet ćemo Boga, kakav i kolik zapravo jest. Tada ćemo istom upoznati, što je i tko je Bog: neizmjerni duh, svemogući Gospodar neba i zemlje i naš predobri Otac. Iz te spoznaje porodit će se ljubav, a iz ljubavi uživanje, kako je to jezgrovito izrazio sv. Augustin: »Videbimus, amabimus, vocabimus: vidjet ćemo, ljubit ćemo, uživat ćemo.!«

A što ćemo uživati?

»Oko nije vidjelo, uho nije čulo, u srce čovječje nije ušlo, što je Bog pripravio onima, koji ga ljube« (1 Kor. 2, 9).

»Koji je vidio Boga, sve mu je maleno!«

Sv. Grgur Papa, poučen dubokim duhovnim razmatranjem o savršenostima i veličini Božjoj, izrekao je vrlo značajnu i magistralnu rečenicu: »Videnti Deum angusta est omnis creatura: koji je vidio Boga, sve mu je maleno«.

To je ispravno. — Koji je vidio Zagreb, Split mu je kao selo; koji je vidio Beč, i Zagreb mu je kao selo, a koji je vidio New-Jork, tome je i Beč malen.

Dante pripovijeda u svome »Raju«, kada je došao na vrata raja, da se je zagledao u svemir, da nađe našu zemlju. I našao je, ali mu se učinila kao zrno prosa. Onda je pomislio: »Jadni ljudi, u što ste se zaljubili, za što se tučete? — za to zrno prosa; a tamo je Bog — tako neizmjerno velik, a tamo je raj — prepun svake sreće i blaženstva!«

Možda vam se čini nejasno, kako to u Bogu i raju može da se nađe svaka sreća i blaženstvo, i kako se u raju može uživati, n. pr. lijepo pjevanje.

To se sve u raju nalazi, i to u savršenijoj mjeri.

Promotrite ovo: riba pliva u moru, a čovjek ne; ptica leti u zraku, a čovjek ne; vo ima rogove, da se brani, a čovjek ne; zec ima brze noge, da uteče, a čovjek ne; slavuj lijepo pjeva, a čovjek ne. I rekli bismo, da je čovjek nazadniji u nekim stvarima od životinja. — Uistinu, čovjek je u tijelu nazadniji od mnogih životinja, ali on to svojim razumom naknadi i nadmaši. Čovjek je izumio podmornicu, pa pliva; izumio avion, pa leti; izumio pušku, pa se brani; izumio auto pa bježi, a izumio razne muzikalne instrumente, koji nam daju ljepše i melodičnije arije nego li su slavujeve.

Kako čovjek u svom razumu sadrži savršenstva životinja, na mnogo savršeniji način Bog u svom božanstvu ima puninu svih savršenosti, svake sreće i blaženstva. On je sam blažen po svojoj biti i naravi; a čovjek je samo toliko blažen i sretan, ukoliko mu Bog podijeli tračak svoje sreće i blaženstva. A to On daje samo svojim prijateljima, a ti su samo oni, koji vrše njegove zapovijedi i tim pokazuju da Ga ljube.

Kojim putem krenuti?

Mladi Herkul imao je da odluči sudbinom svoga života. Našao se na raskršću pa nije znao, kojim putem da krene. Priskoči mu odmah mlada nasmijana djevojka i pozivlje ga: »Slijedi mene — ja sam Sreća, — i učinit ću te sretnim davši ti sve naslade svijeta.« Pristupi i druga, ozbiljna i skromna djevojka, a zvala se »Krepost«, pa će ona Herkulu: »Ne idi za Srećom, jer će te njezina »sreća« unesrećiti. Idi za mnom. Povest ću te trnovitim putem, ali ćeš postati velik i slavan.« Herkul se junački odluči, okrene leđa tjelesnoj sreći i uputi se za krepošću. Učini junačka djela i ostavi glasovito ime.

Mi se svi nalazimo na ovom Herkulovom raskršću. S jedne strane nudi nam se sreća u tjelesnim nasladama, u bogatstvu i časti. Ali ta će sreća ubrzo svršiti, a iza nje slijedi smrt i vječna nesreća u paklenim mukama. To je taj Isukrstov »široki put«, koji vodi u propast.

S druge strane nudi nam se Krepost — težnja za duhovnom srećom, koja na zemlji nosi sa sobom trnje i trpljenje, ali vodi u život vječni. To je Isukrstov trnoviti put, koji konačno dovodi u život (Mat. 13, 14).

S jedne strane imamo časovitu sreću pa vječnu nesreću, a s druge strane imamo časovitu nesreću pa vječnu sreću.

Tko je pametan, odbacit će vječnu nesreću, a odabrati vječnu sreću — pa taman u ovome životu morao se odricati časovitih naslada i nositi svoj križ s Kristom. Tako je pametno učinila i sv. Katarina, koja je od ponuđenih joj dviju kruna: trnove i zlatne, najprije uzela trnovu krunu a danas i u vječnosti nosit će zlatnu.

Sv. Pavao poručuje po Galaćanima i nama: »Ne varajte se! Bog se ne da ružiti, jer što čovjek posije, ono će i žeti. Tko sije u tijelo svoje, od tijela će žeti propast, tko sije u duh, od duha će žeti život vječni« (Gal. 6, 7-8). Tražimo li dakle sada tjelesnu i vremenitu sreću, dobit ćemo kasnije i tjelesnu i duhovnu, vječnu nesreću; tražimo li naprotiv u vremenu duhovnu sreću — dobit ćemo na nebu pravo i vječno duhovno blaženstvo, a po uskrsnuću i tjelesno — blaženstvo.

Predosjećaj prave sreće

Jedan dođe oko 10 sati u kuhinju i pita nešto jesti, i kažu mu, da nema ništa, ali da se za podne kuha vrlo dobar objed.

Drugi dođe u kuhinju — i dadu mu malo slatkiša, koje on slatko pojede, ali mu kažu, da na podne ne će biti ništa za objed, a i sam je vidio, da se ne kuha ništa.

Koji će od ova dva lakše izdržati do podne?

Sigurno prvi, jer će mu pomisao na dobar objed za podne dati snage da pretrpi glad; pače će mu ta glad biti i draga, jer će slađe objedovati.

Ovaj drugi samo je sa malo slatkiša podražio svoj tek, pa teže osjeća glad. A najgore je, što i na podne ne će imati što jesti.

Oprostite, što moram ovakovim tjelesnim usporedbama da razjašnjujem duhovne stvari.

Kuj sam sebi sreću

Vječna sreća na nebesima, kako smo rekli, jest samo nastavak i kruna duhovne sreće na zemlji. Ova duhovna sreća dobiva se: »protivnim činima«, t. j. mrtvenjem živinskih nagona i odricanjem neurednih zemaljskih naslada, i molitvom: uzdizanjem pameti i srca k Bogu.

Vječna sreća jest nagrada »kruna slave«, koju će pravedni Sudac dati onima, koji su »dobar boj vojevali i vjeru sačuvali.«

Stoga, »dok imamo vremena, činimo dobro«. Kršćanskim životom, mrtvenjem i molitvom zaslužuje se kraljevstvo nebesko; kuje se sebi sreća.

Tko dakle hoće da bude sretan, a to svi želimo, neka nastoji živjeti kao dobar kršćanin, upravljati se u svemu prema Volji Božjoj — i taj će biti miran i spokojan na zemlji usred najvećih nevolja, a poslije smrti čeka ga »kruna slave«, vječna sreća na nebesima. Tko hoće — taj može da izradi sebi sreću i da je uživa.

I kada vam kažem: Sretna Nova godina, to želim da kroz ovu godinu kršćanski živite, budete dobri, blagi, strpljivi, pobožni i tim ćete sami zaraditi sebi neumrlu nagradu i neuvelu krunu na nebesima. Amen.

Konferencija II. (za veljaču)

Volja

Sveti Toma, najveći naučitelj Crkve, imao je rođenu sestru redovnicu. Ova mu jednom pisaše: »Dragi brate, ja bih se željela posvetiti; kaži mi, što mi za to treba.« — Sveti Toma na to ne odgovori ništa.

Drugi put sestra opet upravlja molbu i traži odgovor.

Opet sv. Toma šuti misleći, da je to samo pobožna ženska želja i sentimentalnost, a računao je: ako to bude prava želja, ona će je opet ponoviti.

I zbilja, sestra i treći put moli i kumi svoga brata, da joj pokaže put kreposti i svetosti, a bila je uvjerena, da će joj brat ipak jednom odgovoriti. Nadala se je ona još, da će joj brat napisati cijelu raspravu, kako se dolazi do svetosti.

Poslije treće molbe Anđeoski Naučitelj hvata pero i odgovara dragoj sestri samo ove dvije riječi: »Samo htjedni!«

Po nauci dakle najvećega naučitelja Crkve za naše posvećenje potrebna je samo: volja; ali naravno, samo jaka i odlučna volja.

Nije sv. Toma tu nauku iz prsta isisao, nego je izveo iz riječi Isusovih: »Ako hoćeš ući u život, opslužuj zapovijedi.« (Mat. 19. 17)

Istina je, da naše spasenje i posvećenje ovisi uglavnom o milosti Božjoj; ali ta je vazda i svakome na raspolaganju, pa se i ne računa da je ona napose potrebna.

Sv. Ivan Evanđelista kaže: »Koji god su ga primili, dao im je moć da postanu sinovi Božji« (Ivan 1, 2).

Prema ovim riječima Božja milost, potrebna za naše spasenje, jest samo kao »moć«. Ali »moć« je samo onda vrijedna, kada se provede u »djelo«, a provođenje u »djelo« ovisi o našoj volji. Bog nam je dao »moć« da budemo sinovi Božji. Ali ta moć može ostati i neiskorišćena, te se može dogoditi, da ostane zauvijek kao da mi samo »možemo« postati sinovi Božji, a da u stvari nikada ne »postanemo.«

Ovo izvođenje »moći« u »djelo« vrši se našom slobodnom voljom. Tu nauku je izrazio i drugi veliki naučitelj Crkve Augustin, kada je sudjelovanja tvoje slobodne volje.
rekao: »Tko te je stvorio bez tebe, ne će te spasiti bez tebe.« To jest bez

Kad je tolika snaga, i važnost, i odgovornost u našoj volji, isplatit će se, ako to malo bolje proučimo i promotrimo.

Što je volja?

U doba, kada su rimski carevi progonili kršćane, u dvorištu pretorija, u Imoli odigrao se je grozan prizor.

Neki starac, dobroćudna i časna izgleda, stajao je gol privezan uza stup, a oko njega jedna rulja bezosjećajnih dječaka tukli su ga šakama po glavi, a gvozdenim šiljcima, kojima su se u školi služili za pisanje, pravili su mu krvave ubode u golu kožu.

Tko je bio taj čovjek tako okrutno mučen? Bio je to **Kasijan.** Došao je u taj grad da propovijeda Isusovu vjeru; a to je činio tako, što je otvorio školu i učio djecu čitati i pisati, i da budu dobri i pošteni; a kroz to im često govorio i o Spasitelju Isusu Kristu. Brzo se je na taj način doznalo, da je on kršćanin, i carski upravitelj Imole osudi ga na smrt. I baš su mu njegovi učenici na spomenuti način zadali smrt, a dobri učitelj samo je samilosno gledao svoje okrutne učenike.

Nekoliko stotina godina kasnije, tu nedaleko od istoga grada, dogodio se je protivan prizor.

Bl. Ivan Colombini putujući sa svojim prvim drugovima ustavio se je i odmarao na jednome polju, punu cvijeća. Njegovi učenici u zanosu poletiše u polje i nabraše svaki po pun naramak cvijeća. Povratiše se tada k učitelju i od miline baciše na nj to cvijeće, da se on ispod cvijeća za čas nije ni vidio. Kada je odgrnuo cvijeće i provirila mu glava lice mu je žarilo i sjajilo od miline radi tolike ljubavi njegovih učenika.

Kada ste slušali opis ovih dvaju prizora, tada se je kod prvoga prizora budio u vama neugodan osjećaj protiv krvoločnih Kasijanovih učenika, i stvorilo se u vama raspoloženje, da vi ne biste nikada to učinili. U drugome pak slučaju budilo se u vama ugodno raspoloženje i želja da biste i vi slično učinili.

Sada vam odgovaram, što je volja. Volja je moć duše, iz koje se porađa ono neugodno čuvstvo, kojim mrzimo na moralno zlo, i bježimo od njega, i ujedno ugodno čuvstvo, kojim ljubimo moralno dobro i želimo da ga slijedimo i postignemo. Volja je dakle moć naše razumne duše, koja mrzi zlo i ljubi dobro.

Sloboda volje

Bio neki vrač u Ateni pa proglasio, da će svakome pogoditi njegove tajne misli. Našao se jedan, koji je htio nasamariti vrača, pa uhvatio vrabca i stisnuo ga u šaku pa ga nosi vraču i pita ga: »Je li vrabac u mojoj ruci živ ili ugušen? (A mislio je: ako mi reče, da je živ; onda ću sam ugušiti vrabca, pa će vrač ostati nasamaren. Ako li pak reče, da je ugušen, onda ću ga pokazati živa pa opet vrača nasamariti). Vrač je nekako nagodio tu hitroliju i zamku pa mu odgovara: »Tvoj vrabac je onakav, kakova ga ti hoćeš!« — Tako ostade kušatelj duga nosa.

Ispitamo li i mi našu dušu, vidjet ćemo, da je onakva, kakvu je mi hoćemo; a mi je možemo htjeti i dobru i zlu, jer smo slobodni.

Pogledajmo malo dublje u dušu i ispitajmo se, ima li itko, tko bi nas mogao prisiliti da ljubimo krvoločne učenike Kasijanove, a mrzimo dobroćudne drugove Colombinijeve, o kojima sam malo prije govorio?

Mi vidimo da nema te sile, koja bi nas na to prisilila, ako mi to ne ćemo. Ali mi sami mogli bismo, kada bismo htjeli, učiniti isto, što su učenici Kasijanovi; pače još i gore: što je n. pr. učinio Neron, kada je ubio svoju rođenu majku. Ali bismo mogli učiniti, što su učinili učenici Colombiniju. Sve možemo, što hoćemo. Mi smo dakle svijesni da je naša volja slobodna, i da se njome možemo služiti na zlo, kao i na dobro.

Ovu našu slobodu ne može i ne smije nitko zanijekati. Kažu, da je mudri filozof Skoto rekao: »Ako ti netko zaniječe slobodu volje uzmi toljagu pa ga tuci, tuci ga neprestano, sve dok ti ne reče: »Nemoj me više tući. Tek tada i tim riječima priznat će da si slobodan, jer nema smisla govoriti: nemoj tući, ako ti nisi slobodan, nego moraš tući!«

Ovu slobodu naše volje uči nas i Sveto pismo, kada kaže: »Onome će biti vječna slava, koji je mogao pogriješiti, a nije pogriješio; i zlo učiniti, a nije ga učinio« (Crkv. 31, 10). I na drugome mjestu: »Pred čovjekom je život i smrt, zlo i dobro; što bude htio, dat će mu se« (Crkv. 15, 14).

Snaga volje

Volja je ne samo slobodna, nego je ona jaka i snažna; pače i blizu svemoćna. Volja je u čovjeku vrhovna moć, ona je gospodarica. Ona nadvisuje i sam razum. Razum je, n. pr. učinio lijepi nacrt jedne kuće. Ako se volja ne odluči i ne reče: hajdemo graditi — nacrt, pa i najljepši, ostat će uvijek na papiru. Želi li se taj nacrt izvesti u djelo, treba volja, i to odlučna volja. I ona će sigurno djelo izvesti. U varošu Sinju bila sagrađena samo polovica novoga zvonika. I nitko nije ozbiljno pomišljao, da bi se dogradnja zvonika proslijedila, jer nije bilo novčanih sredstava, a radnja skupa. I tako za 40 godina ljudi su samo govorili: »Kako bi bilo lijepo, da se zvonik nastavi i dovrši!« Ali je sve ostalo samo na tim lijepim željama. Našao se ipak jedan čovjek (O. J. Š.), ne baš velikih umnih sposobnosti, ali jake i odlučne volje, i naumio da zvonik dogradi. Neki, pametniji, ali slabiji od njega, čudili se, što mu pada na pamet. Usprkos toga njegova jaka volja sagradila je lijepi i veliki zvonik Gospe Sinjske. Toliko je dakle volja jaka i moćna. Kod nekih je ljudi izvanredno jaka i kao svemoćna. Hanibal i Napoleon prešli su preko Alpa, što su svi drugi vojskovođe smatrali naprosto nemogućim.

Ali, koliko je god volja jaka, ona nije ipak pravo svemoćna, kada se radi o primjeni volje na fizičkom polju. Tako i najveće želje ne mogu za vrijeme suše dati kišu, ni najintenzivnija žudnja bolesnika za zdravljem ne daje redovito zdravlje.

Ali volja je zapravo svemoguća, kada se ona primjenjuje na duhovnom polju, kada se ona kreće u vlastitom polju, što filozofi kažu: »versatur circa objectum proprium.« A objectum proprium volje jest sama volja. Volja u uzgoju same sebe jest svemoćna. Hoće li čovjek da bude dobar, da bude pošten, da bude svet, to će on sigurno postići, samo ako ima jaku i odlučnu volju. Evo na ovo se je oslanjao sv. Toma, kada je sestri odgovorio, da je za svetost potrebna samo jaka volja.

Imamo u crkvenoj povijesti i primjera, koji baš ovo potvrđuju. Čita se naime u »Duhovnom Dnevniku« (2. I), da je u nekome samostanu »Torre degli specchi« živjela jedna vrlo mlada redovnica. Držao je u samostanu svećenik duhovne vježbe, a njezina mlakost bila je tolika, da nije htjela dolaziti na razmatranja. Sestre se sablažnjavale i molile je, da ne pravi sablazan i da barem prisustvuje predavanjima. Napokon su

je nagovorile. I pri prvome razmišljanju tako se je rasplamtjela, da je odmah pozvala svećenika i rekla mu: »Oče, ja hoću da se posvetim, i to brzo!« Napisala je te riječi na papir i stavila na podnožje svoga Propela. Od toga časa bila je vrlo gorljiva i revna. Nakon 11 mjeseci je vrlo pobožno i na glasu svetosti umrla.

Moglo bi se prigovoriti, da je to ženska sentimentalnost, pa ću vam navesti i primjer jednoga muškarca. Gore spomenuti Ivan Colombini bio je opak i razvratan čovjek. Zakasnila mu jednom žena pripremiti objed; i to mu dalo prigodu da čita jednu pobožnu knjigu, koju mu je žena pružila. To ga je čitanje tako potreslo i izmijenilo, da je stao baš svetački živjeti. Ženi je tolika svetost bila i previše, pa mu to i prigovarala. A on će njoj: »A zar me ti nijesi toliko puta molila, da se obratim?« — »Jest, jest; ali ja sam molila za kišu, a ne za povodanj«, odgovorila je žena. A on će njoj opet: »Ja ne radim ništa polovično, nego sve sa svim silama. Kad sam bio zločest, onda sam bio baš zločest; ali, kada sam odlučio da budem dobar, hoću da budem ne samo dobar, nego svet.« I postao je svetac.

Hoćemo li dakle, možemo biti kreposni i dobri, pače i sveci. Sve ovisi o našoj volji.

»Volo solum perenne!«

»Ljubim samo, što je vječno«, bila je to lozinka francuskoga kralja Ljudevita. I blago li ga onoj duši, koja to ne samo uzme za lozinku, nego i stvarno uvijek izvršuje, da ljubi samo što je vječno, ili što je vječnosti vodi. Njezina je sreća osigurana i na zemlji i u vječnosti

Kako bi bilo divno i plemenito, da naša volja nikada ne voli, što je prijavo, što je neplemenito, što je nečovječno, što je živinsko, nego samo ljubi dobro, plemenito; želi dobro svome bližnjemu i nastoji da skupi blago ne za zemlju, »gdje moljac izgriza i lupeži kradu, nego za vječnost, koju mu nitko ugrabiti ne će.«

Tako je radio i stari mudrac Seneka, koji je govorio: »Veći sam i za veće rođen, a ne da budem podli rob tijela«. Tako je učinio i junak Heraklo, koji j odbacio put »sreće« i pošao putem »kreposti.«

To nama kršćanima vruće preporučuje sv. Pavao: »Ako ste uskrsnuli s Kristom, tražite ono, što je gore, gdje Krist sjedi s desne strane Božje. Težite za onim, što je gore, a ne što je na zemlji« (Kol. 3, 12). Tako je on ne samo preporučivao nego i radio, kako sam priznaje: »Naš je pak boravak na nebesima« (Fil. 3, 2).

Svi ljudi doduše žele dobro, ali se samo varaju, gdje se to dobro nalazi, kako smo vidjeli u razgovoru za siječanj. Vrlo je dakle važno i odlučno znati, gdje je pravo dobro i koje dobro mora volja da ljubi. A to je samo dobro **vječno**, kako je to uzeo za lozinsku francuski kralj Ljudevit.

Razum — svjetionik

Kažu, da je filozof Buridan s nekim oslom napravio ovaj pokus: stavio je pred gladna osla dvije vreće sijena. Ali sijeno bilo potpuno jednako, vreće posve jednake i jednako udaljene od osla. I što se dogodilo? Kažu, da je osao crkao od gladi, jer se nije mogao odlučiti, iz koje će najprije početi jesti sijeno.

Ovo sam čuo, ali nisam pravio sličan pokušaj.

Ali sam lično doživio sličan slučaj. Jedna me osoba pitala za savjet u nekome poslu, jer mjesec dana muči se, na što bi se odlučila. Ja sam joj tada dodao još jedan razlog za jednu stranu, i ona se odmah sama odlučila za ovu stranu, gdje je bio moj razlog.

Naša volja po sebi je, kažu filozofi, slijepa; ona uza svu svoju slobodu, ide onamo, kamo je razum vodi, gdje joj je bolje osvijetljeno.

Sjećam se jedne smiješne zgodice, 7. XII. 1950., bio sam u samostanu u Makarskoj. U 8 sati uvečer zvonilo je za večeru. Pošao i ja na večeru prilično rado. Idući do blagovaonice došao sam do raskršća: jedan hodnik vodio je u blagovaonicu, a drugi u crkvu. Taj čas nisam mislio, kamo idem; samo sam hodio. Hodnik u crkvu našao sam rasvjetljeniji nego li onaj u blagovaonicu, i ja sam se bez razmišljanja uputio prema crkvi, dok me nije drug upozorio, da se tim putem ide u crkvu, a ne u blagovaonicu, kamo smo mi toga časa hodili.

Svim ovim osvijetljena je nauka filozofa, a i asketičara, da je čovjekova volja, iako slobodna, po sebi slijepa, te vazda ide onamo, kamo je upućuje razum i gdje joj je bolje osvijetljeno.

Ovo je vrlo važno i odlučno znati, kada se radi o uzgoju i oplemenjivanju naše volje.

Da se osvjetli putokaz volje, potrebno je puno čitati uzgojne i duhovne knjige, ili slušati predavanja i propovijedi o kršćanskoj vjeri i nauci Evanđelja.

Pokretači volje

Barbarski kralj Alarih vodio je svoju vojsku kroz Italiju prema Rimu. Kada bi se vojska izmorila i gubila volju da stupa naprijed, on bi im održao kratki ohrabrujući nagovor i završio: »Samo naprijed; osvojit ćemo Rim!« Na te riječi, gladni vojnici, pohlepni da opljačkaju bogati Rim, stekli bi novu snagu i stupali novom snagom dalje.

Ljudska volja, koliko je po sebi slijepa, ona je po svojoj naravi troma i nepokretljiva. Redovito treba, da je netko drugi stavi u pokret. U našemu slučaju bogatstvo Rima pokretalo je izmorene vojnike da stupaju naprijed.

Osim pokretača kao što je bogatstvo, čast i naslade, imamo pokretača i druge vrste.

Vojnik poganin Dositej vidio je naslikane paklene muke. Bilo je strahota pogledati u tu sliku. Neki kršćanin mu je protumačio, što su to paklene muke, i za što se ulazi u te muke. Strah od tih muka tako je potresao Dositeja, da se je odmah pokrstio i pošao u pustinju, da što sigurnije izbjegne tim mukama. I kad bi ga po ljudskoj slaboći zahvatila mlakost i tromost u duhovnome životu, on bi se odmah sjetio tih strašnih muka, pa je dobivao novu snagu i svježinu da nastavi u svetome i pokorničkome životu. Kako se vidi, pokretač njegove volje na svetost i pokoru bile su paklene muke.

Kada god ljudi nešto rade, uvijek je nešto ili netko, tko ih na rad tjera, tko tromu volju stavlja u pogon i djelovanje. I to se zove pokretač volje, što obično izražavamo sa riječima: motiv, od glagola movere: pokretati. Što je motiv jači, to je snaga volje življa i ustrajnija. Taj motiv jest ono, što želimo izbjeći ili što želimo postići. Ako je motiv ono, što

želimo postići, onda se to zove: ideal. Što tko ima ljepši i veličajniji ideal, ima u njemu jači i ustrajniji pokretač volje. Tako je Aleksandar Veliki imao zamašiti ideal: osvojiti svijet; a Demosten je naumio postati najbolji govornik i odvjetnik u Ateni. I to ih je pokretalo na ustrajan rad i na velike žrtve za postignuće toga ideala.

Svete i kreposne duše imale su za ideal: posvetiti se ljubavi Božjoj i ljubavi bližnjega.

Ideala ima više vrsta, ali se svi konačno svode na dvije vrste: tjelesne i duhovne, ili zemaljske i nebeske, ili vremenite i vječne.

Tjelesni su: čast, imanje i uživanje, a duhovni su: Bog, krepost i vječnost.

Koji od tih motiva ili ideala jače djeluju na volju?

Tjelesni motivi su osjetljiviji i podražljiviji; i za to većina ljudi radi po njihovu pokretaju. Duhovni motivi su dublji i jači, te nose u sebi prednost.

Isus je jedan duhovni motiv izrazio riječima: »Što koristi čovjeku, ako cijeli svijet zadobije, a duši svojoj naškodi« (Mat. 16. 26). Drugi motiv izrazio je: »Odlazite od mene prokleti u oganj vječni« (Mat. 25, 41), a treći, nama najdraži: »Hodite blagoslovljeni Oca moga i naslijedite kraljevstvo, koje vam je pripravljeno od postanka svijeta« (Mat. 25, 34).

Ovi motivi tako su jaki i snažni, da nema pametne volje, koja bi im htjela i mogla prkositi. Ima li pametan čovjek, koji bi kod izbora između naslada grijeha i paklenih muka odabrao grijeh i tim se bacio u pakao? Tko je pametan i tko vjeruje, to ne će učiniti. Ti su motivi tako snažni, da oni djeluju i na onoga, koji nema prave vjere, nego sumnjivu. Poznat je, kako se kaže, razgovor filozofa Diderota sa svojom dušom: »Dušo moja«, on će jednom sam u sebi, pakao i njegova vječnost tako je strašna, da joj moramo izbjeći; i to tako da život popravimo i pripravimo se za ulaz u vječnost«. A duša će njemu: »A tko ti kaže, da ima pakao i da je vječan; to su samo bajke«. — Ja ne bih rekao, da su to bajke, jer u to su vjerovali i vjeruju svi narodi«, pa i većina vrlo ozbiljnih filozofa vjerovali su u neumrlost duše te u kaznu i nagradu poslije smrti. To nijesu bajke, koje se mogu posve lako prezreti. Ako to nije sigurno, a ono je to barem vrlo ozbiljna i temeljita sumnja. Ali paklene su muke tako strašne, da i sama ozbiljna sumnja tjera pametna čovjeka, da im se umakne te ne »dođe u to strašno mjesto muka«.

Površni i lakoumni ljudi ne vide snagu ovih motiva: ali tko ih proučava, i o njima razmišlja, kako smo to govorili u predavanju o »PROMATRANJU« u »STABLU ŽIVOTA«, str. 110., taj će uočiti svu njihovu snagu i sigurno je iskoristiti na spas svoje duše.

Tako se čita o nekome pobožnome redovniku, da je u svaku pogrješku, u koju je upao, upao samo jedamput. Poslije nego li je pogrješio, on je dobro promotrio sve zle strane te pogrješke i čvrsto odlučio, da je ne će više počiniti. I u tome je uspijevao, kako je i sam priznao.

»Ali je tijelo slabo«

Sam Spasitelj Isus tužio se je: »Duh je istina voljan, ali je tijelo slabo« (Mat. 26, 41). Ali, ne samo što je tijelo slabo, nego njegova slaboća djeluje i na dušu, jer »propadljivo tijelo otežava dušu« (Mudr. 9, 15).

Prošlo je vrijeme raja zemaljskoga, kada su i po svjedočanstvu istih pogana, »ljudi dragovoljno vjeru i pravednost poštovali«. U zemaljskome raju čovjekova volja bila je potpuna gospodarica; sve strasti bile su joj mirne i pokorne. Kad bi volja nešto htjela, ona je to bez ikakve poteškoće i nutarnje borbe izvršila.

Istočni grijeh zadao je bolnu ranu čovjekovoj volji, pa je i sama u svojoj napetosti oslabila. A i u čovjekovu tijelu razbuktjele su, poslije grijeha, žestoke strasti pohote, proždrljivosti i srdžbe. Te strasti su kao »uzburkano more«, koje udara i smeta mirnu plovidbu lađi ljudske volje. Nad tim strastima volja nema »dominium despoticum«, kako se filozofi izražavaju, a to znači: nema posvemašnje vlasti nad strastima, niti su joj one podložne. Volja danas ima nad strastima samo »dominium politicum«; a to znači, da volja ne može ugušiti strasti, nego samo da ih suzbija i moderira.

Posljedicom istočnoga grijeha strasti u čovjeku znadu teško razbuktjeti, da pomrače razum pa dosljedno i zavedu i volju krivim putem.

Kako vidimo, istočni je grijeh zadao čovjekovoj volji tešku i bolnu ranu, od koje se porodiše teške bolesti, koje kvare i priječe pravilan i ispravan rad čovjekove volje.

Te bolesti jesu: lakomislenost, pretjerana gorljivost, tromost, nepouzdanje, ljudski obzir i zli primjeri. Lijekovi za te bolesti jesu: promišljenost, mirnoća, odlučnost, samopouzdanje, prezir ljudskog mišljenja i ugledanje u svijetle primjere.

Postoji cijela nauka, t. zv. Pedagogija (nauka o uzgoju), koja uči, kako se liječe te bolesti i stiču spomenute kreposti.

Mi ćemo ovdje samo ukratko nešto reći; više da pitanje razjasnimo, nego da ga malo više raspravimo.

Najglavnija je bolest: tromost i lijenost, a za nju lijek: odlučnost, pa ćemo se tim malo dulje pozabaviti, a druge bolest ćemo ukratko prikazati.

Lakomislenost

Primjer te bolesti kazao nam je sam Krist: »Koji od vas, kad hoće da gradi kulu, ne sjedne najprije i ne proračuna troškove, ima li sredstva da dovrši, da mu se ne bi, kad postavi temelj i ne uzmogne da dovrši, svi, koji gledaju, stali rugati govoreći:Ovaj čovjek poče graditi i ne može dovršiti« (Luka 14, 28). Svaki čin treba prije dobro promisliti, i onda se na nj odlučiti. Sama narodna duša uvidjela je tu potrebu, pa je stvorila poslovicu: »Prije ispeci pa onda reci«, a rimski narod je to izrazio: »Bis ad limam antequam ad linguam: dva puta na limu (turpiju) pa onda na jezik«. To znači: prije dobro promozgaj sve okolnosti i vagni sve slučajnosti, pa se onda odluči na riječ i na djelo.

Pretjerana revnost

I za ovo imamo primjer u Evanđelju. Jednom je Spasitelj htio proći preko Samarije do Jeruzalema. Samarijanci, radi staroga neprijateljstva između njih i Židova, nisu dali Isusu ni apostolima, koji su bili Židovi, da prođu kroz njihovu zemlju. Učenici Ivan i Jakov rasrdili su se na Samarijance radi te negostoljubivosti prema njihovu Učitelju, pa predlažu Isusu: »Hoćeš li da kažemo, da oganj siđe s neba, i da ih

uništi«. A Isus okrenuvši se zaprijeti im govoreći: »Ne znate, čijega ste duha. Sin čovječji nije došao da pogubi duše nego da ih spasi« (Luka 9, 51-56).

Prevelika revnost za svetošću, ako se protivi ljubavi, ne valja. Ni velike molitve i pokore za neko vrijeme, pa onda mlakost i mrtvilo, nijesu po duhu Isusovu. Isusov duh, duh je mira i ljubavi, i treba da sve radimo bez užurbanosti — mirno.

Veliki pljusak ne natopi zemlju nego mirna i tiha kiša. Jednu važnu odluku nikada ne izvrši istoga dana, kada si je naumio. Malo počekaj; tako ćeš je mirnije i zrelije promisliti.

Strah od neuspjeha

I za ovo imamo sliku u Evanđelju. Neki gospodar dijelio slugama talente da trguju i zarađuju. Jednome dao pet, drugome dva, a trećemu samo jedan. Ovaj se naljutio, što je malo dobio, pa ne htjede trgovati nego zakopa i ovaj jedan talenat.

Kasnije je gospodar kaznio svoga slugu, što nije htio trgovati sa svojim talentom (Mat. 25).

Ima osoba plašljivih, koji misle, da ništa ne znaju raditi. Teško se primaju bilo kojega posla, i uvijek se opravdavaju, da ne mogu, jer da ne znaju. I tako zakopavaju svoj talenat. Neka znaju, da Gospodar nije tražio od sluge s jednim talentom onoliko zarade, koliko od onoga, koji je dobio pet talenata; ali je ipak tražio da radi.

Tako Gospodin traži i od nas, da dademo, koliko znademo i koliko možemo. Prepustimo se sudu starješina. Ta nisu ni starješine budale, da bi nam povjerili službu, za koju smo nesposobni. Mi kažemo, da nismo sposobni, jer nismo pametni; a ipak tim indirekte kažemo, da smo pametniji od starješina i da sebe bolje poznajemo nego nas poznaju starješine, iako je načelo utvrđeno, da »nitko nije sudac u vlastitoj parnici«.

Ima načelo u duhovnome životu: Facienti quod est in se, Deus non denegat gratiam: kada je čovjek učinio, što je sa svoje strane mogao i morao, drugo neka prepusti Bogu, da On svojom milošću popuni našu slabost. I Bog će to sigurno učiniti.

Ljudski obzir smeta volju da čini, što je inače spremna da učini odmah? — Zašto sa svojom sramotom ne bih svršio u jedan čas? — Poznam čovjeka suca, koji je kod kuće i Rožarje u obitelji molio, a u u crkvu nedjeljom nije išao iz obzira, da mu se kolege ne rugaju, što ide u crkvu.

Protiv toga lijek je u promišljanju, da nam je manje zlo zamjeriti se zlim ljudima nego dobrome Bogu.

Zao primjer

»Verba movent — exempla trahunt: riječi pokreću, a primjeri privlače.« To vrijedi za dobre primjere, a još više za zle, za kojima se naša pokvarena narav vrlo rado povodi.

Potrebno je jako naprezanje, da se toj bujici suprostavimo. Uzor neka nam bude starozavjetni Danijel, koji je kao mladić boravio na pokvarenome dvoru babilonskoga kralja i tu sačuvao i svoju vjeru i svoju čistoću.

Zašto su stari pustinjaci bježali u pustinje, a zašto redovnici i redovnice i danas se zatvaraju u samostane, nego da izbjegnu lošemu uplivu zlih primjera.

Naprotiv, dobri primjeri braće i sestara po samostanima privlače nas na dobro. Zar u samostanu, u zajednici nismo pobožniji i sabraniji nego li smo kod rođene kuće?

Ako nas pokvarena narav i privlači na zlo, dobri primjeri braće i sestara kao da nam kažu, što su nekoć i Augustinu govorili: »Kada mogu ovi i ove, zar ne bi mogao i ti, Augustine!«

Radi toga — uvijek, a osobito u početku redovničkoga i duhovnoga života, moramo čitati živote svetaca. Kako svjetske osobe hoće da čitaju romane, naši redovnički romani, gdje su ocrtani najveći heroji i najjači značajevi, jesu životi svetaca. To će biti ustuk zlim primjerima i poticalo na krepost.

Neodlučnost

Ova bolest naše volje ispoljava se, kada se previše razmišlja i krzma, da se stvori konačna odluka.

Tu bolest i zle njene posljedice rimski povjesničar vrlo je jezgrovito izrazio: »Roma deliberante, Saguntum periit« (Dok je Rim vijećao, hoće li ili ne će poslati vojnu pomoć Saguntu, grad u Španiji, dotle je Sagunt propao za Rimljane, jer su ga osvojili Afrikanci).

Stvar treba dobro proučiti i hladno promotriti. Ako nam je pitanje još sumnjivo, dužni smo nekoga pitati za savjet. Tako je sv. otac Franjo pitao za savjet s. Klaru i brata Maseja, hoće li se posvetiti kontemplativnome ili misijonarskome životu. Poslije nego smo se savjetovali, treba nam se odlučiti. Nije pametno, kako je neka starješica činila, da nešto odluči tek, kada se sve sestre u kući o tome mišljenju slože. Ne moraju razlozi biti očevidni i bez kakve bojazni. Glavno je, da se nama, ili većini u vijeću, ta odluka čini pametna i shodna. Inače ne bismo nikada ništa odlučili i učinili. Redovnici imaju sreću, da ne moraju nikada misliti, je li stvar uputna ili nije; to je posao starješina. Podložnici posve mirno mogu se prihvatiti svakoga djela, koje im Poslušnost namjeni.

Slabost i tromost volje

Kažu, da su nekoga dječaka ujutro budili, da ustane i ide na posao, a on da je odgovorio: »Ja ne mogu, jer ja sam se rodio samo za one poslove, koji se iz kreveta mogu obavljati.«

Ovo je tipičan primjer slaboće volje, koja ne će da sudjeluje u borbi za život. Ti ljudi radije gladuju i prose nego li da se prihvate ozbiljna rada. Uvijek se izgovaraju, da su bolesni, da im se ne da, da nijesu spavali. Sve radije nego se prihvatiti posla.

Kao lijek ovakovoj slaboći volje navest ću jedan primjer, kakva ga je rijetko povijest zabilježila. To je odlučna i gvozdena volja Demostenova. Dok je bio dijete, umro mu je otac. Neki njegov skrbnik odnese mu sve imanje, i on ostade siromah. Jednom se je našao na sudu, kada je neki vrlo vješti odvjetnik branio jednu parnicu. Ovaj je održao odličan obrambeni govor, a iza govora narod mu je silno pljeskao i napravio mu veliku ovaciju (proslavu). To je zanijelo Demo-

stena, da je odlučio da i on postane odličan govornik i odvjetnik. Ali, ako je itko bio nesposoban za taj posao, bio je Demosten. Imao je ove mane: jedno rame bilo mu je više nego drugo i tako je izgledao smiješan: u govoru je mucao i tepao; a glas mu je bio hrapav i slabunjav. Nije mu se dalo stati na mjestu, pa se svuda skitao i nije učio. — Uz te mane kome bi palo na pamet da bude veliki govornik? Demosten je ipak naumio i odlučio da postane najboljim govornikom. I što čini? Najprije popravlja svoje tjelesne mane. Objesio je mač i stao ramenom ispod mača. Svaki put, kad bi nervozno podigao rame, zasjekla bi se oštrica mača u rame i zadala ljutu bol. Ta bol ga je i nehotice odučila od podizanja ramenom.

Da izliječi mucavost, stavio je oštar pijesak pod jezik. Kada god bi pokušao da brzo govori (a ta brzina činila je mucanje) oštri pijesak ga je bo u jezik, i on je govorio polaganije. Tko zna, koliko puta izranio je taj pijesak Demostenov jezik! Ali ništa. On je tako ustrajao, dok se nije izliječio od mucavosti. Glas mu bio hrapav, a pluća slaba. Da to izliječi, išao je na morski žal i tu svojim glasom kušao da nadviče huku morskih valova. Malo po malo i to je koristilo, i glas mu postao jak i zvonak.

Ostala mu još jedna mana, što se je svugdje skitao, a ne htio ostati u kući, pa nije imao vremena da uči. Što će učiniti? Obrijao je polovicu glave, polovicu brka i polovicu brade. Od sramote nije mogao izići takav vani, pa je bio prisiljen ostati kod kuće i učiti.

Pokušao je jednom na sudu da brani jednu parnicu, ali je slabo uspio, pa su mu se slušaoci rugali. Ali on je ustrajao i dalje. Kad bi čuo, da se na ulici netko pravda, odmah bi poletio, da proučava razloge s jedne i s druge strane, i tako vježbao svoju umnu i govorničku okretnost.

Malo po malo prvo izrugivanje javnosti pretvorilo se u pažljivo slušanje, pa onda u divljenje.

I Demosten je postao najbolji govornik i odvjetnik u Ateni.

Promatranje ovakova primjera, pa pokušaj, da se slijedi, najbolji je lijek za lijene i trome ljude.

Tipičan primjer za slaboću volje u borbi protiv strasti bila je volja sv. Augustina prije obraćenja, koju sam opisuje ovako:: »Gorio sam od želje da odletim daleko od zemaljskih stvari, k Tebi, predobri, svemogući, premilosrdni, najljepši i najjači! — Ali sam se ipak naslađivao u svome grijehu i u njegovoj smrtonosnoj slatkoći. Vukao sam svoj lanac, a bojao sam se, da me tko od njega ne oslobodi... Gospodine, tražio sam u Tebe čistoću, ali — ne baš da mi je odmah udijeliš. Bojao sam se, da bi mi molitvu uslišao i da bi me odmah izliječio. Timebam ne me exaudires. Ja sam bio, koji sam htio, a opet ja, koji nisam htio.: Ego eram qui volebam, ego eram qui nolebam. Osjećao sam da me stari grijesi drže prikovana i bolom sam kliktao: sutra! sutra! Ali zašto Jactabam voces miserabiles: cras, cras! Quare non modo? Quare non hac hora finis turpitudinis meae?!« Iz ove ispovijesti Augustinove mi vidimo, da je on itekako želio služiti Bogu u čistoći, ali jaka navika strasti i slasti paralizirala je njegovu volju i oslabila za borbu. Bila mu je draga i čistoća i nečistoća; a to baš ubija snagu volje za krepošću. Augustin je imao samo lijepu želju (velim) a ne pravu volju za krepošću (volo). Drugo je: Želim, a drugo: hoću.

Protiv ovakove slaboće volje iznosim uzor jake volje sv. Franje Asiškoga. On je jednom osjetio jače nečiste napasti, i bacio se u snijeg, da ih svlada. Drugi put bacio se u trnje, a ovo se pretvorilo u ruže. Sv. Franjo prvi put prosi od vrata do vrata malo hrane. Netko mu dade zalogaj kruha, netko jednu kost mesa, netko žlicu juhe, netko malo salate. I sve to Franjo skuplja u jedan lončić. Iza toga sjede da jede, ali hrana u lončiću izgledala mu je radije za psa nego za čovjeka, a kamoli za sina bogatoga Petra Bernardona. Od ogavnosti na tu hranu uhvate ga neki ježuri i zgađenje. On se tada pribra u svojoj duši, i ne zastidi se svoga siromaštva, nego junački dohvati žlicu i stade jesti. I za čudo; priznavao je kasnije, da nikada tako tečne hrane nije jeo. — Ali nikada više nije ni osjetio ogavnost od te hrane. Jakom voljom svladao je ogavnost i od gubavaca. Franjo je bio gospodar svoje volje.

Na veliku našu žalost i sramotu mi više sličimo Augustinu negoli Franji. Ali Augustin je bio tada mladić i poganin, a mi smo kršćani, mi smo svećenici, još i redovnici — i još valjda i u starijim godinama.

Priznajemo, da naša volja nije u ovaj čas onoliko slaba, koliko je bila slaba Augustinova u časovima prije obraćenja; ali moramo priznati, da nam volja nije ni tako jaka kao Franjina, koji se baca u snijeg i trnje, da što žurnije i djelotvornije uguši u sebi pohotu puti.

Savršenije vježbanje volje

Redovnički stalež jest stalež savršenosti, pa dosljedno i vježbe. Naše volje moraju težiti za savršenstvom. One, doduše, ne moraju biti herojske kao ona u sv. Franje, ali jamačno moraju prelaziti mjeru mladića Augustina.

Sv. Katarina prema jednome viđenju svrstala je vježbe naše volje u tri vrste. Gleda Katarina u viđenju jedno visoko stablo puno lijepoga voća, ali oko stabla obrasle su drače i trnje. Prolazi ispod stabla jedna skupina mladića, koji ugledaju lijepo voće i zažele da ga uberu. Upute se prema stablu, ali ih stale drače bosti i krvariti. Rasrdili se oni na to ubadanje i krvarenje, pa se povratili nazad. Ostavili stablo i tamo negdje u polju našli po zemlji gnjile pšenice. Bili su gladni, pa se nazobali. Ali ih od toga zaboljelo.

Malo iza toga eto i druge skupine mladića. Ugledali i oni stablo s voćem i pohitili da se uspnu na stablo i naberu voća. Ubod i krvarenje od trnja podnijeli su junački, jer ih vukla želja za slatkim voćem. Ali kad su se počeli penjati uza stablo, brzo su izgubili snagu i volju, jer je deblo bilo glatko i stablo visoko. Povratili se i oni nazad, pošli su u polje pa se i oni nazobali gnjile pšenice. I njih je zaboljelo.

Dođe napokon i treća skupina mladića. Oni odvažno prodrli kroz drače do stabla te onda uprli sve sile, dok se ne popeše do vrha stabla, do samoga voća. Tu se najeli slatkoga voća. Ali bilo je voće tako slatko, da im više ništa na svijetu nije bilo tako slatko nego samo to voće. I zasitili su se.

To je viđenje. A njegovo je značenje. Prva skupina želi služiti Bogu, ali bez ikakve žrtve. Ovo su samo oni, koji vjeruju i djeluju, dok ih trnje ne zaguši. Ovi se ne čuvaju ni velikih grijeha, ako to traži mrtvenje i odricanje.

Drugi su, koji se čuvaju smrtnih grijeha, ali ne znaju biti velikodušni, da ljube Boga svim srcem, pa često upadaju u svojevoljne male grijehe i nikada se ne uspinju do prave kreposti.

Treći su, koji ljube Boga svim srcem, koji se čuvaju i malih grijeha i koji u Bogu nalaze potpunu sreću, mir i zadovoljstvo.

Kojoj skupini pripadamo mi?

Vrlo bi zlo bilo, a i uvreda za redovnički stalež, kada bismo se brojili u prvu skupinu.

Mi redovnici nalazimo se među onima, koji su pogazili naslade svijeta, koji se čuvaju smrtnih grijeha, ali kojima nedostaje još dobra mjera žrtve i mrtvenja, da se popnu do prave redovničke kreposti i pobožnosti. Mi nažalost nismo se odrekli, a još manje ugušili mnoge naše neuredne želje i strasti: mi još upadamo često u male, ali i promišljene i svojevoljne grijehe.

Evo zašto su toliki samostani, toliki redovnici i svećenici, a toliki malen broj dopire ih do svetosti. Mi ljubimo Boga, ali ne svim srcem. Ali još ispravnije: mi ljubimo sebe — pa želimo doći u raj i izbjeći paklu; i za to izbjegavamo teške grijehe. I kada smo mi na neki način sebi osigurali raj na nebu, jer nismo svjesni teških grijeha, onda na svaki način nastojimo da osiguramo sebi, koliko je to moguće, i raj na zemlji. I ne ćemo ništa da se odrečemo, što bi tražila čista ljubav Božja, nego dopuštamo sebi sve naslade i ugodnosti, samo ako nisu teški grijeh.

Tko od nas n. pr. traži prigodu, gdje ćemo biti poniženi, gdje ćemo više žrtava podnijeti, gdje ćemo više zaraditi za kraljevstvo nebesko. Neka nam se stavi odabir između dvije stvari, mi gotovo vazda biramo lakše i ugodnije, osim ako je protivno zabranjeno pod teški grijeh. Kada slijedimo primjer sv. Terezije, koja je uvijek i u svim prigodama od dvije dozvoljene stvari birala težu i mučniju? Tko od nas slijedi sv. Andriju Avelinskoga, koji na upit Isusov: »Što ćeš da ti dam za to, što si Me ljubio i vjerno Mi služio? — odgovara: »Da trpim za Tebe i budem prezren poradi Tebe!« Ne toliko visoko, nego; tko od nas vrši svoja pravila, ako je samo koja ugodna spojena s kršenjem? Kada mi tačno ustajemo? — Kada na prvi glas zvona slušamo?!

Ovdje ću nabaciti jedno pitanje, da li se traži jača volja, da se izbjegne teškome grijehu, n. pr. protiv čistoće, ili da se svlada jedan znatiželjan pogled?

Puno veća snaga duha i volje traži da se suspregne znatiželjan pogled, nego li da se ne pristane na teški grijeh. Razlog je prvi, što mnogo više ljudi suzdržava se od teškoga grijeha nego li od znatiželjna pogleda. A drugi razlog je ovaj: Najjači smo, kada svladamo, što je u nama najjače. U nama je najjači osjećaj slobode, koja ne će da se podjarmi nikakvim zakonima.Ako li pak mora da se pokorava zakonu, onda se radije pokorava većemu nego manjemu zakonu. A to s razloga što veći zakon nosi za sobom jaču sankciju, od koje se i sama sloboda volje plaši. Budući da je za znatiželjan pogled vrlo mala sankcija, to se volja tim teže pokorava tome malome zakonu. Ali ako se pokori, ona tim pokazuje najveću snagu protiv svoga ja, i najveću ljubav prema Bogu, jer takova odricanja vrše se ne iz straha pakla, nego samo iz ljubavi prema kreposti i ljubavi prema Bogu.

Da je ovo ovako, dokazom je, što mi lako kršimo sve ustanove, a i sve male zapovijedi, samo ako smetaju našoj lagodnosti. Ispitujmo svaki sebe, pa ćemo vidjeti, da istinu govorim.

Nismo mi zli, ne dao Bog! Ali mi stvarno nismo pozitivno dobri; mi smo radije slabi i nevoljni. Uzrok mnogih naših grijeha: tromost, nenavidnost, zloćudnost, nepromišljene uvrede, a osobito tužakanja — piše Toth, nije u zloj volji nego u slaboj volji, koja ne zna da svlada nagone, koji se u nama iznenada probude. Bez kakve veće muke mi bismo mogli svladati n. pr. naše zlo raspoloženje, ali mi ostajemo dugo vremena zlo raspoloženi, samo zato, jer smo lijeni da se za to malo potrudimo.« (Le caractère, str. 131).

Askete

Mi redovnici specijalno smo posvećeni »asketi«. Ta riječ, koja znači »vježbanje« (odakle »Vježbaj se u savršenosti« od Rodrigueza), označivala je uzdržljiv život grčkih atleta. Za tu uzdržljivost trebalo je mnogo žrtava, koje Horac nabraja: »mnogo je trpio još od mladosti, znojio se i zebao, ustezao se od bluda i vina« (multa tulit puer, sudavit et alsit abstinuit Venere et vino). Naravno da je za tolika mrtvenja potrebna jaka doza gimnastičke volje. Volja se je zbilja vježbala u borbi protiv lijenosti, tromosti, pijanstva i bludnosti. Kasnije je taj pojam prešao na redovnike i ostao specifičan za mrvenje i odricanje redovnika. Nitko ne će reći, da je »asketa« jedan kršćanin, koji vrši samo stroge zapovijedi Božje; nego asketa je onaj, koji se odriče i onih naslada, kao stari atletičari, kojih se ne bi morao odreći. Samo, stari atletičari imali su nakanu da tim odricanjem još jače ojačaju svoje tijelo; a redovnici to čine, da ojačaju svoju volju u borbi protiv grijeha.

Kao što ni jedan atleta nije imao izdržljivosti tijela bez vježbe »askeze«, tako ni redovnik ne će imati čvrste volje, ako se nije priučio da se odriče onih naslada, kojih se, strogo govoreći, nije dužan odricati.

Dosljedno tome, cijela naša »asketika«, sve više »vježbanje u savršenosti« stoji u tome, da svoju volju jačamo i snažimo, da bude jaka i odlučna te učini što je bolje i plemenitije, te Bogu draže.

Kaže se o nekome pobožnome redovniku, da se, odkada je pravo upoznao Boga, nikada ni u čemu nije nasladio nego samo u Bogu. Sve zemaljske i tjelesne naslade, pa i ne bile grješne, on ih se odricao iz ljubavi prema Bogu. To je pravi »asketa«, koji je ojačao i osnažio svoju volju. Takav nije samo dobar, kada mu je dobro; takav nije samo strpljiv, kada ga nitko ne ljuti; takav nije samo čist, kada nema napasti. Takav je junak u borbama; one ga još više očeliče i oplemene. Takvi su već prešli iz druge skupine u treću. To je skupina svetih i pobožnih duša.

U toj skupini sv. Franjo Saleski, koji je govorio: »Kad bih znao, da u mome srcu ima samo jedna žilica, koja ne kuca za Isusa, ja bih je odmah iščupao.

U toj skupini nalazi se sv. Mala Terezija, koja je govorila, da od treće svoje godine nije Bogu nikakvu želju uskratila.

U takvoj je skupini sv. Franjo Asiski, koji je upravo osjećao i govorio: »Bog moj i sve moje!«

U toj su skupini svi sveci i svetice Božje, pa taman ih Crkva ne postavila na oltar.

I samo sveci su pravi heroji volje, jer je najveća pobjeda: svladati samoga sebe. A i od ovih pobjeda najveća je pobjeda čistoće, jer, i po priznanju i samoga poganskoga pjesnika Ovidija, »krepost se ne može uspeti na više.« (»nec virtus altius ire potest.«)

Ustrajnost

U Dubrovniku, za vrijeme republike, živio je veliki brodovlasnik i bogataš imenom Caprat. Kao mladić bio je siromah. Dao se na neki trgovinski posao, koji mu dva puta zlo svrši. Žalostan je lutao ulicama grada, pa je izmoren legao pod gradske zidine. Nije mu se dalo spavati, nego je buljio očima u stare gradske kuće. Ugledao je on guštera gdje se penje uza zidine. Napiraše se gušter i, malo prije nego će do vrha zidina stići, sruši se na zemlju. Opet gušter pokušava uspinjanje. I opet pada. Treći put nape gušter sve sile, ali ovaj put preskoči zid.

Na to pomisli Caprat: vidi, ti si očajao što dva puta nisi uspio, pa si legao od očaja. A jesi li vidio guštera. I on dva puta nije uspio, ali nije očajao, nego je pokušao i treći put, i uspio je.

To potakne Caprata da po treći put pokuša svoju malu trgovinu. Ovaj put uspije. I malo po malo, postao je veliki bogataš. Da nije ustrajao, bio bi ostao gladan i siromah cijeli život.

Bl. Anđeo od Akrija, kapucin, dva puta je napustio novicijat. Ali pokuša i treći put. Ovaj put ostao je redovnik i postao je svetac.

Glasoviti astronom Herschel izradio je 200 leća, i tek zadnja (t. j. dvjestota) uspjela mu je dobro za njegov teleskop.

Rijetki su slučajevi kao sv. Franjo Asiški, koji u jedan čas, jednom žrtvom svladava ogavnost od gubavaca.

Redovito kršćani, pa i sveci, dopiru do kreposti poslije duge i duge vježbe.

Mi se divimo blagosti sv. Franje Saleskoga; ali ona je njega stajala 20 godina borbe. Zaprepašćuje nas udivljenje, kako je sv. Ivanica Chantal držala na krštenju dijete ubojice svoga muža. Ali mi moramo znati, koliko truda i nastojanja, žrtava i kidanja srca ona je morala podnijeti, dok je do te kreposti stigla.

Sv. Monika poslije 30 godina molitve isprosila je obraćenje svoga sina Augustina.

Da su Franjo Saleški, Ivan Chantal i sv. Monika svoje trude i napore prekinuli poslije prve ili druge godine — tobože uzaludnoga napora, danas ne bismo imali svetaca: Franje, Ivane i Augustina.

Olakšanje u borbi

Spomenuta ustrajnost nije nam samo potreba za uspjeh u djelu i postignuću kreposti, nego i da taj posao obavljamo s ugodnošću.

Svaka navika, bilo u kojemu zanatu ili zanimanju, daje neku ugodnost, koja oslađuje taj trud. I volja pod uplivom ugodnosti lakše izdrži borbu.

Tako sv. Augustin, kada se je već prokušao dugom vježbom u kreposti čistoće, čudi se na neki način, kako mu je čistoća mogla biti nekada teška.

Ali ova navika, koja porađa ugodnost, nastaje u nama, kažu filozofi, »ax repetitis actibus«, t. j. »poslije ponovljenih čina«. To pak »ponavljanje« vrši se ustrajnošću.

Netko će mi prigovoriti, da je zasluga djela manja, kada je prati ugodnost, pa da ta ugodnost ne bi bila poželjna za čisti i pravi duhovni život.

Ovaj prigovor ima svoj barem prividan razlog. Da se na nj odgovori, trebamo napraviti neku prispodobu i distinkciju.

Nekim ljudima teško je popiti ricinusovo ulje. U tu svrhu popiju ga u nekoj oslađenoj piluli. Drugi ga piju često i trpe jaku ogavnost. Naravno, da ovi drugi imaju zaslugu muževnosti i žrtve, a prvi nemaju.

Nego, stavimo slučaj, da netko n. pr. pije bijelu kafu bez šećera. Takav poslije nego li je više puta tako učinio, ne će osjećati u tome nikakve neugodnosti. Ovaj je ponovnim žrtvicama stekao u tome neko olakšanje.Takav svaki put ima zaslugu, iako ne osjeća neugodnost, jer zasluga ne ovisi o **neugodnosti,** nego o **žrtvi i naporu** volje, koji se ulože da se svlada neugodnost.

Žrtva i snaga volje u svladavanju neugodnosti svaki put ostaje ista, pače se i povećava, ukoliko mi iskazujemo prijatelju veću ljubav, ako smo mu dva puta pomogli prenijeti jedan teret nego li samo jedamput, iako teret prenijeti drugi put, zbog treniranja, lakše je nego li prvi put. Što se neugodnost svaki put osjeća to manja, to je posljedica navike i vježbe. Ali zasluga ovisi o volji i o naporu volje.

Jednom mi je bio stavljen upit: je li čistoća Marijina, koja nije trpjela napasti, bila zaslužnija nego li redovnice, koja trpi? Veća je zasluga jedne redovnice, koja trpi napasti i svladava ih, nego li redovnice, koja ih ne trpi. Prva naime vježba i žrtvuje volju, i to daje zaslugu; a druga ne žrtvuje volju, i nema u tome pogledu nikakve zasluge.

Je li Marija onda imala zasluge u svojoj čistoći?

Povraćam se na onu drugu redovnicu, koja nema napasti. Ako je ona redovnica bogoljubna i umrtvena redovnica, pa se znade svladavati u drugim napastima, ako i nema napasti protiv čistoće, ona će od Boga imati i zaslugu čistoće, ne ukoliko bi se borila protiv zlih pohota, kojih nema, nego ukoliko ona ljubi Boga pa bi se iz te ljubavi vrlo odlučno borila i protiv nečistih napasti, kada bi ih imala.

Ovim je već odgovoreno na pitanje, je li Marija imala zasluga u svojoj čistoći? — Jest, jer je Marija puno i puno ljubila Boga i bila spremna na sve žrtve, od kojih je najtežu doista i pretrpjela, kad je mač boli ispod križa prob'o njezinu dušu i srce. Marija je, darovavši svoga Sina Bogu sa smrću na križu, učinila najveći čin ljubavi jednoga stvorenja prema Bogu i prema ljudima — na zemlji. I zato je njezina čistoća najplemenitija i najsavršenija, jer je najviše ljubila.

Za slučaj, koji nije bio, da je Marija osjetila i najmanju napast, ona bi se najodvažnije suprostavila i napast odbila iz prevelike ljubavi prema Bogu.

Neraspadljiv vijenac

Šetao jednom Demosten s prijateljem po trgu u Ateni.

Pričuo on, kako se dvije žene iza njeg o njemu razgovoraju, pa će jedna drugoj: »Ono ti je onaj Demosten!«

To je Demostenu tako ugodno bilo, da mu je, kako je rekao, zasladilo sve trude i napore, kojima je došao do svoje slave.

Dakle, prosta pohvala jedne obične žene učinila je Demostena da je zaboravio sve trude, o kojima sam malo prije govorio. I Demosten bi bio iznova spreman da to sve podnese, samo da dobije ljudsku pohvalu i slavu, da je velikan i prvak govorništva u Ateni.

Sjetih se sada, što kaže sv. Pavao Korinćanima: »Ne znate li, da oni, što trče u trkalištu, svi trče, ali jedan prima nagradu? Tako trčite da dostignete. Svaki pak, koji se bori, od svega se uzdržava; oni da dobiju raspadljivi vijenac, a mi neraspadljiv« (1 Kor. 9, 24 - 25).

Ako je dakle raspadljiv vijenac i prolazna slava tako jako poticalo stare trkače (pa i Demostena), da dotrče do svoga cilja, koliko više u sebi ima jakosti neraspadljivi vijenac i nebeska slava da našu tromu volju pokrene na trkanje.

Zar onda ne zaslužujemo ukor bogoljubnoga Kempenca: »Tko mene sluša i služi u svemu s onom pomnjom, s kojom se služi svijetu i njegovim gospodarima? Za malen dobitak daleko se putuje, a za vječni život koliko ih ni noge ne makne. Ah, puste li sramote! Za dobro, što se ne da procijeniti, lijeni su da se malo trude. Plani od stida, lijeni slugo jadikovče, što su oni spremniji na svoju propast, nego li ti na život«. (Kemp. Knj. III. Gl. 3).

Kad smo sve ovo promotrili, zar se nismo uvjerili, da je istinito, što je sv. Toma pisao svojoj sestri.

Ali istu stvar rekao je ne samo sv. Toma, nego i sam Spasitelj Isus Krist. Tužila se naime Isusu sv. Birgita, kako ne može da popravi svoj život i da se posveti. Isus joj je odgovorio: »Nemoj reći, da ne možeš, nije to baš tako ni nemoguće. Dosta je da samo rečeš jednu riječ: hoću!«

Konferencija III. (za ožujak)

Providnost Božja

Nas svagdano nevolje pritištu, te »uzdišemo i plačemo u ovoj dolini suza«. Dok naprotiv, kaže se o sv. Tereziji, da nikada u životu nije bila ni posebno žalosna ni posebno vesela. Uvijek je bila zadovoljna i mirna.

Kako to protumačiti?

Ako čovjek uzme sebe na zemlji kao svrhu i središte, onda je žalostan kada mu je nešto slabo; ako li mu ide sve dobro, onda je veseo.

Znamo, da sv. Terezija nije imala za svrhu i cilj sebe, nego Boga; pa zato je ništa nije posebno ni veselilo ni žalostilo.

Ali, kako je mogla biti uvijek zadovoljna i mirna, to ćete razumjeti, nadam se, kada svršim ovo predavanje o providnosti Božjoj.

Kada se misli sagraditi jedna kuća, a to je cilj, najprije - arhitekt napravi kuću na papiru i predvidi na papiru sve, što treba gospodaru kuće. To se zove nacrt. Gospodar sada preda **nacrt** zgrade zidarima. I oni pomalo taj nacrt prenašaju s papira u stvarnost. Tako to ide, dok se cijeli nacrt ne pretvori u stvarnost, dok se ne sagradi i uredi kuća. Ovdje razlikujemo tri stvari: cilj, nacrt arhitekta na papiru i izvađanje nacrta u djelo i stvarnost.

Svako dakle pametno biće u svome radu ima najprije cilj i onda pravi nacrt, kako će ga postići, i napokon taj nacrt izvađa i postizava cilj To je u našemu slučaju gradnja kuće.

Cilj Božji

Bog je u sebi potpuno sretan i blažen. Ali iz svoje beskrajne dobrote htio je i da nekome saopći to svoje blaženstvo, ali ujedno da taj netko i uživa u nekoj mjeri to blaženstvo.

Taj netko jest čovjek. Da on može spoznati Boga i okusiti dio njegova blaženstva, dao je Bog čovjeku razum i volju. Čovjek ima cilj da spozna Boga, da ga ljubi, ali i da sam u Bogu nađe sreću i uživanje.

Ovo je glavni i prvotni cilj Božji

Ali taj čovjek ne može visjeti u zraku i živjeti od zraka, pa Bog stvara zemlju, na njoj more i vodu. Na zemlji opet stvara travu i biljke. Iza toga stvara ptice i životinje, jer je nepametno stvoriti životinje, ako nema trave, čim bi se hranile. Kada je stvorio ptice i životinje, bilo

je na zemlji svega, čim će se čovjek hraniti i uzdržavati. I onda tek zadnjega stvara čovjeka.

Bog je stvorio i velebni svemir, da iz njegova reda i veličanstvenosti čovjek spozna opstojnost neizmjernoga i premudroga Tvorca neba i zemlje, da Ga spozna, pače i da Ga ljubi.

Kako se iz ovoga vidi, sve na zemlji jest stvoreno za čovjeka, a čovjek je stvoren za Boga, ali ujedno i za svoju vječnu sreću na nebesima.

Ovo je cilj Božji kod stvaranja svemira, zemlje i čovjeka.

Nacrt Božji

Bog je od vječnosti predvidio i odredio, kako će voda teći, kako kiša padati, kako more talasati, kako svaka biljka rasti, kako svaka ptica pjevati, kako i odakle svaka životinja živjeti, da pruži hranu i pristojan život čovjeku. Ujedno je predvidio, što će svi ljudi misliti, što govoriti, što raditi, da žive doduše na zemlji, ali kroz to vrijeme života na zemlji, kako će Boga upoznavati, kako će Ga ljubiti, kako će mu služiti, kako će Boga slaviti, — i ujedno, kako će poslije života na zemlji, postići svoju sreću i blaženstvo u vječnosti.

Rekao sam u vječnosti, jer životinje i druga bića postizavaju svoj cilj na zemlji, ukoliko služe za hranu i uzdržavnje čovjeka na zemlji. Kada su ta bića dala hranu i uzržavanje čovjeku, više nisu potrebna i svršavaju. Ali čovjek ima cilj: spoznati i uživati Boga, a to se ne postizava u vremenu ni na zemlji, nego poslije smrti u vječnosti. Bog je vječan, i njegova se veličina potpuno spoznaje i uživa u vječnosti. Određenje u Božjoj pameti, kako će sva bića služiti čovjeku, a čovjek Bogu i svojoj vječnoj sreći zove se **nacrt Božji** ili Providnost. Riječ »providnost« dolazi od latinske riječi »providere«, a znači i unaprijed vidjeti i unaprijed odrediti.

Izvađanje nacrta

Rekli smo, da kod gradnje kuće najprije arhitekt napravi nacrt, a onda ga onako pomalo zidari izvađaju.

Bog je u vječnosti napravio svoj nacrt svemira, a ovaj se nacrt u vremenu po zakonima prirode i slobodnom saradnjom čovjekove volje izvađa.

Ovo izvađanje nacrta Božjega sa strane stvorenja i bića nižih od čovjeka biva posve sigurno i neminovno, tako, da je glasoviti učenjak Laplace izjavio: »Kada bi jedna zvijezda zaokrenula sa svoje kolotečine samo za jednu dlaku, cijeli bi se svemir srušio«.

Mi vidimo, da se svemir ne ruši; a to znači da se Božji red i nacrt odvija pravilno i u redu. Jedino, kada se je došlo do čovjeka, on je u izvađanju toga nacrta napravio neku nastranost, ali je Bog s druge strane ovu nastranost popravio, te se opet sve izvađa prema cilju i nakani Božjoj. Ovo izvađanje nacrta Božjega u vremenu nazivljemo upravljanje svijeta: gubernatio mundi.

U običnome pojmu »providnosti« mi najviše podrazumijevamo onu skrb Božju, kojom Bog upravlja sve i vodi do cilja. To je ona briga, da tako rečem, kako će se prehraniti sve biljke i sve životinje, kako će sve to služiti čovjeku za njegovu prehranu i uzdržavanje na zemlji. I to ne samo da se Bog za to brine, nego On to i izvršava i izvađa u djelo. Uvijek

sunce grije u dovoljnoj mjeri, uvijek kiša pada, uvijek godišnje promjene ljeta i zime; uvijek ima dovoljno sjemena da se zasije; uvijek đubra, da se zagnoji; uvijek naraste dovoljno trave, da se prehrane životinje; uvijek se požanje dovoljno žita za kruh čovjeku, uvijek dovoljno mesa i masti za uzdržavanje čovjeka; uvijek čovjeku dovoljno hrane, da može živjeti na zemlji i služiti Bogu.

Ova trajna briga za uzdržavanje cijeloga svemira i prehranu svih živih bića, osobito čovjeka; ali ne samo briga, nego uspjeh i izvođenje u djelo te brige, zove se Providnost Božja.

Čovjekova providnost

Bog je doduše napravio nacrt za cijeli svemir, i preko raznih stvorenja i bića On izvađa taj nacrt. Svako biće mora da sudjeluje u izvađanju toga nacrta, ali svako prema svojoj naravi i sposobnosti.

Budući da bitnost čovjeka sačinjava razum i sloboda volje, to čovjek pri Božjemu nacrtu sudjeluje svojim razumom, ali i svojom voljom.

Čovjek sa svojim razumom mora da otkriva veličanstva Božja, mora da upoznaje nacrt Providnosti, mora da iznalazi i izvore života na zemlji, mora da diktira volji, što je dobro, a što zlo. I to sve volja mora da slijedi, ali slobodno. Ne smije čovjek stati prekrštenih ruku i gledati u zrak, dok mu padne kolač s neba; mora i sam da ore, sije i žanje, da se prehrani. Sva druga bića i stvorenja izvršavaju nacrt Božji. Ta i sam čovjek mora da izvršava taj nacrt, ali ne nužno, nego slobodno. Nije to jedan manjak, nego jedna odlika, ukoliko je puno odličnije, da čovjek radi slobodno nego da radi privezan kao rob. Ova suradnja sa strane čovjeka s Božjim nacrtom zove se čovjekova providnost. Nije to nego jedan dio providnosti Božje; jedan dio, koji mora biti potpuno podređeni cjelini. Budući da čovjek to svojevoljno i slobodno izvađa, može se nazvati i »čovjekova providnost«. Ova razlika čovjekove providnosti još je uočljivija poslije grijeha prvoga čovjeka.

Svojim prvim grijehom čovjek se je izvukao iz reda prave providnosti Božje, ali ga je Bog kaznom opet utjerao u taj red. Dosada je čovjek doduše slobodno, ali mirno i blago surađivao s Božjom providnošću, ali poslije grijeha to on mora da čini opet doduše slobodno, ali »i u znoju lica svojega«. Poslije grijeha buntovni čovjek hoće svaki čas da ispada iz reda Providnosti, ali ga Bog na silu opet utjerava pod kola Providnosti Božje.

Poslije grijeha ova providnost čovjekova vrlo je važna, jer mnoge naše tužbe na providnost Božju temelje se samo na pogrješkama providnosti čovjekove.

Drugi nacrt Providnosti

Iako je u Božjoj pameti samo jedan nacrt Providnosti, to mi možemo i moramo obzirom na nas razlikovati. dva. Prvi je, naime, nacrt, kako bi svijet postigao svoj cilj, da je čovjekova providnost bila posve podložna providnosti Božjoj. Ali dok je ovaj cilj i nacrt bio u pameti Božjoj, u isti čas sveznajuća pamet Božja vidjela je, da će čovjek otkazati Bogu svoju slobodnu pokornost, i time se taj nacrt ne će izvršiti.

Radi toga opet u isti čas, sve od vječnosti, Božja pamet određuje nove putove i nova sredstva, kako će postići svoju slavu i vječni spas duša ljudi dobre volje, usprkos prkosa i buntovnosti zlih ljudi protiv ovoga prvoga cilja i nacrta Božjega. Ovaj nacrt, kako će Bog doći do svoje slave i vječne sreće dobrih ljudi, usprkos nesuradnje pače i bojkotiranja sa strane zlih ljudi, zovemo drugi nacrt providnosti Božje.

Danas je na snazi i izvodi se ne prvi nego drugi nacrt Božje providnosti. I kada danas rečemo »Božja Providnost« razumijevamo ona sredstva i načine, kojima se Bog poslije grijeha Adamova služi za postignuće svoga konačnoga cilja.

Ovaj drugi nacrt Božji, iako je nepravilniji i zamršeniji od prvoga, on je u svojoj cjelini sjajniji i veličanstveniji.

Grijeh naime nije smio pomrsiti nacrte Božje, da oni ispadnu na gore, jer bi se tim zlo pokazalo jače nego dobro. Bog je tako pametan i tako moguć, da zna i zlo okrenuti i staviti u službu dobra. Bog je na taj način poremećaj prvoga nacrta iskoristio, da je drugi izašao, iako teži i skuplji, ali divniji i veličanstveniji, kako ćemo niže vidjeti.

Providnost za životinje

Razlikujemo više vrsta providnosti. Prva je **općenita,** kojom se Bog briga za sva nerazumna bića.

Druga je **posebna,** kojom se Bog brine za razumno biće: čovjeka. Treća je **posebnija,** koja se odnosi na čovjeka pravednika, a četvrta **najposebnija,** koja se brine za upravu i vodstvo Isusove Crkve.

Što je to općenita providnost?

To je Božja skrb za bića niža od čovjeka. Njome se Bog brine, da bude dovoljno bića na zemlji, koja će davati čovjeku hranu i život. »Općenita« se zove, jer Bog ne spašava svako posebno biće nego samo rod i vrstu. To znači: ne će Bog sačuvati i spasiti svaku travku, jer ce dopustiti, a tako i mora biti, da će mnoga trava propasti, da se njome prehrani životinja. Ali će Bog ipak tako čuvati travu, da sva trava na zemlji nikada ne će propasti, pače da će je biti uvijek dovoljno za prehranjivanje životinja. Jednako ne će Bog sačuvati svaku životinju, jer će mnoga kokoš, a i mnogi janjci morati propasti, da dadu hranu čovjeku. Ali će Bog ipak sačuvati rod i vrstu kokoši i janjaca, tako da sve kokoši i svi janjci ili slično ne će nikada na zemlji propasti; pače će ih na zemlji biti uvijek dovoljno za prehranu čovjeka. Ovo je jasno: Nerazumna bića Bog je stvorio za službu i hranu čovjeka. To je njihov cilj. Kada su poslužili čovjeku, onda ih može nestati, ali ipak ne će nikada posve nestati, pače će ih uvijek biti dovoljno, jer se Bog briga da druga bića iste vrste posluže za hranu i život čovjeku. Ovo je dakle **općenita** providnost. I ona se ima ovako razumjeti.

Providnost za čovjeka

Bog se brine za biljke i životinje, da uistinu i stvarno postignu svoju svrhu: da posluže za ishranu čovjeku.

Ali Bog se brine i za čovjeka, da i on postigne svoju svrhu: slavu Božju i vječnu svoju sreću.

Posve drugačija i uzvišenija je svrha čovjeka nego li životinje. Svrha životinje jest, da posluži čovjeku, a čovjeka jest da posluži Bogu.

Svrha životinje jest vremenita, a čovjekova je vječna. Mora i biti vječna, jer čovjek svoju svrhu ne postizava umrlim tijelom nego neumrlom dušom. Čovjekova je naime zadaća, da svojim razumom spozna Boga kao Tvorca i Oca, i da ga ljubi, pak da konačno dobije rajsko uživanje.

Kako se vidi, svrha čovjekova ima trajati vječno, jer nikada ne će doći na manje njegovo spoznanje Boga ni njegovo uživanje u Bogu. Ako li providnost znači Božju brigu da jedno biće postigne svoju svrhu, onda je jasno, da se Bog brine, da čovjek zbilja može spoznati Boga i naći u njemu sreću, i to ne samo u vremenu, nego, što je glavno, u vječnosti. Iz ovoga slijedi, da Božja briga ima dotle sezati, da ni jedno razumno biće ne propadne, nego da vječno živi i uživa sreću.

Božja je briga, da svako pojedino razumno biće, to jest svaki pojedini čovjek ne propadne, nego živi s tijelom u vremenu, a bez tijela s dušom u vječnosti. I ovo je **posebna** providnost kojom se Bog brine za čovjeka. Općenita briga (za životinje) čuva sama rod i vrstu, a pušta da pojedinci poginu, dok **posebna** (za ljude) brine se da svaki i pojedini čovjek dođe do svoga konačnoga cilja: slave Božje i svoje sreće. Bog je naime udesio tako nacrt cijeloga svemira i svih bića, da to sve služi čovjeku, da prehrani i uzdrži i život na zemlji, ali u isto vrijeme da kultivira svoj razum i oplemenjuje svoju volju, te spoznaje i ljubi dobro, a opet spoznaje i mrzi, što je zlo, dok konačno poslije svršetka života tijela na zemlji, dođe na nebo, gdje će Boga vazda gledati, **vazda ljubiti, vazda slaviti i u tome naći svoju vječnu i pravu sreću.**

Zar će onda svaki čovjek doći do vječne sreće?

Svako razumno biće, koje bude živjelo i radilo po diktatu razuma, a kršćanin i po diktatu kršćanske vjere, a svećenik i po diktatu redovničkih zavjeta i pravila, doći će do vječne sreće.

Ali ja sam već spomenuo, da čovjek ima da surađuje s Božjom providnošću, i to slobodno. Ako li pak čovjek zlorabi svoju slobodu, pa ne surađuje s Božjom providnošću, tada on radi protiv diktata zdrava razuma. Ovaj naime diktira čovjeku, da je Bog Tvorac i Gospodar pače i Zakonodavac i da ga se mora poštivati i slušati. Nadalje razum kaže da je jedino pametno služiti Bogu i, prezrevši sve zemaljske grješne užitke, zaslužiti pravu sreću na nebesima; a sve drugo da je ispraznost, pače ludost.

Tko dakle ne radi po diktatu zdravoga razuma, taj se tim uopće odriče prava na razum i gubi pravo na Božju brigu, koju on daje samo ljudima, koji se dobro služe i žive po zdravome razumu. Takav čovjek, koji u svome življenju slijedi, ne upute razuma, nego pohotu svojih nižih životinjskih strasti, taj već i nije čovjek nego životinja, kako to kaže i samo Sveto pismo: »Čovjek nije spoznao, da je u časti i izjednačen je i (stoga) nerazumnim životinjama i postao još sličan njima« (Ps. 48, 13).

Grješni čovjek ispada, i to svojom krivnjom, iz reda **posebne** providnosti i vraća se u red **općenite** providnosti; on ispada iz reda **ljudi** i upada u red **životinja.** Za grješnike se Bog briga kao i za životinje, da imaju hranu na zemlji; i radi toga grješnici su na zemlji često sretniji nego li pravednici. Budući da čovjek, pa taman bio grješnik, ima neumrlu dušu, pa zbog svoje zloće ne može doći do rajskog blaženstva, ona će ipak živjeti u vječnosti, ali u paklenim mukama za kaznu, jer se je

svojevoljno izmakla iz kolotečine Božje providnosti i zanijekala svoju suradnju s Bogom. Čovjek je pod providnošću Božjom i ništa mu se zla ne će dogoditi, doklegod stoji u nacrtu Božjemu. Kada se pak od njega udalji, onda je kriv sam sebi i nosi sam odgovornost.

Iz ovoga već nekako zaključujemo, što je bila ta **posebnija** providnost za ljude pravednike.

Kad je naime razumni čovjek svojim razumom posve prionuo uz Boga i svojom se ljubavi s njim povezao, onda Bog još posebnije pazi, da taj čovjek ne zaluta, da ga nikakva sila ne odvrati od puta istine, da ne bi izigrao slavu Božju i vječnu svoju sreću. Što god čovjek više Boga ljubi, to se Bog više briga za njegovu vječnu sreću, a i vremenitu, ukoliko je potrebna za postignuće vječne sreće.

O ovoj posebnoj providnosti kaže sami sv. Toma ovo: »Nad ljudima pravednim Bog vrši providnost na neki odličniji način nego nad bezbožnima, ukoliko ne dopušta, da se protiv njih dogodi što god, što konačno priječi njihovo spasenje, jer onima, koji Boga ljube, sve se slaže na dobro« (Dr. Bakšić, Bog Stvoritelj, str. 100).

Sada vidimo, u čemu je ta **posebnija** providnost Božja. O **najposebnijoj** providnosti, kojom Bog upravlja Crkvom Isusovom, ne ćemo ovdje govoriti, jer o tome govori cijela Crkvena Povijest.

Postoji li providnost Božja?

Još je poganski mudrac Aleksander dokazivao, da mora postojati pakao, jer je Bog sveznajući, svemogući i presveti. Argumentira on caru Antoninu Piju: »Ako Bog znade sve, znade i za grijehe grješnika. Ako li ih ne će da kazni, znači, ili da Njemu nije stalo, jesu li ljudi dobri ili zli, a onda ne bi bio svet. Ako li On hoće da kazni, a ne može, onda ne bi bio svemoguć. Ako li znade, ako li može, ako li hoće da kazni grješnike, onda mora biti i pakao, gdje će biti kažnjeni«.

Sličnim načinom možemo mi argumentirati, da postoji Providnost: Ako je Bog sveznajuć, onda znade sve, što se ljudima događa; sve, što će im se dogoditi, i sve, što im treba. Ako li je Bog dobar, On mora imati želju da priskrbi ljudima sve, što im treba da postignu svoj cilj na zemlji i u vječnosti. Ako li je Bog svemoguć, On to može, i nitko ga u tome ne može zapriječiti. A Bog je i sveznajuć i svemoguć i predobar, pa će svojoj djeci dati sve, što im je potrebno. Jer: »Ako dakle vi, koji ste zli, kaže Spasitelj, znadete dobre dare davati svojoj djeci, koliko će više Otac vaš, koji je na nebesima, dati dobra onima, koji ga mole« (Mat. 7, 11).

Doduše Bog u svojoj providnosti služi se i čovjekovom providnosti. I čovjek treba da radi, jer »tko ne radi, neka i ne jede«, zaprijetio je sv. Pavao (2 Sol. 3, 10).

Ali vas taj čovjekov rad, kolikogod izgledao on čovjeku velik i silan, ništa je prema radu i sili Božjoj.

Mogu se ljudi hvaliti da rade; ali, tko u njima uzdrži normalni tok srca da mogu raditi? Da ovo srce samo malo požuri ili uspori svoj rad, čovjek bi legao i umro, pa tko bi onda radio?!

Čovjek se hvali, da je izumio mnoge strojeve, kojima on providja sebi hranu i život. Ali, tko je u njegovu glavu stavio pamet i mozak, da pronađe i izradi taj stroj?!

Čovjek se hvali, da je iznašao umjetni gnoj i zagnojio zemlju, pa zemlja mora da daje plod. — Ali, ako Bog ne pošalje i sunce i kišu u svoje vrijeme, vas čovjekov rad je uzaludan.

Vas rad čovjekov u odnosu prema radu Božjemu prikazan je zgodno ovom slikom: Neki veliki siromah svako jutro uspinjao se na brdo, gdje je bio kraljev dvor, i tu bi potegao za konop. Čulo se je zvonce da je zazvonilo, a do malo kroz šupljinu vrata neka nevidljiva ruka pružila bi mu omot, u kojemu je on imao hrane za cijeli dan. I tako je bilo svaki dan.

Jednoga dana upitat će ovoga drugi siromah: »Kako se ti hraniš i uzdržavaš?« — Ovaj odgovori: »Svojim trudom i radom. Svako jutro ja se penjem na brdo i potežem za konopac od zvonca i tako dobijem hranu. Da to ne radim, umro bi od gladi pred vratima kraljeva dvora.« — »Ah, tako! — Pa tako živim i ja. Ali meni je poznato, da u tome dvorcu živi stara kraljica koja nikada ne izlazi, nego vazda moli i radi. Vas prihod od svojih imanja i svu zaradu svojih ruku ona daje siromasima. Znaj, da te ne hrani tvoj rad, nego milosrdno srce stare kraljice. Zato budi uvijek zahvalan i moli Boga za staru majku kraljicu«.

»Predstava ima pet čina«

Jednom su u kazalištu gledaoci vrlo pažljivo slušali prikazivanje neke tragedije. U trećemu činu glavni junak u predstavi, vrlo plemenit čovjek, silno je trpio. Gledaoci su ga tako sažaljivali, da su počeli iz samilosti plakati za njim. Tada je ustao upravitelj predstave pa će gledaocima: »Gospodo, nemojte plakati, predstava nije još svršila; ona ima pet čina. U petome činu plemeniti junak slavi pobjedu, pa ćete se i vi veseliti s njime!«

Pada mi na pamet, da se ovo vrlo zgodno može primijeniti na veliku predstavu providnosti Božje.

Providnost, kolikogod bila divna i veličanstvena, ona ima protiv sebe teških prigovora, koji će se riješti jedino, ako uzmemo za činjenicu, kao što i jest, da se Providnost odvija ne samo u vremenu, nego, uglavnom, i u vječnosti.

Pravi kršćanin, kao i Krist, u toj predstavi mnogo puta trpi i strada. Ali u zadnjem činu Isus uskrsava od mrtvih i uzlazi na nebo »gdje njegovu kraljevstvu ne će biti svrhe«. Tako će i pravi kršćanin. Cilj čovjeka kršćanina nije sreća na zemlji, nego slava Božja i rajsko uživanje na nebu.

Božja providnost ne jamči kršćaninu zemaljsko i tjelesno uživanje, jer je to providnost za životinje, nego mu jamči vječno blaženstvo na nebesima.

Ovo načelo valja imati na pameti, pa će svi prigovori protiv Providnosti otpasti, kako ćemo sada vidjeti.

Fizička zla

Ljudi na zemlji trpe mnoge nevolje: glad, bolest, pa i samu smrt. To izgleda da se protivi providnosti dobroga Oca, koji svojoj djeci daje samo dobro.

Najprije je sigurno, da Bog nikome ne šalje bolest i nevolje, da mu bude teško i da bude nevoljan. Sveto pismo kaže izričito: »Bog

nije učinio smrti niti se naslađuje u propasti života« (Mudr. 1, 13). **Ako dakle Bog šalje nevolje i bolesti, hoće da time učini veće dobro onome, koji to trpi. Iz ovoga primjera bit će nam to vidljivo.** Čitamo da je za vrijeme, kada je u Jeruzalemu bio biskup sv. Ivan Milostinjar, živio u istome gradu neki bogataš. Ovaj je bio dobar kršćanin i davao mnogo novaca svetome biskupu da dijeli milostinju, pa je sveti biskup i dobio ime Milostinjar.« Nego taj bogataš imao je jedinca sina, kojega je silno ljubio. To dijete oboli. Šalje bogataš obilno novaca biskupu, da podijeli milostinju i da svi mole za zdravlje toga djeteta. Biskup je sabrao u crkvu sve sirote i udovice, razdijelio im milostinju i preporučio da mole za zdravlje djeteta. I svi su molili. Međutim bolest djeteta svaki čas kretaše nagore, pa je uza sve molitve ipak umrlo.

Tužan otac, a tužan i biskup. I biskup se tuži Bogu, zašto nije ozdravio dijete, jer ne će više otac davati milostinju, kada mu od nje nije bilo koristi. Bog odgovara biskupu: »Budi miran; znam ja, što sam učinio. To dijete silno je razmaženo; i kad bi ponaraslo, dalo bi se na raskošan život. A otac, koji je u dijete, kao u jedinca, bio ludo zaljubljen, davao bi mu novaca, koliko bi htjelo, dok ne bi potrošilo i cijelo očevo imanje, a potrošilo bi u grijehu i svoje zdravlje. Dijete ne bi svoje duše spasilo, a i otac sumnjivo, dok milostinje ne bi nitko dobio, jer bi to dječak sve potrošio. To sam ja sve predvidio, pa sam baš za ljubav očeve milostinje digao život djeteta prije vremena: »da zloća ne pokvari (kasnije) srca njegova.«

Tako je dijete doduše umrlo, ali je spasilo dušu; otac će se dati na pobožniji život, i sve njegovo imanje ostat će siromasima. Tada je sveti biskup sve razumio i uskliknuo: »Pravedan si, Gospode, i pravedan je sud tvoj!« (Ps. 118, 137).

Da Bog nije ovako objavio i razjasnio sv. Ivanu, svašta bi se reklo u tome slučaju protiv Božje providnosti; ali kada je Bog to razjasnio, onda i sami kažemo, da je vrlo pametno učinio.

Još jedan sličan slučaj.

Najstrašnije nesreće, što su zadesile čovječanstvo, jesu ova dva prošla rata: ako ne dođe i treći.

Strahote i krvoprolića tih ratova kao da potpuno zasjenjuju providnost Božju. Ipak to nije tako, ako se uzme, kako i jest, da se konačno providnost Božja ispoljava i očituje u petome činu, u vječnosti.

Ovu vjeru, da nam se tjelesne nesreće događaju za naše veće dobro, imali su i pogani. Tako se pripovijeda, da je bio neki dobar čovjek, koji je, kada mu se što zlo dogodilo, uvijek govorio: »Ovo je za moje bolje!« — Jednom prigodom netko mu iskopao oko. On se ni tada ne naljuti, nego reče: »I ovo je za moje bolje!«

Do malo vremena umrije kralj te zemlje. Prema običaju toga poganskoga naroda s kraljem su morala poći u smrt još dva čovjeka. Koji će ti ljudi biti, pokazao bi ždrijeb. I ždrijeb ovoga puta padne na toga ćorava čovjeka. On tada izjavi: »Ljudi božji, meni je čast umrijeti zajedno s takovim kraljem. Ali to je sramota za nj, da nitko odličniji s njim ne ide u smrt nego jedan ćoravac!« I zbilja, to ga je oslobodilo smrti, pa se je brzo uvidjelo, da je dobro rekao, kad mu je iskopano oko: »Ovo je uistinu za moje bolje!«

Kada bismo mi imali božanske oči, onda bismo u svakoj nevolji vidjeli i priznali: »Ovo je uistinu za moje bolje!«

Ima razloga, koji traže da baš ova zemlja bude posuta trnjem i da bude prava »dolina suza«. Kada bi na zemlji ljudi imali raj, onda bi zaboravili na nebesa. Sv. Augustin je govorio: »Zemlja je gorka i puna trnja, a ipak je ljudi tako slijepo i grješno ljube. A što bi bilo kada bi na zemlji bio uistinu zemaljski raj?!«

Zemlja ne smije biti nagrada pobožnim ljudima. Kada bi to bilo, više ne bi bilo vjere, uhvanja i ljubavi, ni ikakve žrtve, nego samo lični interes. Religija ne bi bila ljubav prema Bogu i bližnjemu, nego ljubav prema sebi.

Moralna zla

Nekako se prilično dade razjasniti, kako i zašto Božja providnost pripušta fizička zla.

Fizičko zlo, po sebi, samo škodi tijelu, a nipošto duši, koja je veća i odličnija od tijela. Pače je to Providnost tako lijepo uredila, da svatko tko hoće, može fizička zla iskoristiti na što veću korist svoje duše, pa se zbilja obistinjuje ona sv. Pavla: »Koji ljubi Boga, sve mu se okreće na dobro«. (Rim. 8, 28).

Ali kada se radi o samome grijehu, koji dušu baca u vječne paklene muke, tu ne vidimo, na prvi mah, nikakve koristi, niti dobra razloga, zašto je Bog pripustio grijeh, koji čovjeka za vazda čini nesretnim. Ali ipak ako to Bog pripušta, onda i za to ima pametnih i mudrih razloga, koji su u sebi veće dobro, nego li je vječna kazna za one, koji svojevoljno hoće da u nju upadnu.

Najprije treba uzeti za sigurno ovo, da Bog ne će grijeha, jer Sv. pismo kaže: »Nikome nije naložio bezbožno raditi i nikome nije dao dopuštenje, da griješi« (Crkv. 15, 21). Bog na drugome mjestu opet kaže: »Ne želim smrt bezbožnika, nego da se obrati i živi« (Ezek. 33, 11)

Bog niti hoće grijeha, pače po sebi ne želi ni smrt grješnika, a osobito ne želi njegovu vječnu propast, on želi njegovo obraćenje i da mu dade život vječni.

Bog samo pripušta grijeh, t. j. ne će da ga silom spriječi, iako bi i to mogao, ali ne će jer ima za to dobrih i boljih razloga. Da ih vidimo.

Najveće dobro čovjeka: sloboda

Iako je sv. Augustin nazvao slobodu volje »strašni dar Božji«, jer je čovjek može zlorabiti na svoju vječnu nesreću, ipak je volja nazvana »najodličniji Božji dar« u čovjeku (praestantissimum donum divinum).

Veliko je zlo, što čovjek može da zlorabi svoju volju, ali je ipak veće dobro, što čovjek ima slobodu. To je čovjeku najdraže; radije će sve izgubiti nego li slobodu. Svi siromasi, na pr. zaziru od »siromaške kuće«, u kojoj gube samo izvanjsku slobodu; a čovjek je najponosniji, što ima nutarnju slobodu, što ima svoju volju, što može da prkosi bilo kome. Ovih velikih prednosti, što čovjeku daje slobodna volja, čovjek nije voljan da se odreče, tim više, što zloporaba slobode nije prisiljena, nego čovjek, ako hoće, može da izbjegne zlim posljedicama te zloporabe.

Kada ne bi imao slobode, čovjek bi bio rob ili bolje jedan stroj.

Velike su prednosti slobode volje u naravnome redu, ali one su još veće u vrhunaravnome. Postoji načelo sv. Augustina: »Libertas est

charitas: sloboda je ljubav«. To znači, da bez slobode ne može biti govora o ljubavi. Imamo li na pameti da »Bog je ljubav«, sve što radi, radi iz ljubavi, onda i želi i traži ljubav. Čovjek, ako hoće da bude u vezi s Bogom, a môra, jer se stvorenje od Stvoritelja ne da razlučiti, onda môra ljubiti Boga. A ljubiti ga ne može, ako nije slobodan.

Sva ljepota vrhunaravnoga reda osniva se na ljubavi, a ova na slobodi. Digne li se sloboda, digli ste ljubav, digli ste ljepotu i zemaljskoga i nebeskoga života.

Bez slobode čovjek je ponižen i omalovažen... On izgleda pred Bogom kao rob i kao prosjak, koji samo toliko ima, koliko mu pokloni gospodar. A slobodan čovjek radi na svoj račun i zarađuje, te ne treba da prosi. U duhovnome pogledu to je još odličnije za čovjeka, da on svojom suradnjom, sa talentima Božjim zaradi i svojom žrtvom pa i slađe uživa nagradu za svoje trude. Bez slobode čovječji život ni u tjelesnom ni u duhovnome pogledu ne bi imao ljepote ni čara, ni ponosa ni plemenitosti, ni svijesti ni radosti.

Bog čini od zla dobro

Nas smućuju toliki grijesi i zloće ljudi, pa se pitamo, kako to Providnost dopušta i trpi.

Na to je u svoje vrijeme sv. Augustin jezgrovito i po svoju odgovorio: »Svemogući Bog ne bi nikako dopustio zla u svojim djelima, kad ne bi bio tako svemoguć, da može učiniti i od zla dobro« (Enchiridion, pogl. 11). A sv. Toma isto naučava: »Ako bi se na svijetu zapriječilo svako zlo, mnogo bi dobro nedostajalo svijetu. Ne bi mogao živjeti lav, kad ne bi mogla nastradati nijedna životinja; niti bi bilo strpljivosti mučenika, kad ne bi bilo progonstva sa strane tirana« (Šanc, Stvoritelj svijeta, str. 115).

Ovo će nam biti jasnije iz nekoliko primjera.

Čitamo u Sv. pismu, da su braća nenavidjela Josipa, pače ga htjeli i ubiti. Zaslugom Rubenovom nije ubijen, nego prodan Izraelcima i doveden u ropstvo u Egipat; a starome je ocu Jakovu poručeno, da ga je zvijer izjela.

Koliko je zlo ovaj postupak one dobre braće sa pravednim Josipom? Pa što se dogodi? — Za nekoliko godina Josip je postao potkralj u Egiptu, prehranio je i Egipat i Palestinu, a osobito svoju braću i oca.

Da nije bilo nenavidnosti braće, nikada Josip ne bi vidio Egipta; niti postao spasitelj naroda.

Još jedan slučaj Sv. Andrija Avelinski bio je svećenik, ali je vršio odvjetničku službu.

Jednom u parnici izmakla mu jedna laž. Došao kasnije kući i čita po običaju Sveto pismo. Čitajući namjeri se: »Usta, koja lažu, ubijaju dušu.« To ga tako potrese, da je ostavio odvjetničku službu i posvetio se samo spasavanju duša. I postade svetac. Da nije bilo one male laži, nikada ne bi postao svetac.

Kaže se, da je nekoj svetoj duši palo propelo na pod. Ona ga podigne, poljubi i reče: »Da nisi pao, ne bi dobio ovaj poljubac!«

Mnogo puta jedna pogrješka potakne nas na gorljiviji i pobožniji život. A taj pobožniji život jesu oni poljupci, kojih ne bi bilo, da nije bilo pogrješke.

Jače je dobro nego li zlo

Netko će upitati: Budući da su ljudi tako zli i puno zlorabe svoju slobodu, hoće li doći, da će u svijetu zavladati većinom zlo, a dobro se tek zapažati kao bijela vrana?

Do toga ne će doći nikada, jer bi tada bilo zlo jače nego dobro, đavao jači nego Bog. A to znači, da Bog ne bi bio svemogući ni sveznajući, kada ne bi svako zlo znao krenuti na neko dobro.

Doduše izgleda, ako su ljudi slobodni i zlorabe slobodu, a zlo je po sebi privlačivije nego dobro, da bi jednom zlo zbilja moglo potpuno slaviti pobjedu. — Jest, tako to izgleda, tko površnim okom promatra svijet. **Zato su neki proricali, da će domalo uništit Boga Krista i Crkvu, a međutim Crkva i Bog sada su još jači i veličanstveniji; a samo je njih nestalo.** Izgleda, da bi zlo moglo prevagnuti, ali u stvari do toga ne će doći, jer Bog ipak ne će dati đavlu toliku vlast. Đavao je ipak uvijek vezan kao pas i ne će ugristi nego onoga, koji mu se svojevoljno približi.

Ako čarobnik pušta mnoštvo ptičica da slobodno lete, kuda hoće, ali ih svojom čarobnom palicom ipak zadržava, da ne prelete stalnu granicu, gdje bi se izmakle ispod njegove vlasti.

Slično i Bog radi. On je ljudima dao slobodu, da rade, što hoće. Ali ju je ipak, a da oni i ne zapažaju, tako skučio, da oni nikada tu slobodu ne će toliko zlorabiti, da je Bog ne će dohvatiti i obratiti na dobro.

U tome smislu dubokoumni Bossuet piše: »Uzalud će koji kralj umišljati, da je krojač svoje sudbine radi toga, jer on kroji sudbinu drugima. Neka zna, da je on sam više upravljan nego li on druge upravlja«. Na drugome mjestu kaže opet: »Nema te ljudske moći, koja usprkos samoj sebi ne bi služila i drugim ciljevima, a ne sâmo svojim. Jedini Bog zna i može sve svesti na svoju volju«.

Tako je rimsko carstvo progonilo kršćane da ih uništi. Neki od njih, da izmaknu progonstvu, bježali su u druge krajeve i tamo širili kršćanstvo.A drugi sa svojom junačkom smrću, kod koje su se često događala i mnoga čudesa, šutnjom su propovijedali gledaocima i obraćali ih. Tako je Tertulijan ispravno rekao: Krv mučenička (nije svršetak kršćanstva, kako su to carevi mislili) nego sjeme kršćanstva« — kako je to imao Bog u nakani. Pa su za to i sami pogani morali priznati: »Što ih mi više ubijamo, njih više ima!«

Ali, ne samo da Bog nevidljivim načinom okreće na dobro, nego On to zna kadikada i posve upadno izvesti. Najsjajniji primjer za to imamo u Saulu-Paulu. Saul, pun snage i mladosti, pun inteligencije i volje, pun revnosti za Mojsijev zakon, htio je kršćane u zametku uništiti. Nije mu dosta, da ih u Jeruzalemu progoni; ide u Damasak,da sve kršćane odatle »dovede svezane u Jeruzalem«.

Moj Isuse, propalo je Tvoje kraljevstvo i uzaludno prolivena Tvoja krv! Eto Saul hoće da izbriše Ime Tvoje s lica zemlje. A što se dogodi? Bog Saula na putu u Damasak pretvara u Pavla, u apostola naroda, u najvećega apostola Imena Isusova, koji je više učinio sam nego svi apostoli zajedno. Je li ovdje prst Providnosti Božje?!

Zašto zao živi?

Na to pitanje odgovorio je sv. Augustin glasovitom i često spominjanom izrekom: »Omnis malus aut vivit, ut corrigatur; aut ideo vivit, ut per illum bonus exerceatur« (»Svaki zločesti ili zato živi, da se popravi; ili zato živi, da se po njemu dobri vježba«).

Sablažnjavali su se neki i u vrijeme Augustinovo, zašto Bog pušta da žive toliki zločesti ljudi?

Odgovara im Augustin: »Bog to pušta, da bi se zli obratili. Što bi inače bilo, kad bi Bog smrću odmah kaznio svakoga grješnika? Ubrzo bi nestalo svijeta, jer Bog čini, da se i od zlih ljudi rode dobra djeca. A opet »Bog ne će smrti grješnika, nego da se obrati i živi«.

Ako li je grješnik toliko zao, da se ne može od njega očekivati obraćenje, onda ga pušta da živi, da bude dobrome prigoda, da se vježba u nekim krepostima, u kojima se ne bi nikada vježbao, kada ne bi bilo zlih ljudi. Da nije bilo progonitelja, ne bi bilo herojstva mučenika; da nije bilo silnika, ne bi bilo strpljivih i blagih; da nije klevetnika, ne bi bilo velikodušnih opraštanja. Da nije bilo razbludnih staraca, ne bi se svijetlila krepost čistoće Suzanine i sl.

To je vidljivo ne samo kod velikih progonstva, nego i u sitnome domaćemu, osobito redovničkome životu. Mi bismo se mogli pitati, zašto nas je Providnost stavila u blizinu ljudi sa teškom ćudi?

Da ublaži moju trpku i osornu ćud.

Zašto sa mnom živi onaj kritikon, koji svakome prigovara? Da se netko nađe, koji će i meni u oči reći moju grešku i dati prigodu da upoznam samoga sebe.

Zašto sa mnom živi ona osoba, koja me je navela na grijeh? Da se previše ne uzdam u sebe i da vidim da sam još daleko od onoga, što bih morao biti.

Zašto sa mnom živi ona nesnosna osoba, koja mi svaki čas udara u živce? Da me nauči, kako ću se svladati. A čemu onaj klevetnik? Da vidim, jesam li toliko krepostan, pa da znam velikodušno oprostiti. Zašto onaj bolesnik? Da njega podvorim, a Bogu zahvalim, jer sam zdrav. A zašto onaj Svetac živi sa mnom? da me zastidi, što ja nisam pobožan ni svet. Svih tih kreposti ne bi bilo, kada Bog ne bi pripustio protivnih mana.

Drugi dio rečenice sv. Augustina: »ut per illum bonus exerceatur« — mogao bi se i ovako proširiti »ut per illum injuria Deo illata a bono reparetur«. Da zao čovjek dade prigodu, kako će dobri naknaditi Bogu uvredu.

Ovim je odgovoreno jednim dijelom, zašto pobožne i svete duše više trpe i zašto pravi kršćanski život više je trpljenje nego uživanje na ovoj zemlji. Jer je takav bio i Kristov »koji je s trpljenjem i po križu otkupio i spasio svijet i tek tako zaslužio ljudima vječno uživanje na nebesima.

Kaže se, da se je veliki pokornik sv. Petar Alkatarski poslije smrti pokazao sv. Tereziji, sav u sjaju, veličanstvu i ljepoti, pa da je uskliknuo: »O felix poenitentia, quae tantam ac talem mihi promeruit gloriam: O sretna pokora, koja mi je toliku i taku slavu zaslužila!«

Kada se promotri povijest Crkve, a osobito velebna djela svetaca na polju ljubavi, milosrđa i herojstva; a napose povijest mističkih duše

i promisli, da toga svega ne bi bilo, da grijeh nije tome dao prigodu, onda će se potvrditi ispravnost druge, još veličanstvenije Augustinove izreke: »O felix culpa, quae tantum ac talem meruerit habere Redemptorem: O sretna li grijeha, koji je zavrijedio da ga otkupi taki i toliki Otkupitelj!«

Koja je korist od paklenih muka?

Ima li od njih koristi? Bog nikoga nije odredio u pakao; pače u početku Bog nije nj stvorio pakao. Stvorio ga je onda, kada su zli anđeli svojevoljno htjeli da u nj upadnu. Da pakla nema, mi ne bismo znali, što je pravednost Božja.

Pakao koristi i grješnicima na zemlji, da u nj uđu dok su živi, i da promatraju te strašne muke, koje će ih odvratiti od grijeha

Koristi pakao i pravednicima. Kao što onaj, koji sjedi u ugrijanoj sobi, tek tada potpuno uživa blagodat ugrijane sobe, kada pogleda kroz prozor i vidi vani samo led i mraz. Tako će pravednim dušama biti na nebu još veće uživanje, kada pomisle, od kako strašnih muka su za vazda sačuvane i spašene. Tada će još više pjevati milosrđu Božjemu, čijoj milosti zahvaljuju svoju vječnu sreću.

Tko će istražiti veličanstvo Božje?

(Eccl. 18, 3)

Ovaj upit tako je postavljen, da se mora odgovoriti: Nitko.

Tako će »nitko« moći i da razjasni sve tajnosti i prigovore protiv Providnosti Božje.

Providnost u cjelini, a mnogo puta i u pojedinostima, ostaje za nas na zemlji otajstvo. Mi znademo sigurno samo, da Bog postoji, da je svemoguć, da je svemogući i da je dobar i svet, i da nam se ne treba ništa bojati, jer smo u negovim rukama. Tko hoće da natanko u ovome pitanju cijepa dlake, toga treba povesti u tkaonicu Vatikanskih sagova, kako je učinio Pio X. u sličnome slučaju. Poveo on svoga prigovaratelja u tu tkaonicu, i to, gdje se tkaju najljepši sagovi. Najprije mu pokaza krivu stranu; a ona puna zamršenih i iskidanih konaca sve sami nered. okrene ga onda i pokaza mu pravo lice tih sagova, a na njima veličanstvene slike i portreti. Prigovaratelj ostade zadivljen i zapanjen. Onda će mu Papa: »Božja providnost na zemlji izgleda kadikada kao zamršeni i iskidani konci; dok pravo lice, puno reda i ljepote, vidjet će se tek s druge strane našega života: u vječnosti«. — I svršili su svi prigovori. Tek u vječnosti zapravo ćemo vidjeti i priznati, da je Bog sve dobro učinio (Marko 7, 37) , i da božanska Mudrost »doseže od kraja do kraja snažno i raspoređuje sve ljupko« (Mudr. 8, 1).

Mnogo puta naš redovnički život izgleda kao zamršeni i iskidani konci. Ali ako to sve podnesemo podložni Providnosti Božjoj, ti iskidani konci (strpljivosti, poniženja, molitve) prave u nama sliku divnoga Spasitelja Isusa.

Sve je volja Božja

Glasoviti sredovječni bogoslovac Tauler ulazio je jednom u katedralu u Kelnu. Na vratima našao prosjaka, kojemu reče: »Dobar dan!« Za odgovor čuo je: »Pa meni je svaki dan dobar dan!«

Začuđen Tauler upita ga, kako to, da mu je svaki dan dobar. Prosjak odgovara: »Ja primam sve iz ruke Božje, kao iz ruke svoga Oca, pa mi je sve dobro. Ako je lijepo vrijeme, slavim Boga; ako je ružno, opet sam zadovoljan, jer tako Bog hoće. Ako primam milostinju, zahvalan sam Bogu; ako li ne primim, opet mu zahvaljujem, jer mi je dao prigodu da toga dana postim i činim pokoru za moje grijehe. Štogod mi se dogodi, sve mi je dobro, jer mi to Bog šalje«.

Tauler je ušao u crkvu zastiđen, jer je onaj prosjak poučeniji o Božjoj providnosti, nego li on sa svim svojim knjigama.

Štogod nam se događa, sve je to dakle volja Božja. I ne samo da je to volja Božja, nego suviše Bog hoće, da tim putem i načinom mi osiguramo svoj ispravni stav u Božjem nacrtu i tako polučimo vječnu sreću.

To nas uči izričito samo Sv. pismo. Čitamo u Starome zavjetu, da je Semej grdio i psovao Davida, kada je ovaj bježao iz Jeruzalema progonjen od sina Absaloma. Drugovi Davidovi htjeli su kazniti Semeja, što tako kralja psuje, a David ih odvrati riječima: »Ostavite ga neka psuje, jer mu je Bog rekao, da psuje Davida« (2 Kralj 16, 10). — Stari Job u svojim nevoljama je govorio: »Gospodin je dao, Gospodin je uzeo: Kako se svidjelo Gospodinu, tako je učinjeno« (Job 1, 21).

U Novome Zavjetu eno židovi Isusa progone, grde, psuju i udaraju. Petar hoće da mačem brani Isusa, a Isus ga odvraća govoreći: »Stavi mač u korice! Zar da ne pijem kalež, koji mi dade Otac?« (Ivan 18, 11).

Iako u sva tri ova slučaja djela su učinjena kao grijeh, ipak Sv. pismo kaže, da to Bog hoće, da se to njemu sviđa, i da to Bog daje.« — Kako to?

Bog ne će grijeha i protivan je grijehu; ali Bog **hoće** da Davida ponizi za njegove grijehe; Bog **hoće** da iskuša Jobovu strpljivost; Bog **hoće** da Isus podnese muku i smrt za otkupljenje ljudi.

Bog ne će grijeha, ali hoće ono dobro, koje slijedi na neki način iz grijeha.

Bog ne će i mrzi klevetu; ali, ako si oklevetan, hoće da vježbaš velikodušno opraštanje. Bog brani i mrzi, kada te netko ljuti, ali ipak hoće da se ti strpiš i stečeš krepost.

Štogod se dogodi obzirom na te, to sve Bog hoće i njegova je volja da to trpiš. I tada je prava krepost, kada to trpiš. I to je put, koji te vodi na nebo. I to je najsjajniji i najbrži put.

A što onda Bogu nije drago? — Bogu s tvoje strane sve je drago, osim tvoga grijeha. Štogod se dogodi, sve je Bogu drago, i Božja je to volja, osim tvoga ličnoga grijeha, jer sve rađa život, a samo »grijeh rađa smrt« (Jakov 1, 15).

»Ne moja volja nego Tvoja neka bude!«

Nama nitko ne može naškoditi, nitko našu dušu ne može u pakao strmoglaviti, pa za to i kaže Sv. Pavao: »Tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove? Zar nevolja, ili stiska, ili progonstvo, ili glad, ili golotinja, ili pogibao, ili mač?« (Rimlj. (8, 35).

Znate li ipak, tko nama može naškoditi?

Mi sami sebi, svojim grijehom možemo da sebe upropastimo, jer »propast tvoja od tebe Izraele« (Ozej 13, 9). Za to je, kaže se, neki svetac molio: »Bože, čuvaj me od mene, a od drugih čuvat ću se i sam!«

Isus se je u Getsemanskom vrtu na pogled sutrašnje smrti znojio krvavim znojem. I u toj boli vapio je tri puta: »Oče moj, ako je moguće, neka me mimoiđe čaša ova. Ali ne, kako ja hoću, nego kako Ti!« (Mat. 36, 42).

Isus kao čovjek osjećao je boli i trpio je, a po ljudskoj naravi želio ih se osloboditi. Ali nije htio, da njegova volja bude pravilo njegova života nego volja Božja, jer je jedino volja Božja ispravna. U tome smislu kaže Sv. Augustin: »Pravda Božja traži, da kadikada budeš zdrav, a kadikada bolestan. Ako ti je slatka volja Božja samo, kada si zdrav, nije ti srce ispravno. Zašto? Jer ne ćeš da ispraviš volju svoju na volju Božju. A onda kada si bolestan, onda ti je gorka volja Božja. Ti hoćeš da iskriviš volju Božju na tvoju, njegova je ispravna, a ti si kriv. Tvoju volju valja ispraviti na njegovu, a ne njegovu na tvoju; i onda ćeš imati ispravno srce i dušu«.

Ovu istinu, koju nas je naučio Isus svojim primjerom, a mnogi je kršćani zaboravljaju, poznavali su i sami pogani. Plutarh naime nije odobravao onu pučku molitvu: »Bog ti dao sve ono dobro, što želiš«, pa je govorio: »Reci bolje: učinio Bog, da hoćeš ti, što On hoće.« Epiktet je tako ne samo govorio nego i radio. Govorio je naime: »Ja sam uvijek zadovoljan s onim, što mi se preko dneva događa, jer znam, da sve, što mi se događa, biva po Božjoj odluci, i znam, da je bolje ono, što Bog hoće nego ono, što bih ja mogao htjeti.

Mi možemo doduše željeti, da se izvrši i naša volja, ali samo pod uvjetom, ako je ona u skladu sa voljom Božjom.

Isus je molio, da ga mimoiđe čaša smrti. I da ga je Bog uslišao, On bi proživio još oko 33 godine. I isto bi konačno umro. Ali nas ne bi spasio ni otkupio. On bi živio još 33 godine na zemlji, ali radi toga mi bismo svi pali u paklene muke. Vidite, kako je **pametno i mudro Bog učinio, što nije uslišao Isusovu molitvu.** A i Isus je dobro učinio, što je svoju volju podložio Božjoj.

Slično i mi moramo činiti. U svojim nevoljama možemo i moramo moliti Boga, da nam pomogne. I ako nas usliša, hvala Mu i slava! Ali, ako nas ne usliša, onda Mu dva puta hvala i slava. Zašto? Jer da nas je uslišao, dobro bi bilo tijelu; a kada nije, onda je dobro za dušu. a po uskrsnuću bit će dobro i za tijelo. Bog vazda uslišava naše molitve i od molitava imam koristi, iako ne na način, kako smo mi željeli, nego na način, kako to mudri, dobri i sveznajući Bog smatra uputnijim i boljim za naš konačni cilj na nebu.

Pouzdanje u nesrećama

Glasoviti francuski general Marmont, vojvoda i upravitelj Dalmacije, u svojim »Uspomenama« piše, da se je god. 1806 našao za neke svetkovine u Gospinoj crkvi u Sinju. Preko službe Božje propovijedao je sveti čovjek O. Glumčević, onda gvardijan sinjskoga samostana. Za vrijeme propovijedi nasta potres, i narod poče bježati iz crkve. Propovjednik osta nepomičan na mjestu i gromkim glasom viknu: »Ljudi bez vjere! Što se plašite, a u kući ste Božjoj!«

Na te riječi svak osta na svom mjestu, a propovjednik nastavi svoj govor. Tu Marmont opaža, da takav čin nedostaje i Bossuetovoj slavi. »Što se plašite, a u kući ste Božjoj!«

Što se plašimo u nesrećama, a zar nad nama ne bdije i čuva nas dobri i nebeski Otac?

Sve nas Isus prekorava kao i apostole: »Malovjerni, zašto ste posumnjali« (Mat. 14, 31). »Zar može majka zaboraviti dijete svoje, da se ne smiluje sinu i kćeri utrobe svoje? Ne, ako i ona zaboravi, ja tebe zaboraviti ne ću« (Izaija 49, 15).

Kada nismo to sami htjeli, Bog nam je to ovih ratnih i poratnih godina i preko volje nametnuo, a mogao nam je i nametnuti križ i névolje, jer između griješna života i spasenja duše mora u sredini stajati — pokora. Nastojmo samo, da budemo u svemu pod rukom Providnosti, i Ona će se za nas skrbiti: »Tražite najprije kraljevstvo Božje i pravdu njegovu, a sve drugo nadodat će se vama« (Mat. 6, 33).

Mir u nevoljama

Veliki prekooceanski brod zapao je u oluju. Svaka je oluja strašna, a osobito oceanska. Od silna vjetra i valova izgledalo je, da će se brod skršiti kao ljuska od oraha i potonuti u dubinu mora. Oluja je napokon svršila i brod se spasio. Pitali kasnije mornari jednoga dječaka: »Jesi li se ti preplašio za vrijeme oluje?«

— »Nisam«, odgovori dječak, »kako da se plašim, kada je moj tata kapetan i on vodi brod!«

Ovakovu mirnoću moramo imati u svim nevoljama. Sile mora mogu kadikada biti jače nego sva vještina kapetana, pa da skrše brod. Ali sile nevolja i napasti ne mogu nikada biti jače nego li je moć i snaga Božja. Sve oluje svijeta ne mogu lađu naše duše zaokrenuti drugim pravcem, nego li je onaj, koji vodi u nebo. Pače, što su nevolje silnije, ako ih uz pomoć Božju, a ovu Bog uvijek obilato daje, strpljivo nosimo, naša lađa samo bržim tempom plovi u luku spasenja.

Evo sada razloga, koji sam spomenuo na početku, zašto je sv. Terezija bila vazda mirna, nikada napose vesela ni žalosna.

Vazda s Isusom uz Kalvariju!

Neki francuski duhovni pisac dao je jedan upit: »Da ti Isus reče: Dozvoljavam ti da provedeš sa mnom jedan sat moga života, koji sam ja proveo na zemlji, koji bi ti Isusov sat odabrao?«

Prvi je odgovorio: »Sat Isusova pira u Kani!«

Drugi je odgovorio: »Sat, kada se je Isus igrao s djecom!«

Treći je odgovorio: »Sat, kada je Isus nahranio 5000 ljudi!«

Četvrti je odgovorio: »Sat, kada je bio na Taboru!«

Peti je odgovorio: »Sat posljednje večere!«

Došao je i jedan odgovor, koji je dobio najbolju ocjenu i nagradu, taj je: »Sat, kada je Isus hodio noseći križ uz Kalvariju; i to da »poput Šimuna Cirenca pomažem nositi križ«.

Draga Braćo! U našemu životu svih pet sati mi smo kušali i birali; ali nitko nije htio da nosi križ s Isusom. A potrebno je i to, jer je Isus božanstven u svim svojim djelima, a najbožanstveniji na križu.

Sa sv. Pavlom »nadopunjamo, što nedostaje muci Kristovoj u njegovom tijelu, što je Crkva« (Kol. 1, 24).

I mi se moramo pokloniti volji Božjoj, pa i u današnja vremena. Možemo i moramo moliti za mir. I ako nas usliša, hvala mu i slava! Ali, ako usprkos svega toga dođe rat, držimo za sigurno, da će taj rat u našoj duši donijeti obilate plodove strpljivosti, molitve i odanosti u volju Božju. Ne samo u našoj duši, nego i u cijelome čovječanstvu. Ljudi naime uvidjet će, do kojih nevolja doveo nas je samo tjelesni uzgoj i samo tehničke znanosti, pa će dati veću važnost duhu i potrebi spasenja duše.

Završetak

Pitali nekoga redovnika: »Kako si?« —

— Dobro, — odgovara on.

— »A kako da si dobro?«

— A kako ne ću, kada mi sve ide za rukom, sve mi ide po mojoj želji«.

— A kako to, da ti se sve događa po tvojoj želji?

— Jer ja uvijek želim samo ono, što Bog hoće!

I bila je riješena tajna.

Braćo, želimo, tražimo i molimo uvijek, što Bog hoće. Neka se izvrši Njegova volja kako na nebu, tako i na zemlji. Amen.

Konferencija IV. (za travanj)

Uskrs

Mučen pod Poncijem Pilatom, propet, umro i pokopan bio.

Tko? — Isus Krist.

Onaj Čudotvorac, koji je liječio bolesne, hranio gladne, uskrisivao mrtve. Onaj, koji je poučavao i mudrace i govorio »kako još nitko nije govorio«. Onaj, koji je jedini u povijesti čovječanstva mogao svojim protivnicima doviknuti: »Koji će me od Vas prekoriti zbog bilo kojega grijeha?«

Ako je takav Krist bio, onda zašto je umro na križu?

Sudbina je velikana i dobrotvora čovječanstva, da im ljudi zlo za dobro vraćaju. Tako je veliki mudrac Sokrat poučavao i riječju i primjerom mladost, da budu pametni, dobri i pošteni. Za plaću od nezahvalnih građana bio je osuđen na smrt, da popije otrov od cikute, što je tobože kvario mladež.

Tako se je dogodilo i s Kristom. Za svoja dobra djela bio je osuđen na smrt križa, na kojemu je i umro. Istoga dana bio je i pokopan.

Njegovi neprijatelji farizeji zapečatili su pače grob i postavili stražare, da budu sigurniji, da im ne će više smetati; a kroz to vrijeme su trli dlane od veselja, kako su tom najnovijemu svome proroku konačno doskočili.

Doduše, još pri njegovoj smrti sunce je pomrčalo, zemlja se je potresla, zastor se u hramu od vrha do dna prekinuo, i toliki mrtvi iz grobova izišli.

Ali domalo opet se je sve umirilo. — I njega više nije bilo. »Bio je i svršio!« mislili su židovi u sebi. Sada su mogli mirno blagovati vazam. Pokopan je u petak na večer. U subotu su farizeji slavili svečano svoj »vazam«. Ah, kako je bio dobar Isus: pustio ih je u miru na dan svečanosti.

Uskrsnuo je!

Kad sutradan po vazmu, »prvi dan po suboti«, u nedjelju ujutro, neke pobožne žene podraniše noseći miomirise pomasti, da Mu još bolje pomažu tijelo.

I dođoše vrlo rano ka grobu.

Ali, kod groba ne nađoše stražara; pače je i veliki kamen bio odvaljen s vrata groba.

Uistinu su se žene vrlo preplašile, ali su ipak zavirile u grob i, u grobu našle dva lijepa mladića, u bijelo obučena, koji im rekoše: »Vi tražite Isusa Nazarenina, ali ga nema ovdje: On je uskrsnuo!«

Tako je uistinu i bilo. Te noći Isus - Krist svojom božanskom snagom svladao je žalac smrti, bacio sa sebe sve ovije, oprao, očistio i zacijelio sve rane, rasvijetlio nebeskim sjajem svoje božansko tijelo, koje je postalo lagano, svijetlo, slavno i neumrlo: On je uskrsnuo. Kao sjajni bljesak prošao je mimo stražara, a oni su od straha popadali na zemlju, pa pobjegli.

Iza toga dva lijepa mladića, dva bijela anđela odvalili su kamen s groba i tu čekali, da kažu pobožnim ženama, da je Isus uskrsnuo.

Uskrsnuo je uistinu

Uskrsli Isus pokazao se je odmah svojoj žalosnoj Majci Mariji, da je utješi, pa onda drugoj Mariji, koja Ga je najviše, poslije prve, ljubila, pa onda drugim pobožnim ženama, pa Petru, pa učenicima u Emausu, pa svim apostolima zajedno.

Jednom se pokazao i mnoštvu učenika, kojih je bilo oko pet stotina. I svi su Ga vidjeli, dirali i jeli s Njime pa s Tomom klicali: »Gospod moj i Bog moj!« Odsada apostoli i učenici bili su prepuni radosti, pa su se međusobno pozdravljali: »Uistinu — Isus - Krist je uskrsnuo: Surrexit Christus vere!«

Ovi svjedoci Kristova uskrsnuća raznesoše tu veselu vijest po cijelome svijetu, a mnogi su to svjedočanstvo posvjedočili i svojom vlastitom krvlju. Radi toga moramo im vjerovati. Umni Pascal izrazio je moralno pravilo kao aksiom: »Vjerujem svjedocima, koji se daju zaklati za svoje svjedočanstvo«, a sigurno je i drugo pravilo, da nitko ne laže na svoju štetu. Isus je dakle uistinu uskrsnuo, pače,

On i danas živi

Bolna je činjenica, da mnogi i mnogi Isusa mrze. Ali je opet utješna činjenica, da mnogi i mnogi Isusa ljube. Tome smo dokazom i mi svi, koji smo se ovdje skupili, da proslavimo uskrsloga Krista i da u svojoj duši suosjetimo veselje uskrsnuća. Izraze te ljubavi mi dajemo sa veselim ushitom: »Sretan Uskrs«. Kod istočnih slavenskih naroda još je to izričitije izraženo. Svi kršćani se na Uskrs pozdravljaju: »Kristos vaskrese! — a drugi odgovaraju: »Uistinu vaskrese!« To veselje i izrazi slični su onome pozdravu stanovnika Beča poslije nego je poljski kralj Ivan Sobjeski porazio i otjerao Turke od Beča. Tada su Bečani od veselja klicali: »Oslobođeni smo — Uistinu smo oslobođeni!«

Uskrsli Isus: Bog

Već je Rousseau promatrajući i uspoređujući smrt Sokratovu i Isusovu, zapazio, da je smrt Sokratova smrt jednoga čovjeka velikana, dok Isusova smrt jest smrt Čovjeka - Boga.

Ako i sama smrt Isusova dokazuje Njegovo božanstvo, koliko više to čini njegovo uskrsnuće.

Mladići - anđeli, koji su stajali u grobu Isusovu, rekli su pobožnim ženama: »Nije ovdje: uskrsnuo je!« Na grobu Isusovu u Jeruzalemu i danas zlatni natpis svim posjetiocima glasno viče: »Non est hic: surrexit!« (Nije ovdje: uskrsnuo je). Tako piše na Isusovu grobu.

A bi li itko znao jedan grob, pa bilo kojega velikana i junaka, na čijemu se grobu čita sličan natpis? — Na **svim, i svim,** grobovima piše. »Ovdje leži!« — Tako na grobu kraljeva i careva, tako Papa i biskupa, tako i najvećih velikana čovječanstva. Najveći valjda čovjek, koji je na zemlji živio, bio je Napoleon. Umro je god. 1821. na otoku sv. Helene. Njegove kosti prenešene u Pariz god. 1840., i danas još leže u Domu Invalida!

Niti povijest, a ni legenda ikojega naroda ne znaju za pojam, a ni za riječ: uskrsnuće. Doduše čitamo u Starome Zavjetu, da je Elizej, prorok uskrisio sina udove sirotice, ali ovaj je opet umro. I Isus je uskrisio Lazara; ali i ovaj je opet umro. Dati mrtvome život znači **uskrisiti**; (resuscitare) ali ako mrtvi oživi i uskrisi sama sebe, kao što je učinio Isus, to se reče uskrsnuti: resurgere, a to može samo Bog, jer to znači: stvoriti sebi novi život. Uskrsnuo je samo Isus, i to On sam, i više nitko; i to svojom božanskom snagom. A zar to sve ne znači, da je On, sam i jedini čovjek i Bog.

Stotnik je pri smrti Isusovoj uskliknuo: »Uistinu, ovaj je **bio** Sin Božji«, a mi pri njegovu uskrsnuću kličemo: »Uistinu, ovaj **jest** Sin Božji!«

Isus je dakle svojim uskrsnućem dokazao, da je pravi Bog. Ako je On Bog, a jest, onda je istinito sve ono, što je On govorio; onda je posve sigurno sve, što Evanđelje pripovijeda; onda je sigurno, da je i naša vjera božanska i istinita. I naša bi vjera, kaže Sv. Pavao, bila isprazna, kada ne bi Isus uskrsnuo; ali on je uskrsnuo sjedi na desnu Oca« (1 Kor. 15, 14 i Rim. 8, 34).

Pobjeda nad smrću

Isus je uskrsnuo, a ne naprosto oživio. Uskrsnuo je puno ljepši, sjajniji i veličanstveniji nego je bio. Uskrslo Isusovo tijelo imalo je ove četiri vlastitosti ili odlike uskrsloga tijela: neraspadljivost, slavu, okretnost i duhovnost. **Neraspadljivost** mu daje moć neumrlosti; **slava** digne s tijela sve rugobe izvana i sve pohote iznutra; **okretnost** će dati, da se tijelo vazda, i to lagano, pokorava duši; **duhovnost** daje tijelu sličnost duši, da može prodrijeti i kroz zatvorena vrata ili preletjeti kao misao velike daljine. Ovim odlikama urešeno Isusovo tijelo bilo je tako veličanstveno, da su stražari pali na zemlju od sjaja njegova veličanstva.

Da su Židovi znali, da će uskrsnuti, i to u tako slavnom stanju, nikada Ga ne bi bili propeli. Smrt, jer je iza nje slijedilo uskrsnuće, bila je Kristu ne na štetu nego na korist, ne na sramotu nego na slavu.

Sve ovo imajući u vidu sv. Pavao ponosno dovikuje smrti: »Gdje je (sada) smrti pobjeda tvoja, gdje je ostan tvoj?« Tko te se više straši, i komu možeš naškoditi? Mislila si, da si svladala i srušila Krista, a On je evo uskrsnuo ljepši i veličanstveniji pa tim svladao tebe! Radi toga On ti je već preko proroka Oseja poručio, što će biti od tebe, kada on dođe: »O smrti, ja ću biti smrt tvoja, i propast tvoja paklu!« (Osej 13, 14).

Krist je dakle uskrsnuo i »više smrt nema nad njim vlasti.« On ju je pobijedio i srušio, jer je On Tvorac života, jer je On Bog, Gospodar svega!

Isusova smrt ne samo da ga nije uništila, nego mu je dala još ljepši život.

Ova vjera lijepo je izražena u crkvenoj liturgiji. U himnu »Vexilla regis« pjeva Crkva: Et morte vitam protulit: i smrću život podade«. A u predslovlju Uskrsa pjeva opet: Qui mortem nostram moriendo destruxit et vitam resurgendo reparavit: koji umirući (za nas) sruši našu smrt i uskrsnućem obnovi život.

Živa želja svakog čovjeka

Pripovijeda jedan indijski misionar ovo: Došao k njemu neki starac pa mu kaže: »Čuo sam da propovijedaš novu vjeru. Evo, ja sam ostario, i silno se bojim smrti. Ako mi zajamčiš, da ne ću umrijeti, odmah ću primiti tvoju vjeru«.

Misijonar se malo iznenadi tim riječima, ali se ipak brzo snađe pa će starcu: »Čuj, starče, ja ti ne mogu zajamčiti, da ne ćeš umrijeti, jer ne ću da te varam, nego da ti kažem istinu. Ali ti jamčim, ako primiš moju vjeru, da ćeš poslije svoje smrti opet oživjeti; i to ne kao starac, bolestan i siromah, kakav si sada, nego mlad, zdrav, sretan i zadovoljan; i da ćeš iza toga uvijek u takvom stanju živjeti«.

»Kako to?« upita starac.

Tada ga misijonar pouči u kršćanskoj vjeri, osobito mu protumači otajstvo Isusova i našega uskrsnuća. Starac je tim izlaganjem bio zadovoljan i dao se odmah krstiti.

Do malo vremena starac je umro; sada sniva san pravednika i »čeka uskrsnuće mrtvih i život budućeg vijeka«, u kojemu zaista ne će nikada umrijeti, nego vazda živjeti.

Jaka je težnja, ne samo onoga starca indijanca, nego svakoga čovjeka i cijeloga čovječanstva, da ne umre nego da vječno živi. Smrt ne može biti cilj nikome nego samo očajnicima. Svi ljudi se u bolesti liječe, jer žele i hoće živjeti.

Stoga svaka nauka, pa i religija, u kojoj konačno sve svršava sa smrću, protivna je naravi čovjeka. Život radi, a smrt miruje.

Svaki čovjek uskrsava i živi u svome djetetu; a i sama priroda uskrsava u proljeću i živi ljepšim životom.

Svatko hoće, da u njemu živi njegov osobni **ja.** Nitko ne želi, da njegov ja pogine. Svatko želi **nezavisnost.**

Što bi bilo na zemlji, kada bi zavladala vječna noć, trajna zima, posvemašnja smrt?!

Što bi bilo, ako bi se jedan narod izmrcvaren i opustošen, pustio fatalnome miru, a ne bi uzbudio sve ostale energije, da opet živi, da opet radi, da opet dođe do sreće i blagodati?

Čemu se naši seljaci i radnici cijeli život bez počinka znoje i trude, ako ih za nagradu svega toga čeka smrt?

Kršćanska vjera naučava, da samo grijeh rađa smrt, i da je po grijehu došla smrt na svijet; a da je čovjeku konačni cilj vječni i blaženi život na nebesima.

Radi toga kršćanska religija, koja u svome Vjerovanju kaže: »Vjerujem u uskrsnuće mrtvih i život vječni«, odgovara zahtjevima plemenite ljudske naravi. Ona je božanska. Ona je istinita.

I mi ćemo uskrsnuti

Isus je svojom smrću, koju su mu zadali Židovi, ponio na sebi i pribio na križ sve grijehe svijeta pa i umro pod njihovom težinom. Ali baš tom svojom tjelesnom smrću On je nas otkupio od grijeha, spasio od pakla i osigurao nam vječni život.

Otkupivši nas od grijeha svojom smrću, Isus je najprije srušio našu duhovnu smrt (grijeh), a ujedno je uništio tim i našu tjelesnu smrt, ukoliko je svojim uskrsnućem osigurao i nama uskrsnuće: mortem nostram moriendo destruxit et vitam resurgendo reparavit (Iz Predslovlja).

Kada je naime Krist uskrsnuo, nije uskrsnuo za sebe samoga, nego je tim dao i nama snagu i primjer, kako ćemo i mi uskrsnuti.

Isus sam izričito je kazao ovu istinu: »Ja sam uskrsnuće i život; tko vjeruje u mene, ako i umre, živjet će, jer ja ću ga uskrisiti u najposljednji dan« (Ivan 11, 25-6, 44).

Sveti Pavao dramatski crta Isusovo uskrsnuće i naše, pa kaže: »Krist je uskrsnuo kao prvijenac onih, koji silaze u grob. I kako je po jednom čovjeku došla smrt, tako je po jednome čovjeku došlo uskrsnuće mrtvih. I kako svi umiru u Adamu, tako će biti svi oživljeni u Kristu, ali svaki na svome mjestu: Krist, prvi, a onda, koji su Kristovi« (1 Kor. 15, 20-24).

Ovu istinu prvi je prorekao stari Job, i to tako izrazitim riječima, da o tome ne može biti sumnje: »Znam, da otkupitelj moj živi i da ću u najposljednji dan uskrsnuti iz zemlje, obučen iznova u moju kožu, i u mojem tijelu vidjet ću moga Boga. Baš ja ću Ga vidjeti, i vidjet će Ga moje oči, a ne tuđe« (Job 19, 25-26).

Blizu istim riječima izrazio je vjeru cijele kršćanske Crkve carigradski patrijarh Eutihij. Bio je on stao nijekati uskrsnuće našega tijela. Sv. Grgur, kasniji Papa, tada papinski poslanik u Carigradu uvjerio ga je, da je to kriva nauka. Bog je još poslao na patrijarha tešku gubu, koja ga je potpuno osvijestila od te zablude, pa je umirući govorio: »Vjerujem, da ću uskrsnuti u ovome istome umrlome tijelu, koje mi se danas raspada!«

Danas Crkva vjerno stoji na nauci sv.Pavla: »Mi ćemo sigurno uskrsnuti« (1 Kor. 15, 51).

A to traži i sama pravednost: tijelo, koje je trpjelo s dušom, mora jednom doći da s njome i uživa.

Ovo načelo duhovito je izrazila sv. Ivana Orleanska.

Kada se je krunio u Reimsu francuski kralj Karlo VII., došla je na krunjenje i Ivana sa svojom zastavom, koja se je vijala u hiljadu bitaka i bila sva iskidana, zaprašena i zamazana. Htjeli su da joj dignu takovu zastavu s tolike svečanosti, a ona je to junački odbila s izjavom: »Vijala se je u borbama, treba da se vija i u slavi!«

I mi ćemo pobijediti smrt

Rekao sam da je Krist pobijedio smrt. Isus je poslije smrti uskrsnuo, Njemu smrt ne samo da nije naškodila nego mu je koristila.

Isto se događa i s nama po našem uskrsnuću. Smrt stvarno više ne postoji, kao ni za Krista, tako ni za nas kršćane. Za kršćanina smrt nije više stara krezuba baba sa kosom u ruci, koja kosi život, nego draga »Sestrica« sa zlatnim ključem, koji otvara vrata raja. Po uskrsnuću »nama smrt ne oduzimlje život, nego samo mijenja, ukoliko mjesto porušene zemaljske kuće pripravlja nam vječno obitavalište na nebu«.

Jednoć je u nekome planinskom kraju nastala posvemašnja pomrčina sunca. Seljaci gorštaci, koji nisu poznavali taj prirodni zakon, stali su plakati, jer su mislili, da su izgubili za vazda svoje lijepo sunce. Domalo je pomrčina svršila, a seljaci su se silno obradovali, što im se je sunce povratilo. Sada su naučili, što je to pomrčina sunca, pa se više nisu ništa plašili, nego mirno gledali u sunce, koje je zalazilo.

Tako se dogodilo i s nama kršćanima. Smrt je izgledala propast života, pa su se ljudi silno strašili od smrti. Ali Isusovo uskrsnuće je pokazalo, da smrt samo kratko traje kao i pomrčina, a da kasnije dolazi još ljepši život.

Budući da nas Isus uvjerava, da ćemo i mi sigurno uskrsnuti, onda smrt ni za nas nije propast života, nego samo prijelaz u bolji život.

Radi toga uskrsnuće Isusovo za nas je najveselija i najutješljivija svetkovina, ukoliko tim vjerujemo, da ćemo i mi uskrsnuti, i da će se i naša žalost za malo okrenuti u radost.

Radi toga pravi kršćanin ne samo da se ne straši smrti, nego joj se veseli, kao sv. Pavao, koji je govorio: »Meni je smrt dobitak: mori lucrum!«

Jedna neprotumačena pojava

Čitamo u »Djelima mučenika«, da je jednoč mnogo kršćana osuđeno na smrt. Ne samo da se nisu žalostili ni plakali, nego su se veselo natjecali, tko će prvi zadobiti mučeničku krunu, a i nagradu.

Sličnu pojavu među kršćanima u Rimu čitamo i u Wisemanovu romanu »Fabiola«.

To je činila vjera u uskrsnuće. Zemlja za prave kršćane jest »dolina suza« i stanje u progonstvu. **Smrt pa uskrsnuće riješit će ih nevolja i obdariti pravim životom u nebeskoj domovini, pa tko da se smrti plaši?!**

Na istoj vjeri uskrsnuća temelji se običaj, da su kršćani svoja groblja nazivali »spavališta«. A i danas ih tako zovu. I naš narod ograđeno groblje nazivlje »šimatorije«, a to je od talijanske riječi »cimitero«, a ova je od grčke »koimaterion«, a znači po glagolu: »koimao: spavam«.

Mrtvi kršćani »usnuli su u Gospodinu«, i »počivaju od truda svojih« i »spavaju«, dok ih trublja probudi, i tada će »mrtvi uskrsnuti neraspadljivi« (1 Kor. 15, 52).

Poraz smrti, dakle, vrlo dobro se izrazuje sa kršćanskom usporedbom smrti sa snom i spavanjem.

Spavanje je tijelu potrebno i daje mu odmor, obnovu snage i svježinu. Radi toga sama narav traži spavanje, i ljudi veselo udovoljavaju toj potrebi naravi.

Ali stavimo slučaj, da vam se izjavi: tko večeras pođe spavati, taj ujutro ne će ustati — uza vas umor i drijemež nitko ne bi htio poći u krevet. Ali, kada mi znademo, da ćemo ujutro opet ustati, i to svježiji

i smireniji, onda nam spavanje ne pravi straha, nego ga jedva očekujemo. Baš nam je i drago, da nam spavanje malo prikrati ove bolne doživljaje na zemlji. Spavanje dakle, iako je slika smrti, čovjeka ne straši, nego rádije veseli.

Prenesimo sada tu usporedbu na smrt i uskrsnuće. Smrt je doduše strašna, jer je konac tjelesnoga života, a propast za grješnika ogrezla u grijehu, jer ga straše iza toga paklene muke.

Ali za pravednika, koji vjeruje i siguran je, da će sa istim, i to ljepšim tijelom uskrsnuti i da će uvijek blaženo živjeti na nebu, tu nema straha, nego radost i veselje, još veće nego u onoga, koji dremovan ide spavati.

I mi kršćani po Isusu Krisu porazili smo smrt; i »nad kršćaninom ona nema više vlasti«. Sve to čini divna vjera u uskrsnuće Kristovo, a i naše s Njim.

Čijom snagom biva Uskrsnuće?

Uskrsnuti znači mrtvome dati novi život. A to može samo Bog, koji je Tvorac života.

Kada je Isus umro na križu, Njegova se duša odijelila od tijela i »predala se u ruke Božje«; a tijelo je skinuto s križa i položeno u grob. Tim je svršio život Isusa, kao čovjeka. Ali Isus je bio i Bog, i ostao je kao Bog i kada je umro kao čovjek. I dalje, i uvijek, Kristova duša, a i tijelo, bilo je spojeno s božanstvom. I baš ovaj spoj božanstva s Kristovim mrtvim tijelom prouzročilo je Njegovo uskrsnuće. Kristovo božanstvo spojilo je opet dušu s tijelom, očistilo tijelo od rana i proželo ga divnim odlikama neraspadljivosti, slavnosti, okretnosti i duhovnosti. I tim je izvršeno uskrsnuće. Iza toga obvoji s Kristova tijela sami su otpali, i Isus je pun sjaja i veličanstva izišao van i kroz zatvoreni grob. Tako se je zbilo Isusovo uskrsnuće. A kako će naše? Isus je po naravi i po pravu bio Sin Božji i Bog - Čovjek. Kršćani po milosti Božjoj moraju biti adoptirani sinovi Božji i tim biti i dionici božanske naravi. Pravi kršćanin na neki način jest bog - čovjek. On je ud Kristova tijela. Kada čovjek umre, njegova duša pođe u ruke Božje, a tijelo u grob. Ali odsjev božanske naravi, koji je prvotno prožimao dušu, drugotno je svoj odsjev davao i tijelu. Mrtvo tijelo pravoga kršćanina ucijepljeno je u Kristovo tijelo. I u času, kada će uskrsnuti, sići će sila iz božanskoga Kristova tijela u tijelo kršćanina — i oživjet će ga. Eto, tako će se izvršiti i naše uskrsnuće. Kako se vidi, kršćanin, koji će uskrsnuti, mora u času smrti biti u posvećujućoj milosti i član mističkoga tijela Kristova.

Crkva to stvarno i simbolički izražava, kada izrazuje Božju zapovijed, da svaki kršćanin mora češće u životu, a osobito na času smrti, primiti za hranu Isusovo tijelo.

Istina, mi dobijemo posvećujuću milost već u sv. Ispovijedi, ali Crkva traži i sv. Pričest, blagovanje tijela sa tijelom kršćanina. Taj dodir ostavlja svaki put u čovjeku neko sjeme, neku klicu neumrlosti i novoga života, koji će u svoje vrijeme proklijati i tim proizvesti uskrsnuće. Radi toga sveti Oci nazivlju sv. Pričest **lijek neumrlosti i klicom uskrsnuća.** Sve ovo temelji se na Kristovim riječima: »Tko blaguje od ovoga kruha, živjet će u vijeke; i ja ću ga uskrisiti u posljednji dan« (Ivan. 6, 54).

Nemoj plakati

Umro je Lazar, brat Marije i Marte, prijatelj Isusov. Isus je došao s učenicima u Betaniju, a Marta će sve plačući pred Isusa pa mu kaže: »Isuse, (gdje si?) da si bio ovdje, brat moj nebi bio umro«. — A Isus, da je utješi, reče joj: »Nemoj plakati, Marta, uskrsnut će brat tvoj«. I Isus je uskrisio Lazara i obradovao dvije njegove žalosne sestre (Ivan 11).

S vjerom u uskrsnuće tješi sv. Pavao Tesaloničane pa im preporučuje da se ne žaloste »kao pogani, koji nemaju ufanja« (1 Tesal. 4, 12).

Kršćani, osnaženi vjerom u uskrsnuće, podnosili su rado i najteže muke.

Upravitelj Venustijan korio je biskupa Sabina, zašto vara narod da vjeruje u mrtva čovjeka. Tada će mu Sabin: »Čudno, kako znadeš, da je Isus umro, a ne znaš, da je i uskrsnuo, a morao bi i to znati!« — Tada ga upravitelj osudi na smrt, a on osudu primi s izjavom: »Moja je želja, da umrem pa uskrsnem, kao i moj Gospodin Isus - Krist!«

Perzijski kralj sjekao je ud za udom sv. Jakovu, koji je za to dobio ime »Rasječeni«. Ali, kada god bi koji ud bio odsječen, sveti mučenik je govorio: »Odlazi ruko moja, nogo moja, oko moje, ali Gospodin će vas naći i opet ujediniti jednoga dana!«

Slično su govorili i starozavjetni mučenici Makabejci: »Ti, o tiranine, možeš raspršiti naša tjelesa i naše kosti, ali Neumrli Kralj jednom će ih uskrisiti«.

Sv. Karpo na križ propet u svojoj se je muci podsmjehivao.

Pitaju ga, kako to, a on im odgovara: »Vidim slavu Božju i svoje uskrsnuće, pa se veselim«.

Jednoj kršćanskoj majci poginula su u ratu dva sina, a ona čula propovijed o sudnjem danu i o uskrsnuću.

Sva ushićena govorila je :»Zar ću ja opet vidjeti moja dva sina i zagrliti ih? I kada će to biti?

— Na dan sudnji, kada zatrubi anđeoska trublja. —

Tada majka od želje, a i od nestrpljivosti, zavapi: »Zašto ta trublja ne će zatrubiti sutra?«

Nemojmo dakle plakati, kad nam tko umre, jer uskrsnut će i otac naš, i majka naša, i brat naš, i prijatelj naš. Svi, i to sigurno, na glas anđeoske trublje. I onda ćemo se opet vidjeti i opet zajedno živjeti!

Duhovno uskrsnuće

Na Bijelu subotu, iza prvoga glasa o uskrsnuću Isusovu, čitaju se u poslanici svetog Pavla ove riječi Kološanima: »Ako ste uskrsli s Kristom, onda tražite ono, što je gore, gdje Krist sjedi s desne strane Oca; naslađujte se u onome, što je gore, a ne u onome, što je na zemlji« (Kol. 3, 1-2).

Ove riječi »uskrsli s Kristom« ne mogu se razumjeti o uskrsnuću tijela od mrtvih, jer su Kološani, kojima Pavao piše, još živi; nego se imaju razumjeti o uskrsnuću srca i duše, što se označuje onim riječima. »tražite i naslađujte se u onome, što je gore«.

Sa svetim krštenjem kršćani su dobili božansko posinovljenje i vrhunaravni život Božji. Kršćani su sinovi Božji i »dionici božanske naravi«.

Ako kršćanin po nesreći učini veliki grijeh, on tim ubija u sebi ovaj božanski život, pa se za to i taj grijeh zove »smrtni« jer je tim

grijehom nastupila u duši smrt vrhunaravnoga života. Naravno da je to stanje strašno i žalosno, jer je tim duša umrla, a smrt duše puno je bolnija i žalosnija nego li smrt tijela.

Ali u ovoj nesreći duše ima jedna sreća, što kršćanin, ako se pokaje i skruši te ispovijedi svoj grijeh, može ponovno zadobiti vrhunaravni život. Sa ispovjeđu i sv. pričešću kršćanin dobiva u duši novi božanski život, koji je po grijehu bio izgubio. I evo, baš ovo, zove se duhovno uskrsruće, jer duša, koja je po grijehu umrla, sada je opet oživjela na milost. Kada netko živ umre pa opet oživi, zove se uskrsnuće. Ako je to tijelo, onda je tjelesno; ako je duša, onda je duhovno uskrsnuće. Ovo duhdvno uskrsnuće vrlo je važno, jer bez njega ne bi moglo nastati u nama ni uskrsnuće tijela, kako sam već spomenuo, da će samo ono tijelo kršćanina uskrsnuti, koje na času smrti bude u vezi s dušom, u kojoj je božanski život i u kojoj grijeh nije ubio euharistijsku »klicu uskrsnuća«.

Radi toga Crkva naređuje: »Ispovjediti se najmanje jednom na godinu i pričestiti o Uskrsu«.

Kršćanin, koji nije na Uskrs u milosti Božjoj, nema prava da jede blagoslovljeno uskrsno jaje ni da se veseli Uskrsu. Uskrs stvarno za kršćanina ima smisla, ako on može da uživa plodove Uskrsa; a to ne može, ako nije zamrzio na grijeh, ispovjedio se i za Uskrs pričestio.

Evo, ovo i ovakvo »uskrsnuće« naglasuje sv. Pavao. To je ono »novo tijesto« i »novi život« i »novi čovjek«, o kojemu govori sv. Pavao na drugim mjestima.

Ako smo pravo duhovno uskrsli, onda i mi moramo u duši, a donekle i u tijelu, imati one četiri odlike uskrsloga tijela: neraspadljivost, slavu, okretnost i duhovnost. **Neraspadljivost** daje neumrlost, a to u duši znači duhovnu snagu protiv smrti grijeha i strasti; **slava** će dati našoj duši ljepotu, milinu, da naš duhovni život i nama bude mio, a i drugome; **okretnost,** ako duša ubrzo i bez jače muke svladava tromost i porive tijela; **duhovnost,** napokon daje kršćanskoj duši jedan izraz višega, vrhunaravnoga života, koji se ispoljuje i vani, da i drugi vide, da ta duša živi za Boga, da je baš zapravo duhovna.

Zanima li vas pitanje, jeste li vi ovoga Uskrsa duhovno uskrsli? — Onda ispitajte sami sebe po spomenutome pravilu sv. Pavla. Mrtvo tijelo leži u grobu, a uskrslo odmah ostavlja grob i penje se u visine. Jednako je i sa dušom. Duša, koja ljubi samo zemlju i samo tjelesne naslade, ona je još u grobu grijeha; ako li je uskrsla, vidjet će se po tome, da li misli na nebo, da li ljubi i naslađuje se u nebeskim stvarima.

Ispitujmo sami sebe, pa ćemo vidjeti, jesmo li mi uistinu uskrsli s Kristom i je li naš život skriven s Kristom u molitvi i duhovnome životu. Upamtimo dobro pravilo sv. Pavla: »Tko je uskrsnuo s Kristom, taj traži i ljubi nebo«; a tko traži i ljubi zemlju, taj po riječima sv. Ivana: »još ostaje u smrti« (1 Ivan 3, 14).

Stupnjevi uskrsnuća

Čitamo u Evanđelju, da su prigodom smrti Isusove uskrsli mrtvi iz grobova, ali da su odmah poslije nego su se prošetali gradskim ulicama, povratili u grobove i opet umrli.

Čitamo još, da je Isus uskrisio Lazara, sina udovice iz Naima i kćer Jairovu. Ovi su dalje živjeli na zemlji, ali su opet umrli.

Ali, kada je Isus uskrsnuo, »On više nikada ne umire i smrt nad Njim nema nikakove vlasti« (Rim. 6, 9).

Kako vidite, tri su stupnja tjelesnoga uskrsnuća. Najdivnije je Isusovo. On niti više umire, niti smrt ima nad Njim ikakve vlasti.

Isus je tako uskrsnuo, da nema više ni tjelesnih potreba, a niti ikakvih tjelesnih boli, jer i najmanja tjelesna bol i potreba znak je smrti, koja je po grijehu došla na svijet.

Imamo i tri stupnja duhovnoga uskrsnuća. Prvi je stupanj onih, koji dobiju u ispovijedi oproštenje grijeha; ali im ta milost za kratko traje, jer u prvoj jačoj prigodi opet upadnu u smrtni grieh.

Drugi je stupanj onih (Lazara), koji doduše uskrsnu, ali su podložni nevoljama i bolima smrti. To su oni, koji se čuvaju smrtnih grijeha, ali upadaju u male, jer su ovi, iako ne smrt, ono ipak bolest, koja dovodi do smrti, kako je konačno dovela i Lazara i druge.

Treći stupanj čine one duše, koje sliče Isusu, i čuvaju se i malih grijeha, pače i nesavršenosti.

Lazar je uskrsnuo, ali je hodao po zemlji, a Isus je uskrsnuo, i živio je na nebu, a na zemlju je silazio samo za duhovnu pouku apostolima.

U koji stupanj spadamo mi, svećenici i redovnici?

Ne dao Bog, da u prvi; to bi bilo previše, jer to nije život nego strašilo.

U trećem sigurno nismo, iako sv. Pavao naše uskrsnuće spaja s Kristovim i želi da bude slično.

Mi smo u drugome stepenu.

Drugi stepen isključuje smrt i smrtni grijeh, ali mu je glavna oznaka, da je još na zemlji, podložan bolima pa i samoj smrti. A takova je u stvari duša, koja se ne čuva svojevoljnih grijeha, a koja se radi toga može pravo nazvati da je duhovno bolesna.

Ako je ta bolest lagane naravi, još se dade trpjeti i živjeti; ali, ako je bolest teža, tada se mora leći u krevet. A bolesnik u krevetu vrijedi za kuću, samo da joj smeta.

Samo zdrav čovjek može da radi i koristi zajednici, ali bolestan samo smeta. Slično je i u duhovnome pogledu: samo duša zdrava, koja se čuva i malih grijeha, koja srcem ljubi Boga i što je Božje, to je sveta i kreposna duša. I za takovu dušu kaže se, da je zapravo duhovno uskrsla i da sliči Kristu. Inače je bolesnica, koja bi mogla lako i umrijeti. A umrijeti u duhovnome pogledu znači staviti na pogibelj vječno spasenje svoje duše.

Ima nekih ptica (kokoš, patka, guska), koje iako imaju krila, nikada ili vrlo malo lete, a puno više vole zobati u zemlji ili još u glibu. Nemojmo da takovo bude i naše duhovno uskrsnuće!

Bez umiranja nema uskrsnuća

Seljak je lijepo oprao pšenicu, isušio na suncu i spremio u ambar. Kad je došlo vrijeme sjetve, zasijao je pšenicu kao sjeme u zemlju te pobranao zemlju. Našlo se zrno u crnoj zemlji, bez svijetla, pa stalo

jaukati: »Jao meni, što mi se ovo dogodi! Evo sam zatvoreno, bez sunca i bez zraka!« Domalo je pala kiša, a zrno stalo još jače plakati, jer eto će ga voda zadušiti. Za neko vrijeme stalo zrno od vlage i gnjiti, te će na vas glas da jauče: »Ajme, evo sam već propao; komadi moga tijela otpadaju, i zakratko je moj život kraju! Ah, jadan li sam, da sam ostao u ambaru, još bih bio živ!«

I zbilja, zrno je sve sagnjilo, samo mala klica ostala živa i stala se penjati i tražiti sunce. Našla je i sunce i narasto klas, koji je dao 100 zrna.

A da je ostalo u ambaru, već bi davno bilo samljeveno i pojedeno! Ona tama, ona vlaga, ono gnjijenje dalo je zrnu samo ljepši i obilniji život. I da toga gnjijenja zrno nema, ne bi bilo hrane ljudima. Umiranje zrna donosi život čovjeku. Ako pšenično zrno ne padne u zemlju i ne umre, ostaje samo; ako li umre, donosi obilan plod.« (Ivan 12, 24).

I Isus je umro, i bolno umro. Ali, da nije umro, ne bi onako divan i veličanstven uskrsnuo niti nas spasio.

Jedan prigovor

Za vrijeme moga razlaganja palo mi je na pamet, da biste mi mogli postaviti prigovor: zašto se uskrsli Isus nije objavio i Farizejima usred Jeruzalema, nego samo svojim učenicima; pa bi valjda i Farizeji u nj vjerovali.

Odgovaram. Isus dok je živio kao čovjek na zemlji, pokazivao se svima ljudima, činio je čudesa pred očima svega naroda, a u času Njegove smrti cijeli Jeruzalem osjetio je potres zemlje i vidio pomrčinu sunca. Ipak Farizeji nisu htjeli vjerovati da je Isus poslanik Božji, nego su Ga propeli.

Isus kao Bog pokazuje se samo božanskim bićima, jer je sigurno Božje načelo: »Blaženi čista srca, jer će oni Boga vidjeti.«

Griješni ljudi ne zaslužuju Boga vidjeti; i ponizilo bi se Božje veličanstvo, kada bi ga griješno oko gledalo.

Božja djela mogu vidjeti svi ljudi i iz djela zaključiti na Tvorca; ali svoje lice ukazuje Bog samo onima, koji Ga ljube.

Sv. Cecilija bila je preko volje zaručena za poganina Valerijana. Prve noći upozorila je Cecilija Valerijana da je ne dira, jer da nju anđeo čuva; a i branit će je. Tomu se začudi Valerijan pa zaželi da i on vidi anđela. Cecilija mu odgovori, da to nije moguće prije nego li postane kršćanin.

Ali u najnovije vrijeme znademo, da se je Marija u Lurdu objavila čistoj i priprostoj djevojci Bernardici, dok lurdska čudesa mogu motriti i gledati svi ljudi i vjerovati, ako hoće.

Tako isto u Fatimi, Marija se ukazuje samo dobroj i nevinoj djeci.

Hoćemo li Boga vidjeti, očistimo glib strasti iz naše duše i očistimo svoja srca pa ćemo i mi osjetiti i vidjeti radost uskrsnuloga Isusa.

Zaključak

Stara kršćanska legenda kaže, da je neka žena iz Naima — misle: udovica, kojoj je Isus uskrisio sina — čim je čula, da su Isusa uhvatili,

odmah potrkala u Jeruzalem i tamo stigla u nedjelju ujutro rano. Svi su spavali, a stražara nije bilo, da upita, kamo su odveli Isusa. Nije ni pomislila, da su ga već i propeli i pokopali. Malo po malo se razdanjivalo, a' ona se nije micala od Pilatova sudišta, jer nije znala, kamo će. Kad se je moglo dobro vidjeti, ona opazi po putu kaplje krvi. »Krv! Ovo je sigurno Učiteljeva; i On je ovuda prošao?« Zaputi se tim crvenim tragom, i domalo našla se van grada, na putu, koji vodi na Kalvariju. Išla je dalje ona za tragom krvi. I kad je bila na vrh brda, pričini joj se, da je taj čas izašlo sunce ni dva-tri koračaja ispred nje.

Zagleda se u sunce; i u tom žarkom sunčanom krugu zapazi divnu pojavu: **Uskrsloga Isusa!**

Prestraši se, pade na zemlju i pokri lice koprenom.

Ali Učitelj je milo podigne i reče joj: »Ne boj se: Uskrsnuo sam i ne ću više umrijeti.«

Pobožna žena našla je uskrsloga Isusa po crvenom tragu krvi.

Crveni trag krvi dovest će i nas uskrsnuću. A taj trag krvi jest odricanje, mrtvenje strasti i skrušenje za grijehe.

Nemojmo se prepasti i izgubiti trag krvi.

Poput žene iz Naima idimo i mi, korak za korakom uz Kalvariju za trpećim i križ nosećim Isusom.

I na koncu našega života, na vrhu Kalvarije, Isus će se i nama objaviti i reći: »Ne boj se! Ja sam uskrsnuo i ne ću više umrijeti. Tako ćeš uskrsnuti i ti, i ne ćeš umrijeti, nego živjeti uvijek, sa Mnom, na nebu, u raju!« Amen.

Konferencija V. (za svibanj)

Dvije zastave

(»Ne može se dva gospodara služiti«)

Ljudi se na svijetu svrstavaju pod dvije zastave: Kristovu i Luciferovu. Na Kristovoj piše: »Tko hoće da ide za Mnom, neka se odreče samoga sebe, uzme križ svoj i slijedi Mene« (Mat. 16, 24).

A na Luciferovoj: »Jedimo, pijmo i uživajmo; sutra ćemo ionako umrijeti, pa više naslada nema.« (Natpis na kipu razbludnoga kralja Sardanapala.)

Svi ljudi podijeljeni su na ta dva tabora: za Krista ili za Lucifera. Trećega gospodara nema. A ne može se stati ni sa strane i biti indiferentan prema Kristu. To je Krist osudio, kad je rekao: »Tko nije sa Mnom, protiv Mene je« (Mat. 12, 30).

Ali, ni toj dvojici nije moguće zajedno služiti. To je Krist svečano istakao: »Nikto ne može služiti dva gospodara; jer, ili će na jednoga mrziti, a drugoga ljubiti, ili će uz jednoga prianjati, a drugoga prezirati. Ne možete služiti Bogu i mamoni« (Mat. 6,24).

Jednoga od ovih dvaju moramo služiti.

Ali koga? —

Prikazat ću vam oba, pa odaberite, kojega hoćete.

I. Krist i Lucifer.

Tko je Krist? On je Bog i Čovjek. On je druga osoba Presv. Trojstva, Vječna Riječ, Bog od Boga, Svijetlo od Svjetlosti, Bog istinit od Boga istinitoga.

Kao Bog On je neizmjerno velik, svemoguć, sveznajući i sama svetost.

Ali, On nije samo Bog; On je i Čovjek. Iz ljubavi prema ljudima On božanskoj naravi pridružuje i ljudsku narav i obe te naravi podvrgava božanskoj Osobi. On je sada pravi Bog sa svim savršenstvima božanstva, ali i pravi čovjek sa svim svojstvima ljudske naravi, osim grijeha. Božanska narav ujedinjena s ljudskom naravi dala je i samoj ljudskoj naravi bezgranične savršenosti. Isus je i kao čovjek neizrecivih vrlina i savršenosti.

On je najmudriji, najplemenitiji, najpametniji i najsvetiji od svih ljudi, što su ikada bili i što će živjeti na zemlji.

Same Njegove vrline kao čovjeka kažu nam, da je jedini čovjek takve vrste, t.j. čovjek, koji je ujedno i Bog.

Rođen od Djevice bez sudjelovanja čovjeka, rastao je u mudrosti pred Bogom i pred ljudima. Od 12 godina zadivljuje i nadmudruje sve mudrace u Jeruzalemu. Od 12.—30. godine živi skromnim životom u Nazaretu. Tridesetom godinom nastupa svoj javni život sa službom Učitelja, koji govori, kako nitko do sada nije govorio; sa službom »Čudotvorca«, koji je liječio bolesne, uskrisivao mrtve, hranio gladne; sa službom Zakonoše, koji je dao svoj zakon ljubavi, da ljudi ljube Boga iznad svega, a bližnjega kao same sebe. Navještao je duhovno nebesko kraljevstvo, u koje su svi ljudi pozvani. On je obični mesija ali nebeskoga carstva!

Zbog toga upao je u nemilost Židova, koji su očekivali zemaljskoga mesiju. Oni su ga dali propeti na križ, na kojemu je i umro. Ali treći dan On je sam uskrsnuo, a četrdeseti uzašao je na nebesa i tu sjedi i kraljuje na desnu Oca. I tom Njegovu kraljevstvu ne će biti kraja. Eto, to je Isus Krist.

Tko je Lucifer? On je anđeo; mnogo i mnogo niži od Boga, jer je stvorenje, a Bog je Stvoritelj; ali opet mnogo veći od čovjeka, jer mu je duša takovih sposobnosti, da joj i ne treba tijelo, pače bi mu i smetalo.

Lucifer je jedan od najvišega stepena anđela, koji se zovu Serafini. Ali, kako je Krist Bog i Čovjek, tako je Lucifer anđeo i đavao. Kao anđeo stvoren je od Boga, ali đavolom učinio je sam sebe.

Bog je jednom, kažu Sveti Oci, priopćio anđelima, da će Druga Osoba Presv. Trojstva jednom uzeti ljudsku narav i postati čovjekom. Na to su se neki anđeli sa Luciferom na čelu osjetili zapostavljeni, pa su rekli: »A zašto je taj čovjek pretpostavljen anđelima; zar Sin Božji nije mogao postati anđelom, a ne čovjekom?« I na to se pobuniše protiv Boga i izjaviše: »Ne ćemo ti služiti!«

Nastala dakle revolucija na nebu. Protiv revolucije Luciferovih anđela podigoše se drugi, dobri anđeli sa Mihaelom na čelu i izjaviše svoju vjernost i posluh Gospodinu. I tada nastade na nebu velika bitka — zlih anđela protiv Boga i dobrih anđela, a ovih protiv Lucifera i zlih anđela. Jedni se bune, a drugi ostaju vjerni. Ali, ta bitka trajala je samo jedan čas. Svemogući Bog, vrhovni Gospodar svih vojska, završio je u času bitku, i zle anđele bacio u paklene muke, koje je baš taj čas za njih i stvorio. — U tim paklenim mukama Lucifer je opet na prvom mjestu; najviše mrzi na Boga, ali i najviše trpi u paklenom ognju. Luciferovo mjesto u raju, kaže legenda, zauzeo je sv. Franjo Asiški, koji bi se za to i zvao »serafinski«, a mjesta zlih anđela zauzeli su mučenici i ispovjednici Kristove vjere.

Radi toga Lucifer sa svojim anđelima mrzi ne samo na Boga, nego i na Krista i sve Kristove učenike, pa kao »ričući lav ide naokolo tražeći, koga da proždre« t.j. upropasti. Jedina bi mu bila utjeha: kada je on izgubio raj, da ga nitko drugi ne zadobije. Eto, to je Lucifer!

Između dobrog Isusa i zloga Lucifera nema uopće usporedbe. Isus je dobar, a Lucifer zao.

Naslada i trpljenje

Kada bi se promatranje Isusa i Lucifera ovim svršilo, mi bismo se, i to vrlo lagano, odmah odlučili za Isusa. Ali, ovo je tek prvi čin, a cijela drama ima 4 čina.

Da vidimo sada drugi čin.

Kako smo vidjeli, Lucifer je svojom krivnjom pretvoren u đavla. A đavlova prva odlika jest lukavost: »Ali zmija (đavao) bila je lukavija od svih životinja na zemlji« (Gen. 3, 1).

Zahvaljujući toj lukavosti »sotona se preobrazuje u anđela svijetla« (2 Kor. 11, 14).

Rekli smo, da se đavao vrti oko ljudi, da kojega zavara i progždre. Ali zna đavao: ako ga čovjek vidi onako crna i ružna, kakav uistinu jest, da će pobjeći od njega, i ne će mu moći ništa naškoditi. Radi toga đavao se preobrazuje u »anđela svijetla«; preobrazuje se u kralja, koji zapovijeda; pretvara se u krasni dvorac, gdje taj kralj ljetuje; preobličuje se u lijepu djevojku, s kojom će kralj na dvorcu provoditi vrijeme u zabavi.

Đavao je po istočnom grijehu probudio u čovjeku tri pohote: oholost života, pohotu očiju i pohotu puti. Te tri pohote simbolizirane su onim kraljem u dvorcu sa djevojkom.

To je taj »anđeo svijetla«, u koga se je presvukao đavao. I sada đavao već nije crn ni ružan, nego lijep i simboličan, kao »kralj u dvorcu sa djevojkom.«

Te tri pohote u nama jesu kao tri magneta, koji nas privlače đavlu i čine nam ga simpatičnim.

Sada je razumljiva i ona lozinka na barjaku Luciferovu. Tako su razumljivi i ovi verzi mladih učenika: »Gaudeamus igitur, dum juvenes sumus. Post jucundam juventutem, post molestam senectutem nos habebit humus. — Uživajmo, dok smo mladi, jer jednako poslije vesele mladosti i dosadne starosti, čeka nas crna zemlja!«

U tom smislu i samo Sveto pismo (Mudrost. 2, 6—8) crta privlačivost đavla pod oblicima triju pohota: »Uživajmo vremenita dobra, služimo se marno sa stvorenjima, dok smo mladi, pijmo dragocjeno piće; resimo se mirisima, nek nam ne umakne nikakav cvijet. Ovjenčajmo se ružama prije nego li uvenu; neka ne bude polja, koje naša pohota ne će prekoračiti.«

Na taj pogled, kako silni narod hrli za đavlom, uzdahnuo je i sam Isus, pa je bolno preporučio: »Uđite kroz uska vrata, jer su široka vrata i prostran put, koji vodi u propast, i mnogo ih ima, koji njime ulaze« (Mat. 7, 13).

Kad bi Krist ostao onakav, kakva smo ga vidjeli u prvom činu, još bi on privlačio broj ljudi k Sebi. On se je preobrazio; ali ne na simpatičnije kao đavao, nego na ružnije. Ovo Njegovo preobraženje na gore vrlo stvarno crta Izaija prorok: »Nema obličja na njemu, nema ljepote, da bismo ga gledali, i nema izgleda, da bismo našli ugodnosti na njemu. Prezren je bio, posljednji od ljudi, čovjek bolova, vičan patnjama. Kao jedan, od koga čovjek zaklanja lice svoje, tako je prezren. Nijesmo ga cijenili.«

A zašto to? — »Ali on je bio ranjen za naše grijehe, izbijen za opačine naše. Za spasenje naše ležala je kazna na njemu. — Gospodin je stavio na nj grijehe sviju nas. I Njegovim modricama mi smo izliječeni.«

Dakle, baš za to, jer je đavao svojom simpatičnošću prevario ljude i strovaljuje ih u pakao, Isus postaje antipatičan radi svoga trpljenja za naše spasenje. Naslada je upropastila čovjeka, i ne može da ga spasi nego trpljenje.

Zato Isus trpi i umire na križu, da nas otkupi i spasi. Tu nalazimo opravdanje i Njegove lozinke: »Tko hoće da ide za Mnom, neka se odreče samoga sebe, uzme križ svoj i slijedi Mene.«

Tu je razlog, zašto malo ljudi slijedi Krista; a to su samo oni, »koji su razapeli svoje tijelo sa strastima i požudama« (Gal. 5, 24).

I to je vidio Krist pa je uzdahnuo: »Kako su uska vrata i tijesan put, koji vodi u život, i malo ih ima, koji ga nalaze« (Mat. 7, 14).

Ovdje nam pada na pamet malo smiješna zgoda iz života sv. Terezije. U službenom putovanju imala je ona prijeći preko neke rijeke; Usred rijeke noga joj se opuzne, i malo da se nije udušila u rijeci. Na to ce ona Isusu: »Moj Isuse; baš hoćeš da me svugdje mučiš.« A On će njoj: »Tako ja plaćam svima, koji me ljube!« — A ona će Njemu, djetinji, ali odvažno i ironično: »Zato ih i imaš baš puno, koji Te ljube!«

Prevrni medalju s druge strane

Na prvi i površni pogled svijet se doduše smije i zabavlja, a Kristovi sljedbenici plaču.

Ali zavirimo malo dublje unutra, pa će nam i to izgledati malo drugačije. Mala Terezija svake večeri morala je pratiti i dvoriti neku staru, nestrpljivu redovnicu. Nikako joj nije mogla ugoditi, i uvijek je starica imala nešto da prigovara Tereziji. Jedne zimske večeri, kada su joj se i kosti smrzavale sporo prateći staricu kroz mrzle hodnike, pričini se Tereziji, da negdje u blizini vidi sjajnu dvoranu, svu ugrijanu, u kojoj mladež pjeva i zabavlja se. Tada proleti Tereziji kroz pamet: vidi, kako se zabavljaju i naslađuju, a ti ćeš se tako cijeli život morati gnjaviti s tom staricom. I časkom joj kroz srce prođe želja, da bi se i ona našla u onoj dvorani. Uto se Terezija snađe pa se, obrati k Isusu i uzdahnu: »Ne, Isuse; ostajem ti vjerna cijeli život.« U taj čas obuze je neka nebeska radost, da su joj se sve svjetske naslade učinile ogavne. I odsele ne bi svoju staricu ni hladni hodnik zamijenila ni za što na svijetu. Slično i sv. Ljudevit, sin napuljskoga kralja Karla. Kad je postao franjevac i jeo suhi isprošeni kruh, govorio je, da mu je takav kruh slađi, nego li najljepše poslastice kraljeva stola.

Više manje nešto slično događa se u dušama svih Isusovih sljedbenika, koji trpe poradi Njega. U njihovom je srcu mir i pokoj; usred svih nevolja njihova je duša poput sv. Pavla »prepuna veselja i drhće od radosti« (2 Kor. 7, 4).

Ako im je teška ova dolina suza, a ono im je olakšava vjera u nebesku nagradu, pa ponavljaju sa sv. Franjom Asiškim: »Toliko je dobro, što me čeka na nebu, da mi se na zemlji radi toga svaka žalost okrene u radost.«

Ako je na zemlji i malo prave i čiste radosti, to se i to malo nalazi u srcu čistih i svetih duša. Radi toga mogao je sv. Leonardo a Portu Mauritio ispravno reći: »Sedamdeset godina sam živio; a ni jedan dan nisam bio nesretan.«

Ako se ovo dobro promotri, onda su one boli i žrtve, koje prate kršćanski život, kao drače i korovlje, koje se nalazi oko okolnih granica perivoja. Te drače i korovlje priječi mlohave i mlitave duše, da ne uđu

u perivoj pun lijepa cvijeća i voća, koji je reserviran samo za velikodušne i izabrane duše.

Posve naprotiv. Umirao je Göthe, taj valjda najveći miljenik sreće na zemlji, pa je bolno izjavljivao: »Sedamdeset godina sam živio; ali ni jedan dan nisam bio **sretan!**«

Uzalud se svijet hvali svojom srećom i veseljem: tolika samoubojstva najbolji su dokaz njegove sreće. Nije naš narod uzalud rekao: »Na ustima med, a u srcu jed.«

Sve te radosti svijeta ostavljaju za sobom u srcu pečat, jer »čašu meda, kako reče pjesnik »Gorskog Vijenca«, još nitko ne popi, tko je čašom žuči ne zagrči!«

Nijedan ljubitelj svijeta nije nikada izrazio da je sretan. Čuli smo već za Göthea, a Salamun, starozavjetni uživatelj naslada, morao je i on priznati: »Sve je ispraznost i žalost duha.«

Šta je taj svijet i njegova sreća, kaže nam na drugom mjestu isti pjesnik »Gorskoga Vijenca«.: »Svijet je ovaj tiran tiraninu, a kamo li duši blagorodnoj! On je sastav paklene nesloge. U nj ratuje duša sa tijelom, u nj ratuje narod sa narodom, u nj ratuje čovjek sa čovjekom, u nj ratuju dnevi sa noćima, u nj ratuju dusi s nebesima!«

Svijet na prvi mah daje uživanje, ali i to samo uživanje još na ovom svijetu porađa nevolju i rat. Najbolji nam je dokaz ovaj zadnji rat, njegove pustoši i nemile poratne posljedice. Kraljevi su padali: srušio se je idol oholosti; kuće su se rušile i imanja pljačkala: srušio se idol lakomosti; najbolja mladost u snazi života ginula je i u zemlji truhnula: srušio se je idol bludnosti.

Engleska kraljica Elizabeta imala je dvorskoga plesača, koji je svojim plesovima i šalama zabavljao plemiće na dvoru. Od pusta plesanja on se je izmorio, a razuzdani plemići tražili su da još plešu. Tražila je i kraljica. Iako preko volje, za ljubav carici stao on dalje plesati. Od umora izgubi svijest i pade na pod onesviješten. Taman se je povratio k svijesti, kad začu kraljičine riječi: »Digni se, vole!« To ga silno zaboli pa pomisli: »Iz ljubavi prema kraljici, iako umoran, plesao sam i pao od nesvijesti na pod, a ona me za nagradu, nazva »volom«.« Više nije nikada zaplesao, nego se povukao s dvorca i stao živjeti ozbiljnijim životom nego li je taj, da zabavlja nezahvalnu kraljicu.

Na sličan način plaća svijet sve svoje ljubitelje i obožavatelje. Bludnice u mladosti: prosjakinje u starosti; danas carevi na vlasti: a sutra im bodež u srcu ili kugla u zatiljak. Tako plaća svijet.

Najslikovitiji primjer, kako svijet plaća, imamo u ponašanju Mehmeda I. sa nekim kršćanskim izdajicom. Poslije zauzeća Carigrada Sulejman je izdao proglas: koji kršćanski knez pristupi k njemu, da će mu dati svoju kćer za ženu. I nađe se jedan Juda, koji napusti kršćansku vojsku i pribjegne muhamedancima, odbaci križ i stavi na glavu turban.

Sulejman ga primio naoko srdačno i izjavi, da će držati svoju riječ, ako li i njegova kći bude voljna da ga uzme za muža.

Po nagovoru oca kći odgovori: »Budući da je on kršćanin, a ja muslimanka, i to mi smrdi kršćanska voda krštenja. Stoga, neka prije vjenčanja digne sa sebe svu kožu, koju je dotakla voda krštenja.«

Kako je knez bio istočnoga obreda, gdje se kod krštenja cijelo tijelo zaroni u krštenu vodu, to je knez morao pustiti da mu se sadere

sva koža. U tim strašnim mukama on je umro. I to mu je bila plaća njegove izdaje; to su mu bile naslade, koje je očekivao.

Kada sve ovo promotrimo, onda možemo reći, da one naslade, koje Lucifer nudi, a koje smo vidjeli u drugom činu, nisu nego meka na udici, kojom đavao lovi ljude. To je onaj sirenski glas, koji primami putnika i baci u zagrljaj sirene, a ova mu iza toga ispije krv i baci ga niz klisuru u more.

Tko se zadnji smije, dobro se smije

Kad sam učio pučku školu, imao sam Bibliju sa slikama. Svaka važnija pouka imala je uza se sliku, koja je djeci zorno tumačila tu nauku. Bila je tu i pouka iz priče Isusove o bogatašu i prosjaku. (Luka 16). I ta pouka imala je uza se vrlo poučnu sliku. Slika je razdijeljena u dva dijela: lijevi i desni, a svaki ovaj dio opet na dva: gornji i donji. S lijeve strane u vrhu vidimo bogataša, kako se raskošno gosti s braćom i prijateljima; u donjem dijelu siromah Lazar pruža ruku i pita. Nitko mu ne daje ništa; samo mu pas liže rane.

U drugom dijelu, s desne strane u visini, vidimo Abrahama u sjaju i veličanstvu. S njim mnogo ljudi, veselih i raspoloženih; a među njima vidi se i Lazar. U dnu te strane vidi se užarena lomača. U njoj bogataš gori i sve se od muke previja. U toj muci zagleda se u vis i ugleda tu Lazara u krilu Abrahamovu.

Promatrajte tu sliku i slušajte, kako je Evanđelje tumači: »Čovjek neki bio bogat, i oblačio se u grimiz i bêz, i gostio se sjajno svaki dan. A bio jedan prosjak po imenu Lazar, koji je ležao pred njegovim vratima pun čirova. Želio je da se nasiti mrvicama, koje su padale sa stola bogataša. Psi su dolazili i lizali njegove čirove.

Umrije prosjak i odnesoše ga anđeli u krilo Abrahamovo. Ali umrije i bogataš i zakopaše ga. U paklu, kad je bio u mukama, podiže svoje oči i ugleda izdaleka Abrahama i Lazara u krilu njegovu. I povika: Oče Abrahame, smiluj se meni, i pošalji Lazara, neka umoči u vodu vrh od svoga prsta, da mi rashladi jezik, jer se silno mučim u ovome plamenu. Abraham mu odgovori: Sinko, sjeti se, da si ti primio dobra svoja u svom životu, a Lazar zlo; sad se on ovdje tješi, a ti se silno mučiš. I povrh svega toga i velika je i vječna provalija među nama i vama, da oni koji bi htjeli odavle prijeći k vama, ne mogu, niti oni odanle k nama prelaziti« (Luka 16, 19—27).

To su riječi Evanđelja, neprevarljive istine.

Pitam sada: a zar onaj bogataš sa sjajnom gozbom nije slika sljedbenika Luciferovih, koji se vesele i zabavljaju, a Lazar slika Isusovih učenika, koji trpe glad i prezir? Zar tu ne vidimo sliku dvaju tabora, sljedbenika dviju zastava?

Tu je cijela ova drama skraćena u dva čina. »Svijet će se veseliti, a vi ćete se žalostiti, ali njihovo veselje okrenut će se u žalost, a vaša žalost u radost. I radovat će se srce vaše, i vašu radost ne će nitko od vas uzeti« (Ivan 16, 20—23).

A pravednici žive u vijeke. Plaća je njihova u Gospodu. Zato će primiti iz ruke Gospodnje kraljevstvo krasote; krunu ljepote. On će ih zaštititi desnicom svojom i braniti mišicom svojom.«

Ovim svršava četvrti čin i cijela prestava. I pada zastor, a ostavlja pod dojmom, da će sljedbenici Kristovi ostati u njegovoj slavi, a Luciferovi će se gristi i jaukati u paklenim mukama i vazda tužno naricati: »Mi smo se prevarili: ergo erravimus!« — Ali kasno je. Između jednih i drugih nepremostivi je jaz.

Birajte sada i odlučite se, za koje ćete carstvo prioniti; za zemlju ili nebo, za pakao ili raj, za Lucifera ili Krista.

Uz koje carstvo prionuti?

Isus je nahranio u pustinji sa 5 hljebova mnoštvo ljudi. Narod ushićen stao je klicati: »Ovakova kralja mi trebamo, koji će nam dati jesti, a da ne radimo. Isusa za Kralja!« — Čuvši to Isus pobjegao je u šumu i sutradan tajno se prevezao u Kafarnaum. Doznala svjetina, da je Isus u Kafarnaumu, pa će odmah k njemu, da ga učine kraljem.

Isus nije došao, da obnovi raj na zemlji: da dade jesti bez rada i znoja. Nekoć je On ljudima bio dao takav raj, ali oni ga nijesu htjeli. Isus je sada došao, da nauči ljude, kako će dobiti raj na nebu, kad su jedinom svojom krivnjom izgubili raj na zemlji. I kada su Židovi tražili opet kruha, On im je stao govoriti o kruhu svoga tijela, kojega će im dati, i kojega, ako budu jesti, ne će nikada ogladniti (Ivan 6).

Židovi se na to sablazniše: »Kako nam ovaj može dati Tijelo svoje za hranu? — Tvrd je ovo govor i tko ga može slušati?« (Ivan 6, 60). I tada mnogi od njegovih učenika otstupiše, i nisu više išli s njima. To su bili svi oni, koji su od Isusa očekivali samo kraljevstvo zemaljsko. — Ostali su tada s Isusom sami apostoli i još nekoliko najvjernijih učenika. Tada reče Isus i njima: »Hoćete li i vi otići?« — Odgovori mu Šimun Petar: »Gospodine, kome ćemo ići? — Ti sam imaš riječi života vječnoga!« (Ivan 6, 65—67).

I vama Isus danas ponavlja: Hoćete li i Vi me ostaviti i pridružiti se Luciferu? — Vaš odgovor jest: Ne, Ti sam imaš riječi života vječnoga. Lucifer nam daje zemlju i naslade pa oganj pakleni; a Ti doduše trpljenje i križ, ali i utjehu; ali i život vječni!

Da vam olakšam taj izbor, pripovijedat ću vam, kako je u sličnom slučaju postupio rimski časnik Marin. Živio je za vrijeme cara Galijena neki odlični plemić, imenom Marin, a rodom iz Cesareje u Palestini. Bilo je izpražnjeno mjesto stotnika, i on se prema vojničkim pravima, i svojim zaslugama, natjecao za to mjesto. Drugi neki plemić tražio je to isto mjesto i borio se protiv Marina, da to nije za nj, jer je kršćanin te nije htio da pali kâd caru. Sudac osudi Marina ili da žrtvuje caru, ili ne će dobiti službe, koju traži, nego izgubiti i onu, koju ima, pače i sam život. I dade mu tri sata vremena za razmišljanje. Kroz to vrijeme ode Marin biskupu Teotneku, da ga upita za savjet. Biskup ga povede u crkvu do pred oltar. Tu je na oltaru s jedne strane stajalo Evanđelje, a na drugu stranu stavi biskup Marinov mač, pa mu reče: »Biraj, moraš odabrati: jedno ili drugo: ili umrijeti za istine, koje su u Evanđelju, ili živjeti i biti časnik, kako ti se nudi.« Sveti vojnik bez razmišljanja okrene se Evanđelju, uzme ga sa svim čuvstvom, stao ga ljubiti, natapati suzama i privijati u prsima sa tolikom pobožnošću, koja se ne da izraziti. Povrati se k sucu, ispovjedi javno svoju vjeru i primi krunu mučeništva. — Ali danas je u vječnoj slavi na nebesima.

I ja ponavljam, iako se ne radi o krvavom mučeništvu, »Izaberite jedno između dvoje: ili svijet sa ispraznim nasladama i varavim nadama ili sveto Evanđelje s kraljevstvom nebeskim. Nemojte oklijevati da se upišete u Kristovu vojsku, da se svrstate pod Njegovu zastavu. Da jedan vojnik zna, da će njegov kralj sigurno (100%) izići pobjednik iz rata, i da još zna, da će on ostati živ u ratu i poslije rata uživati plodove pobjede; pomislite, kojom srčanošću bi se taj vojnik borio i srtao u najveće pogibelji, da pokaže što veće junaštvo i da zasluži što veću nagradu! Te sigurnosti nema nikakav vojnik na zemlji. Takvu sigurnost imaju samo vojnici Kristovi. Krist je Kralj kraljeva i Gospodar gospodara. »I Njegovu kraljevstvu ne će biti svrhe«, jer »svi će poginuti, a on sam ostaje«, »i kraljevat će u vijeke i u vijeke vjekova« (Ps. 10, 16).

A mi sami živjet ćemo i uživati u tom kraljevstvu, jer je Isus rekao: »Ja sam uskrsnuće i život; tko vjeruje u mene, ako i umre, živjet će. I nijedan, koji vjeruje u mene, neće umrijeti dovijeka, i ja ću ga uskrisiti u najposljednji dan« (Ivan 6, 54 i 11, 25—26). — Oklijeva li još itko, da se odluči?! — Može li biti pametan, koji ne će odabrati radije život nego li smrt, radije Krista nego Lucifera; radije pretrpjeti sve nego izgubiti nebo!

Dokle ćete hramati na dvije strane?

Tako je korio Ilija prorok Samaritance, koji su uz pravoga Boga Jehovu stali štovati i krive bogove Baalove. »Ako je Bog Izraelov pravi Bog, treba štovati njega, ali ako je Baal pravi Bog, onda štujte njega, a nemojte hramati na obe strane i sipati kâd jednome i drugome. Tada Ilija predloži narodu, neka se zakolje tele i stavi na lomaču. Nitko ne smije da podžeže vatru. I kaže narodu: čiji Bog spali žrtvu, a da nitko ne potpali vatru, onaj je pravi Bog. Neka svećenici Baalovi počnu prvi, jer ih je više, zaklinjati boga Baala; ako li im se zapali žrtva, onda se klanjajte njemu; ali, ako li moj Bog spali žrtvu, onda se klanjati Bogu Izraelovu; i to samo Njemu. »To je najbolje; tako valja«, rekoše svi. Svećenici Baalovi zaklinjaše cijeli dan, a žrtva se nikako ne zapali. Predvečer klekao Ilija, pomolio se svome Bogu, i u taj čas oganj s neba siđe i spali žrtvu. Na taj pogled vas narod stade klicati: »Ilijin Bog je pravi Bog; njemu se samome treba klanjati! (3 Kralj 18). Tada narod skoči i poubija sve svećenike Baalove i poruši sve žrtvenike, i stadoše se klanjati pravome Bogu Izraelovu.

I ja ponavljam: nemojte hramati na obe strane: i služiti oba gospodara: Krista i Lucifera. Ako je Krist vaš Bog i Kralj, slušajte njega. Ako li je sotona vaš kralj, pristupite njemu. Treba se velikodušno odlučiti. Vi se malo čudite, što vam govorim, jer vaše srce kaže: »Samo za Isusa!« Mi nemamo što da odlučujemo; mi smo se već na krštenju »odrekli đavla i svih djela njegovih«, a na zavjetovanju i sv. ređenju odabrali smo Boga kao jedinu baštinu svoju. »Ti si dio baštine moje; ti si, koji ćeš povratiti baštinu moju meni.«

Zašto baš to nama govorite? — Evo zašto.

Zaključak

Bl. Ivan Colombini, prije nego li se je obratio, bio je čovjek zloćudan i razuzdan. Obratila ga žena, pobožna Biagia Carretani. Pri-

goda za to bila je, što je zakasnila s objedom, i kroz to mu dala da čita život jednoga sveca. To ga je obratilo. Ali, kada se je obratio, baš se je junački obratio: dao se na velike pokore i molitve. To ženi malo i dodijalo, pa mu počela prigovarati, da malo popusti. On će tada njoj: »A zar me ti nisi nagovarala, da se obratim?« — »Jest, odgovori ona, ali ja sam molila za kišu, a ne da dođe povodanj!« — A on odgovori: »Ja ne znam biti polovičan; kad sam vrijeđao Boga, vrijeđao sam ga svom dušom; ali sada, kad Ga ljubim, hoću da ga ljubim svim srcem!«

Nemojmo dakle ni mi biti mlaki i polovični ,već budimo velikodušni. Ljubimo Boga svim srcem, svom dušom, svom pameću i sa svim silama svojim!

Konferencija VI, (za lipanj)

Srce Isusovo

»Evo Srca, koje je ljude toliko ljubilo!«

Mjesec lipanj posvećen je pobožnosti Presv. Srca Isusova.

Glavni »apostol« ove pobožnosti bila je sv. Marija-Margarita Alacoque, redovnica iz Reda Pohođenja Marijina, koji je osnovao sv. Franjo Saleški preko barunice sv. Ivane de Chantal.

Margarita je bila redovnica bez osobitih naravnih sposobnosti i vrlina. »I baš, rekao joj je Isus, da izvršim svoj naum, odabrao sam tebe, koja si kao ponor nevrijednosti, neznalosti, da bude sve izvedeno od Mene.« Ali zato je bila sva prožeta ljubavlju prema Isusu, i to Propetomu, da Ga je s pravom zvala »Moja jedina ljubavi.«

Boravila je u samostanu Paray-le-Monialu, i tu joj se je Isus više puta javio.

Glasovita su četiri objavljenja, u kojima joj se je Isus prikazao i zacrtao glavne zasade pobožnosti prema Svome Presv. Srcu.

Suština tih objavljenja jest ovo:

Isus joj je najprije (god. 1673) pokazao svoju vruću želju, da preko nje pokaže svijetu vatru svoje plamene ljubavi.

U drugome viđenju (1674) saopćio joj je želju, kako bi Mu bilo silno drago, da Ga štuju pod oblikom njegova ljudskoga Srca, i da se naprave sličice sa slikom toga Srca. I onda joj pokaza to svoje Srce. Bilo je to njegovo pravo ljudsko Srce, sve u žaru i sjaju sa svih strana. Na Srcu se je vidjela i rana, koju mu je otvorilo stotnikovo koplje na križu. Srce je bilo obavito trnovom krunom, a na vrhu Srca stajao je uduben mali križ. Taj križ zapljuskivala su dva mlaza plamena, koja su izvirala iz Srca.

Isus je Margariti odmah i protumačio, što znače svi ti znakovi na Njegovu Srcu. Mlazovi plamena označavali su preobilje milostî, koje izviru iz Isusova Srca; trnova kruna označivala je izdaju i nezahvalnost sa strane ljudi. Rana na Srcu označuje sve boli i muke, koje je Isus za nas podnio, a križ na vrh Srca kazuje boli Isusove, koje je trpio odmah od svoga začeća, predvidjevši, što će sve trpjeti, da otkupi i spasi grješnoga čovjeka.

U trećemu objavljenju Isus je iz svetohraništa pokazao Margariti svoje Srce pa rekao:

»Gle Srca, koje je ljude toliko ljubilo, te nije ništa propustilo, nego se sve iscrplo i uništilo, samo da mi pokaže svoju ljubav. A u zahvalu od većine ljudi prima samo nezahvalnost, koju mu u tom Sakramentu ljubavi pokazuju svojim svetogrđem, hladnoćom i prezirom. Pa što me još više boli, to je, što to čine i duše, koje su Meni posvećene. Barem ti, o Margarito, daj mi ovu zadovoljštinu, da naknadiš, koliko možeš, za njihovu nezahvalnost. Primaj me u sv. Pričesti, kolikogod ti poslušnost dozvoli, i pričešćuj se svaki prvi petak u mjesecu. Da mi činiš društvo, ustajat ćeš obnoć od četvrtka na petak u 11 sati pa ćeš provesti u molitvi sat sa Mnom, da smiriš srdžbu Božju a i meni ublažiš gorkost, koju sam osjećao, kad su me apostoli napustili.«

U četvrtom objavljenju (god. 1675.) Isus traži od Margarite, da prvi petak po osmini Tjelova bude posvećen časti i štovanju Njegova Srca, a to za naknadu tolikih uvreda. Ta naknada neka se izvrši svetom Pričešću i »časnom pokorom« kao zadovoljština za tolike nedostojnosti, koje prima, dok je izložen na oltarima.

Iza toga joj je naredio, da se utječe za pripomoć njegovom slugi Ocu Klaudiju Kolombijeru.

Na taj način objavljena je pobožnost Srca Isusova i dan nalog Bl. Kolombijeru, da je širi.

Teško religiozno stanje Crkve

»I gle, velika se oluja podiže na moru tako, da se lađica pokri valovima, a On je spavao.« (Mat. 8, 24). Crkva Kristova, baš u doba Margarite, proživljavala je teški i mučni život.

U Italiji sa Renesansom stao se je gajiti kult klasične veličine i ljepote, ali i pokvarenosti. U Crkvi se obavljala liturgija sa svim svečanostima, ali bez nutarnjega duha, a biskupi (pontifices) mnogo puta više su sličili starim rimskim »pontificima« negoli »Kristovim Ministrima.« Ostala je u životu Crkve još gotovo samo kršćanska dogma; ali je ona malo uplivala na život.

U sjevernim zemljama bilo je još gore: protestantizam je dokinuo i kršćanske dogme, pa se ugasio i onaj službeni liturgički život Crkve, jer je svaki pojedinac uređivao svoj odnos prema Bogu, kako je htio i kako mu se sviđalo.

Zbog toga kršćanski život, a osobito pobožnost i molitva, silno je trpio i nazadovao. Bolno je čuti neke potankosti o tadanjemu religioznome životu.

Kada je kardinal Belarmin, kao nadbiskup Kapue, na Veliki četvrtak (1602) upitao jednoga starca, kojemu je prao noge, da li znade »Vjerujem«, starac mu nije znao ni jednu riječ odgovoriti.

U istoj katedrali Kapue propovijedalo se samo u Adventu i korizmi.

Životopisac sv. Karla Boromejskog kaže, da su u to doba (koncem 16. vijeku) i »najstariji ljudi o Kristu i Njegovoj vjeri znali toliko, koliko i djeca od 7 godina.« (A to u ono doba znači: ništa). A crkve u to doba bile su tako zapuštene, da se je u njima sušila pšenica i kukuruz. Tako u Italiji. U sjevernim zemljama, zbog čestih i neprekidnih ratova, bilo je još i gore. Životopisac sv. Vinka Paulskog (1660) piše za Francusku: »U Francuskoj su se vodili neprestani ratovi za vjeru i protiv nje. Krv je tekla na sve strane, a ratu se pridružila i kuga i glad. Cijeli predjeli zemlje, gdje su prije bujno cvali toliki gradovi i sela, opustjeli su; i gdje su prije ljudi mirno hodali po putovima, sada su divlji vukovi zavijali, a vlast u rukama imali su divlji vojnici. U tolikom divljaštvu iščezlo je iz duša svako spoznanje o Bogu. Nečuvene zloće i prekršaji su se činili na sramotu čovječanstva. Da bi mjera zloće bila baš potpuna, pridružila se je i pokvarenost svećenika, koji su većim dijelom živjeli kao svjetovnjaci.«

Pravu Njemačku ne ću ni spominjati: tamo je protestantizam uništio sve. Pripominjem samo austrijski i »katolički« Beč. Kad je sv. Kanizije oko god. 1550. došao u Beč, našao je, da je i tu Luterov oltar sa vrlo slabim pastirima, a katolici, koje su porugljivo zvali »papistima«, sramili su se javno priznavati da su katolici.

Čitao sam jednom, da je došao u Albaniju neki misionar i stao kršćane nagovarati, da moraju slušati Misu češće, pače i svake nedjelje. Kršćanima to bilo dosadno, pa se skupili starci i pošli kao izaslanici misionaru te mu rekli: »Kod nas je običaj da slušamo Misu 3—4 puta na godinu. Ako si zadovoljan, ostani; ako li ne, možeš poći, odakle si i došao!«

Takav, ili sličan, bio je religiozni život kršćana u ono doba. Malo bolja bila je pobožnost i crkvenih osoba.

Spomenuti sv. Karlo imao je dočekati u Manzi francuskoga kralja Henrika III. I čekao ga cijelo jutro. Kako se nije znalo, kad će doći kralj, sv. Karlo je pošao reći sv. Misu. Baš kroz to vrijeme stigao je kralj i pitao, gdje je kardinal. Odgovorili su mu, da je u crkvi i da govori Misu. Kralj se silno začudi. »Je li moguće, da kardinal govori Misu?« — I kralj iznenađen pošao je baš u crkvu, da sluša Misu te »bijele muhe«, koja je svaki dan govorila sv. Misu.

Ovo je bilo doba, kada je kardinal Bembo, tajnik Pape Leona, preporučio kardinalu Sadoletu, da ne čita poslanica sv. Pavla, jer će mu one pokvariti njegov lijepi klasični stil.

Kroz ovo isto doba kardinal Belarmin u pastoralnoj vizitaciji u Kapui nalazio je crkve bez Sakramenata, ili sa Sakramentom u kojemu kovčegu u sakristiji ili u siromašnom tabernakulu iskopanom u zidu. Sveti kardinal nad svim tim bolno je uzdahnuo: »Nalazim toliko nevolja, da mi je srce ranjeno vidjevši, kako se sv. Sakramenat slabo drži, i kako je crkveno ruho spalo na nečiste prnje.«

Za vrijeme sv. Vinka Paulskoga svećenici bi oblačili na sebe paramente hodajući iz sakristije do oltara; a preko Mise, tako bi se po oltaru vrtjeli, kad bi govorili »Dominus vobiscum«, da bi im se planeta zavijala u zrak.

Kaže se, da je neki vizitator pohodio koludrice benediktinke kod nas u Splitu i našao, da se pričešćuju godišnje samo sedam puta, a on im naredio: »Najmanje dvanaest.«

Čitamo u knjizi sv. Alfonsa »La vera sposa«, kako su još u njegovo vrijeme koludrice sa strogom klauzurom držale predstave, pače se i same presvlačile u muška odijela i igrale muške uloge.

Eto, takav je bio religiozni život i samih crkvenjaka u doba sv. Margarite Alacoque.

Ako je istina, da se čistoća ne može sačuvati bez molitve, a jest, jer nam to božanska Mudrost kaže: »Kako sam znao, da ne mogu biti uzdržljiv (čist), ako mi Bog ne dade, stao sam moliti« (Mudrost 8, 21); onda

možemo i sami zaključitti, kako je bio nizak moralni i ćudoredni život u crkvi, kada su kršćani, pa i svećenici, slabo molili i zanemarivali izvor života i svetosti: Euharistiju.

Ali, o tome ne ćemo ništa, jer neka se to među nama i ne spominje. Zar ovakovo bolno stanje kršćana nije tražilo čisto božanski lijek, koji će to izliječiti i ozdraviti?

Jansenizam

Baš u to teško doba za kršćansku pobožnost dunuo je sa sjevera silno studeni vjetar: jansenizam, koji je zaledio i ono malo vrućine i ugušio i ono malo ljubavi, koja je ostala u kršćanskim dušama.

Kornelije Jansen, holandski teolog (1585—1638) napisao je knjigu »Augustinus«, gdje je svoje misli obukao u ruho i riječi sv. Augustina, da budu privlačljivije. Njegovi glavni sumišljenici bili su Baj, Pascal, Jacques, Janson i Opat Saint-Cyran, pa s njima i redovnice dviju opatija Port-Royal kod Pariza.

Po Jansenu cijela ta struja nazvala se je »Jansenizam.«

Njegove glavne zablude jesu ove:

1) Po istočnome grijehu sve je u čovjeku postalo zlo; štogod čovjek radi u tome stanju, uvijek griješi.

2) Ljudska volja prepuštena samoj sebi nužno griješi, a i ne postoji sloboda volje iznutra, nego samo sloboda izvana.

3) Jedino po milosti i ljubavi, to jest u vrhunaravnome redu, kršćanin nešto vrijedi. Ako Bog ulije u dušu kršćanina pobjedonosno naslađenje, samo tim će on svladati i ugušiti u sebi sve pohote. I onda se to naslađenje zove nebesko (coelestis). Ovakovo naslađenje zove se milost i samo je takova milost spasonosna. A spasit će se samo oni, koji imaju »delectationem coelestem — nebesko naslađenje.«

Kojima Bog ne udijeli ovo nebesko naslađenje, u njima vlada »delectatio victrix terrena« (tjelesna pobjedonosna naslada). Kršćanin pod uplivom takve tjelesne naslade ne može a da ne griješi. Takav je već preodređen za pakao.

4) Dosljedno, Isus-Krist nije umro za sve ljude, nego za samo vrlo mali broj kršćana.

Ove zasade su neispravne i krive, pače i od Crkve osuđene bulom »Coelestis Pastor« god. 1687.)

Ad 1.) Po kršćanskoj nauci istočni grijeh uništio je samo vrhunaravne darove, dok je naravne vrednote samo izranio (in naturalibus sauciatus).

Ad 2). Čovjek, a i svaki kršćanin, slobodan je ne samo slobodom od izvanjske prisile, nego i od nutarnje nužde. To svjedoči svakome njegova savjest.

Ad 3). Kršćanin pomoću milosti Božje može da savlada sve napasti i priguši sve strasti. Ne može ih doduše tako prigušiti, da ih više ne osjeća ali može svojom voljom da ne privoli njihovim pretjeranim zahtjevima. Stoji aksiom: »Aliud sentire, aliud consentire«. (Jedno je osjećati, a drugo privoljeti). U tome nam je najbolji dokaz sam sv. Augustin, u kojemu je itekako vladala »delectatio victix carnalis« (tjelesna pohota), pa ipak ju je pomalo svladavao, dok se nije postepeno pretvorila u »delectatio spiritualis (duhovna naslada).

Ad 4). Isus je za sve ljude umro, svima zaslužio milost i svima je daje; i svi ljudi se mogu spasiti, samo ako hoće.

Sada da pogledamo kobne praktične posljedice ovakove jasenističke nauke.

Zavirimo li u svoju dušu, zapazit ćemo u njoj krdo strasti, a osobito nečistih. Što ćemo sada jadni? U nama dakle ne vlada nebesko naslađenje, nego zemaljsko. Onda, nema smisla, da se borim, jer to svladati ne ću i ne mogu. — Nesretan sam se rodio — i moram biti nesretan zauvijek — i to tobože bez moje krivnje. Onda opet mislim: kada već ne mogu u nebo, onda daj da se naužívam na zemlji. I pustim se grijehu. Kad mi, Kriste, ne ćeš i onako pomoći, nema smisla ni da Te molim ni da te častim.

Ovako su u stvari radili svi oni, koji su zanemarili kršćansku pobožnost i kršćanski život.

Nažalost, ovakova je većina ljudi, jer strast nečistoće jest predominantna strast u čovjeku. Jesam li ja kolerične ili melankolične naravi, tada u meni ne predominira sensualnost, i imam nadu da je u meni »nebeska naslada« i da ću se spasiti.

Ali, budući da osjećam ipak nešto i tjelesne naslade, moram uložiti sve sile da iščupam i najmanju žilicu svake osjetnosti i tjelesnosti.

I odatle pokora i strogi život sve dotle, dok osjećam i najmanji loši osjećaj. Ne pita se, da li pristajem, nego samo da li osjećam. I sam osjećaj je zlo. Treba ugušiti i osjećaj velikom pokorom. Ali ta pokora nije iz ljubavi prema Kristu, nego iz straha da ne dođem u pakao.

Krist je prema tome umro samo za mali broj kršćana; on nije Krist ljubavi nego strogosti, jer će kao strogi Sudac osuditi sve pogane i najveći broj kršćana. Krist je onda samo jedan strogi Sudac i samo jedan kralj »strašnoga veličanstva«, kojem grješna duša ne smije ni da se približi.

Odatle zanemarivanje molitve, a napose sv. Pričesti. Nitko nije vrijedan, da se često pričesti. Pače, što se rjeđe pričestiš, kažu oni, to daješ veću čast neizmjernome Božjem veličanstvu. Zato su neki savjetovali, da se sv. Pričest odgodi sve do časa smrti.

Redovnice Port-Royala nisu se usuđivale svojim očima ni pogledati prema sv. Sakramentu, nego su se samo prostrte po zemlji u strahu klanjale neizmjernom Božjem veličanstvu. Svaka osjetnost za njih je samo pojava grijeha. Tako je Pascal korio rođenu sestru, što je ljubila vlastitu svoju djecu. Radi toga jansenisti su izbjegavali i u crkvi svaku ljepotu i osjetnost: oltari se nisu resili, orgulje nisu brujale, miloglasnoga pjevanja je nestalo. Vladala je svugdje samo tišina, led i strah.

Još se je jedno zlo rađalo iz ove nauke. Pravi jansenistički vjernici, videći, da u svojoj duši imaju nebesku ljubav i sigurni da je ne će izgubiti, umišljali su o svojoj kreposti i svetosti. Naravno da je u takvim dušama vladala oholost i samodopadnost, a prema drugim grešnicima prezir. Tako se je neki pisac izrazio o redovnicama Port-Royala, da su bile »čiste kao anđeli, a ohole kao đavoli.«

Ovako je stvarno i bilo; a to ćete vidjeti iz ove kratke povijesti najglasovitije tadašnje redovnice opatice Angeline Arnauld.

Rođena je od glasovite obitelji Arnauld. Ušla je mlada, pače i preko volje, u samostan cistercitkinja Port-Royal kod Pariza. Mislila je ostaviti samostan, ali potaknuta duhovnim vježbama jednoga kapucina obratila se je, ostala, i postala opatica.

Bila je žestoke i nagle ćudi, pa je htjela da ubrzo postane i svetica. Neko vrijeme vodio ju je sv. Franjo Saleski, koji je ublažavao njezinu naglost i donosio joj za primjer, kako je datula najslađe voće, a hoće se sto godina, dok to stablo dade prvi plod.

No, blagi svetac nije mogao promijeniti tvrde ženske ćudi glasovite opatice.

Poslije smrti sv. Franje izabrala je ona za duhovnoga vođu opata Saint-Cyrana.

A i on sam bio je vrlo strog i zadojen jansenističkim zabludama. Nije onda čudo, da je revna opatica odmah prigrlila to vodstvo i te zablude, pa sa svim sestrama pridružila se pokretu jansenizma.

U jednom dijelu jednoga samostana Port-Royala stanovali su i najglavniji jansenisti i tu provodili strogi i pokornički život.

Opatica Angelina ostala je sa sestrama uvijek vjerna jansenizmu, pače i onda, kada je bio od Crkve osuđen. U takvom stanju izopćena iz Crkve, ona je i umrla, a Papa je kasnije zabranio i dokinuo te dvije opatije. Eto, to je bio plod oholosti tvrdoglave koludrice i opatice.

Srce Isusovo, kada se je tužilo: »A najžalije mi je, što su hladne i duše meni posvećene«, sigurno je uz one raspuštene redovnike, svećenike i kršćane imalo na pameti i ove hladne i ohole svećenike i redovnice. Pače ne znamo, koji su mu veću bol zadavali. Bojati se je, da su baš ovi zadnji bili gori, jer ovima je bila bolesna glava, a onima samo srce.

I evo baš u ovo doba dolazi Isus sa svojim Srcem da izliječi i ozdravi čovjekovo srce, a onda po srcu pamet i dušu.

»Zadnji pokušaj«

»Bog je nekada više puta i na mnogo načina govorio ocima po prorocima: u posljednje doba dana ovih progovori nam po Sinu.« (Žid. 1, 1-2)

Isus je jednom umro za nas na križu. Tim nas je otkupio i spasio. Bilo je to djelo njegove neizmjerne ljubavi: »Ljubio nas je i predao samog sebe za nas« (Ef. 5, 2).

Ali ova i ovolika ljubav tražila je i traži uzvraćaj ljubavi. Ljubavi nema bez uzvraćaja ljubavi: »Tko da ne uzljubi onoga, koji nas ljubi! Quis amantem non redamet?!

Na Kristovu ljubav odgovorili su prvi kršćanski mučenici svojom ljubavlju i krvlju.

I to je bilo donekle potpuno izjednačenje ljubljenih sa ljubiteljem: kršćanskih mučenika s Kristom.

Poslije ere mučenika stala je odmah u Crkvi Kristovoj ljubav hladnjeti: »I jer će se bezakonje umnožiti, ohladnjet će ljubav u mnogima« (Mat. 24, 12.).

Tada je Krist pokušavao na razne načine da opet uzbudi i užari ljubav u kršćanima. Kada je divljaštvo mladih naroda prijetilo da uguši duh u kršćanima, Isus je u svojoj Crkvi podigao veliki broj pustinjaka, koji će pokorom i molitvom uzdržati vatru Isusova duha i ljubavi.

Kada su se pustinjaci podali lijenosti i hladnjeli, uzdigao je Isus monaške redove, koji će stajati pod jačom stegom i sa svojom lozinkom: »Moli i radi« obnoviti pravi kršćanski duh i život.

Kada su se i ovi redovnici predali malo više radu nego molitvi, Bog je podigao sv. Bernarda, koji će se više posvetiti životu molitve nego li rada.

Kada je tijekom vremena i ova revnost i ljubav u svijetu ohladnjela, šalje Bog sv. Franju, da sa svojim ranama i siromaštvom opet uzbudi ljubav i nasljedovanje propetoga Krista. I u isto doba sv. Dominika, koji će Marijinim rožarjem pobijati i tući ova krivovjerja.

I sve ove, da ih nazovemo, duhovne injekcije popustile su, pa je opet zavladala mlakost i hladnoća. Onda Bog šalje sv. Ignacija i Isusovački red, da sa svojim »duhovnim vježbama« privuče duše od vanjštine k duhu i molitvi.

Snaga i ovoga sredstva je popustila, i došlo je bolno vrijeme, koje sam opisao malo prije, kada je baš zavladala hladnoća u mnogim srcima.

I sada se Krist hvata zadnjega sredstva pa obnavlja opet svoje otkupljenje svijeta preko pobožnosti svome Srcu.

»Srce Isusovo — kazuje Margarita — dalo mi je vidjeti, da je ova pobožnost zadnji napor njegove ljubavi, kojim je htio obdariti ljude u ova zadnja vremena ovim »otkupljenjem ljubavi«, da ih istrgne iz vlasti sotone, koju želi uništiti, i da nas stavi pod slatku slobodu svoje ljubavi, koju je želio ustanoviti u srcima svih onih, koji bi htjeli prigrliti ovu pobožnost.«

»Čini mi se, da velika želja našega Gospodina, da njegovo Presveto Srce bude čašćeno kojim posebnim štovanjem, ima za svrhu **obnoviti u dušama učinke otkupljenja,** učinivši ovo Srce kao **drugog posrednika** između Boga i ljudi, kojih su se grijesi tako uzmožili, da je bila potrebna sva **ekstenzija njegove moći,** da im se postigne milosrđe!

»Pobožnost Srca Isusova sadrži neizmjerno blago, koje On hoće da podijeli svim ljudima dobre volje, jer ovo je **zadnji napor** (un dernier effort) ljubavi Gospodinove prema grešnicima, da ih privede pokori i da im u obilju udijeli svoje djelotvorne i spasonosne milosti i tako im postigne spasenje.«

»Ovo božansko Srce je nebesko blago, koje nam je dano kao zadnje **iznašašće njegove ljubavi.«**

Preko ove pobožnosti On hoće da zadobije »neizmjerni broj vjernih sluga, savršenih prijatelja, i potpuno odanih sinova.«

Bog je ljudima govorio preko raznih proroka, ali im je potpunu istinu otkrio i zadnju riječ rekao preko svoga Sina. I tim je završena božanska objava. Tko je ne primi, luta u tminama.

Nešto slično je i Krist pokušavao preko raznih svojih poslanika, da rasplamti u srcima ljudi vatru ljubavi, koju je donio s neba.

Kada je to sve malo vrijedilo, onda je nastupio opet On sam i otkrio pobožnost svoga Srca, kao zadnji pokušaj, kao zadnji napor, kao zadnje iznašašće i kao zadnje sredstvo, kojim će u ljudima opet užeći ljubav i dovesti ih spasenju.

Tko se ogluši i ovome zadnjem pozivu, taj se sigurno ne će spasiti. To je smisao objave pobožnosti Srca Isusova.

Ova objava sv. Margarite, iako je privatna, ipak je posve sigurna. Crkva je odobrila tu pobožnost, a proglasila sv. Margaritu sveticom, a Kolombijera blaženim i tim dala pečat istinitosti ovom, nebeskom objavljenju.

»Evo Srca«

Izgleda nam nejasno, pače malo i čudno, zašto Isus pokazuje i pozivlje na svoje tjelesno Srce.

Ima i za to velikih razloga, koji će nam tu nejasnoću razjasniti. U Starome Zavjetu Bog je nosio ime »Ja sam, koji jesam« (Gen. 3, 14), a u Novome Zavjetu kaže sv. Ivan: »Bog je ljubav« (1 Ivan. 4, 16).

Bog je dakle ljubav. Evo, ova ljubav razjašnjava sav problem. Bog je iz ljubavi prema grešnicima postao čovjekom i umro za njih, da ih spasi. Od tih istih ljudi traži ljubav nauzvrat.

Ta se ljubav Kristova ispoljuje najprije u betlhemskoj štalici, zatim više u mukotrpnom životu, još više na križu, a najviše u Euharistiji ona je trajna, jer je i danas tu prisutna.

U Euharistiji je Krist Emanuel (Bog s nama), i tu On i danas živi među nama i ljubi nas.

Na Isusu se je vazda ispoljavala božanska ljubav: cijeli svoj život »proveo je čineći dobro« (Djela 10, 38).

Evo s grešnicima blaguje; eno ga, gdje se s djecom igra; eno ga, gdje oprašta istim onima, koji su ga propeli. Uvijek se Krist pojavljuje u ljubavi.

Prvi kršćani sačuvali su taj odnošaj ljubavi s Kristom pa su ga svaki dan blagovali u Sakaramentu ljubavi. Taj sveti Sakaramenat nosili su sobom kući i sa sobom čuvali. Uvijek je bio Isus s njima, i oni s Isusom. Kako je pomalo slabila ljubav u kršćanima, to su se počeli rjeđe pričešćivati i tim odalečivati od Isusa. Ponestajalo je pomalo intimnosti s Isusom, a nastupila je neka rezerviranost, hladno štovanje, pače i sami strah.

Dosada su kršćani gledali na Isusa kao na čovjeka-Boga, a sada im je Krist sve to više postajao Bog-čovjek. Tome je nehotice pridonosila i sama liturgija, ukoliko su n. pr. benediktinci u svojoj liturgiji razvijali teocentrički pogled na Krista; i uopće sva religija imala je teocentrički izražaj. Krist nije više »dobri pastir« iz katakomba, koji nosi na vratu izgubljenu ovcu, nego On postaje »Pantokrator« — Svevladar, koji je stvorio i otkupio svijet, pa kao Gospodar upravlja svijetom, a kao Sudac jednom će doći suditi žive i mrtve! U Kristu i kao čovjeku ističe se više njegovo veličanstvo, mogućstvo i božanstvo, nego li milosrđe i ljubav i čovječanstvo.

Naravno, da je i to, još više, umanjivalo već i onako svaki dan ohladnjujuću ljubav u srcima kršćana.

Božja Providnost u XIII. vijeku podigla je sv. Franju iz Asiza, koji u štovanju Krista pravi revoluciju te napušta u religiji teocentrički pogled i uvodi kristocentrički kult u religiji. Sv. Franjo u samom Kristu gleda više čovjeka nego Boga, jer je Isus baš kao čovjek trpio i time pokazao svoju preveliku ljubav. Franjo razvija kult Kristove ljubavi te časti njegove jaslice, ljubi njegov križ i promiče štovanje Euharistije. Franjo sa svojim Ranama širi kult Krista propetoga i njegove ljubavi, kojom nas je ljubio, kada je umro za nas. Franjo je u tome imao dobrih uspjeha, pa mu je to i Crkva priznala u molitvi na svetkovinu njegovih Rana: »Gospodine Isuse Kriste, koji si, kad je svijet ohladnio, obnovio svete Rane tvoje Muke u tijelu preblaženoga Oca našega Franje, da raspališ naša srca vatrom tvoje ljubavi.«

Ali, još to nije izliječilo srca kršćana od mlakosti i hladnoće. Trebalo je doći do samoga izvora i do središta Kristove ljubavi. Franjo je svojim Ranama širio specijalno kult Isusove muke. Ali i Isusova muka bila je i prošla, a tim je kult Isusove muke gubio na svojoj efikasnosti.

Radi toga sada dolazi zadnje sredstvo, zadnje iznašašće i zadnji napor

Isus izlazi iz Svetohraništa, iz tog spremišta trajne, živuće i danas vrijedne Kristove ljubavi.

Još i danas Krist iz ljubavi prema nama boravi u Svetohraništu i hrani nas Kruhom ljubavi i života. Dalje od Euharistije ni Isusova ljubav nije pošla; tu je zadnja granica.

Iz Euharistije pokazuje Isus svoje Srce, pa kaže: »Evo, Srca koje je ljude toliko ljubilo!«

Isus je nas otkupio i spasio, ne po božanskoj, nego po čovječanskoj naravi i preko nje nam pokazao svoju ljubav.

Tu je ljubav, kako sam rekao, pokazao u Betlehemu i na Kalvariji, ali trajno i dnevno pokazuje je i danas u sv. Misi i sv. Pričesti.

I kada Isus kaže: »Evo Srca«, kao da kaže ljudima: »Zašto bježite od mene, zašto me se strašite; ta vidite da vas ljubim. Ta vidite, da imam Srce kao i vi, da sam čovjek kao i vi, da sam jedan od vas i da sam vaš brat. I kako srce ne može a da ne ljubi, tako i moje Srce vas neprestano ljubi; i ljubi vas baš evo iz Svetohraništa, iz Svete Hostije. Evo Srce, koje vas je ljubilo, koje se je sve iscrplo i poništilo iz ljubavi prema vama. Promatrajte moju ljubav u Betlehemu, na Golgoti, a osobito, koliko vas i danas ljubim u Euharistiji, pa ćete vidjeti, kako ste mi nezahvalni, pače, kako me i vrijeđate, jer me ne ljubite, jer se odalečujete od Svete Hostije, jer me još i obeščašćujete u tom Sakramentu ljubavi.

A zar mislite, da ja nemam Srce pa da ne osjećam? — Imam itekako i još kakvo Srce! I evo ga! I vidite, koliko sam vas ljubio. Pristupite dakle k meni bliže, približite se jedinoj vatri, na kojoj ćete se ogrijati!«

Isus, dakle, iz Sakramenta ljubavi pozivlje ljude na ljubav. A zašto nije progovorio iz Svete Hostije, nego baš pokazao svoje Srce? —

Evo, baš zato, jer smo mi previše osjetni i ne možemo pojmiti ljubavi bez srca, pa nam pokazuje svoje Srce, da nas upozori i pozove na svoju ljubav.

Sada nam izgleda jasnije, zašto je Isus iz Svetohraništa pokazao svoje Srce i rekao: »Evo Srca, koje je ljude toliko ljubilo!«

Ovo je dakle to zadnje sredstvo. Ljubav Isusova, koja je i danas djelotvorna u Euharistiji, a koja se ispoljuje preko Srca. Isus je znao: ako hoće postići ljubav ljudi, on ih mora uvjeriti, da je On njih prvi ljubio i danas ih ljubi. I zato Isus svraća pozornost na svoje Euharistijsko Srce; i zato se najviše tuži na grijehe prema Euharistiji; i zato nam pokazuje Srce, da privuče veću ljubav, da odgovori njegovoj ljubavi u Euharistiji.

Srce Marijino

»Na dan svetkovine Presvetoga Marijina Srca, kaže sv. Margarita, naš Spasitelj poslije svete Pričesti pokaza mi tri srca; jedno, koje je bilo na sredini, bilo je vrlo maleno i tek vidljivo, a dva druga bila su vidljiva, sjajna, ali jedno je bilo neisporedivo sjajnije. I čula sam ove riječi: »Tako moja ljubav ujedinjuje ova tri srca za vazda.«

»Tri Srca (Isusovo, Marijino i Margaritino) činila su samo jedno Srce.«

Sv. Margarita razumjela je iz toga viđenja, da u svom srcu ne smije rastavljati pobožnost bezgrešnom Marijinu Srcu od pobožnosti Presvetom Srcu Isusovu.

Tako to mora biti, jer se ne smije rastaviti Isus od Marije, kao ni dijete od majke.

Svi sveci, koji su gajili i širili pobožnost Presvetom Srcu Isusovu, ujedno su štovali i častili i bezgrešno Marijino Srce.

Otac, naučitelj i apostol pobožnosti Marijina Srca bio je sv. Ivan Eudes.

Danas u Crkvi postoje 9 muških i 6 ženskih redovničkih Družba, koje su i u svome imenu i naslovu posvećene Bezgrešnom Srcu Marijinu, jer su bili »uvjereni, kako kaže sv. Ivan Eudes, kada su postali pravi sinovi bezgrešnoga Srca Majke Božje, da će ih ona gledati s ljubavlju i ispunjati svakom vrsti blagoslova.«

Marijino Srce štovalo se je vazda uz Isusovo Srce. Ali prava objava za Marijino Srce poput one sv. Margarite za Srce Isusovo, dogodila se je u Fatimi, za Fatimskih objavljenja god. 1917.

Kada se je 13. VII. 1917. na svetkovinu sv. Ante, Gospa u Fatimi objavila nevinoj djeci: Luciji, Franji i Hijacinti, tada su je djeca zamolila, da i njih povede u raj.

»Vas dvoje mlađih hoću; i to brzo. A ti ćeš, Lucija, ostati. Isus hoće da se tobom posluži, da me ljudi upoznaju i uzljube. **On hoće** (važna je ova riječ), On hoće, da u svijetu ustanovi pobožnost mojem Bezgrešnom Srcu.«

Kada se je Lucija tužila, što će ostati sama, rekla joj je Marija: »Što, kćeri, zar trpiš puno radi toga? Nemoj očajavati. Moje Srce bit će tvoje utočište i put, koji će te dovesti Bogu.«

Djeca su tada vidjela na prsima Gospođe Srce obavito trnjem, koje ga je sa svih strana probadalo. I odmah su razumjeli, da to označuje, kako bezgrješno Marijino Srce, ožalošćeno zbog tolikih grijeha svijeta, traži pokoru i naknadu.

Kada su djeca mjesec dana kasnije, 13. VIII., ugledala strašno viđenje pakla i mnoge duše, kako se u nj strovaljuju, rekla im je Marija: »Jeste li vidjeli pakao, gdje svršavaju duše nevoljnih grješnika? **Da ih spasi, Gospodin hoće da ustanovi na svijetu pobožnost mojemu Bezgrešnom Srcu.«** Napokon god. 1925. popunila se je ova objava obilježjima posve sličnim onima iz objave Srca Isusova.

Isus je pokazao Luciji Marijino Srce izbodeno oštrim trnjem, pa joj preporuči, neka ima samilosti prema tome Srcu kojemu ljudska nezahvalnost zadaje neprestanih muka, a nema nikoga, koji bi ga utješio djelima naknade. Iza toga će sama Djevica pokazujući svoje Srce reći Luciji: »Pogledaj, kćeri moja, ovo Srce, puno trnja, koje u nj zabadaju nezahvalni ljudi sa svojim psovkama i nezahvalnostima. Barem ti nastoj da me utješiš; a sa moje strane kaži, kako ja obećajem, da ću na času smrti biti u pomoći s milostima potrebnim za spasenje svima onima, koji se za prvih pet subota kroz pet mjeseci, jedan za drugim, ispovjede, prime sv. Pričest, izmole dio Rožarja, i prave mi društvo razmišljajući kroz 15 časa otajstva Rožarja, sa svrhom da mi dadu naknadu.«

Iz ove objave razabiremo jasno, da Isus hoće, da se zavede pobožnost Bezgrešnom Marijinu Srcu; pače da će od te pobožnosti ovisiti spasenje grešnika i mir među ljudima.

Nego, pada nam na pamet jedan mali prigovor. Isus je u objavi sv. Margarite rekao, da je ona objava zadnje sredstvo i pokušaj božanske ljubavi za obraćenje grešnika. Međutim, evo sada blizu 250 godina kasnije,

Isus šalje opet jednu poruku s neba i uvjetuje obraćenje grešnika s pobožnošću Srca Marijina.

Jesu li to dvije poruke i dva poziva, ili jedan? I kako to protumačiti?

Ovo je jedan te isti poziv i isto sredstvo, samo u blažem obliku.

Srce Isusovo i Marijino Srce isto je Srce, kako smo to vidjeli da je Isus objavio sv. Margariti. Tu je jedno Srce, jer je ista ljubav u tim srcima.

To je najbolje razumio Svetac ljubavi sv. Franjo Saleški, koji je htio napraviti za grb »Reda Pohođenja« jedno Srce, probodeno sa dvije strelice, okrunjeno trnovom krunom, s križem povrh njega, a koje bi u sredini nosilo imena Isusa i Marije. Svetac je eto sabrao u jedno srce pobožnost prema Srcu Sina i Majke. Pobožnost Srca Marijina jest upotpunjenje pobožnosti Srca Isusova, jer Srce Isusovo traži Srce Marijino, kao što srce Sina traži srce Majke.

Mora se priznati, da u pobožnosti Marijina Srca ima ipak nešto novo, a to je, da u Mariji imamo »Posrednicu«, k Posredniku, jer je grešniku na neki način milija majka Marija negoli brat, pa taj bio i Isus. I napokon, kako kaže sv. Bernardo, »takova je volja Božja, koji je htio, da sve imamo preko Marije.«

Zadovoljština

Srce Isusovo traži izričito neku zadovoljštinu za naknadu uvreda nanesenih Mu u Presv. Sakaramentu.

Budući da su te uvrede javne i očite, traži najprije posebnu svetkovinu, u prvi petak po osmini Tjelova, i da mu se tada po crkvama učine javno otprošnje.

Radi zanemarivanja svete Pričesti traži češće sv. Pričesti, osobito na prve petke u mjesecu. Pače obećaje i sigurno spasenje svima onima, koji se za 9 prvih petaka uzastopce ispovjede i pričeste.

Radi nehajnosti i nepoštovanja prema Presv. Sakaramentu traži, da mu se čini društvo kroz cijeli sat, u četvrtak večer od 11—12 sati, na spomen Getsemanske Muke. U tu svrhu, Crkva preporučuje da pobožne duše ako ne mogu obnoć, barem obdan obavljaju pobožnost »Svete Ure«. Napokon za naknadu grijeha sjetilnosti i tjelesnosti Isus traži i neku »časnu pokoru.«

U čemu stoji ta »časna pokora«, to je Anđeo izrazitije kazao djeci u Fatimi, kada ih je upitao: »Jeste li voljni činiti žrtve i primiti sve križe, koje vam Gospodin htjedne poslati za »časnu pokoru« radi psovka i svih uvreda, nanesenih Bezgrešnom Marijinom Srcu?«.

Ta, dakle, »časna pokora« stoji u tome, da mi i sami činimo svojevoljnih žrtava, i da strpljivo snosimo one, koje nam Bog pošalje.

Kako je sv. Margarita poimala i vršila ovu časnu pokoru, kaže nam sama sa riječima: »Čini mi se, da bih željela imati hiljadu tjelesa, da trpim; i milion srdaca, da ljubim Isusa.«

Teško će je itko nadvisiti u strpljivoj poslušnosti u duhu vjere, u vježbanju poniženja, u hrabrosti da **vuče,** kamo nije bilo voljno ići, ono »bijedno tijelo«, koje je sv. Franjo Saleski nazivao »naša vreća crvi«, a svetica ga zvala »grešnom strvinom.«

Bila je spremna obnoviti onu »vatru, koju je Isus donio s neba na zemlju«, vatru, koja samo gori i plamti od »drveta križa«, kako je ona govorila; a koja je baš u ono doba stala da se gasi.«

Kako je Margarita trpjela, znade se najbolje iz njezine izjave god. 1690. »Još ću malo živjeti, jer više ne trpim ništa.«

Kakve se žrtvice imaju činiti kao »časna pokora« u naknadu Isusovu i Marijinu Srcu, čujmo, što su činila mala djeca u Fatimi.

Više puta dali su sav svoj doručak siromasima, a sami su jeli žir, i to onaj gorči, »da obrate više grešnika«. Danas bi se odrekli kojega grozda grožđa, a sutradan smokava, koje bi im majka iz polja donijela.

Jednoga ljetnoga sparnoga dana cijeli dan nijesu pili vode. A kada su je dobili, nisu htjeli piti, nego ju je Lucija prolila u šupljinu jedne kamenice, da voda ne propadne, nego da je ovce popiju. Takove i slične bile su dnevno njihove žrtvice.

Pokušamo li ih isporediti s našima, onda ćemo vidjeti, kako je vrlo slaba, ili nikakva, naša ljubav i zadovoljština Presv. Srcu Isusovu i Marijinu.

Obećanja Srca Isusova

Sv. Margarita je rekla: »Krist Gospodin odlučio je zato ljudima otkriti svoje Srce, blago ljubavi i milosrđa, i svih milosti, što vode spasenju i savršenstvu, neka bi svi, koji iskazuju Presv. Srcu dužno štovanje, postali dionici neizmjernih milosti, što ih ima to Presv. Srce.«

Osim općenitih ima i posebnih milosti Presv. Srca Isusova. Znatnije su poznate pod imenom »Dvanaest obećanja Presv. Srca Isusova.«

Ovo su:

1. Ja ću iz svojeg Srca u obilju izliti blago milosti na sve štovaoce njegove.

2. Ja ću dati svaku pomoć potrebnu njihovu staležu.

3. Ja ću ih krijepiti u radu i blagosloviti im, štogod prihvate.

4. Ja ću ih tješiti u nevoljama njihovim.

5. Srce moje bit će im utočište za života, a osobito na čas smrti.

6. Ja ću povratiti slogu rastavljenim obiteljima, a štitit ću one, koji su u kakvoj opasnosti.

7. Ja ću obilato blagosloviti svako mjesto, gdje se izloži i štuje slika mojega Srca.

8. Moje će se Srce raširiti i milostima ljubavi svoje obilno nadariti sve one, koji njegov blagdan proslave sa sv. Pričesti i »časnom pokorom«, te i druge na to sklone.

9. Ja ću udijeliti milost konačne pokore svima, koji se uzastopce za devet mjeseci svakoga prvoga petka pričeste; ne će oni umrijeti u grijehu, nego ću im biti u taj posljednji čas sigurno utočište.

10. Ja ne ću dopustiti, da se ikoji izgubi od onih, koji se uistinu potpuno žrtvuju i posvete mojemu Srcu.

11. Ja ću sjajno nagraditi one, koji, koliko mogu, šire ovu pobožnost.

12. One, koji se potpuno dadu na to, da vrše i šire ovu pobožnost, ja ću ljubezno primiti u Srce svoje, i brinut ću se za svetost i proslavu njihovu pred vječnim svojim Ocem.

Od svih ovih dvanaest obećanja, najvažnije je deveto, pa se često i zove **»Veliko obećanje«.**

Srž pobožnosti

Srce Isusovo navijestilo je, da će ovom pobožnošću porušiti »Carstvo sotone« pa da će »ustanoviti svoje kraljevstvo ljubavi«.

Vrlo je zanimljivo znati, na koji način i kojim sredstvima će Srce Isusovo ovo postići.

Ovo pitanje sačinjava i najglavniji dio cijele ove moje rasprave i sve ove pobožnosti.

Isusovo Srce to postizava ovako:

1. Euharistijom. Ne može se odijeliti pobožnost Srca Isusova od Euharistije; ona odatle izvire i ona se vrši najglavnije primanjem svete Pričesti. Euharistija, sama po sebi, onima »koji ne stavljaju zapreke«, daje obilje milosti i život vječni. Euharistija je naime »Kruh jakih«, vino, koje porađa djevice«, i nosi sa sobom Isusovo obećanje: »Tko blaguje ovoga kruha, živjet će uvijeke.«

2. Sa »Dvanaest obećanja«. To su posebne milosti pobožnosti Srca Isusova, koje, kao neka »gratia sacramentalis«, baš izravno donose mir, ljubav i svetost u duše.

Ova dva sredstva su sa strane Božje i rade, na neki način, kao »ex opere operato.«

3. Treće sredstvo jest sa strane čovjeka i radi »ex opere operantis.«

To sredstvo slijedi iz načela ljubavi, a to se načelo može ovako izraziti: »Ljubav ne samo traži, nego i izazivlje, pače i postizava ljubav.« Jedini je uvjet, da ljubljenik spozna i uvidi ljubav ljubitelja, jer i ovdje, i to u najvišem stupnju, vrijedi ona: »Ništa se ne voli, što se prije ne spozna.«

Ovo načelo ljubavi vrijedi i u naravnome i vrhunaravnome redu. Isus, kao najbolji psiholog, postupio je po ovom načelu, kad je otkrio svoje Srce i rekao ljudima: »Gle Srca, koje je ljude toliko ljubilo.« Bio je uvjeren, da će jedino ovo sredstvo izazvati ljubav u ljudima.

Ljubav dakle izazivlje ljubav i ljubav nužno odgovara na ljubav, pa je postalo pravilo, da se ljubitelju mora uzvraćati ljubav.

Ovakva ljubav nalazi se i u srcu životinja. Kažu, da je sv. Pavao Pustinjak jednome lavu izvadio trn iz noge. Kasnije isti lav je iz zahvalnosti svojom šapom iskopao grob, gdje je sv. Ante Pustinjak položio tijelo sv. Pavla.

Ovako mora biti pogotovu u srcu svakoga čovjeka, samo ako mu đavao nije ugrabio srce, kao nekoć nekom dobrom djetetu.

Neka majka imala dobro, dobro dijete. Jednoga dana to dijete se na vrijeme nije povratilo kući. Došlo je dosta kasno i dovelo maloga psa. Pitala majka svoga sinka, gdje je bio. Dijete nervozno i žestoko odgovori: »Gdje me je bila volja, što se ti brineš? Htjela majka otjerati psa, a sin skočio, da ga ne kreće. Svi se u kući čudiše, što se dobrom djetetu dogodilo. Na velike molbe majke dijete je kazalo, da je vidio jednog finoga gospodina, gdje vodi psa. Zatražilo dijete psa, a gospodin ne da, nego da mu dijete dade srce. Dijete napokon predalo finom gospodinu (vragu) srce, i vratilo se kući sa psom — ali bez srca. Sad je majka razumjela sve. Samo duge molitve majke vratile su opet djetetu srce, a pas je utekao.

Isus je, po riječima sv. Pavla, nas ljubio i predao samoga sebe za nas. I tim svojim predanjem pokazao je Isus, da nas ljubi.

Kršćanin mora nauzvrat ljubiti Isusa, ali i »predati« se za Nj. Isus je »ljubio i predao se« — kršćanin mora »ljubiti i predati se«.

Srce Isusovo sv. Margariti još potanje tumači ovo predanje: »Evo Srca, koje se je sve **istrošilo i iscrplo** iz ljubavi za ljude.« To iscrpljenje i istrošenje izvršilo se je u Betlehemu, Kalvariji i Euharistiji. Kršćanin, da uzvrati ljubav Isusu, mora da se vas iscrpi i istroši u službi Kristovoj.

I evo baš u ovom iscrpljenju i istrošenju samoga sebe za Krista, stoji srž pobožnosti Srcu Isusovu. To je sv. Margarita učinila i izrazila riječima: **»učiniti Njegovu Srcu potpunu žrtvu samoga sebe i svega, što o nama ovisi.«**

To biva, kada Srcu Isusovu povjerimo i posvetimo svoju dušu, svoju slobodu, svoje tijelo, svoj rad, i sve svoje probitke.

Radi toga prema najboljim tumačiteljima pobožnosti Srcu Isusovu ova pobožnost je nužno i bitno spojena s posvećenjem samoga sebe Srcu Isusovu. Tumačeći ovu pobožnost u tome smislu Leon XIII. je i naredio, da se cijeli ljudski rod **posveti** Srcu Isusovu, a Pijo XI. je naredio, da se ta posveta obnavlja svake godine.

Ali ovo »posvećenje« ne smije biti prosti formalizam, nego stvarno čvrsta volja, da se **predamo** Srcu Isusovu i da se »istrošimo i iscrpimo« u njegovoj službi.

Ovo »iscrpljenje i istrošenje« svih svojih sklonosti i lagodnosti jest samo prvi stepen našega »posvećenja«. Isusu.

Tko se je vas predao i posvetio Srcu Isusovu, taj ne smije biti ravnodušan i hladan na uvrede, koje prima Srce Isusovo; taj mora nastojati da za te uvrede dade Srcu Isusovu kakovu **naknadu ili odštetu** (reparaciju).

Ta **odšteta** (reparacija) opet traži, osim da mi sami ljubimo svim srcem Srce Isusovo i žrtvujemo se za Nj, da nastojimo i radimo, kako će Ga i drugi ljubiti. Odavle dakle slijedi **Apostolat,** t. j. treći i najjači stepen našega posvećenja Srcu Isusovu.

Ovaj Apostolat opet ima četiri stepena: apostolat molitve, apostolat primjera, apostolat akcije i apostolat trpljenja. Najsavršeniji stepen posvećenja Srcu Isusovu postizava duša, kada trpi i tim se »žrtvuje kao žrtva klanica za postignuće ciljeva Srcâ Isusova.«

Savršeno se je baš posvetio Srcu Isusovu Bl. Klaudije Kolombijer, koji je mogao reći: »Moje srce je neosjetljivo za sve osim za probitke ovoga božanskoga Srca«.

Sve druge pobožnosti i vježbe u čast Srca Isusova ne će biti prava pobožnost Srcu Isusovu, ako ne budu kao riječi i vanjski izraz ovoga iscrpljenja i istrošenja, t. j. nutarnjega »posvećenja« Srcu Isusovu.

»Učini Srce moje po srcu svome!«

Postoji još iz VI. vijeka jedna interesantna Marijina slika u Rusiji: Marija veličanstveno stoji u moru zraka, ali nasred prsiju, na mjestu srca, vidi se Isus, sjajan kao sunce.

Divna li simbola! Kao da Marija nije imala ljudskoga srca, nego je Isus zauzeo mjesto njezina srca, i tu živio. A Marija je po tome bila kao živa pokaznica, kao živo svetohranište. Izvana Marija, a iznutra Isus! Kad bi danas slikar htio da izrazi isti smisao, on bi mjesto Isusa u Marijinim prsima naslikao samo Srce Isusovo. To bi više odgovaralo današnjem liturgijskom shvaćanju.

Tako stvarno i jest; iako ne u fizičkom, a ono u moralnome i mističkome smislu.

Sv. Pavao naređuje Filipljanima: »Hoc enim sentite in vobis, quod et in Christo Jesu: imajte iste osjećaje u sebi, kakvi su bili u Isusu Kristu.« (Filip. 2, 5).

Ako je itko ispunio Pavlovu riječ, to je sigurno Bl. Djevica Marija. Ona je imala u sebi, koliko je moguće stvorenju, posve jednake osjećaje, kakve je imao i Krist u sebi.

Njezino srce je ljubilo isto, što je ljubilo i Srce Isusovo. I to tako isto, kao da Marija nije ni imala svoga srca, nego da je u njezinim prsima živjelo i kucalo Srce Isusovo. Slika dakle potpuno odgovara moralnoj i mističkoj stvarnosti.

Ali, to je bio vrlo lak posao za Mariju; jer ona je imala Srce bez ljage (cor immaculatum). Ona je još od svoga začeća imala svoje Srce izjednačeno Srcu Isusovu. To je po Bezgrješnom Začeću bila njezina narav, iako darovana.

Ali, kako će čovjek, »čije su misli i osjećaji srca skloni na zlo još od mladosti njegove« (Gen. 8, 21), izjednačiti svoje srce sa Srcem Isusovim? A to je ipak njegova dužnost, kako ju je izrazio sv. Pavao.

Na ovo odgovara isti sv. Pavao, kada kaže Galaćanima: »Sinci moji, koje ja ponovno rađam, sve dok se u vama ne izgradi Krist.« (Formetur Christus — Gal. 4. 19).

Sv. Pavao dakle ponovno i ponovno preporađa Galaćane, dok se u njima izgradi Krist — sve dotle dok Krist naraste u punini svoje dobi« (Ef. 4, 13).

Iz ovoga zaključujemo, da se naše misli i osjećaji u nama pomalo izgrađuju i usavršavaju, dok ne postanu baš slični Kristovim.

Naše dakle srce ne sliči Srcu Isusovu po naravi, nego ga moramo trudom i naporom, uz pomoć Božju, sve više izjednačivati i usavršavati, dok u nama »formiramo« potpuno osjećaje Krisove, i tim izvršimo naredbu sv. Pavla.

Isplatilo bi se znati, kako se u praksi i u pojedinostima izvršava izjednačenje našega srca sa Srcem Isusovim.

Sjećam se jednoga prizora iz moga ranoga djetinjstva; bilo mi je 10 godina. Izlazio sam s drugom djecom iz škole; i mi kao djeca gledali smo na sve strane. Na jednom »balkonu« sjedio je mladić i držao pred sobom dvije velike slike. Uvijek je gledao u jednu pa pogledavao u drugu i nešto slikao.

To je prvi put u životu, da sam vidio slikanje.

Mi djeca bili smo znatiželjni, što on radi; a on, da nam udovolji, uze sliku, koju je on preslikao, uspravi je i okrene prema nama.

I tada sam vidio vrlo lijepo u bojama uslikanu sliku: — Srca Isusova. Mi smo djeca dva tri puta rekli: Ah, ah, ah« i krenuli kući, a on je i dalje preslikavao iz glavne slike i usavršavao svoju sliku, sve dok je nije napravio, iako ne jednakom, a ono barem puno sličnom glavnoj slici Srca Isusova, odakle je on preslikavao.

Primijenimo sada ovo na naša živa srca i Srce Isusovo, koja moramo, ako li ne izjednačiti, a ono barem učiniti puno sličnim.

Najprije promatrajmo Srce Isusovo i proučavajmo njegove kreposti, a onda to isporedimo sa svojim srcem. I naći ćemo: Srce Isusovo blago, a naše žestoko; Njegovo ponizno, a naše oholo; Njegovo puno žara,

a naše hladno; Njegovo čisto, a naše prljavo; Njegovo pobožno i sabrano, a naše isprazno i rastreseno.

I sada se dajmo na posao: prigušujmo našu ljutinu i suzbijajmo oštrinu; pokazujmo se najprije mirnim i staloženim, a kasnije ljubeznim i blagim; ponizujmo svoju uzgoritost i kršimo svoju tvrdoglavost, a nastojmo biti najprije pravednim i nesebeljubnim, pa onda i poniznim; kada smo nemarni i lijeni u službi Božjoj, svladavajmo svoju tromost i uzbuđujemo se na točnost, pa onda i na revno vršenje svojih dužnosti; čuvajmo se najprije od teških grijeha nečistoće, pa onda i od malih, pa zatim budimo sve pristojniji i čedniji u mislima, riječima i djelima; izvršavajmo najprije točno sve svoje dužne molitve, onda nastojmo tjerati rastresenosti, napokon produljujmo molitvu i više nego smo dužni. I to sve činimo prema uzoru i primjeru, kako vidimo Srce Isusovo.

Lijep primjer imamo za ovo u sv. Filipu Neriju. Bio je on bolestan, i liječnik naredi dobru juhu. Kada je juha bila donesena, Filip je stao misliti: Isus u bolesti, smrtnoj bolesti na križu, okružen zločincima, a ja dobrom braćom. Njemu dali piti žuč sa octom, a meni dobru juhu. Sličim li Isusu? — I nije htio piti juhu, nego je volio trpjeti s Isusom.

Čuvajmo se takvih razlika između našega i Isusova Srca.

Nastojmo dakle malo pomalo naše srce sve više približavati Srcu Isusovu, pa će se zbilja izvršiti u nama ona molitva: »Isuse, blaga i ponizna Srca, učini srce moje po Srcu svome!«

Naravno, za sve to treba mnogo mrtvljenja svoje naravi i mnogo žrtvica svojih sklonosti i mnogo duhovnih »cvjetića«. I baš ta »mrtvljenja« i te »žrtvice« tvore ono »uništenje i iscrpljenje« za ljubav Srcu Isusovu, o kojem smo govorili u prednašnjoj točci.

Ovu misao našao sam kod učenoga Isusovca P. Guiseppe Petazzija, koji u svojoj zlatnoj knjižici: »Apostolat molitve i pobožnost Srca Isusova« piše: »Promatrajući pomnjivo spise izabrane učenice Presv. Srca Isusova, sv. Margarite Marije, mi vidimo, da štovanje Presv. Srca Isusova sve ide za tim, da preslikamo u sebe nutarnji život Kristov. Pa to je i naravno: pobožnost prema jednome Srcu ne može zapravo ni biti nego u srcu; pobožnost božanskome Srcu mora ići za tim, da pobožanstveni po kreposti ljubavi naša srca pretvorivši ih u ono božansko Srce. Moramo učiniti našima njegove osjećaje, učiniti našim njegov život. Pobožnost prema Presv. Srcu, kako ju je sam Isus naučio, konačno se svodi na vježbanje »**unutarnjega** života«, **vrhunaravnoga** života, života **požrtvovnosti**, života **reparacije** i života **apostolata.**

Tim mislimo izraziti, da mi s Isusom moramo provoditi jedan te isti život: **unutarnji život Isusov.«** (Kod Olgiati: Pieta christiana, str. 139). I tek tada izvršit ćemo naredbu sv. Pavla: »Imajte iste osjećaje kao i Krist«, i slijediti njegov primjer, kada je govorio: »Ne živim ja, nego živi u meni Krist« (Gal. 2, 20).

Svećenici i redovnici prema Srcu Isusovu

U objavi Srca Isusova imaju dvije stavke, koje se posebno odnose na svećenike i redovnike. U ovoj raspravi za svećenike i redovnike, pa taman da se je već odvila, ne mogu a da se na te dvije stavke posebno ne osvrnem.

Prva je:

»A najžalije mi je, što se tako mlako, hladno i svetogrdno prema Meni ponašaju i osobe Meni posvećene.«

Da tu misli na svećenike i redovnike, to je bez sumnje, jer ih ističe odjelito od drugih ljudi i kršćana.

Kakova je ta hladnoća i svetogrdnost svećenika prema Presv. Srcu Isusovu, koji je osobno i stvarno prisutan u Svetohraništu, to nam je poznato iz druge i treće točke ove rasprave.

Posve je razumljiva ova tužba Srca Isusova.

Čovjeku je najteže, ako ga netko udari iza leđa, odakle se nije nadao udarcu; a pogotovu ako ga udari njegov sudrug i pratilac. Bolno je, naći led ondje, gdje si se nadao naći vatru.

Takvu bol osjetio je i Cezar, kada mu je njegov posinak Bruto zarinuo nož u prsi.

Eto, to je bol i Srca Isusova, kada njegovi svećenici i redovnici, koji su pozvani da ga prvi ljube i brane i štite njegove probitke i koji su se specijalno toj službi posvetili, pače za nju su na neki način i plaćeni, iznevjere se tome pozivu, ne haju za Nj; pače se i udruže s njegovim protivnicima. To mu je još i u Starome Zavjetu izmamilo bolni uzdah: »Sinove sam podigao i uzgojio, a oni me prezreše« (Izaija 1, 2).

Isus je tu tužbu upravio na ondašnje svećenike i redovnike. Da li ista tužba vrijedi i danas za nas?

Ja mislim, da se ta tužba u svemu ondašnjem značenju ne bi mogla upraviti na današnje svećenike i redovnike. Mi smo danas bolji, ili barem manje zli, od ondašnjih, a i to je plod pobožnosti Srca Isusova.

Samo jedna mala sitnica, koja će opravdati ovo moje mišljenje. Prije nekoliko vremena spomenuo sam jednom mlađem svećeniku, kako ima gdjekoji svećenik, koji ne moli brevijara. I on se je na to sablaznio, jer nije ni pomišljao, da ima koji svećenik, a da ne moli.

Današnje je mišljenje među svećenicima, da svi mole brevijar; i bila bi sablazan, ako bi se javno znalo da jedan ne moli.

Tako nije bilo u prijašnja vremena, a pogotovu u vrijeme objave Srca Isusova. Još nazad 50 godina mislilo se je, da svećenici nisu ni dužni moliti brevijara! Ipak smo pošli nabolje.

Svećenici nisu danas ni hladni ni svetogrdni; jedino im se može prigovoriti, da nisu dovoljno pobožni i revni (spiritu ferventes).

Drugu stavku, koja je prije svega upravljena samoj Margariti, a zatim Isus upravlja danas svim svećenicima i redovnicima: A to je poziv: »Margarito, barem ti, daj mi ovu zadovojštinu, da naknadiš koliko ti je moguće, za njihovu nezahvalnost.

Isus eto kao da prosi ljubav i zadovoljštinu pa kaže Margariti: »Barem ti — pa da bi sama i jedna bila...!«. Naravno, da je to Isus tražio i od drugih redovnica, ali ovdje je spomenuo imenito Margaritu, a mislio je i na druge. Riječi »Margarito, barem ti« — svi mi možemo na se primijeniti, pa kao da čujemo da i nama Isus iz Svetohraništa šapće: »Fra Ante, fra Petre, fra Ivane, — daj — i ti — daj mi zadovoljštinu za nezahvalnost kršćana.«

Mi moramo sličiti onome župniku, koji je crkvenom podvorniku, kada mu se je ovaj tužio, da je svijet preko Mise bio nepobožan, rekao: »A nijesi li zapazio, da sam ja, baš za to, danas bio sabraniji i pobožniji!«

Mi moramo slijediti primjer sv. Petra od Alkantare. Ovome se je neki prijatelj tužio, kako je svijet zločast, a sv. Petar mu je odgovorio: »Hajdemo ja i ti da budemo dobri; pa će na svijetu biti manje dva zločasta čovjeka, a svijet tim malo bolji!«

Mi današnji svećenici jesmo »pomoćnici Kristovi«; to bismo barem morali biti.

Ne izvinjavajmo se: zloća je velika, a dobra je malo. Ne, uvijek je dobro jače nego zlo. Pa ne možemo reći, da je i današnji svijet općenito gori od onoga u vrijeme sv. Margarite.

Pa sve da mi dobri ostanemo u manjini, ne smijemo očajavati. Znajmo da je svetost jača u intenzivnosti negoli je u ekstenzivnosti. Više jedan sveti svećenik daje Bogu slave, više duše spasava negoli 100 običajnih. Sv. Ivan Arški i Mala Terezija više su valjda učinili negoli itko od svećenika i redovnika njihova doba u Francuskoj.

Što više ima grješnika, i što je svijet dalje od Boga, mi svećenici i redovnici budimo to pobožniji i svetiji.

Mi moramo vršiti naredbu Anđela iz Fatime i moliti: »Moj Bože, ja vjerujem, ja Ti se klanjam, ja se ufam i ljubim Te. I molim oproštenje za one, koji u Te ne vjeruju, koji Ti se ne klanjaju, ne ufaju se u Te i ne ljube Te.«

Ovakvi moramo biti, a ne sveđerni tužakavci na zloću naroda, a lijeni smo, da ga Bogu povratimo.

Uspjeh Srca Isusova

Isus je rekao: »Došao sam donijeti s neba vatru na zemlju; i što hoću, nego da se raspali?« (Luka 12, 43).

Da vidimo baš, kako se je raspalila ta vatra, koju je Srce Isusovo donijelo na svijet?

Pregledati sva polja, gdje je ta vatra gorjela, to mi je nemoguće. Ali baš za to moram svrnuti pogledom barem na jedno polje, i to baš ono, na čiju hladnoću i pustoš Srce Isusovo specijalno se je tužilo; a to je hladnoća i zapuštenost prema Sakaramentu ljubavi i Euharistiji.

Da pogledamo razliku od onoga doba i današnjega, pa će nam to samo sobom dati odgovor.

U ono doba rijetko koji svećenik je govorio svetu Misu svaki dan; a danas rijetko koji, a da je ne govori.

U ono doba i sv. Alojzije primao je sv. Pričest jednom sedmično; a danas milioni kršćana primaju je svaki dan.

U ono doba, u blizini Pariza, stajale su dvije opatije — hladne i ledene prema Euharistijskom Isusu; a danas gotovo na istom mjestu, na brdu Mont-Martre, izdiše se velebna bazilika Srca Isusova, i u njoj je Svetotajstvo izloženo obdan i obnoć, a mnogobrojni i revni kršćani, pače Pariški intelektualci klanjaju se Euharistijskoj Ljubavi. Više se danas u samome, inače pokvarenom, Parizu podijeli svetih Hostija, nego onda u cijeloj katoličkoj Crkvi.

Danas, da ništa, ima Crkva oko milion i pô duša sa javnim zavjetom čistoće, koji svaki dan blaguju »Kruh jakih« i piju »vino, koje porađa djevice«.

U ono doba Svetohranište je bilo zapušteno i zanemareno; a danas koliko nakita, koliko svijeća, koliko cvijeća resi prijestol Euharistijskog Kralja!

Još prije 40 godina rijetko kada se je držao blagoslov sa Presvetim po crkvama; a danas često, a u nekim crkvama blizu svaki dan.

Danas u samoj Italiji ima oko sto hiljada noćnih klanjalaca Isusu, a dnevnih sigurno 2—3 puta više.

Danas je teško naći crkvu u velikom gradu, a da netko pred Sakaramentom ne adorira i ne moli.

Zar naše crkve u prvi petak u mjesecu ne slave veliko slavlje, kao da je koja velika svetkovina? (Šteta samo, što se još i prva subota Bezgrješnom Srcu Marijinu ne slavi s tolikim žarom!)

Što da rečemo o Euharistijskim kongresima i procesijama: župskim, dekanskim, biskupijskim, pokrajinskim, narodnim, a osobito o onima sveopće Crkve!

Nedavno održao se je Euharistijski Kongres u Barceloni, u kojem je nastupilo oko 100.000 pjevača i zaređeno 1000 mladih svećenika.

Na milione svijeta tu kleči pred Euharistijskim Kraljem i zaklinju Mu vjernost: »Tvoji smo, i Tvoji hoćemo da budemo!«

Jesam li dao odgovor? Je li zbilja, da se Euharistijska Vatra sve više širi te užiže i raspaljuje naše bijedno srce u ljubavi i poštovanju prema Euharistijskom Srcu Isusovu!

Završetak

Promatrajući ove pobjede Srca Isusova, lako da se zanesemo Isusovim obećanjem: »Moje će Srce kraljevati usprkos mržnje mojih neprijatelja!« To obećanje Isusovo stalno je i utješno je.

Ali glasoviti apostol Srca Isusova P. Matej Crawley, kad se je neki svećenik puno tješio tim obećanjem, i to baš u kapeli, gdje je Srce Isusovo to obećalo, dao je jednu ispravku tom svećeniku. Odgovorio mu je: »Jest, Srce Isusovo je obećalo, da će kraljevati usprkos mržnje njegovih neprijatelja, ali nije obećalo, da će kraljevati usprkos i nehaja svojih prijatelja.«

Ovo treba da nas zamisli: Hoće li Srce Isusovo kraljevati usprkos nehaja svojih prijatelja?!

Ne će — jer kao što je Bog prvi put stvorio svijet neposredno, a kasnije stvara svijet posredno i preko drugotnih uzroka; tako nas je i Krist prvi put otkupio neposredno, ali odmah je dao Apostolima vlast i naredbu »Idite i naučavajte sve narode krsteći ih u Ime Oca i Sina i Duha Svetoga.« Krist danas spasava redovito samo preko drugotnih uzroka, preko revnih svećenika, pa je rekao: »Molite Gospodara žetve, da pošalje mnogo poslenika na njivu svoju« (Mat. 2, 38). A zato se i svećenicima primjenjuju riječi Pavlove: »Dei adjutores sumus: Božji smo pomoćnici« (1 Kor. 3, 9).

Kraljevstvo Srca Isusova sigurno će svijetom zavladati, ali samo preko revnih svećenika. Dužnost je nas svećenika da »obnovimo milost, koja nam je dana rukopoloženjem biskupa«, i da se vatra Srca Isusova najprije u nama zapali, a mi onda da njome raspaljujemo hladni svijet. To ćemo postići potpunom našom konsekracijom Srcu Isusovu.

Posvetiti se Srcu Isusovu, znači: predati se usve i posve u njegovu službu.

Ako se jedna zgrada posveti za crkvu, onda mora služiti jedino za službu Božju, i ni za što drugo.

Ova potpuna naša konsekracija nosi sa sobom ove tri stvari:

1. Potpuno predanje i iscrpljenje za Srce Isusovo. A ovo sa sobom nosi ono, što je govorio sv. Franjo Saleski: »Kad bih znao, da u mome srcu ima i samo jedna žilica, koja ne kuca za Isusa, ja bih je odmah iščupao.«

2. Reparaciju. Msgr. Mermillod izrekao je na internacionalnom euharistijskom kongresu u Lille (god. 1880) ove riječi: »Isus, naš Bog, jest veliki **nepoznanik**; treba raditi, da ga spoznaju; On je veliki **zaboravljenik**; treba Mu iskazivati ljubav. On je veliki **uvrijeđenik**; treba ga tješiti i dati Mu naknadu.«

3. Apostolat. Poznati P. Lombardi na Marijanskom Kongresu u Rimu god. 1950. održao je duhovnu konferenciju pod naslovom: »Sempre parlare di Maria, treba vazda govoriti o Mariji.« — Mi svećenici moramo vazda govoriti ne samo o Mariji, nego i o Presv. Srcu Isusovu. Ne samo govoriti, nego i svim sredstvima poraditi, da dođe i raširi se kraljevstvo Srca Isusova, a i Marijina.

Još nadalje molimo, da »caritas Christi urgeat nos« svaki dan sve to više; da Srce Isusovo, od nas proučavano i drugima kazivano, bude **svijetlo** našega života; od nas zazivano, neka nam bude **snaga**; a od nas ljubljeno, neka nam bude **radost** i **veselje** u vremenu i u vječnost. Amen.

Konferencija VII. (za srpanj)

»Duhom živite« (Gal. 5, 16)

Došla jednom sv. Anđela Folinjska u Asiz da hodočasti na grob sv. Franje. Tada joj neki glas reče: »Utekla si se mome slugi Franji; ali ja ću te naučiti, da spoznaš još jedan oslon. Ja sam Duh Sveti, koji sam došao k tebi, i hoću da ti dam radost, kakvu nisi osjetila. Ja ću te pratiti, bit ću vazda s tobom i govorit ću ti vazda; i ako me budeš ljubila, ne ću te nikada ostaviti.«

Anđela je pomišljala na svoje grijehe; pa joj je bilo teško vjerovati sve to. Ali isti glas nastavi: »Ja sam Duh Sveti, koji živim u tebi.« Svetica iza toga bi sva ispunjena rajskom radošću.

Što se ovdje opisuje o Anđeli, to nas kršćanska vjera uči, da je tako u svakoj kršćanskoj duši.

Duh Sveti je u nama; i, kada nas sv. Pavao opominje: »Duhom živite«, kaže nam, da živimo i radimo pod uplivom i nadahnućem Duha Svetoga.

Važna je i presudna ova poruka sv. Pavla: »duhom živite«, pa će se isplatiti da u to pitanje malo dublje zaronimo.

Sv. Pavao počinje: »Duhom živite«, pa nastavlja, i želja tjelesnih ne ćete izvršiti. Jer tijelo želi protiv duha, a duh protiv tijela« (Gal. 5, 16—17).

Što zapravo znači ovdje »duh«, a što »tijelo«?

U Svetome pismu »duh« često označuje osobno biće bez tijela, bez obzira, je li to biće dobro ili zlo.

Tako sv. Ivan opominje: »Nemojte svakomu duhu vjerovati, nego kušajte duhove, jesu li od Boga« (1 Ivan. 4, 1).

Ako se hoće da označi zloga ili dobroga duha, onda to Sveto pismo napose izriče. Tako Isus tjera đavla s riječima: »Iziđi, nečisti duše, iz čovjeka« (Marko 5, 8).

Anđeo pak kaže Mariji: »Duh Sveti doći će na tebe« (Luka 1, 34). Ovi su se izrazi pomalo izjašnjavali i razvijali, pa se zao duh stao zvati »đavao«, a dobri duh »anđeo.«

A sama Treća osoba Presv. Trojstva nosi ime: »Duh Sveti.«

Sveti Pavao napose je razvio pojam »duha«, a dosljedno i »tijela«. I valja nam ući u misao sv. Pavla, da uzmognemo pravo razumjeti čisti smisao riječi: »Duhom živite«. Da se pravo razumije, što je Pavao mislio izrazom: »duhom živite«, mi ćemo morati napose protumačiti i što je tijelo, i što je duša, i što je život, i što je duh.

Tjelesni život

Po nauci zdrave filozofije čovjek je sastav tijela i duše. Taj sastav nije fizički ni kemijski spoj, nego posebne vrsti. Između tijela i duše postoji doista substancijalno ujedinjenje, ali i tijelo i duša sačuvali su sve svoje vlastitosti i moći.

To tijelo u čovjeku živi svojim životom: jede, pije, spava i množi se. Koja god djelovanja vrši jedna životinja, i tijelo u čovjeku može da vrši sva ta djelovanja. Taj život tijela u čovjeku nazivlje se tjelesnim životom. I po ovom životu čovjek sliči životinji. Tijelo u ovome smislu uzeto latinski se reče »corpus«, a grčki »soma«.

Razumni život

Osim tijela čovjek ima i dušu. Ova ima dvije moći: razum i volju. Razumom čovjek misli, umuje, zaključuje, iznalazi nove izume i dnevno napreduje u kulturi i civilizaciji. Svojom pak voljom čovjek ljubi i čini dobro, izbjegava zlo, poštiva auktoritet te pomaže bijednicima i nevoljnicima.

Sva kultura i civilizacija čovječanstva djelo je čovjekova razuma i volje. Ovaj život čovjeka nazivlje se duševni ili razumni život. U ovome smislu »duša« se latinski reče »anima«, a grčki »psihe«. Odatle »psihologija«: nauka o čovjekovoj duši. I ovo je vlastiti život čovjeka, ukoliko razumni život daje specijalnu značajku čovjeku i razlikuje ga od životinje.

Ovaj razumni život u mnogim stvarima dobrotvorno djeluje na »tjelesni« život. Razumom je čovjek poboljšao i uljepšao život na zemlji: gradi sve to udobnije stanove, ukusnije se hrani, pristojnije se odijeva i lagodnije živi. Tko nije iskoristio sve poboljšice razuma, ispoređuje se sa životinjom. Tako, tko nema pristojnog kreveta, kaže se da »spava u brlogu kao svinja«, ili »jede kao životinja.«

Jednom je neka domaćica opazila, da druga kuha mladu tikvu, a da joj koricu nije ostrugala, pa će sa posmijehom reći: »Tako se u nas svinji kuha!«

Religiozni i ćudoredni život

Čovjek svojim razumom »preko vidljivoga dolazi do nevidljivoga.« Razum mu kaže, da nije »od sebe«, ali da mora biti od nekoga drugoga, koji je »od sebe« (asetas). Taj drugi, »od sebe«, ima u sebi sve savršenosti, jer to baš znači »biti od sebe«. I taj »od sebe« jest Tvorac svemira i čovjeka. On je naš Bog. Čovjek svojim razumom to uviđa, da je ovisan o Bogu barem kao lonac o lončaru. Radi toga on zahvajuje Bogu, što ga je stvorio, pa mu se klanja i pokorava Mu se. Ova ovisnost o Bogu, te priznavanje te ovisnosti i izvršivanje dužnosti, koje odatle slijede, zove se naravna religija. Pojam religije uključuje spoznavanje ovisnosti te dragovoljno pokoravanje Tvorcu; uključuje dakle: razum i volju. Radi toga životinje, iako su i one ovisne o svome Tvorcu, pače i vrše njegove zapovijedi, ali nesvjesno, nemaju religije, jer ne mogu spoznati ni biti svjesne svoje ovisnosti o Bogu. Povijesna je naime činjenica, da čovjek, gdje bio da bio, živio kad živio, uvijek je imao i ima religiju. Pače to neki drže najznačajnijom osebinom čovjeka, to je religiozno biće, pa ga pače definiraju: »Animal religiosum« (religiozna životinja). Na temelju

toga kaže se, da se je zgodila ovakova zgodica. Neki mudrijan stao se rugati svome prijatelju, što ide u crkvu, a ovaj mu je odgovorio: »Uistinu, ni kod nas životinje ne dolaze u crkvu, ali ljudi dolaze!«

Isti čovjek svojim razumom zapaža, da je taj isti njegov Tvorac postavio neke granice tijelu, koje ne smije prekoračiti, jer se to ne dolikuje njegovoj drugarici: duši. Čovjek je jedan, po naravi, prisilni sastav. U njemu su ostale sve naravne sklonosti kao i u životinji, ali i sve odlike duše kao u anđelu. Tvorac prirode naredio je duši, da suzbija i suspreže neke zahtjeve tijela, koji ne dolikuju duši. Tako bi tijelo po svojoj naravi spavalo i dulje vremena nego mu treba pa bi kadikada ležalo i po cijeli dan kao svinja, ili bi po vas dan jelo kao ovca ili bi popuštalo uzde i davalo slobodu seksualnome nagonu, kada god mu se za to pruži prigoda. Ali to i toliko ne dolikuje čovjeku, koji ujedno osim tijela ima i dušu. Sama razumna narav odredila je granice, kako i dokle može se popustiti tjelesnim nagonima, a naređuje da se nagoni suzbiju, kada prelaze te granice. Tako i naš razum potvrđuje istinitost stare latinske rečenice: »Septem horas dormisse etiam pueris satis est« (I dječacima je dovoljno, ako su spavali sedam sati!). Razum kaže nadalje, da čovjek jede, da živi, a ne živi, da jede; to jest da smije jesti samo toliko, da može živjeti. Više se jede nego li je potrebno za život, kažu i sami liječnici, i to vazda je suviše čovjek jeo, kada je jeo toliko, da nema više volje za jelo. Razum je stavio branu i seksualnome nagonu i označio, kada je dozvoljeno, kada se mora, i kada se ne smije tome nagonu udovoljiti. Prekršaj tih pravila i prekoračenje granica povrijeđuje dostojanstvo čovjeka, pače ga i poživinčuje. Ovo suzbijanje pohota i povraćanje u njihovu normalnu kolotečinu, zove se naravno ćudoređe.

Kao što religija tako je i ćudoređe posebna značajka čovjeka, kao razumnoga bića. Takva ćudoređa ne nalazimo nigdje kod životinja. Životinja, n. pr. ne pozna, što je to »stid«, ukoliko svoje tjelesne potrebe i nagone javno izvršava. To čovjek ne će učiniti, jer se on toga »stidi«: t. j. osjeća i zapaža, da je to nedolično za razumnu narav čovjeka.

»Hrlimo za zabranjenim«

Ništa nam u našoj svijesti nije tako živo kao borba niže strane protiv više: tijela protiv duše.

U spoju čovjeka, u ujedinjenju tijela s dušom, tijelo je, kako rekosmo, sačuvalo sve svoje vlastitosti, a duša sve svoje moći. Ali baš te vlastitosti tijela i moći duše protivne su jedne drugima, jer što jedne žele, druge baš protivno traže. Ovo je slikovito prikazao i poganski pjesnik riječima: »Vidim bolje i odobravam, ali slijedim gore; jer hrlimo za zabranjenim, a čeznemo za onim, što nam je uskraćeno.«

Između tijela i duše postoji neki kompromis, iako ne pisani, a ono naravni. Ali kod svih stranaka, koje naprave kompromis, svaka stranka traži da ga tumači i vrši sebi u korist. Tako n. pr. međašnici na istoj njivi svaki preore dio međaša i poturuje međaš na drugu stranu. Tako je i u čovjeku. Tjelesne sklonosti vazda su u aktivnosti, pa se i o njima može reći, da su »kao ričući lav tražeći, koga da proždere.« (1 Petr. 5, 8). Te strasti hoće vazda da preskoče svoju granicu i da uđu u polje duše, nju oštete pa i zarobe. I kada god tjelesne strasti jačaju na teret duše, tada duševne moći padaju i slabe. Te sile u tijelu, ukoliko hoće da pre-

skoče svoju granicu, zovu se: grješna pohota, protiv koje mora duša svojim razumom i voljom da se bori i da prigušuje pretjerane zahtjeve pohote. U tu svrhu i sv. Pavao je »kažnjavao svoje tijelo i podvrgavao u ropstvo.« (1. Kor. 9, 2).

Čovjek — životinja; Čovjek — anđeo

Ako li čovjek razumom i voljom ne suzbija svojih tjelesnih nagona, oni se ojače i osile te prisvoje sebi više nego im je dozvoljeno kompromisom naravi. Najgore je pri tome, što razum i volja, mjesto da se bore protiv presizanja strasti, i oni sami se predadu u službu pohote tijela tako, da ova u čovjeku zagospodari. Razum je morao stati na straži, a volja na braniku protiv vala pohote. Ali stražar — razum zadrijemao, a volja bez svijetla razuma slijepa pa ne vidi razloga, zašto da se bori. Pače i volja osjeti ugodnost u lagodnosti strasti, pa popusti, a strast onda zahvati sve.

Imate primjer u pijancu, koji žudi i traži vino. Stražar — razum ne predočuje volji to kao kakvo zlo, nego još pomaže, kako će do vina lakše doći. Volja popusti, i pijanac se opije. Izgubi tada uporabu razuma i volje i postane sličan životinji. U čovjeku ne zapovijeda više razum i volja, nego strast tijela. Zagospodarila je životinja pa bacila cijeloga čovjeka u jarak. I on tu leži pijan kao svinja. Eto, to je čovjek-životinja.

Slikovito je to sam Bog prikazao o kralju Nabukodonozoru. Zbog njegovih grijeha Bog ga je kaznio, pa mu je digao pamet, i on umislio da je životinja. Svukao on sa sebe kraljevsko odijelo pa je pošao u šumu i živio kao životinja te hodao četveronoške. Izgledao je prava šumska zvijer. Kolike li sramote: kralj=životinja! Sveto pismo je to izrazilo i riječima, kada u psalmu 48. kaže: »Čovjek, kada je bio u časti, nije razumio, nego se je isporedio s glupim životinjama i postao im sličan.« U tome smislu uzgojene su opomene: »Ne budi životinja, nego čovjek; nemoj biti magarac!«

Naprotiv, Crkva sv. Alojzija nazivlje »anđeoskim mladićem«. On je doduše imao tijelo, ali je tim tijelom potpuno gospodarila duša, pa mu je ona na neki način »oduhovila«, ili još više, kako je neki sv. Naučitelj rekao, »anđelizirala« tijelo.

Što god čovjek više popušta i služi svojim strastima, on se sve to više poživinčuje; ali što više duša suzbija putene strasti i kroti tjelesne pohote, čovjek se sve to više oduhovljuje i anđelizira.

U rečenome prikazali smo životinjski, razumni, religiozni i moralni život u čovjeku. Vidjeli smo u čovjeku borbu pohote i razuma i prikazali smo dužnost čovjeka da živi, kako dolikuje razumnome biću.

Ovako, kako smo rekli, dužan je živjeti svaki čovjek, pa bio i najgori divljak iz Afrike, već samo za to, jer je čovjek, jer ima razum i neumrlu dušu.

Ali mi nismo još vidjeli, što znači »duhom živjeti«; vidjeli smo samo, što znači: »razumom živite.« Ali što to znači »duhom«, još nismo govorili. To ćemo sada. Ali prije nego i to dođe, moramo znati, što je

»Duh — Sveti«

Duh Sveti jest Treća Osoba Presv. Trojstva. Bog Otac od vječnosti spoznaje posve samoga Sebe. Tim poznanjem rađa vječnu Riječ, Svoga Sina. Otac sada spoznaje Sina, ali i Sin Oca. Iz ove međusobne spoznaje

proizlazi Ljubav Oca prema Sinu i Sina prema Ocu. I ova božanska ljubav jest Treća Osoba: Duh Sveti.

Duh Sveti jest isti Bog kao Otac i Sin, jer sva tri imaju jednu te istu narav. Imaju iste savršenosti pa zaslužuju istu slavu i čast. Ali, opazili ste, Duh Sveti proizlazi od Oca i Sina kao ljubav i tim kao da ujedinjuje Sina sa Ocem. Duhu Svetome se pripisuje funkcija ljubavi i ujedinjavanja. Sve što Bog čini uplivom ljubavi i svrhom usavršavanja, pripisujemo Duhu Svetome. Radi toga i posvećenje naših duša, kao: naša svećenička i redovnička savršenost, djela su Duha Svetoga.

Nažalost, kad se radi o Duhu Svetome, mi smo vrlo malo u to upućeni, pa blizu smo mogli reći, što su Efežani odgovorili sv. Pavlu. Upitao ih on, da li su primili Duha Svetoga, a oni mu odgovaraju: »Mi i ne znamo, da on postoji.« Mi — eto znademo da postoji, ali više od toga malo ili nimalo. Radi toga ćemo malo progovoriti o djelovanju Duha Svetoga u nama.

Duh Sveti u nama

Sveti Pavao Galaćanima piše: »A kada dođe punina vremena, odasla Bog Sina svoga, rođena od žene, pokorna zakonu, da iskupi one, koji bijahu pod zakonom, da primimo posinaštvo (ut adoptionem filiorum acciperemus). A jer ste sinovi, odasla Bog Duha Sina svoga u srca naša, koji vapije: Abba, Oče! Dakle više rob, nego sin, a ako si sin, i baštinik si po Bogu.« (Gal. 4, 4—7).

Iz samih ovih riječi sv. Pavla, a pogotovo, kada se nadopune drugim izrazima Sv. Pisma, jasne su nam ove istine:

1. Bog je poslao na zemlju svoga Sina, rođena od žene.
2. Taj Sin Božji svojom smrću nas je otkupio.
3. Zaslužio nam je posinovljenje Božje.
4. On šalje Duha Svetoga u naša srca, koji izvršava u nama Božje posinovljenje.
5. Pravi smo sinovi Božji, a ne robovi.
6. Kada smo sinovi, onda smo i baštinici kraljevstva nebeskoga.

Duh Sveti dakle dolazi u naša srca i daje nam posinovljenje. To znači: čini nas sinovima Božjim.

Ja sam već u posebnom predavanju »Sinovi Božji«, prikazao, kako se čovjekova duša uzdiže u vrhunaravni red, kako postaje dionicom božanske naravi, i kako smo mi po tom velikom daru posvećujuće milosti postali sinovi Božji i na neki način pravi bogovi. Sve to divno preobraženje izveo je u nama Duh Sveti.

Naše preobraženje

U stara vremena rekao je Samuel Saulu: »Duh Gospodnji ući će u tebe i postat ćeš posve drugi čovjek.« (1 Kralja 10, 6). To bi značilo po prilici ovo: »Dosada si živio na selu i brinuo se samo za svoje ovce i goveda; bavio si se poslovima podlim i prostim. Ali odsada ćeš u pameti gajiti plemenite i visoke misli i osjećaje; tvoj način života mora postati odličan i kraljevski. I štogod budeš radio, nikada to ne smije biti nedostojno za Kralja.« (Colombo: Pensieri sui Vangeli, II, str. 245).

Kao što je Bog uzvisio i oplemenio Saula učinivši ga kraljem, tako je oplemenio i uzvisio i svakoga čovjeka, kada mu je dao besmrtnu dušu.

I kao što je Saul svojim stasom i glavom bio veći nego iko od besmrtnih ljudi, tako je i čovjek svojim odličnim tijelom, a napose razumom i voljom nadvisio neprekoračivom mjerom sve životinje.

Ali Saul nije bio samo glavom veći nego drugi ljudi, on je morao imati plemenite i visoke misli i osjećaje: on je morao kraljevski misliti govoriti i raditi. Njega je duh Gospodnji izmijenio u »posve drugoga čovjeka.«

I mi kršćani — primivši na sv. Krštenju Duha Svetoga pretvaramo se ne samo u kraljeve, nego u »djecu Božju.« Naša narav se preobrazuje pa dobiva još drugu, božansku narav. Dosljedno tome, ako je prije čovjek živio kao čovjek, sada, poslije sv. Krštenja, mora živjeti kao dijete Božje. On mora misliti, osjećati, ljubiti i raditi kao dijete Božje.

Duha Svetoga mi primamo u sakaramentu sv. Krsta. To primanje svećenik slikovito prikazuje obredom, kada na malo dijete tri puta dahne i kaže mu: »Iziđi iz njega nečisti duše, i daj mjesto Duhu Svetomu.« Toga časa ulazi Duh Sveti u tu dušu, i ona postaje hram Duha Svetoga. Ovaj Duh Sveti sada dušu posvećuje, usavršuje i daje joj milosti, da bude i živi dostojno djetetu Božjemu.

Taj Duh Sveti u nama nije mrtav i neaktivan; on je živ i »životvoreći« (Et in Spiritum Sanctum vivificantem). On je u nama, kao u sv. Anđeli, živi s nama, misli s nama i potiče nas na rad i život.

Ali ovaj život je mnogo plemenitiji nego li je običajni razumni život.

Kršćanska vjera ne samo da usavršuje dužnosti i pravila naravne religije, nego ona nadodaje i druge, koja izviru iz činjenice, da sada nismo sluge nego sinovi Božji.

Kršćanin ima da živi životom molitve, životom pokore, životom doličnim Sinu Božjemu. Takav život traži od kršćanina puno više žrtava nego li život same naravne religije; a to po načelu: Noblesse oblige — plemstvo nosi sa sobom obaveze.« Ali od tih žrtava nitko pametan ne će zazirati, kao što ne zazire kraljica, što mora više paziti na čistoću svoje odjeće nego li njezina kuharica.

Radi svega toga kršćaninu se odsele ne smije reći »Budi čovjek«, nego: »Budi i živi kao sin Božji!« Ako li pak kršćanin ne vrši svojih dužnosti, on je kao poganin, ili još više, on ne živi kao »sin Božji«, nego kao »sin đavla.«

»Duh«

Rekli smo, da se »tijelo« latinski reče »corpus«, a duša »anima«. Ali sv. Pavao ne kaže: živite »dušom«, nego »duhom«. To je nešto drugo. U latinskome se »duh« reče »spiritus«, a u grčkom »pneuma«. — Duša je počelo razumnoga života u čovjeku, dok »duh« je počelo posebnoga »božasnkoga« života u kršćaninu. Taj život jest vrhunaravni život, specijalna značajka kršćanina, a ne običnih ljudi. Nazivlje se »duh«, »spiritus«, »pneuma«, jer je to život i djelo Duha Svetoga u nama. Rečemo samo »duh« za razliku od Treće Osobe, koja se zove »Duh Sveti«. Ovaj »duh« imaju u sebi samo kršćani, ako ga nisu izgubili smrtnim grijehom; dok pogani imaju samo neumrlu razumnu dušu (anima, psihe). Čovjek u času začeća dobiva od Boga dušu, koju ne može izgubiti nikada, jer će ona živjeti u paklu; »duh« pak dobiva čovjek u času krštenja i onda postaje kršćaninom. Ovaj »duh« gubi se po smrtnome grijehu, ali se može

opet zadobiti po skrušenome pokajanju i sakramentu svete Ispovijedi. »Duh« je u nama počelo i pokretač vrhunaravnoga i božanskoga života. »Duh« jest onaj viši i vrhunaravni život u nama sa svim svojim plemenitim podvizima i plodovima kako ćemo kasnije još bolje vidjeti.

To je smisao onoga »duha« sv. Pavla, kada je rekao »duhom živite.«

Tijelo

Ne može se potpuno razumjeti »duh« sv. Pavla, dok se ne shvati i njegov protivnik »tijelo«, jer »protivna postavljenja blizu jedan drugoga bolje se raspoznavaju.« »Tijelo« kod sv. Pavla u protivnosti sa »duhom«, nije to latinski izraz »corpus« ili grčki »soma«, nego sv. Pavao za to upotrebljava posebnu riječ, koju je grčki izrazio »sarks«, a latinski »caro«, a mi to rečemo: »tijelo« ili »put«.

Već smo spomenuli da u čovjeku u moralnome pogledu vlada tjelesna pohota (concupiscentia) koju razum i volja moraju da savladaju. Ova pohota jest kao zmaj sa trostrukom glavom: ohološću života, pohlepom očiju i pohlepom puti. Ova zadnja latinski se reče: »concupiscentia carnis.« Ova tjelesna pohota ostaje u čovjeku i poslije krštenja. U zemaljskome raju posvećujuća milost posve je prigušila pohotu tijela; ali »u stanju obnovljene naravi«, iako smo opet postali »sinovi Božji«, ova pohota je ostala. U predavanju o »Mrtvenju« (stablo života) kušao sam da razjasnim, zašto je ta pohota ostala, pa ne treba da ovdje ponavljam. Ona je sada u našoj naravi kao »žalac puti«, koji nas dnevno šiba i muči, kako je šibao i samoga sv. Pavla (2 Kor. 12, 7).

Privlačnost naše naravi na grijeh, što je posljedica samoga spoja tijela i duše, te istočnoga a i osobnih naših grijeha, nazivlje sv. Pavao »tijelo« ili »caro«. To je ono »tijelo, koje želi protiv duha«, a i onaj »duh«, koji želi protiv tijela (Gal. 5, 17). To je ono tijelo, za koje isti sv. Pavao kaže: »A koji pripadaju Kristu, razapeše svoje tijelo sa strastima i požudama« (Gal. 5, 24). To je ono tijelo, o kojemu isti Pavao kaže dalje: »Braćo, nismo dužnici tijelu, da po tijelu živimo. Jer ako živite po tijelu, umrijet ćete Ako li duhom djela tjelesna morite, živjet ćete (Rim. 8, 12—14).

To je ono tijelo, kojemu sv. Pavao kaže i ovo: »Vidim drugi zakon u udovima mojim, koji vojuje protiv zakona uma mojega i zarobljava me pod zakon grijeha, koji je u udovima mojim: Ja nesretni čovjek!« (Rim. 7, 23).

Plodovi duha i tijela

Da nam još jasnije bude, što je »duh«, a što »tijelo«, »iz plodova njihovih poznat ćete ih« (Mat. 7, 20).

Sveti Pavao, taj naučitelj »duha«, crta ih ovako: »A plod je duha: ljubav, radost, mir, dugostrpljivost, blagost, vjera, krotkost, uzdržljivost« (Gal. 5, 22—24).

A »očita su djela tjelesna. Ta su: bludnost, nečistoća, razuzdanost, idolopoklonstvo, čaranje, neprijateljstva, svađe, ljubomor, srdžbe, spletke, razdori, sljedbe; zavist, (ubijstvo), pijanke, razuzdane gozbe i ovima slične. Za ova vam unaprijed kažem, kao što sam i prije kazao, da

oni, koji takova (djela) čine, ne će baštiniti kraljevstva Božjega« (Gal. 5, 19—21).

Prema ovome iskazu sv. Pavla mi i sami možemo, a i moramo, da sudimo, koji su to u našoj duši plodovi duha, a koja su to djela puti. Prvi nas dovode u život vječni, a drugi u smrt vječnu.

»Živite«

Vidjeli smo, što znači »duh«; a sada da promotrimo, što znači: »živite«.

»Život je za nas, kaže Marmion, kada krećemo sami sebe snagom nekoga nutarnjega počela, koji je izvor čina, koji imaju za svrhu da usavrše naše biće« (Marmion, Christo-Vita dell' anima, str. 24).

Tako u biljkama imamo bilinski život, koji daje biljkama rast. Životinjama život daje još i osjećaj te potrebu hrane i rasploda. U čovjeku se taj život još više usavršava, te to nutarnje počelo u njemu (razum i volja) čovjeka usavršavaju u spoznavanju, u kulturi i civilizaciji. Posve je drugi život u životinje, a posve drugi u čovjeka.

Ali, nastavlja Marmion: »Na onaj naš naravni život prihvaća se, da se tako izrazim, jedan drugi život, u kojemu je milost počelo djelovanja.« Milost postaje u nama izvor radnje i djelovanja, koja su vrhunaravska i koja imaju božanski cilj« (Marmion, cit. djelo).

Svaki život počelo je i pokretač svoga djelovanja: bilinski bilinskoga, sjetilni sjetilnoga, razumni razumnoga, a duhovni duhovnoga.

Opaža se, kako se život usavršuje i stepenicama ide naprijed: bilinski, životinjski, razumni, pa duhovni život. Jedan do drugoga ljepši i savršeniji. Kruna i vrhunac života u čovjeku jest duhovni život, jer njime čovjek živi kao dijete Božje.

Jasno je, da je niži stepen života podređen višemu. I nitko ne će zamjeriti, što djeca gube pluća sjedeći u zaprašenoj školi, a dosljedno nije zlo, nego jedino dobro, ako se izgubi i cijelo tijelo, pače i cijeli svijet, samo da se duh spasi: »jer što koristi čovjeku, ako cijeli svijet zadobije, a svojoj duši nanese štetu« (Mat. 16, 26).

»Oni su sinovi Božji, koje god vodi Duh Božji« (Rimlj 8, 14)

Putujući jednom željeznicom čuo sam, kako se suputnici razgovaraju o novcu. Neki su govorili, da je novac ništa samo karta. A jedan će: »Jest novac ništa, i samo papir; ali ipak je veliki mamac za ljude. Mnoge energije u čovjeku ostale bi neiskorištene, da nema novca.«

Ima i ovaj veliki dio prava. Ljude novac mami, draži i poteže na rad. Čovjek uopće ne će nikada raditi, ako ga nešto ne povlači i ne pokreće na rad. I kada god čovjek nešto učini, uvijek je neko poticalo tu. Dijete ugleda jabuku i trči za njom. Privlači ga jabuka — a tjera ga njegova pohlepa. Težak ore i sije, jer se nada žetvi; i gladan želudac ga na to tjera. Učenjak provodi mjesece u arhivu i proučava stare spise. Privlači ga stara povijest, a tjera ga njegova ljubav za istinom i naukom. »I svakoga tjera njegova pohlepa« (Quemque trahit sua voluptas), rekao je stari rimski pjesnik.

Ali, kada smo došli u carstvo duhovnosti i vrhunaravi u čovjeku, i tu postoje mamila i pokretači, ali samo druge naravi. Sveti Pavao

izdržavao je silne napore i žrtve u navještanju Evanđelja. Tko ga je tjerao? Odgovara on sam: **»Ljubav Kristova sili nas«** (2 Kor. 5, 14).

Osim »ljubavi Kristove«, može da nas tjera na dobra djela zloća opačine, ljepota kreposti, ili strah od pakla i nada da ćemo u vječnome životu biti nagrađeni.

Sve su ovo motivi ili pokretači Duha Božjega.

Ako nas na jedno djelo pokreće i potiče lakomost, ili novac, ili slavohleplje, ili mekoputnost, tada nas tjera tijelo ili »pùt«; ali, ako nas potiče krepost, pakao, raj ili još najplemenitiji motiv »ljubav Kristova«. onda nas vazda vodi (ili pokreće) Duh Božji. U svim ovim slučajevima mi radimo i djelujemo kao sinovi Božji.

Uvrijedi li me koji brat; i ja se iz ljubavi prema Bogu svladam i strpim te mu ništa ne odgovorim. Ovdje je »pokretni uzrok« : Bog.

Zahvate li me teške nečiste napasti; tada stanem misliti na paklene muke. Ta pomisao zastraši me i ojači moju volju, te na napast ne privolim. Ovdje je »pokretni uzrok« : paklene muke.

Pozove me bolesnik na daleko, u noćno doba, po snijegu. Sve mi teško i već ću da mrmljam. — Tada pomislim na nebesku nagradu, koju ću primiti za taj trud, i strpljivo idem dalje. Pokretni motiv jest: rajska slava.

Zamoli me siromah za milostinju. Iz samilosti mu je udijelim. Pokretni uzrok jest: krepost samilosti.

U svim ovim slučajevima radimo iz vrhunaravnih motiva i radimo kao sinovi Božji.

Ovo pokretanje sa strane Duha Božjega i izvršavanje u djelo toga pokretanja jest zapravo duhovni život, jest: živjeti po duhu.

»Činite istinu u ljubavi« (Ef. 4, 15).

Sveti Pavao poručio je tu poruku Efežanima, a znači: radite sve s dobrom nakanom.

Da jedno kršćansko djelo bude dobro, treba najprije da je »istinito«, t. j. da odgovara svim svojim pravilima, i da se ne ogriješi o svoje dužnosti.

Tako proždrljivost nije čin »istinit« jer ne dolikuje ni čovjeku ni kršćaninu. Ne izvršiti dnevnu meditaciju nije čin »istinit« za redovnika.

Ići u kor i na molitvu, dok je dužnost raditi, ni taj čin nije »istinit«, jer ne odgovara svim pravilima, a to po načelu: »Dobro je iz cjeline, a zlo iz bilo kojega nedostatka«. Tako je n. pr. jedan brat redovnik kad je baš najviše bio potreban ocu starješini, sakrio se u hlad i stao da čita knjigu »Put u raj«. Stao ga starješina koriti, zašto ne radi svoju dužnost; a on se izgovarao: »Ovako je meni najljepše!«.

Ali da djelo bude pravo i kršćansko nije dovoljno, da je »istinito«, nego mora biti učinjeno »iz ljubavi« — ili po nadahnuću Duha Božjega.

Netko daje milostinju, da ga ljudi vide.

Ovo nije po nadahnuću duha, nego po poticanju oholosti.

Redovnik se ozbiljno i pobožno vlada pred starješinom, da ga cijeni dobrim. Ni ovo nije učinjeno u ljubavi Božjoj, pa je i to djelo pogriješno.

Kada nešto tvrdimo, na dva pitanja treba odgovoriti ispravno. Što radimo? — Ono, što je moja dužnost; ono, što Bog od mene ovaj čas

hoće. Zašto to radim? — Iz ljubavi prema Bogu ili iz ljubavi prema kreposti, ili iz straha od pakla ili iz nade u rajsku nagradu.

I tek sada čin je dobar; odgovara pravilima duha, i učinjen je po nadahnuću Duha Božjega. U tome činu vodio me je duh Božji, a ne duh tjelesnosti; djelo je proisteklo iz duha, a ne iz tijela.

Često se preko dana pitajmo: je li ono, što ovoga časa radim, djelo, koje je po sebi Bogu ugodno, i da li ga ja radim za to, jer je Bogu ugodno?

»Duhovne osobe«

Za nas svećenike, redovnike, pa i redovnice kažu da smo »duhovne osobe«, a naš stalež »duhovni stalež«. I to za razliku od svjetovnoga staleža; od svjetovnih osoba.

Nije to samo za to, jer mi redovnici živimo u samostanu, a drugi u svijetu; jer i svjetovni svećenici imaju ime »duhovnici«, iako žive u svijetu.

Odakle to ime?

To je za to, što je naš glavni posao i zanimanje posvećen duševnim i duhovnim predmetima. Mi učimo nadnaravne, duhovne nauke; mi to propovijedamo; mi dnevno svoju pamet zabavljamo duhovnim stvarima; mi o tome moramo da mislimo i razgovaramo.

Budući da »denominatio fit a potiore« (dobiva se ime po onome, što je veće), to se i mi zovemo duhovnici, jer veći dio našega života mora biti posvećen duhu.

Ali još je jedan razlog — a taj je još jači, — zašto se mi zovemo duhovne osobe. A taj je:

Svi kršćani po nauci sv. Pavla moraju »po duhu živjeti«. To pravno i stvarno znači, da moraju izbjegavati svaki grijeh; svaki svojevoljni prestupak Božjih zapovijedi. Ni veliki ni svojevoljni mali grijeh ne mogu se složiti s kršćanskim životom. I kada kršćanin učini i mali, ali svojevoljni, grijeh, on ni tada ne živi »po duhu«, nego »po tijelu«. Za kršćane vrijedi: »Ako hoćeš ući u život, opslužuj zapovijedi«. — I to sve zapovijedi; velike i male.

Ali mi svećenici i redovnici obvezni smo na jedan savršeniji život. Mi se moramo čuvati ne samo smrtnih i malih grijeha, nego kadikada smo se dužni ustezati i dozvoljenih užitaka. U svijetu smo mogli slobodno vršiti svoju volju, posjedovati imanje, stupiti u bračni stalež. Ali sada — u savršenijem staležu svećeništva ili redovništva, i toga smo se dužni odricati. »Duhom živite« kršćana nè obuhvata evanđeoske savjete, dočim »duhom živite« redovnika, pa donekle i svećenika, to zahvaća. Naš je »duhom živite« širi (ekstenzivniji) nego običnih kršćana.

Budući da se nalazimo u staležu svećeničkome i redovničkome, staležu savršenstva, dužni smo se odricati još tolikih stvari, kojih se obični kršćani ne odriču. To su sve naše specijalno svećeničke i redovničke dužnosti, pravila, ceremonijala, naredbe crkvenoga zakonika pa i redovničke ustanove.

Naš »duhom živite« proširio se još na više i zahvatio mnoge stvari, koje »duhom živite« kršćane ne zahvata.

Naš »duhom živite« ide još i dalje.

Neki su sveci (sv. Tereza, sv. Andrija Avelinski) učinili zavjet, da će u svome životu, kada se nađu u prigodi, da biraju između dvije dozvoljene stvari, vazda izabrati onu, koja je teža i opornija njihovoj naravi. I ovo je vrhunac savršenstva svetosti.

Ali, kako je ovo vrhunac svetosti, tako je negacija svake svetosti i kreposti, ako netko uvijek traži i odabire, što mu je lakše i ugodnije, a bježi od onoga, što je teže.

Naša redovnička savršenost traži, da se ne samo čuvamo velikih i malih grijeha, nego da se kadikada odreknemo i dozvoljenih naslada. Pače, što više puta to učinimo, naša je krepost i savršenost veća. Stalež savršenosti traži, da ljubimo Boga, »svim srcem«, a to ne može o sebi reći jedan redovnik, koji traži svaku nasladu, i nijedne se ne odriče iz ljubavi prema Bogu.

Kako se vidi, ovaj »duhom živite« kod nas svećenika i redovnika jest vrlo širok i opsežan.

Taj »duhom živite« kod svetaca zahvaća sve njihove čine; a kod redovnika, koji teže za savršenošću, on mora da zahvati veliku većinu njihovih čina. To znači, da veći dio njegovih čina mora da izvire iz načela sv. Pavla »duhom živite«. Eto zato mi se zovemo duhovne osobe, a naš stalež »duhovni stalež«.

»Narav i milost«

Kada smo došli do ovoga finijega i savršenijega slušanja glasa Duha Svetoga u našoj duši, onda pripominjemo, kako neki duhovni pisci razlikuju »tijelo i duh«, od »naravi i milosti«.

Tijelo im je pohota puti, koja privlači na grijeh, ili barem na teški, a duh je snaga i počelo, koje tu pohotu suzbija.

»Narav« u stvari nije nego »tijelo«, ali kada se reče »narav«, tada mislimo na onu zlu sklonost u nama, koja nas odvraća od puta savršenstva, privlači nas sjetilnosti; ili ponajviše, vodi nas do maloga hotimičnoga grijeha. »Milost« označuje u nama načelo protivno naravi. To su posebna nadahnuća i poticala Duha Svetoga, koja nas odvraćaju i od maloga grijeha i upućuju na pravu krepost, pače i svetost.

Što je praktično narav i milost, pozivljem da se pročita 54. glava »Nasljeduj Krista«, gdje bogoljubni Kempenac majstorski slika i crta razne putove naravi i milosti. — Ističem osobito završetak gdje se kaže, da milost čovjeka uznosi sa zemlje, da ljubi nebeske stvari, pa ga od sjetilnoga čovjeka čini duhovnim čovjekom. Zato, što se više narav kroti i nadvlađuje, veća se milost dobiva. Svaki dan se novim duhovnim pohodima obnavlja unutrašnji čovjek po slici Božjoj.«

Vrhunac ove borbe i pobjede milosti protiv naravi pokazao nam je naš sveti Otac Franjo. Njemu nije bilo milo gledati gubavce. Jednom jašući na konju razmišljao je o toj svojoj slaboći i odlučio, po nadahnuću Duha Svetoga, da će sve dotle ići u borbi protiv svoje naravi, dok mu ne postane slatko, što mu je bilo ogavno, a ogavno, što mu je bilo slatko.

U taj čas eto ti gubavca preda nj. Stara narav probudi se u Franji, i on odmah vrati konja nazad, da ne susretne i ne vidi gubavca. Tada ga prekori nutarnji glas: »Je li ti to, Franjo, odluka, da ćeš se boriti sve, dok ti postane slatko ono, što ti je ogavno?« Franjo se tada zastidi svoje slaboće, posluša nutarnji glas, siđe s konja i poleti gubavcu, dade mu novaca i poljubi ga u gubavu ruku. Sutradan je opet Franjo učinio sličnu stvar u »lazaretu« gubavaca, i tim potpuno svladao svoju narav. Nikada više nije osjećao ogavnosti od gubavaca.

Darovi Duha Svetoga

Kada je duša došla pod jači upliv milosti, i tim se »unutrašnji čovjek novim duhovnim pohodima obnavlja po slici Božjoj«; ona tada dođe do stanja, kada živi čovjek, »ali ne živi on, nego živi u njemu Krist« — Ona je ostvarila u sebi preporuku sv. Pavla: »Imajte iste osjećaje kao i Isus Krist.« — Ona misli, osjeća i voli samo što voli Isus Krist. Ona u svemu, »živi po duhu.«

Tada Duh Sveti kao za nagradu udijeli duši neke svoje darove. Te poklone zovemo: Darovi Duha Svetoga.

Nisu to neke posebne milosti, koje su izvanredne, i koje Duh Sveti kao neka posebna nadahnuća ulijeva u sebi drugu dušu. Ne, to nijesu. Nego darovi Duha Svetoga jesu: dispozicije u našoj duši, koje nas čine da spremno i lako poslušamo nadahnuća Duha Svetoga. (Marimon, Cristo-Vita dell' anima, str. 167).

Usprkos milosti posvećujuće, koja je u duši, i usprkos ulivenih kreposti, koje prate posvećujuću milost, naš razum je uvijek izvrgnut zabludi, a volja podložna slaboći. Mnogo puta Božje nadahnuće nadahnjuje, a razum ga dobro i ne zapaža, a i volja mu je prilično odbojna. Da olakša taj posluh »duhu«, Duh Sveti postavi u dušu neke kakvoće, po kojima duša dobije kao neki vrhunaravni instinkt, po kojemu razum odmah isto zapazi glas Duha Svetoga, a volja nekom lakoćom slijedi glas razuma i nadahnuća. Ove dakle lijepe i sretne dispozicije u duši jesu »darovi Duha Svetoga«. Nadarena tim darovima teško će duša ne zapaziti nutarnje nadahnuće ili mu se u izvršenju suprostaviti. Blago li ga duši, koja ih posjeduje! Ona uistinu »duhom živi« — i vođena je Duhom Božjim kao pravo dijete Božje.

Ovo će nam biti puno jasnije, kada djelovanje svakoga »dara« napose izložimo.

Četiri dara: Mudrost, razum, znanje i savjet olakšavaju posao razuma, a tri: jakost, pobožnost i strah daju pomoć volji.

Mudrost latinski znači sapientia, t. j. sapida scientia: ugodno spoznavanje. Na taj način su sveci spoznavali vjerske istine u njihovu odnosu prema pravoj istini: Bogu; i u tome su nalazili pokoj i slast.

Ovakovu mudrost imao je i onaj pastir, koji je čuvao krave, koji za pet godina nije mogao dovršiti Očenaša. Ustavio bi se na riječima: »Oče naš, koji jesi na nebesima.« Ta pomisao ispunila bi ga tolikom radošću, da bi po cijeli dan na to mislio i plakao od miline čuvajući svoje krave.

Razum nam daje prodorni pogled u istine vjere.

Tako je onaj seljak sv. Ivana Arškog imao prodorni pogled u Isusa pod oblicima kruha — pa je govorio: »Ja gledam u Nj, a On gleda u me.«

Tako je sv. Paškal, bez ikakovih škola, govorio i pisao o najučenijim teološkim pitanjima.

Znanje nam daje upoznati stvorene stvari u odnosu sa Stvoriteljem. Tako je naš sv. Otac Franjo gledao na sva stvorenja, da im je Bog otac. Njemu je bila i vatra i voda sestra, i vuk brat.

Kažu, da je pčela pametna, jer zna u svakome cvijetku, pa i u pelinu naći meda.

Na ovaj način pametna je svaka duša, koja zna sve, što joj se dogodi, iskoristiti na dobro svoje duše. Jesi li je izgrdio, ili pohvalio; je li bolesna, ili zdrava; je li umorna, ili je otpočinula, ona uvijek sve upravlja

na veću slavu Božju. Ništa joj se ne može dogoditi, što bi joj moglo naškoditi. Sve joj se okreće na dobro.

Savjet usavršava krepost razboritosti, pak nas čini da brzo i sigurno prosudimo, što je Božja volja, osobito u težim slučajevima. Taj dar imala je sv. Klara, kada je sv. Franju, na njegov upit, savjetovala, da ne živi samo za se baveći se molitvom, nego da radi i za druge slijedeći Isusov primjer i ide od sela do sela i propovijeda »mir i dobro.«

Ali nije dovoljno, da razum znade, što ima činiti; treba dati pripomoć i volji, da lako i brzo izvrši, što joj je razum prikazao kao dobro da se učini.

U tu svrhu Duh Sveti daje duši druga tri dara: jakost, pobožnost i strah Božji.

Jakost daje volji poticaj i energiju, koja joj daje moć, da veselo i velikodušno učini ili pretrpi velike stvari, usprkos svih zapreka.

Na taj način sv. Stjepan, »pun Duha Svetoga«, za vjeru trpi kamenovanje i prašta svojim neprijateljima.

Tako su sv. Vinko Paulski i sv. Tereza sačuvali sabranost duha usred mnogih i rastresljivih poslova. Tako su sv. Karlo Boromejski i sv. Toma Akvinski sačuvali čistoću usred vrlo sklizavih prigoda. Tako je sv. Lidvina 35 godina strpljivo snosila bolest i ležala u krevetu.

Tako je sv. Agneza pošla na mučeništvo junački »bez plača, dok su svi plakali.«

Pobožnost jest neki srdačni osjećaj u duši prema Bogu, koji nam olakšava i oslađuje molitvu i službu Božju.

Tako je sv. Ljudevit slatko i dugo molio, da je vazda osjećao muku, kada je ostavljao molitvu.

Tako se je opet sv. Ante pustinjak tužio na sunce, što je rano izašlo, jer je tada morao ostaviti molitvu i poći na dnevni posao. »Morao je, kako je sam govorio, ostaviti nebo i sići na zemlju.«

Pravo pobožna duša voli poći u crkvu na molitvu nego li na zabavu. Takva je bila i ona francuska princesa, kojoj je bilo dosadno na plesu, a u koru, na molitvi provela bi cijelu vječnost.

Strah ispunja volju sinovskim poštovanjem prema Bogu, odalečuje nas od grijeha, jer se grijeh ne sviđa Bogu.

Ovim strahom prožete svete duše bojale su se i najmanjega grijeha kao najvećega zla. »Ne znaš ti, rekao je Isus sv. Katarini Sijenskoj, da sve muke, što duša može pretrpjeti u ovome životu, nisu dovoljne da kazne i najmanji grijeh. — Treba da znaš, da sve kazne u ovome životu nisu kazne nego popravljanje.«

Takav strah imao je Josip Patrijarha, koji je odmah odbio napast zavodnice na pomisao: »Kako bih ja to zlo mogao učiniti i sagriješiti protiv moga Boga?« (Gen. 39, 9).

Takav je strah imala ona sveta duša, koja je plakala, kada je učinila mali grijeh. Kada su je tješili, da je to ipak mali grijeh, ona je odgovorila: »Vi kažete, da je mali grijeh; ali ja sam uvrijedila dobroga Boga, a to je za mene veliko i jedino zlo.«

Sveta Crkva nazivlje Duha Svetoga »slatkim Gostom duše: dulcis hospes animae.«

Zbilja, kada smo promatrali ove darove, možemo da uvidimo ispravnost ovoga naziva. Zbilja je to »slatki gost.« Blago duši, u koju dođe, i u kojoj se nastani! Zato je vrlo ispravno rekao sv. Grgur: »Gusta-

to Spiritu desipit omnis caro: Kada se okuša slatkoća Duha Svetoga ogadi nam se svaka tjelesna naslada.«

Ali, ako je Duh Sveti »slatki gost«, to i naše ponašanje prema Njemu mora biti kao prema »slatkom Gostu«, a ne kao prema »neželjenome gostu.« Ako gost opazi, da ste ga srdačno primili, rado ostaje; a i drugi put će doći. Ali, ako opazi, da je nepoželjan, brzo izađe, i više se ne povraća. Ne dao Bog, da bismo mi Duhu Svetome pokazali, da je nepoželjan.

A kako se to pokazuje?

Ti, nebeski Goste blag'!

Na tri načina:

1. Sveto Pismo zaklinje: »Nemojte ugušiti Duha Svetoga«. Nolite extinguere Spiritum Sauctum. (1 Tesol. 5, 19). A Duha Svetoga ugušujemo smrtnim grijehom.

2. Na drugome mjestu Sv. pismo kaže: »Nemojte biti odbojni Duhu Svetome.« Vos semper resistitis Spiritui Sancto (Djela 7. 54).

Duhu Svetome smo odbojni, kada se protivimo Njegovim nadahnućima i pozivima na kreposni život. To su duše, koje nimalo ne paze na malene svojevoljne grijehe; a paze još samo nešto na velike grijehe.

3. »Nemojte žalostiti Duha Svetoga« (Nolite contristari Spiritum Sanctum) — (Ef. 4, 30).

Žaloste Duha Svetoga duše svaki put, kada učine, pa to i rijeđe bilo, koji mali svojevoljni grijeh. Svaki mali svojevoljni grijeh jest neka hladnoća, neka nevoljkost prema »slatkome Gostu« duše.

Prave duše, pune Duha Svetoga, čuvaju se svakoga hotimičnoga, pa i maloga grijeha, da ne ožaloste svoga ljubljenoga Gosta.

»Živi u Duhu Svetome« (Vivas in Spiritu Sancto). Takav natpis nađen je u katakombama, a to nije ništa nego drugim načinom izraženo načelo i zapovijed sv. Pavla: »Duhom živite.«

Iz toga zaključujemo, da su stari kršćani imali na pameti naredbu sv. Pavla: »Duhom živite«, i da su o njoj mislili i nastojali je staviti u život.

Istu misao sv. Pavla oni su izrazili izrazom »Živi u Duhu Svetome«.

Sveti Franjo Saleški je istu stvar vrlo slikovito izrazio drugim riječima: »Kad bih ja znao, govorio je svetac, da u mome srcu ima samo jedna žilica, koja ne kuca za Isusa, ja bih je odmah iščupao!«

Da svaka naša žilica, t. j. svka naša misao, svaki naš osjećaj, svako naše djelo bude učinjeno jedino pod uplivom i pokretom Duha Svetoga, eto to znači: »Živi u Duhu Svetome«; eto to znači: »Duhom živite!«

O p a s k a: u ovoj konferenciji, ako je predugačka, može se ispustiti početak do opjela »Naše preobraženje«.

Konferencija VIII. (za kolovoz)

Raj

»Marija je najbolji dio odabrala, koji se ne će oduzeti od nje.« (Luka 10, 42).

Najglavnija svetkovina u mjesecu kolovozu jest Velika Gospa. Toga dana Crkva slavi smrt i uznesenje Marijino na nebo. Crkva toga dana, iako spominje i smrt, ipak glavni dio svetkovine upravlja na uznesenje Marijino na nebo. Misleći na Marijinu slavu na nebu, daje čitati Evanđelje, koje završava riječima: »Marija je najbolji dio odabrala, koji se ne će oduzeti od nje« (Luka 10, 42).

I doista, baš u času, kada je Marija uznesena na nebo i okrunjena kraljicom neba i zemlje, potpuno su se obistinile riječi: Marija je najbolji dio odabrala, koji se ne će oduzeti od nje« (Luka 10. 42).

Nije bez razloga, što se ovoga mjeseca i to poslije Uznesenja Marijina na nebo — dneva 27. VIII. — svetkuje i svetkovina Sedam Radosti Marijinih.

Kako vam je poznato, imamo svetkovinu i Sedam Žalosti i Sedam Radosti. Žalosti su prve, a Radosti zadnje. Žalosti Marijine svršile su na zemlji, a Radosti, osobito zadnja: kad je uznesena i proslavljena na nebesima, ne će svršiti nikada. Radi toga razloga svetkovina Sedam Radosti jest zadnja u redu Marijinih svetkovina. Iza te svetkovine nema druge, nego se obnavlja na novo prošli ciklus: Mala Gospa — pa dalje. Ovo je sve zato, da se istakne, kako će konačno poslije žalosti doći uživanje, koje će biti vječno.

I mi kršćani imamo svojih žalosti pa i radosti. Sam Isus nas je na to upozorio govoreći: »Svijet će se veseliti, a vi ćete plakati. Ali za malo. I njihovo veselje pretvorit će se u plač, a vaša žalost okrenut će se u radost« (Ivan 16, 20). I onda zaključuje: »I radost vašu ne će nitko uzeti od vas« (Ivan 16, 22).

Opaža se sličnost riječi, a jednakost smisla između riječi: »Marija je najbolji dio odabrala, koji se ne će uzeti od nje.« »I radost vašu ne će nitko uzeti od vas.« Ako je dakle Marija uznesena na nebo i tu primila nagradu; takova nagrada i plaća čeka i nas. Isus nam je to pače izričito kazao: »Idem da vam pripravim mjesto, jer hoću, gdje sam ja, da bude i učenik moj« (Ivan 14, 3).

Crkva u svojoj liturgiji osim svrhe, da dade slavu Bogu i Mariji, ima i uzgojni i opominjajući cilj. Svetkovina Marijina Uznesenja na nebo

i Sedam Radosti opominje nas, da ćemo i mi doći na nebo i tu vječno uživati. Opominje nas, da u svojim žalostima mislimo, da će one brzo svršiti, a da će ih zamijeniti vječne radosti na nebesima.

Neizbrušeni dragulj

Kada su Španjolci otkrili Ameriku, našli su kod tamošnjih urođenika Indijanaca mnogo dragulja, ali neizbrušenih. Lukavi Španjolci donijeli su sa sobom finih staklenih zrcala, i drugih nakita, koji su se na suncu sjali i prelijevali u bojama. To su oni nudili Indijancima u zamjenu za njihove dragulje, koji se nijesu toliko sjajili, jer su bili neizbrušeni. Siromašni Indijanci ne poznavajući vrijednost svojih neizbrušenih dragulja, davali su ih u zamjenu za sjajne staklene nakite i bili veseli svojom izmjenom. Španjolci bi kasnije dragulje izbrusili, pa je jedan dragulj vrijedio više nego hiljade staklenih zrcala.

I mi svi posjedujemo jedan vrlo dragocjeni dragulj, koji vrijedi više nego sva bogatstva svijeta. A ta je **vjera** u nebo i **ufanje,** da ćemo i mi u nebo doći.

Ali, nažalost, taj naš skupocjeni dragulj jest neizbrušen: ne sjaji se, ne privlači nas, i ne cijenimo ga. Često ga na našu nesreću prodamo za kakvu zemaljsku blistavu nasladu.

Naša vjera i ufanje u raj puno je slaba. Moramo priznati, da nam je vjera u pakao jača nego li u raj.

Mi u pakao tvrdo vjerujemo, i on nas straši, a plod te vjere i straha jest da se čuvamo od smrtnih grijeha.

Ali naša vjera u raj nije tako živa ni djelotvorna kao vjera u pakao.

Kako nas vjera u pakao čuva od smrtnih grijeha i štiti od grješnih naslada, tako bi nas vjera u raj, kad bi bila živa, morala čuvati od malih svojevoljnih grijeha i dati nam strpljivosti i izdržljivosti u trpljenju i križevima.

Mi se doduše čuvamo od smrtnih grijeha, ali duša nas puno ne boli radi malih. Mi praktično kao da kažemo Bogu: »Bože, ne baci ti mene u pakao; a nije mi puno stalo, hoćeš li me dovesti u raj.« — Ili još i gore, ponavljamo onu poruku engleske kraljice Elizabete, koja je govorila: »Daj mi, Bože, 40 godina vladanja na zemlji, i ja ti se odričem raja!« —

Kada bi naša vjera u raj bila jača, sve bismo strpljivo podnosili kao i sv. Otac Franjo, koji je govorio: »Toliko je dobro, što me čeka na nebu, da mi se svaka žalost na zemlji okrene u radost«.

Kada bi naša vjera u raj bila življa, onda bismo imali snage da se odrečemo mnogih sitnih, pa i ne sasvim grješnih naslada i da pretrpimo sve križeve zajedničkoga života i redovničkih pravila, jer bi nas jačala živa svijest, da se »ne mogu isporediti trpljenja ovoga svijeta sa budućom slavom, koja nas čeka na nebesima« (Rim. 8, 18).

Oh, kad bi taj naš dragulj bio izbrušen, vas na život sjao bi u nebeskom sjaju, a duša naša, uza sve trpljenje poput duše sv. Pavla, plivala bi u radostima.

Naš dragulj nije izbrušen; a, što je još gore, mi i ne ćemo da ga brusimo. Mi malo ili nikada razmišljamo o našoj »prevelikoj plaći na nebesima.«

S toga sam odlučio, da vas malo o tome poučim i pokažem vam put.

Što je raj?

Na to pitanje je vrlo lako i vrlo teško odgovoriti.

Vrlo lako: otvorimo Katekizam i tu ćemo čitati: »Raj je mjesto, gdje pravedne duše uživaju Boga.«

Ali, kakvo je to mjesto, a pogotovo, kakvo je to uživanje, na to je vrlo teško odgovriti.

Kaže se, da je neki građanin htio prodati svoju kuću. Izvukao iz zida kuće jedan kamen pa ga nosio po gradu i vikao: »Eh, tko će kupiti kuću? Evo, neka vidi, kakva je!« I svak mu se smijao. Kako i ne bi; tko će po jednom kamenu prosuditi, kakva je kuća? A ipak je i ta usporedba puno više stvarna, nego li bi najljepši govor o raju prikazao, kakav je uistinu raj.

Kaže sv. Grgur, da je neka majka sinku, kojega je rodila u tamnici i koji nikada nije ugledao nikakva svijetla osim svijeće uljanice, tumačila, što je sunce. Ona mu je govorila, da je sunce jedna velika i velika svijeća. Tom usporedbom dijete je dobilo vrlo slab pojam o suncu, ali ipak puno bolji, nego li najbolje propovjednikovo razlaganje o raju.

Ne bi radi toga slijedilo, kada se ne može dobiti potpuni pojam o raju, da se onda i ne isplati o raju ni govoriti ni slušati.

Nipošto. Raj je tako veličanstven, da jedan sami tračak zadovolji ljudsko srce. I jedan slabi pojam može u duši proizvesti velike i plodonosne učinke. Dokazom nam neka bude primjer, što ga donosi sv. Leonardo.

Neki pustinjak živio u razrušenim zidinama jednoga zapuštenoga dvorca. Posjetili ga jednom prijatelji iz grada i čudili mu se, kako može živjeti u toj pustinji i u tim ruševinama. On im odgovori, da on ima neku tajnu, koja mu olakšava samoću i pustoš. — »A koja je to tajna?« — On ih tada povede pod jedan zid i upre prstom u vis, gdje se vidio komad plavetnoga neba, pa im kaže: »Kada mi je teško, dođem ovdje pa gledam u plavetno nebo, pa mislim na lijepi raj i nagradu, koja me čeka. I onda mi se duša razgali, a srce razveseli.«

Isplati se dakle da govorimo o raju — pa taman i blijedu sliku dobili o njemu.

»Nikakvo zlo«

Što je raj, ili bolje, kako je u raju, vrlo duhovito izrazio je sv. Augustin riječima: »U raju ne će biti nikakva zla, a bit će svako dobro.« (Nullum erit malum, nullum deerit bonum.«) Drugi je to opet izrazio sličnim riječima: »Ništa, što ne ćeš; i sve, što hoćeš.« (Nihil quod non vis, et omne quod vis.«) Dva su dakle čimbenika u raju: negativni, »jer neće biti zla, i pozitivni, »jer će tu biti svako dobro.«

Promotrit ćemo prvi, pa onda drugi sastavni dio rajskoga uživanja. »Čovjek rođen od žene prepun je svih nevolja« (Job. 14, 1).

Ova rečenica Svetoga pisma najbolje je ocrtala ljudski život na zemlji. To i nije život; radije ga nazvati smrt. Tu je vrućina, tu led, tu glad, tu golotinja, tu bolest, tu smrt; tu tuga, tu žalost, tu plač, tu očaj. Čim se dijete rodi, odmah plače; i to mu pjesma cijeloga života. Sav ljudski život, svi njegovi napori idu samo za tim, ne da usreće čovjeka, nego da dignu nesreću s njega. Nije čudo, da pobožne duše osjećaju dosadu života, tuže se, kako im je boravak na zemlji predug, pa bi željele »krila kao u golubice da uteku s ove jadne zemlje« (Ps. 54).

Da je život na zemlji samo »dolina suza«, dokazom su, i nehotice, sva nervozna putovanja preko ljeta, »da se ljudi odmore, da nađu zdravi gorski zrak, da im more i sunce izliječi reumu, da se rastresu od naporna rada.« Svatko hoće da zbaci sa sebe neki teški teret, jednu tešku moru, koja ga mori.

A uspijeva li im? — Što se čovječanstvo više odmara, to je umornije. Ove godine traži 10 dana odmora, dogodine 20, a treće godine malo će biti i mjesec dana!

Da na cijelome svijetu ima samo jedan otok, gdje je zrak tako zdrav, da tu nema ni bolesti, ni gladi, ni žalosti, ni starosti, ni smrti, nego vječna mladost; zar čovjek, kad bi bio gospodar i cijele Evrope, ne bi sve prodao, da kupi na tom otoku malu kućicu. I tu bi stanovao i svu vječnost živio.

Ali takva otoka nema danas nigdje na zemlji. — Jednom je ipak taj otok bio i zvao se je »raj zemaljski«.

Danas nema zemaljskoga raja, nego samo nebeski. Tu ne će biti ni tuge ni žalosti, ni bijede ni nevolje, ni bolesti ni smrti, niti ikakva zla.

Sveto pismo o tome stanju u raju govori ovim riječima: »I otrt će svaku suzu s očiju njihovih; i smrti više ne će biti; ni tuge, ni vike, ni boli više ne će biti.« (Otkriv. 21. 4). »Oni ne će više ogladnjeti ni ožednjeti, i neće ih žeći sunce niti ikakva vrućina. Jer Janje, koje je nasred prijestolja, past će ih i vodit će ih na izvore žive vode« (Otkriv. 7, 16—17).

To je taj željeni raj, gdje ćemo otpočinuti od truda svojih, i gdje će konačno svršiti sve naše žalosti i muke. Oh, kada će to doći!

Ne samo da u raju ne će biti zla, nego će se tamo uživati u uzvišenom i preobraženom osjećaju suvišno i osjetilna uživanja.

Naše tijelo uskrsnut će preobraženo, puno ljepše, sjajnije i veličanstvenije nego je bilo: svi ćemo uskrsnuti u mladim godinama.

Preobraženo tijelo zovemo uskrsnulo tijelo pravednika, koje živi višim savršenijim životom. To će tijelo biti: **neraspadljivo,** t. j. ne će se moći rasuti u svoja počela (neumrlost) i ne će biti podvrgnuto bolima i bolestima (1 Kor. 15, 42: »Sije se u raspadljivosti, a uskrsnut će u neraspadljivosti«).

Slavno, t. j. na tijelu ne će biti nikakove mane ili nakazne pogrješke; ne će biti opreke između tijela i duha, niti išta, što bi na pohotu sjećalo: svi će udi biti časni, a čitavo će tijelo sjati u nekoj svrhunaravnoj svjetlosti, kao što je sjao Mojsije, a osobito Krist (Mat. 17, 2). Sv. Pavao govori o uskrsnulom tijelu: »Sije se u sramoti, a ustat će u slavi«.

Okretno, hitro, gipko i snažno: čilo će tijelo savršeno izvršavati volju duše na svaki mig tako, da će gotovo u času ondje biti, gdje bude duša htjela da bude. 1 Kor. 15, 43: »Sije se u slabosti, a ustat će u sili.«

Duhovno, t. j. ibt će slično duhu, jer će izgubiti materiji prirođenu tromost, težinu, krutost, potrebe. Moći će se ćutilima oćutjeti, ali ne će trebati jela i pića; bit će u prostoru, ali će u istom mjestu moći biti u isti čas i s drugim tjelesima. Tako je n. pr. Krist poslije uskrsnuća ulazio na zatvorena vrata. 1 Kor. 15. 14.: »Sije se tijelo životinjsko, a ustat će tijelo duhovno.«

Svi su ovi darovi preobraženoga tijela svrhunaravski: svemožnošću Božjom bit će sadašnje tijelo obnovljeno na novi, savršeniji život.

Isto će tako svrhunaravnim djelovanjem Božjim biti neumrla i tjelesa prokletih, ali će ih bez prestanka mučiti bolovi i muke; bit će odurna i ogavna, jer će uskrsnuti na rugobu i sramotu; bit će troma, tvrda i kruta, da što jače trpe« (Dr. Barac, Dogmatika, str. 164—165).

Ta divna uskrsla tjelesa stanovat će u nebeskome Jeruzalemu. Zidovi toga grada bit će od dragog kamenja jaspida, a sam grad i ulice od čista zlata. U gradu ne će biti sunca ni mjeseca, jer će ga obasjavati sjaj Božji. (Otkriv. 21). I ovdje sv. Ivan govori ljudskim jezikom, pa je i to samo blijeda slika raja. Mi na ovome svijetu uživamo preko naših sjetila. To ćemo uživati i na nebesima, ali će to uživanje biti produhovljeno i pročišćeno.

– **Uživat će oči,** gledajući najveću ljepotu. Čita se, da je neki redovnik, razmišljajući o ljepoti Gospinoj, želio da je ugleda. Marija mu objavi, da će mu se dati vidjeti, ali pod uvjet, da njegove oči kasnije više ništa i ni kada ne vide. Redovnik privoli na taj uvjet. Kad mu se je Gospa objavila, on ipak da spasi jedno oko, pogleda Gospu samo jednim okom. I tako jedno oko izgubi, a drugo mu ostane. Ali ljepota Marijina tako ga je zanijela, da mu je bilo jedino žao, što se Gospe nije nagledao s oba oka, ne želeći ništa, što bi iza toga ostao potpuno slijep. Gospa mu se opet objavi, a on je pogleda i s drugim okom. Ostao je sada potpuno slijep, ne videći ni jednim okom; ali je bio sretan, što se je nagledao Marijine ljepote. Poslije toga Gospa, kao dobra Majka, povratila mu je vid u oba oka. Ako je tolika sreća gledati Mariju, stvorenu ljepotu, koliko će više biti uživanje: gledati Boga, Tvorca sve ljepote!

Uho će uživati slušajući pjevanje nebeskih duhova, koji će pjevati pjesme »koje prosti čovjek ne može da pjeva.«

Kazivao mi je jedan glazbenik, da je negdje slušao neki koncert. I taj ga je tako zanio, da on više nije ni osjećao sluh ni zvuk, nego je samo zanosno gledao boje, koje je orkestar dočaravao.

Ako dakle još na zemlji može da bude oplemenjenoga i uzvišenoga uživanja, koje te posve ushiti i zanese; koliko će to biti u višem stepenu na nebesima!

Uživat će miris. Ne će to biti miris, koji podražuje na sjetilnost i bludnost, nego božanski miris, u kojem se naslađuje oduhovljeno tijelo. Miris tamjana, koji nas potiče na molitvu; miris ljubice, koji se je ćuo pri smrti sv. Terezije. Miomiris, koji odiše iz tjelesa svetaca, tek je slaba slika nebeskoga miomirisa.

Jezik će uživati, jer će slaviti Boga, jer će svoj glas sjediniti u pjevanju s korima anđeoskim.

Stari Grci su vjerovali, da se na Olimpu jede ambrozija i pije nektar. To su bile poslasne gozbe.

Stari Izraelci primali su svaki s neba neku bijelu hranu i zvali je mana (manhu), a imala je u sebi svaku slast. Od kojega god jela si zaželio osjetiti slast, osjećao bi je jedući manu.

Slično tome gledajući i uživajući Boga, uživat ćemo svaku slast i nasladu, ali neizrecivo veću nego li su zemaljske naslade. Pače ove će nam postati ogavne, kada budemo uživali duhovno, kao što je govorio sv. Ignacij: »Kako mi smrdi svijet, kada gledam na nebo!«

Ove duhovne naslade ne mogu se ocjeniti, ako ih se ne kuša. Radi toga Psalmista i pozivlje, da prije okušamo, pa ćemo onda vidjeti, kako je sladak Gospodin: »Kušajte, pa ćete vidjeti, kako je sladak Gospodin!«

»Svako dobro«

Drugi sastavni, pače bitni, dio raja stoji u tome, da ćemo u raju uživati »svako dobro.« Što god nam duša i srce zaželi, imat ćemo sve.

Prvi dio, da u raju ne će biti nikakva zla, možemo prilično i shvatiti, jer nas tamo ne će tištiti nevolje, koje nas baš u ovom životu i tijelu tište. Ali, kakvo je to dobro, što ćemo uživati, to ne poimljemo; a baš ovdje stoji bitni dio raja. Bit raja ljudskoj pameti je nedokučiva.

Ljudska pamet puno manje shvaća ljepote raja, nego li živinče shvaća, u čemu će se sastojati raskošni pir njegova gospodara. Za živinče je pir, kada mu se dade trave jesti, jer je inače njegova dnevna hrana: pruće od loze.

Stoga se nije puno čuditi, što muhamedanci, koji nemaju svijetla Evanđelja misle da će u »dženetu« (njihov raj) naći samo obilje tjelesnih naslada.

Mi kršćani, prosvijetljeni našom vjerom, možemo vidjeti barem mali tračak pravoga blaženstva u raju.

Sv. Augustin je to jezgrovito izrazio: »Videbimus, amabimus, vacabimus: vidjet ćemo, ljubit ćemo, uživat ćemo.«

Protumačit ćemo svaku od tih triju riječi.

»Vidjet ćemo.« Vidjet ćemo na nebu Boga sa očima našega razuma ne na površini, nego kakav uistinu jest: »licem u lice.«

Riječi sv. Pavla »u zagonetki« — znače: »nejasno.«

Vi, na pr. primite brzojav od svoga oca ili majke: »Večeras dolazim.« Vi već u tome brzojavu vidite svoga oca. To je »u zagonetki« ili nejasno. Ali, kada on uvečer dođe, i vi se s njim ogrlite pa sjednete za večeru i do mile volje, do u kasnu noć s njim razgovarate, to znači »licem u lice.« Koja je to razlika od brzojava i kad otac dođe, a sto puta je veća razlika od našega spoznanja Boga na zemlji i onoga na nebu, gdje ćemo Ga gledati »licem u lice.« Vidjet ćemo Boga bez zastora, ne djelomično, ne na površini, nego kakav uistinu jest: »licem u lice.«

Budući da je Bog izvor svega znanja, sve mudrosti svijeta nijesu nego samo sitne iskrice Božjega znanja. Promislite, kakva će to biti naša silna mudrost i znanje, kada spoznamo Boga. Vidjet ćemo Boga i u Bogu sve tajne svijeta, svu povijest čovječanstva. I sve ćemo znati, što nas bude zanimalo da znamo.

Sva znanja ovog svijeta jesu kao svijetlo zvijezda obnoć, a kad spoznamo Boga, to je kao kada sunce rasvijetli zemlju i obzorje.

Naš razum, koji neodoljivo traži istinu i znanje; kada nađe izvor istine i znanja, zaustavit će se i smiriti.

»Ljubit ćemo.« Kada se je razum smirio, onda stane raditi volja i ljubav. Razum je spoznao Boga kao izvor sve istine, i u njemu se smirio. Ali je razum spoznao da je Bog ne samo najveća istina, nego i najveće dobro. Kada je razum shvatio da je Bog najveće dobro, on to u isti čas predoči volji, i volja se nužno kreće da ljubi i voli to dobro. Volja je doduše na zemlji slobodna, hoće li ljubiti jednu ili drugu česticu dobra, što su rasijane po zemlji. Ali volja ipak se okreće za onim dobrom, koje joj razum prikaže da je bolje. Stoga kada dođe duša u nebo, te joj razum predoči najveće dobro, ona će ga svom silom i neodoljivo ljubiti. Kao što otvoreno oko nužno gleda boju, a uho sluša glas, tako naša volja neodoljivo ljubi najveće dobro — Boga.

Volja ne može da se obrani i da ne ljubi Boga. Ona će Ga ljubiti vruće, ali i mirno, čisto i nesebično. Ljubit će Ga iznad svega, i samo Njega, i bez prekida, a opet ta joj ljubav neće nikada dosaditi.

Duša će ljubiti Boga svom silom, a Bog će ljubit dušu. I On će biti njezina »plaća prevelika.«

Iz toga slijedi treći i konačni čin, plod ljubavi i bitni dio raja. **»Uživat ćemo.«**

Dijete ugleda jabuku, zaželi je, ubere i jede. Dok jede, dijete uživa.

Učenik je pošao u školu u grad. Kroz deset mjeseci uvijek misli i čezne za svojim roditeljima. Kada je svršila škola, sav veseo žuri se kući, grli svoju majku i oca i uživa što je s njima.

»To uživanje, reći ćete, razumijemo; ali, kakvo je to uživanje na nebu, ne shvatamo.

Ovim je odgovorio sv. Augustin: »Da amantem, et intelliget!« Daj dušu, koja ljubi, pa će razumjeti.«

To su razumjele svete duše, koje su nalazile duhovno uživanje još i na ovom svijetu, u molitvi. Sv. Ante Pustinjak po cijelu noć bi molio. Kad bi sunce granulo, on bi se tužio, kako je noć brzo prošla, pa mora prekinuti razgovor s Bogom. Neka francuska princesa, kad je došla u samostan, po cijele bi noći provela u koru pred svetohraništem. Kada su joj prigovarali, kako joj ne dosadi toliko vremena ostati u crkvi, ona bi odgovorila: Kad sam morala prisustvovati u Versaillesu dvorskim zabavama i plesovima, to mi je bilo dosodno; ali u koru mi nije dosadno, nego ugodno. I tu bih proboravila cijelu vječnost.«

Značajne su ove zadnje riječi: »Tu bih proboravila cijelu vječnost.« — Pravo uživanje nosi sa sobom trajnost i vječnost. Radi toga sve su zemaljske naslade ništetne i isprazne, jer su tjelesne i kratke; a samo duhovno i nebesko uživanje jest pravo, jer je vječno. Tko posjeduje i uživa Boga, tome više ne treba ništa. Sv. Augustin i to zgodno izražava: »Što može tražiti onaj, koji ima Boga? Što nedostaje onome, koji ima najveće dobro?«

Rajsko uživanje učinit će nas »sličnim Bogu« (similes Deo). Kad Ga gledamo, ljubimo i uživamo, mi smo Mu slični, jer više ne možemo sagriješiti, ne možemo umrijeti ni trpjeti. Sretni smo i neumrli kao Bog.

O vi jadni ljudi, koji mislite da ste sretni, kada imate bogatstva i naslade svijeta! Sve je to ništa prema uživanju Boga. Doći će jedan dan, kada ćete osjetiti i iskusiti ovu istinu; da je jedina nesreća biti bez Boga, a jedina sreća imati i uživati Boga!

Ovoga su bile svjesne svete duše pa su se sa sv. Terezijom veselile svakom udarcu sata, jer su bile jedan sat bliže nebu, ili su sa sv. Pavlom ponavljale: »Želim umrijeti i živjeti s Kristom.«

»Neizmjerno ljepši«

Sv. Remigije je pripravio francuskoga kralja Klodovea za krštenje. Urečen je dan za taj sveti čin. Remigije je dao najljepše ukrasiti crkvu. Ušao je kralj s odličnom pratnjom u crkvu. Miris svježega cvijeća i sjaj svijeća silno zanese kralja, pa se on okrene Remigiju i pita ga: »Jeli ovo onaj raj, o kome si mi govorio?« Oh, ne, odvrati Remigije, raj će doći tek poslije smrti i on je neizmjerno ljepši nego ova »slava.«

Što god sam vam dosada rekao o raju, raj jest mnogo i mnogo ljepši i veličanstveniji nego li se može iskazati. To nam svjedoči sam sv. Pavao. Bio je on uzdignut do trećega neba, t. j. do u raj. I pitaju ga: »Što si, Pavle, vidio tamo?« — A Pavao, onaj inače rječiti Pavao i naučitelj naroda, mogao je da o raju kaže smo ovo: »Oko nije vidjelo, uho nije čulo, u srce nije ušlo, pero ne može opisati, što je Bog sve pripravio onima, koji Ga ljube« (1 Kor. 2, 1).

To nam je potvrdila u novije vrijeme mala Bernardica Soubirous. Njoj se je Gospa objavila u Lurdu. Zanimalo je ljude, kakva je obličja Gospa, pa su je pitali. Ona je odgovorila, da je i najljepša slika nije nego izgrđenje prave Marijine slike.

Gospa je bila obučena u bijelo ruho. Poveli su Bernardicu u prodavaonicu bijelih tkanina i tu izvadili razne uzorke bijelih tkanina pa je pitali: »Je li ovako bila bijela Marijina haljina?« — Na sve uzorke Bernardica je odgovarala: »Puno i puno bjelja; puno i puno ljepša!«

Te nadmoći neba nad zemljom bio je svjestan i Dante, pa to on prikazuje ovako. Doveden je Dante na vrata raja, i njegova pratilica Beatrice upozorila ga, da pogleda, gdje je zemlja, odakle je došao u raj. Dante se okreće i ne nalazi zemlje. Onda ga Beatrice upozorava na neku crnu točku, veliku kao zrno prosa, i kaže mu: »Eno, ono ti je zemlja!«

Dante je onda isporedio veličinu i veličanstvenost raja sa sićušnošću zemlje pa je uskliknuo: »Oh, jadni ljudi, koji se borite za to sitno zrno. Zašto za časovitu nasladu gubite ovako veličanstveno nebo!«

Sveti Fulgencije jednom je posjetio Rim. Tu na trgu vidio je kralja Teodorika, kako sjedi na veličanstvenom prijestolju, a oko njega cijeli senat sa svim sjajem i raskošjem Rima. Tada svetac samo uzdahnu: »Kad je ovako lijep zemaljski Rim, koliko je ljepši nebeski Jeruzalem!«

Utjeha u nevoljama

Sveti naš Otac Franjo bio je teško bolestan. U tim bolima zamolio braću, neka mu malko zapjevaju, da bi mu boli malo olakšale. Starješina Reda Ilija, koji je tu bio, usprotivi se pa će Franji: »Oče, što će svijet o tebi reći, kada čuje, da Ti obnoć, u grobnoj tišini, pjevamo. Svijet će se sablazniti, jer misle, da si svetac.« I tako braća ne zapjevaše.

Franjo se tada obratio Bogu: »Bože, kada ne će braća, zapjevaj mi malo Ti!« Na to Bog posla anđela s guslama. I potegne anđeo jednim gudalom preko žica, i Franjina se duša tako razblaži, da je zaboravio na svu bol, a srce mu plivalo u radosti. Govorio je kasnije Franjo: »Da je anđeo još samo jednom zaguslio, duša bi mi se od miline rastavila od tijela.«

Ovoga anđela i ovih gusala Franjo se je uvijek sjećao. I kad god ga je tištila bol, samo bi pomislio na nebeske gusle i odmah bi nestalo boli. Tako jedne večeri nije mu se dalo spavati, jer je vidio, da mu braća ne slijede sveti ideal Siromaštva, kako je on želio. Nikako se nije mogao smiriti. Napokon pomisli na one gusle, i reče sam sebi: »Kada dođem na nebo, onda će biti sve u miru i u redu.« I odmah iza toga slatko zaspi.

Ovim lijekom liječili su boli svi sveci, od najstarijih pa do najnovijih vremena.

Sv. Petar, apostol, vidio je preobražena Isusa na brdu Taboru. Toga se je vazda sjećao, pa on piše u svojoj poslanici: »Nije to bajka, da se je Isus preobrazio; jer ja sam Ga vidio svojim očima i čuo svojim ušima« (2 Petr. 1, 16).

I to mu je dalo snage u svim apostolskim naporima, dok napokon nije umro i mučeničkom smrću u čvrstoj vjeri u preobraženoga Krista na nebesima.

Sv. Stjepan bio je kamenovan. Dok su ga kamenovali, on je samo molio: »Gospodine, ne uzmi im ovo za grijeh.« Tko mu je dao toliku strpljivost i ljubav? On sam odgovara: »Vidim otvorena nebesa!« (Djela 7).

Vodili su na stratište sv. Simforoza. Kad mu je to majka čula, potrčala za njim. I ne mogavši mu se približiti, s jednog zida mu je doviknula: »Sinko moj, pogledaj na nebo; jer ti ne će ugrabiti život, nego ti ga zamijeniti s boljim!« Te divne riječi ohrabriše još više vrijednoga sina, i on je rado žrtvovao svoj život za Krista.

Svetu Ceciliju su savjetovali, da poštedi svoju mladost i svoje lijepe kose i uda se za uglednoga rimskoga plemića, koji će joj pokloniti sjajnu palaču. Ona je odbila njihove savjete s obrazloženjem: »Baš za to, jer želim biti vječno mlada, ostajem vjerna svome Zaručniku Kristu. Sve zemaljske palače jesu kao kuće od gliba prema onoj palači, koja me čeka na nebesima!«

Sv. Filipu Neriju donijeli kardinalski šešir. On uzeo šešir, natakao ga na štap, pa ga stao vrtiti s riječima: »Raj, Raj!« I povratio Papi šešir.

Za vrijeme engleske shizme i revolucije neki katolik Roger Wreune bio je radi vjere osuđen na vješala. I osuda je bila već izvršena; ali pukao konop, pa obješenik se shrvao na zemlju još živ i snažan. Digavši se na noge, odmah potrči ka krvniku, da opet izvrši smrtnu osudu. Krvnik ga čudno pogleda pa će mu: »A što si tako požurio?« — »Da si ti vidio, što sam ja vidio i ti bi želio poći na vješala!« »A što si vidio?« — »Vidio sam otvoreno nebo i Sina Božjega, gdje me čeka s krunom da me okruni i nagradi.« Talijani kažu: »Vedi Napoli, e poi mori.« — (Vidi Napulj pa onda umri) To znači: Napulj je tako lijep, da, kada ga vidiš, ne ćeš imati želje da išta gledaš: možeš slobodno i umrijeti.

To je o Napulju bez sumnje pretjerano; ali o nebu je potpuno ispravno rečeno. Tko bi vidio nebo, taj ne bi imao želje da išta više vidi. Sv. Terezi Velikoj anđeo je probio srce sulicom ljubavi. Svetica je osjetila izvanrednu slast. Poslije toga njezino srce nije moglo ljubiti nego Boga, pa je i govorila: »Ne mogu pomisliti, da bi se moje srce moglo za bilo išta na zemlji privezati.« Blaženima na nebu bila bi najveća muka doći opet na zemlju i živjeti zemaljskim životom.

»Pametno si učinio.«

U nekom gradu Grčke bio je običaj, da se svake godine izabere novi kralj. I tada su to slavili velikim slavljem. Odmah iza izbora novoga kralja običavali su staroga kralja uz trubljenje rogova istjerati iz grada i zatjerati u pustinju na otok Kretu. Jadan kralj samo se je ljutio i plakao, što mora sada ići bez išta u pustinju, gdje će postati hrana divljih zvijeri. Našao se ipak jedan kralj pametan. Od svoje obilate kraljevske plaće, on je jedan dio stavljao na stranu i dao tim sagraditi lijepi zaselak na Kreti. Osim toga on je pomalo iskorištavao i državnu blagajnu za to. Kad se je navršila godina dana potjeraše i njega iz grada. I dok su se drugi ljutili i plakali, on je bio miran i zadovoljan. Pitahu ga za razlog,

a on im odgovori, da je on osigurao sebi stan i hranu na Kreti, pa da mu nije ni stalo, za što ga progone iz grada. Rekoše mu: »Pametno si učinio!«

Nešto slično nalazimo u Evanđelju, gdje je Gospodar pohvalio slugu, što se je pobrinuo, kako će mu biti dobro, kada bude otpušten iz službe. I Spasitelj završava: »Načinite sebi prijatelje nepravednim bogatstvom, da vas, kad nestane, prime u vječne stanove« (Luka 16, 9).

Naš život na zemlji sliči ovoj godini kratkoga kraljevanja. Ako mi taj život upotrebimo samo za to, da nam bude dobro za tu godinu, onda će nam smrt biti bolna i očajna, a dani iza smrti, biti će nesretni život među zvijerima, uz škrgut zubi u paklenim mukama.

Budemo li naprotiv mi u ovome životu računali i radili za život poslije smrti, onda smo jedino pametni, jer je samo jedno ludo: izgubiti vječnost, a i samo jedno pametno: spasiti dušu i doći u raj. U tome slučaju ne ćemo na smrti plakati ni biti očajni, nego biti veseli, što »polazimo u kuću Gospodnju.«

Za to nam je potrebno prvo: štedjeti; a to znači odricati se svega, što je grješno i protivno Božjim zapovijedima.

Drugo treba da i mi »iskoristimo« državnu blagajnu. To iskorišćavanje stoji u superogatarnim djelima: t. j. da radimo i više nego smo strogo dužni, a to je obilatija molitva, obilatija samoća, obilatija žrtva, obilatija ljubav, jer je »uzak i trnoviti put, koji vodi u život« (Mat. 7, 14).

Da se dođe u to kraljevstvo potrebna je jaka i odlučna volja, kako je savjetovao sv. Toma svoju sestru. U tome smislu govorio je sv. Alfonso, da kraljevstvo nebesko nije za »poltroniere«, t. j. za one koji leže i miruju, nego »kraljevstvo nebesko silu trpi i siloviti ga otimaju« (Mat. 11, 12).

»Brojim korake«

Živio je neki pustinjak i svaki dan hodio malo podaleko pa donosio vrč vode u svoju kolibicu. Idući jednom putem stade misliti: »A što bih se ja mučio svaki dan čineći toliki put, kada bih mogao prenijeti svoju kolibicu bliže vodi i tim prekratiti put i muku.« Dok je on tako mislio, čuje iza sebe udarce stopa i brojanje: 1, 2, 3, 4, 5 itd. Okrene se nazad i ugleda mladića iza sebe, koji je to brojio. Upita ga, što to radi, a on mu odgovori: »Evo brojim tvoje korake i bilježim ih u Knjigu života. Strpi se još malo, pa će ti brzo sve biti naplaćeno na nebesima.« I nestade mladića. Pustinjak je razumio to viđenje pa ostao i dalje u svojoj kolibici i svaki dan hodio daleko po vodu. Domalo Gospodin pozva ga k sebi na nebo i nagradi ga za sve te korake, kao i za sav njegov pokornički pustinjački život.

Draga braćo, uz vas je vazda vaš anđeo čuvar, koji broji vaše korake i piše vaša dobra djela.

Kada ti je ujutro teško ustati, svladaj se i ustani, jer anđeo ti govori: Strpi se još malo; pišem to u Knjigu života, a bit će ti nagrađeno na nebesima. Kada te uhvati mlakost i tromost u molitvi pa hoćeš da je prikratiš i požuriš, slušaj, kako ti anđeo ponavlja: »Strpi se još malo!« Kada ti je dužnost dosadna, ispovijedanje mučno, kateheza nezanimljiva, posao težak, onda vazda slušaj anđela: »Strpi se još malo — doći će plaća!« Kada ti je brat odvratan, kada su Pravila nepovoljna, kada je starješina neuvidavan, uvijek misli na anđela i njegov glas: »Strpi se još malo; doći će plaća!«

Kada te svijet privlači, a srce hoće da prione uz stvorenja, i onda slušaj anđela: »Svladaj se još malo; naslada kratka, kazna vječna, a plaća beskonačna!«

Kada ti život dosadi, i u njemu ne nalaziš čara, misli i onda na anđela: »Strpi se još malo: na nebu će tvoje srce ispuniti radost, koju ne će nitko uzeti od tebe.«

Kada si ponižen i pogrđen, i onda misli na anđela, kako ti šapće: »Strpi se još malo:, tko se uzvisi, bit će ponižen, a tko se ponizi, bit će uzvišen«.

Ako li te uhvati malodušnost, što si neuk, što nisi svršio velikih škola, što ti nije povjerena časna služba, i onda misli na anđela, koji ti šapće sa sv. Bonaventurom: »Strpi se još malo: stara baba, koja ljubi Boga, na nebu će više poznavati Boga i uživati rajske slave, nego li najveći učenjak, koji je na svijetu manje od nje Boga ljubio!«

Zaključak

Kršćanski vojnici prve križarske vojne već su propješačili cijelu Evropu i osvojili Antiohiju. Usprkos neizbrojnih zapreka, sa herojskim podvizima stupali su prema Jeruzalemu, koji su imali osloboditi iz ropstva Saracena. Vođa im je bio Godfrid Bujonski. Cijela vojska i svi hodočasnici već u ponoći izišli su iz Nikopolja pa ujutro rano zaposjeli zadnje vrhunce brda, koji su im priječili pogled na Sveti grad. Oči svih vojnika uprte su bile prema Jeruzalemu. Kad je zasjalo sunce opaziše zgrade i zidove Jeruzalema. Tada zaori urnebesna vika: »Evo Jeruzalem! Evo Jeruzalem!« Pješaci izuše svoju obuću, a konjanici sjašiše s konja, pa svi klečeći i plačući od miline klanjahu se Bogu, koji ih je u svom milosrđu doveo do Svetoga grada. I onda očima uprtim u Jeruzalem, a srcem uzdignutim put neba zapjevaše: »Zdravo Jeruzaleme! Slavo svijeta i pozorište našega otkupljenja!« Ne žalimo truda ni umora, ni gladi ni žeđe, ni znoja ni krvi. Sve nam je to stostruko naplaćeno, kada smo to jednom ugledali!

Ako su ovakovim zanosom kršćani kliktali, kada su ugledali zemaljski Jeruzalem; koliko više naše duše zakliktat će još jačim ushitom, kada ugledaju nebeski Jeruzalem!

»Da si zdravo nebeski Jeruzaleme! Ne žalimo truda ni muke, ni pokore ni molitve, ni bdijenja ni posta. Neka to sve bude hiljadu puta blagoslovljeno, kada nam je zaslužilo toliku nagradu i toliku slavu! Amen.«

Konferencija IX. (za rujan)

Grijeh

»Znaj i vidi, koliko je zlo i gorko, što si zabacio Gospodina« (Jerem. 2, 19).

Zapalila se jednom katedrala u Cambraiu (č. Kambreu) u Francuskoj. Velika, historijska, divna katedrala. Sletjelo se mnoštvo svijeta, da pomaže vatrogascima spasiti tu zgradu: remek-djelo umjetnosti, vjere i pobožnosti. Doletio i sam biskup sa cijelim kaptolom. Nažalost, nije se uspjelo ugušiti požar, i katedrala je sva izgorjela. Narod je bio silno žalostan, blizu očajan: nema više divne i lijepe crkve!

Tada se popeo biskup na mali zid, pa će vjernicima upraviti ove riječi: »Dragi moji vjernici, kako vidite, zadesila nas je silna nesreća. Hvala vam na trudu, hvala vam na vašoj vjeri, da spasite svoju Crkvu. Nijesmo doduše uspjeli, ali opet hvala Bogu. Zapaljena katedrala uistinu je veliko zlo i teška nesreća za naš grad. Ali, nemojte biti očajni. Ovo zlo porodit će dobro. Ja ću pokucati na srca bogatijih diljem cijele naše Francuske, i siguran sam da ćemo opet katedralu izgraditi. Pače, naši radnici dobit će posla i zarade, pa od te nesreće izaći će i neka sreća.

Ali, dragi vjernici, ima jedno zlo, koje je puno gore nego zapaljena katedrala. Puno je veće zlo, kada u duši kršćana izgori i uništi se hram Duha Svetoga.

Smrtni grijeh, koji ruši milost Božju i tjera Duha Svetoga iz kršćanske duše, puno je veće zlo, pače jedino zlo.

Kamena zgrada Crkve Božje može se opet izgraditi, i biti ljepša nego prije; ali, ako se zapali hram Duha Svetoga u vašoj duši, i ako po nesreći u tome stanju zadesi koga smrt, taj se požar ne će nikada ugasiti, nego će i duša i tijelo gorjeti kroz svu vječnost. Eto, dragi kršćani, ne budite zdvojni; dokle hram Duha Svetoga nije porušen u vašoj duši, dotle će se uvijek graditi divne katedrale; dok i najbolja katedrala ne vrijedi ništa za onoga, koji je smrtnim grijehom zapalio i uništio u sebi hram Duha Svetoga.«

Što je smrtni grijeh?

Smrtni grijeh jest: potpuno svjesni i svojevoljni prekršaj zapovijedi Božje u velikoj stvari.

Istaknuto je **potpuno** (plene) **»svjesni«** i **svojevoljni,** jer je tako teška kazna za smrtni grijeh: paklene i vječne muke, bila bi nepraved-

na tolika kazna, ako bi se udarila nekome, koji u svom prekršaju, pa taman i velike zapovijedi Božje, ne bi bio potpuno svjestan onoga, što čini, i nedozvoljenosti čina, koji čini. Potpuno svjestan nije onaj, kojega naglo zadesi neka nesreća, i on u toj muci psuje Boga; ili koji u polusnu učini bilo koji čin; ili koji u pijanstvu ubije čovjeka; ili koji poslije čina čudi se samome sebi, što je učinio; ili je za čas zaboravio, što je učinio. Tako svjesno nije počinio veliki grijeh, koji redovito svjesno pazi da ne učini ni mali grijeh, ili redovnik, koji vrši svoja pravila, koja još strogo i ne obvezuju pod grijeh.

Potpuno **svojevoljan,** nadalje, nije čin želje, koji nije prešao u djelo, a bila je prigoda da prijeđe u djelo; ili ako odmah poslije čina nastupi gorko i bolno kajanje radi učinjena čina; svojevoljan nije čin bludnoga poželjenja one osobe, koja n. pr. redovito mrtvi svoj pogled da ne gleda, ne samo na grješne, nego ni na pogibljene predmete. Pogotovo nije smrtni grijeh, ako je prekršaj zapovijedi Božje u maloj stvari (mala krađa), pa taman bila svjesna i svojevoljna.

Sve ovo treba imati na pameti, kada se govori o zloći i zlim posljedicama smrtnoga grijeha. Tek samo ona kršćanska duša, koja sa znanjem (svjesno) i s voljom krši veliku zapovijed Božju, počinja veliko zlo i privlači na se nemilu Božju kaznu. Takova duša prezire Boga, pridružuje se neprijateljima Kristovim u času, kada su Ga propinjali na križ, uništava u sebi božanski život i izlaže se velikoj pogibelji vječnoga izgubljenja i trpljenja paklenih muka.

Grješnik prezire Boga

Jedino za grijeh kažu bogoslovci da je »zlo Božje«, to jest, zlo, od kojega trpi Bog. Zlo je i glad, i siromaštvo, i bolest, i potres, i tuča, i poplava, i kleveta, i sramota; ali od tih zala ne trpi Bog nego samo čovjek. Bog samo trpi od grijeha (»samo grijeh rađa smrt«). Ali se ni to ne smije razumjeti, kao da bi Božjemu blaženstvu ili sreći ikakav grijeh bilo što prikratilo. Bog će vazda biti sretan i blažen, pa taman svi ljudi pošli u pakao. Grijeh Bogu čini zlo onako, kao što dobro zavezani pas čini čovjeku, kada na nj laje. Ne može mu ništa, jer je vezan, ali ipak laje, i ugrizao bi ga, kada bi mogao, ali ne može; a ipak je čovjeku neugodno kada laje. Čovjek grijehom praktično kaže Bogu, da On nije sveznajući ni premudri Gospodar, niti da ima pravo postavljati čovjeku zakone, a još manje da ima pravo tražiti od njega pokoravanje tim zakonima. Čovjek grijehom više cijeni i voli stvorenje nego Stvoritelja i kaže mu sa Luciferom: »Ne ću ti služiti: non serviam.« A to stvarno znači ovo: »Niti te priznajem svojim Bogom i Gospodarom niti ću te slušati.«

Doduše, mnogo puta grješnik to ne govori ustima, ali govori sa svojim djelima. Praktično grješnik niječe Boga i njegova prava; i kada bi mogao, on bi ga srušio s prijestolja, pače i objesio na vješalima, kao što bi i pas ugrizao prolaznika, kada ne bi bio svezan.

Ako razbojnik iz busije potegne nožem u kralja, a kralj po sreći nosi na sebi oklop, nož ne će ubiti kralja, ali će se razbojnikovo djelo označiti kao pokušaj ubojstva kralja i bit će kao takovo strogo kažnjeno.

Tako je i s grijehom, kojim čovjek vrijeđa Boga. To je dakle velika i najveća zloća grijeha, ukoliko grijeh po sebi vrijeđa, prezire i ruši neizmjerno Biće, Boga, Stvoritelja neba i zemlje.

Nezahvalnik

Filip Macedonski sudio je jednom u sudnici; kad mu se prijavi kao tužitelj jedan seljak, koji tuži nekoga časnika Filipova, da mu je pokrao sve iz njegove kućice, njega istjerao, a kućicu zapalio; a on je toga časnika nekoliko dana prije spasio iz mora, kada se je topio, poveo ga u svoju kućicu, i tu mu dao jesti i spavati.

Svjedoci su posvjedočili, da je to istina. Tada Filip rasrđen skine s časti toga časnika, proglasi ga sramotnim, a na čelo mu napisa žigom: Nezahvalnik!

I zbilja je učinio nezahvalno djelo. Seljak ga spasio iz mora i dao mu počinuti u kućici, a on ga pokrao i kuću mu zapalio!

Zar slično ne čini grješnik? Bog nam je dao život, zdravlje, imanje; a mi ga jezikom psujemo, mi ga očima preziremo, mi ga rukom vrijeđamo, mi nogama gazimo stazama nepravde i opačine. Zar i to nije crna nezahvalnost: vrijeđati Boga istim njegovim darovima.

I, eto, takav je grješnik: crni nezahvalnik. A nezahvalnik je najgori čovjek, a pogotovo najgori kršćanin.

Propinje Krista

Rekli smo, da grješnik sam po sebi hoće da uništi Boga, ali Ga ne može dohvatiti, jer se je Bog zaštitio oklopom svoga veličanstva. Ali jednom je Bog za čas prikrio svoje veličanstvo; i u taj čas uhvatio Ga je grješnik i prikovao na sramotno drvo križa.

Kako je to bilo?

Bog je duh, i On je nevidljiv ljudskim očima, pa stanuje u nepristupačnome svijetlu« (1 Tim. 6, 16).

Ali On je iz ljubavi htio da nam se pokaže, da Ga i mi vidimo. »I pokazao nam se je u liku Isusa Krista« (2 Kor. 4, 6). Bog je ostao Bog, ali u isti mah postao je i čovjekom, po kreposti Duha Svetoga, i u utrobi prečiste Djevice Marije; Isus Krist je ujedno Bog i Čovjek. Kao Bog prebiva doduše »u nepristupačnome svijetlu«, ali kao čovjek, prebivao je među nama.« »I mi vidjesmo slavu Njegovu, slavu kao Jedinorođenoga od Oca, puna milosti i istine« (Ivan 1, 14).

Ovaj jedinorođeni Sin Božji bio je najljepši od svih ljudi, bio je sama svetost i milina Božja. O Njemu na Jordanu rekao je isti Otac: »Ovo je Sin moj preljubljeni, koji je po mojoj volji« (Mat. 3, 17). Isus je i sam svjestan svoje moralne vrline pa će jednom farizejima: »Tko može od vas da mi predbaci pa i jedan grijeh?« (Ivan 8, 46).

Sa svim tim, da je Isus bio sama svetost i »sjaj slave Očeve«, ipak taj Bog, taj Otac htio je toga nevinoga »Jaganjca« »smrskati u trpljenju« (voluit conterere eum in infrimitate; Izaija 53, 10). Pravedni inače Bog tolike je muke, žalosti i trpljenja bacio na Isusa, da se je On od boli znojio krvavim znojem i dubokim jecajem tri puta vapio: »Oče, ako je moguće, neka me mimoiđe čaša ova.« — I svaki put mu je Bog Otac odgovorio: »Ne, nije moguće; moraš je piti, i ići ćeš na križ« (Ibis ad crucem!).

Onaj »najljepši između sinova ljudskih« postao je u svojoj muci »crv, a ne čovjek, poruga i prezir svjetine« (Ps. 21, 7). I onaj Pilatov »Pravednik« bi osuđen i prikovan na križu.

A zašto sve to? — Zar zato, jer je »očitovao ime Očevo ljudima?« (Ivan 17, 6).

Ne! Nego zašto? Zašto si Vječni Oče, udario tako nemilo svoga preljubljenoga Sina?

»Radi grijeha naroda mojega udario sam ga« (Propter scelus populi mei percussi eum«, Izaija, 53, 8).

U času svoje smrti Isus se je žrtvovao za nas, da dade potpunu i cijelu zadovoljštinu za naše grijehe; i u taj čas Otac je stavio sve grijehe svijeta na Isusova leđa, i to tako, da je Isus Krist izgledao kao da je ne samo grješnik, nego i sam grijeh, prema riječima sv. Pavla: »Onoga, koji nije poznavao grijeha, učini za nas grijehom« (2 Kor. 5, 21).

Ako li želimo saznati, što Bog misli o grijehu, promatrajmo dakle Isusa u Njegovoj muci. Kada vidimo, da Bog udara smrću na križu Svoga Sina, kojega neizmjerno ljubi, onda možemo razumjeti, koliko je zlo pred očima Božjim jedan grijeh.

Ako je Isus tri debela sata molio svoga dragoga Oca, da ga oslobodi smrti križa, a Otac je uvijek odgovarao: Ne; ako je Isus morao da prolije za oproštenje naših grijeha do zadnje kapi krvi, onda je zbilja taj grijeh strašno zlo, pa moramo da se grijeha strašimo i na nj mrzimo.

»Ne mogu, jer je to moj otac!«

Kada promišljamo, da su naši grijesi uzrok Isusove smrti, onda nam pada na pamet jedna strašna zgoda, koja se je dogodila pri smrti nekog Cimerijskoga kralja.

Umro ovaj kralj, a odmah po smrti nastala kavga među njegova tri sina, koji će ga naslijediti u kraljevanju. I nikako se nisu mogli složiti; bojalo se je, da će se sama rođena braća među sobom poklati. U sretan čas doleti obližnji kralj i ponudi se, da će ih izmiriti. On tada izjavi: »Koji pogodi strijelicom u srce umrloga kralja, taj će biti kralj.« Svi prime tu ponudu. I izvadi on iz groba mrtvu lješinu staroga kralja i objesi je na stablo i dade im strijelicu da udaraju. Pristupi najstariji sin, namjesti luk i odapne žalosnu strijelicu; i ona pogodi kralja u glavu. Uzme i srednji sin; nagodi i on i odapne, pa pogodi u vrat. Red je sada na najmlađemu. Uzeo i on strijelicu i nagađa, ali nikako da odapne. Napokon mu zadrhta ruka, i on baci strijelicu pa zavapi: »Ne mogu nikako; ta to je moj otac!«

Iako nitko nije izvršio uvjet, da pogodi u srce, kralj sudac presudi ipak kraljevstvo najmlađemu sinu, jer je bio plemenit i dobar prema svome ocu.

Sv. Pavao na jednom mjestu kaže, da grješnik »iznova propinje Sina Božjega: rursum crucifigentes Filium Dei« (Žid. 6, 6). — Ne pada li vam napamet, da grješnici rade sa Sinom Božjim ono, što su dva zla sina učinili svome ocu: htjeli mu strijelicom probosti srce.

Svaki put, kada grješnik učini smrtni grijeh, on eto »opet propinje Sina Božjega«, on strijelicom udara, ne u mrtvu lješinu, nego u živoga Boga-Čovjeka Isusa Krista. Ako vam se srce jedi na ponašanje zločestih sinova, koliko je strašniji i jezovitiji smrtni grijeh, koji probada Srce Sina Božjega.

Ovu nauku potvrđuju nam i razna privatna objavljenja. Tako je za vrijeme nekoga karnevala bl. Margarita-Marija molila i pokoru činila, da dade zadovoljštinu Isusu za grijehe svijeta tih dana; a Isus joj se objavio

pun rana s trnovom krunom na glavi i onakav, kakav je bio pred Pilatom, pa joj reče: »Evo što ljudi, kršćani, čine od mene ovih dana!«

Čita se još u životu sv. Dominika ova zgoda: Neka žena slaba glasa primila je na večeru jednoga gosta. I dala mu je večerati. Dok je on jeo, ona zapazi, da mu je ubrus krvav; uzme mu ga i izmijeni. Kad opet pogleda, i opet ubrus krvav. Izmijeni ga i dugi put; ubrus opet krvav. Tada začu u duši glas: »To je zbog tvojih grijeha!« I gosta nestade.

Bila je uvjerena, da je to bio Isus, čiji je ubrus krvario zbog njenih grijeha. Sutradan se je skrušeno ispovjedila i posve obratila.

Ako smo ikada imali nesreću, da učinimo svojevoljno samo jedan smrtni grijeh, mi smo sličili onim zločestim sinovima, kada su udarali u svoga oca. I mi možemo reći: »Isusova muka moje je djelo. O Isuse, pribijeni na križ, Ti si svećenik sveti neokaljani i žrtva bez ljage; a ja sam grješnik! — krivac Tvoje smrti!«

Zar groza naše zloće ne potiče nas, da u času napasti na smrtni grijeh ne ponovimo usklik najmlađega sina: »Ne, ja neću opet propinjati Isusa; ta On je moj brat, ta On je moj Bog!

»Barabu pusti, a Isus — neka se propne!«

Isus je prošao (kroz Palestinu) čineći dobro. Hranio je gladne, liječio bolesne, uskrisavao mrtve; propovijedao božansku nauku i očitovao svoju neizmjernu mudrost, dobrotu i pravdu. Sve ovo znao je dobro i Pilat i židovska svjetina u času, kada su Isusa farizeji doveli Pilatu, da ga osudi na smrt. Pilat je bio uvjeren o Isusovoj nevinosti, pa je tražio način da Ga oslobodi. I baš mu se pružila zgodna prigoda: bio je običaj, da se o vazmu pomiluje koji zločinac. Farizeji su već predložili Pilatu, da bi taj pomilovanik bio neki Baraba, poznati razbojnik i pljačkaš.

Pilat je mislio: stavit ću na odabir narodu, da bira ili Isusa, koji im je toliko dobra učinio, ili Barabu, buntovnika i zločinca. Bez sumnje je držao, da će narod imati toliko poštenja i srca pa će glasovati za Isusovo pomilovanje. I kao svjestan svoje pobjede zavapi: »Koga ćete da vam pustim: Isusa, ili Barabu?« A rulja odgovori: »Ne toga, nego Barabu!«

»A što ću učiniti s Isusom?« — »Dolje s Njim! Neka se propne! Tolle, crucifige eum!«

Ima li veće ogavnosti i nakaznosti od ove. Isus propet, a razbojnik pomilovan! Nedostojna li odabiranja! Koliko li poniženje za Sina Božjega! A tko bi rekao, da jedan kršćanin grješnik čini još grđe djelo? — A, tako je uistinu.

Židovi su oslobodili Barabu, a dali razapeti Isusa, koji im je doduše mnogo dobra učinio, ali ipak nisu znali ni vjerovali, da je On njihov Bog Spasitelj. Kaže naime sv. Pavao: »jer da su Ga spoznali, nikada nebi bili propeli Gospodina slave« (1 Kor. 2, 8), a pogotovo ne bi ga zapostavili jednome Barabi.

A kršćani, a redovnici, znadu, što je Isus; Oni vjeruju u Njegovo božanstvo, pače su Mu se svečanom posvetom i posvetili. Ali u času, kada imaju birati između časovite naslade i Isusa, daju prednost nasladi, a Isus neka plače za izgubljenom dušom, za uzalud prolivenom Svojom Krvlju! Toliko je dakle zlo grijeh!

Trpi li uistinu Isus danas radi naših grijeha?

Prigovaralo mi se je, kako mogu reći, da mi današnjim našim grijesima zadajemo Isusu boli, kada je On u nebeskoj slavi, te više ne može trpjeti.

Mi ne možemo reći, kaže dalje prigovor, da vrijeđamo Srce Isusovo, osim na onaj način, kako vrijeđamo i Boga. Mi grijesima vrijeđamo i pogrđujemo Božju »slavu izvana«, dok Njegova »slava iznutra« je potpuno netaknuta, i Njegovo blaženstvo i nutarnja sreća nije ni najvećim grijesima nimalo pomućena.

Ovoliko, kažu, smije se reći o Isusu i ništa više, jer je i On »u slavi Očevoj«. Ali to nije ispravno. Naši i današnji grijesi vrijeđaju na poseban način Isusa u Njegovoj ljudskoj naravi. Od naših grijeha Bog kao Bog ništa u Sebi ne trpi; dok Isus trpi kao čovjek i od današnjih naših grijeha. Mi i današnjim našim grijesima uistinu žalostimo Srce Isusovo, i ono plače zbog naših grijeha.

Da ovo bude jasno valja malo razlikovati. Isus danas i u današnjoj svojoj ljudskoj i uskrsloj naravi ne trpi od današnjih mojih grijeha; ali On je trpio zbog današnjih mojih grijeha u Getsemaniju. Svaki moj današnji grijeh Njemu je zadavao bol i žalost u pravo Njegovo fizičko Srce. I ako ja danas učinim grijeh, siguran sam da tim još jaču bol dajem Srcu Isusovu. Isus naime u Getstmaniju vidio je sve buduće grijehe, pa i moje. On je te večeri vidio, kako ću se ja u današnji dan slabo boriti i podleći napasti, pa mu je to već onda nadodalo još jednu bol.

Ali on na neki način i danas trpi u svojoj ljudskoj naravi, kakvu je imao za vrijeme muke, ukoliko On kao Bog ima sve muke vazda pred očima i uvijek prisutne, pa i moj današnji grijeh Njega boli i danas, jer je i današnji dan dio Njegove vječnosti, i moj grijeh zadaje Mu bol, koju nebi On osjetio, da ja nijesam danas sagriješio. Na isti način, ako ja danas svladam strast i učinim žrtvu, ja sam Njemu pružio utjehu onda, a na neki način pružam je i danas.

Ovu misao i ovakovo objašnjenje našao sam kod Olgiatia »La pietá christiana«, str. 263. Ne mogu a da njegovu misao, koju sam pokušao proširiti, ne donesem doslovno. »Ludost je, piše Olgiati, reći: sad je On (Krist) dao zadovoljštinu; što je trpio da trpio; sve je već svršilo; ili da ja postanem svetac ili da nastavim život u mlakosti ili u smrtnim grijesima, Krist više ne trpi. Istina je; danas Uskrsli ne može ni trpjeti ni umrijeti; ali grijeh, koji ću ja sutra učiniti, bio je **prisutan u Njegovoj svijesti** u Getsemaniju i činio Ga je da trpi; ako ja sutra sustegnem se od toga grijeha, ja sam mu **prištedio jednu bol.** Prošlost i budućnost ne znače ništa u muci Isusovoj, kojemu ništa nije bilo skriveno od budućnosti i kojemu je sve sadašnje. Nije bez koristi, što mi svake sedmice činimo Svetu Uru; nije bez koristi što se s Isusom prostiremo po zemlji; to je najbolje sredstvo da se izbjegne grijeh.«

(Sam Olgiati stavio je opasku: ova nauka stoji izvan svake sumnje; Isp. Dekret Kongregacije sv. Oficija, 7. VI. 1918.).

Ubija božanski život u duši

Jednoga dana Francuski kralj Ljudevit šetao je i razgovarao sa vojvodom od Šampanje. Sveti kralj htio je dati vojvodi lijepu moralnu pouku pa će izdaleka: »Koja je, vojvodo, najteža i najogavnija bolest,

koja može da uhvati čovjeka?« — Sigurno: guba, odgovori odmah vojvoda, a da je imalo promišljao. — »Pogodio si; i ja tako mislim«, odvrati kralj pa nastavi: »Ali, vojvodo, da se nađeš u takvim okolnostima, da bi morao birati između gube i smrtnoga grijeha, što bi učinio?« —

»Oh, ja bih izabrao grijeh!« bubnu opet vojvoda bez promišljanja i s nekom ugrižljivom šalom. Sveti kralj se je namrštio u licu i rastužio: »Silno ste pogriješili«, odgovori napokon kralj uzdišući.

»Silna je to pogrješka, jer dok guba izgriza tijelo, grijeh izgriza dušu; i dok guba uništava život tijela i iza toga tijelo ništa ne boli, dotle grijeh ubija sretni život duše, a ostavlja joj vječne muke.

Vojvodo od Šampanje, ako me volite, ne budi vam žao, molim, da promjenite mišljenje« (Colombo, III, 170).

Najveća odlika, najveće blago i najveća sreća čovjeka kršćanina na zemlji jest, što je »dionik božanske naravi«, što je »dijete Božje« i »baštinik kraljevstva nebeskoga«. U takovu stanju čovjek i nije više čovjek nego Bog: »Živim ja; ali ne živim ja, nego živi u meni Krist.« U nama je živi Krist; od Njega u nama naš božanski život, od Njega nama božanska hrana, kojom ćemo uzdržati u nama vrhunaravni život. Naravno da mi moramo cijeniti i ljubiti taj božanski život: »Spoznaj, kršćanine svoje dostojanstvo, kaže sv. Leon, i nemoj da se izrodnim životom povratiš u staro ropstvo.

Smrtni grijeh u jedan čas ubija u nama božanski život, pa se zato i zove »smrtni«; ugrabi duši svu ljepotu i sjaj, te od »lijepe« duše postane »crna« duša. Smrtni grijeh rastavlja dušu od Boga i od Krista, od kojega je primala snagu i život, pa je ona sada, u grijehu, kao odsječena grana ili kao usahla ruka — bez života. Po milosti kršćanin »zaslužuje« mnoge milosti »de condigno«, to jest »po pravednosti«, kao što radnik »de condigno« (»po pravednosti«) zaslužuje svoju platu. I kršćanin kao »dijete Božje«, svakim svojim djelom dobiva novih zasluga za kraljevstvo nebesko. Ali, u smrtnome grijehu on »ne zaslužuje« ništa »de condigno«; sva su njegova i inače dobra djela »mrtva« pred očima Božjim. Smrtni grijeh tjera iz duše Boga i u dušu uvađa đavla. Na svetom krštenju svećenik kaže djetetu: »Iziđi iz njega nečisti duše i ustupi mjesto Duhu Svetome.« — Smrtni grijeh govori i čini protivno: »Iziđi iz njega Duše Sveti i ustupi mjesto nečistome duhu.« I zato sv. Pavao opominje: »Nemojte ustupati (u svojoj duši) mjesto đavlu«. (Ef. 4, 27). I sada, kada je đavo ušao u dušu i s njom zagospodario, ta duša nije više »dionica božanske naravi«, ni »dijete Božje« ni »baštinik kraljevstva nebeskoga«, nego duša je umrla Bogu, a živi đavlu. U njoj je slika đavla; i tko bi ju božanskim očima pogledao, vidio bi u njoj đavla. Duša u grijehu »dionica je đavolje naravi« i »baštinica paklenih muka.« Da se ne reče, da pretjerujem, pozivljem vas na riječi Isusove, koje je dva puta rekao farizejima: »Otac vam je đavao: vos ex patre diabolo estis!« (Ivan 8, 44), a i Stari Zavjet nazvao je sinove Helijeve »sinovima Belijala« (1 Kralj. 2, 12).

Još prije nego je čovjek došao na zemlju, živjeli su na nebu prelijepi anđeli: jedan od njih (Lucifer) sjao je kao sunce.

A sada neki od tih anđela i Lucifer su u paklu, u žalosti, u tami, u očaju. Zašto ta promjena? — »Radi grijeha Bog nije oprostio ni anđelima« (2 Petr. 2, 4).

Nekoć i zemlja nije bila dolina suza, nego čarobni raj zemaljski. Naši praroditelji živjeli su u sreći i blaženstvu: bili vazda zdravi, mladi;

ne znali za led ni vrućinu, za glad ni bijedu; za bolest ni za smrt. A danas? »Svi uzdišemo tugujući i plačući u ovoj dolini suza.« Odakle i ta promjena? — »Radi grijeha — neka bude prokleta zemlja« — rekao je Bog (Gen. 3, 19).

Grijeh čini kršćaninu, što je Nabukodonozor kralj učinio Sedeciji kralju Judejskome: svukao je s njega skrletno odijelo i skinuo krunu s glave, onda mu iskopao oči, vezao ga lancima i bacio u tamnicu.

Eto, što je smrtni grijeh. Od sinova Božjih čini sinove đavla, sjaj i ljepotu pretvara u tamu, i božanski život u smrt, a baštinici neba postaju baštinici pakla.

Izlaže pogibelji vječnoga izgubljenja

U Sirakuzi je živio glasoviti tiranin Dionizije, kojemu su mnogi radili o glavi. On je imao dvorjanika imenom Damoklesa, koji mu je na neki način zaviđao njegovoj velikoj sreći.

Dionizije htio je pokazati Damakolu, kako je bijedna njegova sreća, pa ga je postavio na svoje prijestolje, a nad glavom mu je objesio veliki i teški mač, koji je visio o tankoj niti. Kad je Damokle ugledao mač nad glavom, stao je drhtati i jedva je čekao čas, da siđe s prijestolja. Odatle nastao je običaj reći, kad je netko u velikoj pogibelji nesreće, pa taman izgledao u sreći, da mu »nad glavom visi Damoklov mač.«

Tako biva i s grješnikom. Kolikogod on uživao sreću ovoga svijeta, nad glavom mu visi velika nesreća: ako umre u stanju grijeha, čekaju ga paklene i vječne muke.

Kako to?

Nazvali su bogoslovci i mudroslovci, da je »grijeh odvrnuće od Boga i obrnuće k stvorenju: aversio a Deo et conversio ad creaturam.« Grijeh je svijesni i svojevoljni čin, kojim se ostavlja Boga, svoga Tvorca, svoga Spasitelja, svoga Oca, svoga Prijatelja i svoj posljednji cilj, a grli se bilo koje stvorenje. U svakome grijehu imamo biranje: bira se između Boga i stvorenja, između neba i zemlje, između vječnosti i vremena, između zapovijedi Božje i svoje naslade. Tko učini grijeh, taj odabere nasladu i tim kaže, da mu je naslada draža nego Bog. I u toj zaljubljenosti, ili bolje zasljepljenosti, grješnik se grčevito drži naslade i stvorenja, a svoja leđa drži obrnuta Bogu. Ako nas u takvom stanju zateče smrt, onda se to stanje: priljubljenosti grijehu i obrtanje leđa Bogu, produljuje za svu vječnost. I tim ona naslada na zemlji i u vremenu pretvara se u muku ognja vječnoga.

Zar ne može grješnika svaki čas zadesiti smrt? — Ne samo to, nego grješnik u tome stanju grijeha svaki čas srlja u smrt. A što onda? — Zar nije u velikoj pogibelji, ili još i sigurnosti, da u isti čas svoje smrti čuje strašni glas pravednoga Suca: »Odlazi od mene, prokleti, u oganj vječni! Zar to nije itekako strašnije i sudbonosnije stanje nego li Damoklov mač?! Samo je Damokle odmah pobjegao s prijestolja, a grješnik ne će da ostavi grijeh; pa je to za nj još gore i sudbonosnije.

Kako je to strašno stanje: očekivati svaki čas sigurni dolazak vječne smrti!

Pripovijedaju oni, koji su ostali živi iz logorskih tamnica, kako im je bilo teško pri duši, kada bi se obnoć otvorila vrata ćelije i oni mislili: »Evo su došli, da me vode na smrt.« — Kažu, da su te muke teže, nego

i sama smrt. Neki ne bi mogli ni dočekati smrt, jer bi im prije srce od muke puklo.

A grješnik bi morao neprestano živjeti u tim mukama. Čim je učinjen smrtni grijeh, već je u isti čas sud uspostavljen i izrečena presuda vječne smrti; samo što je izvršenje te presude za neko vrijeme odgođeno. Kazna se doduše još ne izvršava, ali ona kao Damoklov mač visi vazda nad glavom i može da nenadno kao lupež u noći dođe i pokosi život i baci dušu u paklene muke.

Čuo sam, da je nedavno, nazad nekoliko godina, neki mladić u Belgiji nagovorio na grijeh jednoga dječaka. Dječak je ponesreći naglo iza toga umro — i objavio se onome mladiću iz paklenih muka, na koje je osuđen radi onoga jedinoga, i prvoga grijeha. I ostavio je znak užarene šake na vratima.

Što se je dogodilo tome dječaku, može i svakome grješniku. A onda?!

Kako je dakle strašno grješniku, ako pomisli: »Da noćas umrem, osvanuo bih u paklenim mukama!« — Ajme!

Samo ludi Ezav pojeo je tanjur leće, a znao je da tim gubi pravo prvorođenstva. Još je luđi grješnik, koji za jednu nasladu gubi vječni spas duše. Pametan se čovjek pita: Može li uopće čovjek pri zdravoj pameti učiniti smrtni grijeh, a zna, da bi odmah iza toga mogao biti bačen u jamu ognja vječnoga! Radi toga mudrac Sokrat je govorio, da nema zločestih ljudi nego samo nepametnih.

Za vrijeme cara Augusta živio je u Rimu raskošan čovjek Makrobije. Potrošio je sve svoje imanje i zapao u silne dugove; a opet je veselo provodio život i skitao se po ulicama Rima. Car August reče jednom o njemu: »Kada umre Makrobije, najvolio bih kupiti na dražbi njegovo uzglavlje; mora da ima čarobnu moć uspavanja, kada Makrobije uz sve svoje dugove može veselo da živi i mirno spava!«

A što bi se moglo reći o grješniku, koji mirno spava, jede, pije i zabavlja se, a tamo je već peć užarena, koja će ga primiti i vječno pržiti!

I kada se sve ovo promisli, zar nije istina, da je jedino zlo grijeh, i da je samo nesretan onaj, koji je uvrijedio Boga, od kojega će biti kažnjen vječnim mukama.

Smrtni grijeh redovnika, svećenika

Isus se je jednom potužio sv. Margareti: »A najžalosnije mi je, što su i duše meni posvećene mlake i hladne.« A kako mu mora biti žao, ako su te duše, ne samo mlake i hladne, nego i mrzle, nego i zločaste, nego i svetogrdne. A baš takav je redovnik i svećenik u smrtnom grijehu. On nije samo mlak i hladan, nego i mrzal; ne samo zao, nego i zločest; ne samo nemaran nego i svetogrdan, jer »corruptio optimi pessima: kad se najbolji pokvari, on postaje najgori.«

Isus je jednom rekao Apostolima: »Više vas ne zovem slugama, jer sluga ne zna, što radi njegov gospodar. Nego sam vas nazvao prijateljima, jer sam vam sve javio, što sam čuo od Oca svoga« (Ivan 15, 15).

Svećenici su, nadalje, »Ministri Christi«, i »mjesto Krista vrše poslanstvo i dijele Božja otajstva.« Može li se dakle pomisliti na neku veću intimnost i povjerljivost, nego li između Isusa i njegovih svećenika? — A

što onda, ako Isus tim svojim »prijateljima« pošalje bolni prijekor: »Kad bi mi se moj neprijatelj izrugivao, to bih nekako i pretrpio. Kad bi onaj, koji me je mrzio, ustao protiv mene, od njega bih se sakrio. Ali ti, druže moj, prijatelju i domaći moj, s kojim sam slatko blagovao jelo i s kojim sam hodio u hram Gospodnji i svečane pjesme pjevao« (Ps. 53). — Zar nam ove riječi ne prizivlju u pamet one Cezarove: »Tu quoque, Brute, fili mi! Pa i ti, sine moj Brute, protiv mene si se urotio i zarinuo si mi nož u prsi!« A ipak, takav je svećenik u smrtnome grijehu! A zar to nije bolno za Srce Isusovo: odakle je očekivao sunce, ubio Ga led; odakle je očekivao ljubav, dobio mržnju; odakle spasenje i život, dobio smrt! Njegov prijatelj svećenik postao mu neprijatelj i izdajnik!

Danijel prorok govori o nekom »ogavnom opustošenju u hramu: abominatio desolationis in templo« (Dan. 9, 27).

To ogavno opustošenje bilo je u starozavjetnome templu. Ali nažalost, nađe ga se i u novozavjetnome, a to je: grješni svećenik, kojega ne »izjeda revnost za kućom Gospodnjom«, pa mu je i duša i crkva opustošena i ogavna.

Jednom je Samson ubio lava i ostavio ga pokraj puta. Vremenom meso je istrunulo, i ostale same kosti. Roj pčela našao zgodnim da se naseli u čeljustima toga lava i napunio čeljusti medom. Do nekoliko vremena prošao istim putem Samson i našao med u čeljustima lava, pa mu se učinilo nešto posve čudno i neobično: naći meda u čeljusti lava, pa je napravio o tome zagonetku.

Ali ima nešto još čudnije i strašnije, kada svećenik u grijehu, taj usmrđeni lav, podaje vjernicima slatkoću i blagu vijest Isusove nauke i milost sakaramenta.

O sv. Rajmundu Nonnatu kaže se da je rođen od mrtve majke; a svećenik u grijehu, i on mrtav rađa duhovnu i svetu djecu Božju. Ali majka je umrla bez svoje krivnje, pa nije kriva, što ga je ona mrtva rodila, te ga nije mogla dojiti; ali svećenik je sam na svojoj duši počinio samoubojstvo, pa je kriv, i što mrtav rađa i što rođenu djecu ne hrani i ne brani. Grješni i mrtvi svećenik, koji dijeli svete sakaramente, zar ne priliči onoj sablazni o kojoj govori sv. Pavao: Zar nije strašno od uda Kristovih učiniti uda bludnice!

Neki tiranin je izmislio ovu strašnu smrtnu kaznu: dao je privezati živa čovjeka uz smrdljivu lješinu i držati tako — sve dotle, dok od gada i užasa ne umre. Još u sebi gori je grijeh: svetogrđe svećenika, koji je sam po sebi smrdljiva lješina, a privezao je uza se tolike svete čine i tolike svete sakaramente i samoga Isusa Krista!

Svećenik je kod svetoga ređenja rekao: »Gospodin je dio baštine moje, i Ti si, Gospode, koji ćeš mi povratiti baštinu moju.« Svećenik djelima, a isto i riječima morao bi svaki dan ponavljati te riječi. On naime nema, niti smije imati druge baštine osim Gospoda, i Gospod će mu dati sama sebe za baštinu u vječnosti.

A može li takove riječi ponoviti svećenik u grijehu? Onaj, koji je srce svoje prilijepio za stvorove, pa od Boga može da očekuje samo vječnu kaznu.

Svećeniče, koji si u grijehu, — a gdje ti je revnost i svetost prve svete Mise! Sv. Bernardo je kadikada sebe pitao: »Bernarde, ad quid venisti? — Bernardo, zašto si došao u samostan? Zar ne da budeš pobožan

i svet? — A svećenik u grijehu mogao bi bolno protivno da zavapi: »Sacerdos ad quid venisti: Svećeniče, na što si spao! Do čega si došao? Od revna i sveta svećenika postao si grješan i svetogrdan svećenik. Svećeniče u grijehu, gdje su suze i uzdasi tvoje majke, koja te je Bogu posvetila kao Ana Samuela, kad je rekla: »Zato i ja dajem njega Gospodinu, dokle je god živ, da je posvećen Gospodinu« (1 Kralj. 1, 28).

U što su pošli trudi i znojevi pobožnoga oca, koji te je, valjda, s mašklina i motike digao i samo te za to na nauke dao da budeš dobar i svet svećenik; a inače bi i danas ovce pasao i zemlju prevrtao. A ti si prevario oca svoga i razočarao, i ražalostio svoju majku!

Svećenik je u grijehu — a njegovi sudrugovi puni revnosti oru njive Gospodnje, prosvijetljuju nebeskom naukom pameti i oplemenjuju srca vjernika; a on — valjda »cum meretricibus dissipat substantiam suam!« I to ne samo »suam«, nego »etiam ecclesiasticam!«

Njegovi sudrugovi drže se one sv. O. Franje: »Non sibi soli vivere, sed et aliis proficere: posvećuju sebe i svoje vjernike.« A zao svećenik sablažnjuje kršćane, zavodi ih na skliske putove i vodi ih stramputicom. I tako »slijepac slijepca vodi, pa će obadva u jamu« (Mat. 15, 14).

Ali, kad i ne bi izbila na javu velika sablazan svijetu, što ili komu koristi svećenik bez milosti? Što vrijedi svjetionik, koji ne svijetli; straža, koja spava; liječnik i sam bolestan od gube; šofer, ako se je opio; vojnici, ako im je general zarobljen; što vrijedi i crkva, ako je u mraku, pa nitko ne vidi puta, koji do nje vodi, jer svjetionik ne svijetli?!

Ako li je žrtvenik pozorište svakodnevnoga svetogrđa svećenikova, zar nije pogibelj, da se i u toj crkvi čuju glasovi, koji su se čuli u hramu Jeruzalemskom: »Iziđimo odavle, iziđimo odavle!« A to znači: ostavimo svećenika sama i pripustimo ga njegovu svetogrđu i zasljepljenosti. A šta onda?!

Otajstva su sveta, opaža Bossuet, pa i u najsvetogrdnijim rukama; ali svetogrđe mora na nekoga pasti: pada na svećenika.

Smrtni grijesi, učestali i ponovljeni, dovode do otvrdnuća srca — najzadnjega i najtežega grijeha protiv Duha Svetoga, koji se »ne oprašta ni na ovome ni na drugome svijetu.« Apostazije svećenika i smrt bez izmirenja s Bogom tome su najbolniji i najstrašniji dokaz.

Ima riječ sv. Ivana Krizostoma: »Si in sacrdotio peccasti, periisti: ako si pogrješio teško kao svećenik, propao si.«

Ne možemo reći, da su ove riječi doslovno sigurne, jer tko bi se inače spasio, budući da je po sebi »svaki čovjek lažac«.

Ali ako svećenik poradi velike mlakosti upadne u teški grijeh, osobito protiv čistoće, postoji velika pogibelj, da kada padne, teško se digne, i da »umre u svome grijehu.« —

Stoga, qui stat, videat, ne cadat — koji je na nogama, koji je u milosti neka pazi, da ni jedan put ne upadne u smrtni grijeh.

Ima još jedno pitanje obzirom na svećenike.

Što će reći, da svjetovnjaci dugo i dugo žive u blatu grijeha, a nitko to izvana ne zapaža, pače su smatrani kao pošteni i dobri kršćani; dok svećenik ako i jedanput padne u teški grijeh, osobito protiv svete čistoće, to ne može da ostane tajnom?

Izgleda, da je to posebna Božja kazna za loše svećenike prema riječima Malahije proroka: »Vi ste odstupili s puta i sablaznili ste mnoge u zakonu... Radi toga i ja sam vas učinio prezrenim i poniženim pred svim narodima« (Mal. 2, 8. 9). Ali izgleda, da je to ujedno i opomena mlakim svećenicima; ako ih ne straši strah Božji, neka ih od grijeha čuva barem sram ljudski. Ne dao Bog, da se i na nama izvrši prokletstvo Isaije proroka: In terra sanctorum iniqua gessit: non videbit gloriam Domini« (Izaija 25, 16).

Mali grijesi

Ako prekršimo Božju zapovijed u maloj stvari, ili ako naš prekršaj nije potpuno svjestan i svojevoljan, pa taman i bila velika stvar, ne činimo veliki, smrtni, nego mali grijeh.

»Mali« grijeh nazivlje se u odnosu prema »velikom«. Ali se to nema razumjeti, kao da bi veliki grijeh bio veliko zlo, a mali, malo zlo; jer i veliki i mali grijeh uvijek je veliko, pače najveće zlo, jer je uvreda Bogu.

»Veliki« grijeh se zove za to, jer ga čeka »velika« kazna: paklene muke; a »mali«, jer mu je kazna: čistilište »malena« prema paklenim mukama. Veliki grijeh zove se i smrtni, jer zadaje smrt vrhunaravnom životu u duši; a mali zove se još »oprostivi« (venialni), jer se lakše dobije oproštenje od Boga za nj.

Inače, i mali grijesi su u sebi veliko zlo, i nose sa sobom sve one česte zle strane smrtnoga grijeha, iako u manjoj mjeri.

I **mali** grijeh **vrijeđa** Boga, ukoliko je i to neposluh i omalovažavanje volje Božje. U sebi je veliko zlo, jer vrijeđa ipak neizmjerno biće: Boga. Po sebi je veće zlo nego ikakvo drugo zlo na svijetu. Kažite mi, je li veće zlo, da crkne hiljadu komaraca, ili da samo jedan ugrize kralja i ne da mu obnoć spavati. Taj ugriz Kralja-Boga jest mali grijeh, koji je veće zlo, nego da hiljadu ljudi oboli i umre.

Jednom su tješili kraljicu Mariju Tereziju, koja je bila puno tužna, jer je učinila jedan mali grijeh, pa su joj govorili: »Pa to je samo mali i oprostivi grijeh.« A ona je odgovorila: »Mali? Može biti; ali ja sam uvrijedila svoga Boga, a to je za moje srce teška rana, koju može zacijeliti samo Bog!«

I **»mali«** grijeh nije mogao biti otkupljen ni oprošten bez muke Isusove. Veliki grijeh, doduše, iznova propinje Sina Božjega; ali mali ga ljuti i žalosti. Mali hotimični grijeh pokazuje nedostatak ljubavi prema Isusu u duši. Osobito ovaj mali grijeh težak je i mučan Srcu Isusovu, kada Mu ga zadaje Njemu posvećena duša. Bog svakako traži od svakoga čovjeka, pa i od kršćanina, da Ga ne vrijeđa barem teškim grijehom; ali od redovnika i svećenika traži da ga ne vrijeđa ni malim svojevoljnim grijehom, jer su to duše, koje su Njemu posvetile cijelo srce i svu ljubav.

Obična žena, kaže sv. Pavao, razdijeljena je na ljubav prema Bogu i mužu; dok djevica ima samo da nastoji, kako će ugoditi Bogu (1 Kor. 7).

Mali grijeh ne ubija, doduše, milost i ne zadaje smrt duši; ali joj zadaje bolest. A što vrijedi bolesno čeljade, nego da smeta u kući?

Ljudi se liječe i nastoje samo da ozdrave.

Tako bismo morali i mi liječiti bolest malih grijeha, da nam duša ozdravi i povrati nam se svježina milosti. Ljage malih grijeha čiste se u čistilištu, a tu su strašne muke: i najteža muka na zemlji lagana je prema trpljenju u čistilištu.

Mnogo puta tuže se redovnici i svećenici, da im je duša suha i bez utjehe. Neka se upitaju, što je s njima obzirom na svojevoljni mali grijeh. Ako oni svojevoljno i malim grijehom vrijeđaju Boga, a to je nedostatak ljubavi; kako može Bog biti velikodušan prema njima, kada su oni škrti s Bogom.

Mali grijeh, napokon, znak je duhovne mlakosti; a ova lako dovodi do smrtnoga grijeha, a po tom i do pogibelji vječnoga izgubljenja, pa je za to i rekao Duh Sveti: »Qui spernit modica, paulatim decidet: tko prezire male stvari, pomalo će propasti« (Eccli. 19, 1).

Maloga grijeha moraju se osobito čuvati Bogu posvećene duše. One su u staležu savršenosti, koji traži ljubav »svim srcem.« A svaki mali grijeh jest uskraćena ljubav, jest znak neljubavi, a to Srce Isusovo vrlo teško trpi, kao što kralj teško trpi, ako je haljina kraljice prljava, dok to na haljini svoje kuharice ne zamjera.

Što su sveci mislili o grijehu?

Bog je jednoga dana učinio milost sv. Katarini iz Genove i dao joj vidjeti samo malo zloće grijeha; bio je to samo trenutačni pogled na grijeh, kao kada sijevne munja.

A ipak se je ona tako prestrašila, da joj se je krv smrzla u žilama, i malo da nije izdahnula. Iza toga je izjavila, da je to samo još malo potrajalo, da bi se ukočila i pala mrtva, pa taman da je imala tijelo od dijamanta. Iza toga nadodala je: »Kad ja mislim na prljavost pa i same sjenke grijeha, ja mislim, da bih umrla, kad me Bog ne bi čuvao; i kad bih imala da što želim na ovome svijetu, ništa ne bih tako željela nego da bih mogla izraziti, što ja znam i što osjećam o toj strašnoj stvari; i kad bih zato trebala trpjeti, onda bih rado podnijela sve muke mučenika i zločinaca, samo da bih ljudima mogla saopćiti tako važnu istinu. I poslije nego mi je Bog udijelio samo zraku te svjetlosti, ja se više ne čudim, što je pakao tako strašan i vječnost tako duga. Pače naprotiv, čini mi se, da su muke tu (u paklu) slatke i da nemaju razmjera sa zloćom grijeha, kada i sama sjenka grijeha meni izgleda tako strašna i užasna.

Na drugome mjestu je rekla: »Bože moj, daj mi da na času smrti radije vidim sve đavle sa svim njihovim mukama i grozotama, nego da vidim i najmanji svoj grijeh, jer mislim, da je sve drugo ništa prema tvojoj uvredi, pa ne znam kako neznatna bila.«

Ista sv. Katarina opet je drugom prigodom izjavila: »Kad bi čovjek dovoljno spoznao zloću grijeha, i bio bačen u rastaljeno olovo, radije bi ostao tu, nego bi izišao vani, ako bi znao, da će, kad iziđe vani, opet susresti i vidjeti zloću grijeha.« A to znači: Kada bismo mi imali svijetlo svetaca, da bismo radije stali u rastaljenom olovu, nego li učinili i jedan smrtni grijeh.

Car Licinije poručio je Basiliju, mučeniku da će ga učiniti vrhovnim svećenikom svojih bogova, ako se odreče kršćanske vjere; a Basilije odgovori poslanicima: »Recite caru, kada bi mi dao i sve svoje carstvo, ne bi mi mogao povratiti, koliko bi mi ugrabio, kada bih učinio grijeh i izgubio Boga!«

Carica Eudoksija vijećala je kako bi kaznila sv. Ivana Krizostoma. Neki su predlagali, da ga se svrgne s biskupske časti; drugi, da mu se ugrabi sve imanje; treći da ga se baci u tamnicu; a četvrti, da mu se odsiječe i glava.

Na to se digne jedan vijećnik i izjavi: »Gospodo, sve je to nikakva kazna za Krizostoma. Njega će moći kazniti samo onaj, koji ga navede da učini jedan, pa i mali grijeh, jer se Ivan ne boji ništa, nego — grijeha!« Ljudevit VIII otac sv. Ljudevita, francuski kralj, bolovao je od neke teške bolesti. Liječnici su mu izjavili, da ne može ozdraviti nego samo jednim lijekom, ali taj je bio zabranjen od zakona Božjega. Ljudevit nije htio uzeti taj lijek s izjavom: Radije umirem, nego da se okaljam: Potius mori quam foedari!« I umro je.

Sv. Benedikt Labre išao je putem noseći svoju vreću na leđima. Dva nestašna mladića ga ugledala pa rekoše među sobom: »Vidi ovoga nesretnika!« On im odgovori s anđeoskim pogledom: »Varate se, dragi prijatelji, da sam ja nesretan; jer nesretan je samo onaj, koji vrijeđa Boga!«

A sveta Terezija je preporučivala sestrama: »Kćerke moje, neka vas Bog sačuva od svakoga promišljenoga grijeha, pa bio taj i vrlo malen!«

Ovako sveci! Ili su se varali oni, ili se varamo mi. Oni se nijesu varali, jer su sada na nebu u vječnom blaženstvu. Ali, ako ovako proslijedimo, varamo se mi. Ne dao Bog, da dođemo u paklene muke pa da odatle budemo bolno jaukali kao i oni grješnici iz Knjige Mudrosti; kada su ugledali one pravednike na nebu pa bolno govorili: »Ovo je onaj, kojega smo nekoć ismjehivali i porugom obasipali. Mi smo luđaci! Držali smo njegov život za ludost, a svršetak za sramotu. A sad je on pribrojen djeci Božjoj. Dakle, mi smo se prevarili, mi smo sašli s puta istine, i ne spoznasmo puta Gospodnjega! — Ali sad će se Gospodin narugati njima... Muke će trpjeti i spomen njihov će se ugasiti (Mudrost 3 i 5).

Završetak

Neki vojnici iz plemena Gadova ukrali su iz jedne kuće idola od srebra. Kada je to opazio domaćin kuće, stao je trčati za njima i plakati: »Ajme meni, ukrali ste mi boga!« — Kada su mu prigovorili, zašto tako viče, on je onda govorio: »Ukrali ste mi boga, i još mi kažete, zašto vičem.« —

U stara vremena Hamilkar, vladar Kartage, priveo je sina mladoga Hanibala k žrtveniku, dao mu tamjana u ruku, da uspe u žeravu kao kad bogovima i zakune ga: »Gojit ću vječnu mržnju protiv Rimljana!« —

Dragi kršćani. I ja ovdje pred žrtvenikom Božjim, na kojemu se žrtvuje Isus, naš božanski Jaganjac, pozivljem vas, da čvrsto odlučite i zakunete se na vječnu mržnju protiv grijeha, koji vrijeđa Boga, propinje opet Isusa Krista, odnosi nam milost i upropašćuje našu dušu. Amen.

Konferencija X. (za listopad)

Ispovijed

U mjesecu rujnu govorili smo, kako je grijeh veliko zlo u odnosu prema Bogu, Kristu, i kako nosi za sobom sudbonosne posljedice u odnosu na našu dušu i na našu vječnost.

U Očenašu molimo: »Izbavi nas od zla.«

I Krist nas je doista izbavio od toga zla, jer nas je svojom mukom i smrću izmirio s Bogom te nam dao milost, da opet »postanemo sinovi Božji.«

Da se ta njegova milost prelije u našu dušu, otvorio nam je jedan od sedam žljebova: sakaramenat sv. Ispovijedi.

Ispovijed je taj žlijeb, kroz koji dobivamo milost oproštenja grijeha; to je »druga daska spasenja« za one, koji su teško sagriješili poslije svetog krštenja. A takovi smo blizu svi.

Sv. Ispovijed jest sakaramenat posebne vrste. Sakaramenat je uopće: »Vidljivi znak nevidljive milosti.« Za Ispovijed pak može se reći, da je to »vidljivi znak nevidljive, ali ipak osjetljive, milosti.«

Poslije svake, dobro obavljene ispovijedi, duša osjeti neki mir, neko olakšanje, neko skinuće tereta i ujedno se osjeća jačom i snažnijom, da ubuduće prkosi grijehu i živi kreposno.

Usudio bih se reći, da Ispovijed, koja nije iza sebe ostavila tu olakšicu i snagu, nije dobro ni u redu obavljena.

U ovome stoji osobitost sakaramenta Ispovijedi, što se njezini plodovi osjećaju u duši. Ovo je specijalna milost sakaramenta Ispovijedi i to čini glavni dio »sakaramentalne milosti« Ispovijedi.

Zašto baš ispovijedanje grijeha?

Ispovijed je skrušeno očitovanje grijeha svećeniku, za to ovlaštenu, da nam u ime Kristovo izjavi: »Idi u miru Božjemu: Oprošteni su ti grijesi!«

Česti je prigovor: »Zašto se baš mora grijehe izvana očitovati jednome čovjeku, jer to mnoge odvraća od ispovijedi. Puno bi bilo lakše, kad bismo mi u duši pred Propelom priznali sve svoje grijehe na pamet te se onda za njih pokajali i tako dobili oproštenje grijeha. Nešto takova vrijedilo je u Starome Zavjetu, kad su Židovi dobivali oproštenje grijeha, a nisu ih pojedinačno vani ispovijedali.

Zašto je Krist oproštenje grijeha u Novome Zavjetu otešćao tim, što je naredio, da se moraju ispovjedati, i to poimenice i napose po vrsti i broju?« —

Toliko prigovor. A evo odgovora:

Uistinu, u Starome Zavjetu Bog je opraštao grijehe bez današnje naše ispovijedi grijeha. Dovoljno je bilo, da su prinijeli »Žrtvu za grijehe« u hramu i pružili svóje ruke na žrtvu kao da bacaju grijehe na tu žrtvu, koja će biti spaljena. Ali taj čin morao je biti popraćen sa skrušenjem, i to savršenim, za grijehe. Morali su se kajati, što su svoga Svemogućega Boga uvrijedili i rasrdili. Ta »žrtva za grijehe« bila je molitva, da se Bog ublaži i oprosti grijehe tim, što će ih na neki način spaliti s tom »žrtvom za grijehe.«

Kako se vidi, i u Starome Zavjetu trebala je neka općenita ispovijed grijeha i trebalo je donijeti u hram »žrtvu za grijehe« i dati je spaliti. Doduše, priznajem, nije trebalo očitovanja pojedinih grijeha po vrsti i broju. A zašto je Krist to nama otešćao? — Zar ne bi bilo lakše, da je ostao Stari Zavjet? —

Kristova naredba

Najprije, ne pita se, što je lakše, nego što mora biti. Ako je pitanje »lakšega«, onda je još lakše »ne prikazivati ni žrtvu za grijehe« i ne skrušivati se za grijehe, kako je to i u Starom Zavjetu bilo zapovjeđeno.

Pita se samo, što je dužnost? A dužnost je ispovjediti grijehe po vrsti i broju, jer je tako naredio Krist, naš Učitelj, naš Zakonodavac, naš Spasitelj i konačno naš Sudac.

Isus je rekao apostolima: »Kojima oprostite grijehe, bit će im oprošteni, a kojima zadržite grijehe, bit će im zadržani« (Ivan 20, 23).

Apostoli su od Krista ovlašteni da opraštaju i zadržavaju grijehe. Imaju dakle sudačku vlast, jer suci u parnicama neke riješe, a neke i osude.

Ako tu sudačku vlast ne će apostoli obavljati ćoravo, samovoljno i hirovito, morali su upoznavati predmet parnice. Kod civilnih parnica za presudu bilo koju, potrebno je preslušanje stranaka i svjedoka; a kod duhovne parnice mjesto toga potrebno je preslušanje samo okrivljene stranke, koja stoji u tome, da ona ispovjedi grijehe po vrsti i broju, jer bez toga svećenik ne može da uđe u samu vrijednost parnice niti može pravedno da presudi ili odriješi.

Krist je dakle naredio ispovijed grijeha; i mi to moramo slušati, ako hoćemo da budemo njegovi učenici i podanici njegova kraljevstva.

Pametna odredba

Krist je ustanovio Ispovijed, ne samo da nas oslobodi od grijeha, nego da nam dade — i to je najglavnije — sredstvo, kako ćemo se što bolje i čuvati od grijeha te kreposno živjeti.

Nije odličnost i ljepota kršćanstva, što bi samo opraštalo grijehe, ako će se čovjek odmah iza oproštenja zaprljati ponovno u blato grijeha; nego je veličina kršćanstva, kako će kršćani živjeti životom, ne životinje, nego životom sinova Božjih.

Isus, kao vrlo dobar psiholog, u Ispovijedi dao nam je sredstvo, kako da nas i očuva od grijeha i kako da izliječi u duši i klicu bolesti

grijeha. U Ispovijedi Isus nije samo Sudac. nego i Otac, nego i Liječnik, nego i Učitelj. Baš ove tri službe ispovjednika, što je u Ispovijedi Otac, liječnik i učitelj, jesu posebni razlozi, radi kojih je Isus naredio ispovijedanje grijeha, bez čega ne bi svećenik mogao da vrši spomenute tri službe.

Ispovijed je potreba duše

Nitko ne može da jednu tajnu čuva dugo vremena. Duša osjeća potrebu da je nekome saopći. Na toj potrebi naravi nastala je i poslovica: »Zaklela se zemlja raju, da se svake tajne znaju.«

Na toj potrebi naravi nastala je i priča o caru Trajanu i njegovim kozjim ušima. Rimski car Trajan, kaže priča, začudno, imao je uši kao u koze, pa ih je vazda prikrivao kosom.

Svome brijaču, koji je vidio te uši, zaprijetio je car kaznom smrti, ako to ikome kaže. Jadan brijač trpio je silnu muku, što to ne smije nikome kazati. Da olakša bol svoje duše, jednom izdube rupu u zemlji, pa se prignu i šapnu u tu rupu: »U cara Trajana kozje uši!« I sad je bio nekako miran, što je barem crnoj zemlji kazao.

Slučajno u tu rupu pade sjeme od vrbe, te za malo godina narasla je vrba. Jednog dana eto ti pastira, pa usiječe komad vrbe i napravi sviralu. I svirala, kad je prvi put zasvirala, dala je čudan glas: »U cara Trajana kozje uši!«

Ljudi ne mogu držati u tajni ni najogavnije svoje grijehe: moraju naći nekoga, barem jednog prijatelja, kojemu će ih kazati.

A odakle to, da po autobusima, vlakovima i parobrodima bezobrazna čeljad javno govori o svojim prljavštinama. To je neumrtvena narav, koja ne zna šutjeti, nego ispoljava, što joj je na srcu, pa to bilo i ne znam kako prljavo.

Neka protestantska stara gospođa razgovarala je dugo i često s kardinalom Chaverusom. Sve mu sumnje otkrivala, sve duševne jade jadala, i najtanje svoje duševne tajne razotkrivala, ali joj se još nije dalo da se obrati na katoličku vjeru. Ostao joj još samo jedan prigovor: zašto baš katolici moraju grijehe ispovijedati, a ona to nikako ne može. Kardinal joj odgovori: »Moja gospođo, Vi se ima toliko vremena svaki dan kod mene ispovijedate. Pače u pravoj ispovjedi puno manje morate kazivati nego li Vi sama meni kazujete.« Prigovor je svršio. I ona se je konačno obratila.

Svaki parni kotao ima svoj »ventil« za slučaj, ako se u kotlu nakupi previše vodene pare, da je može ispustiti, da kotao ne pukne.

I ljudska je duša jedan vrući kotao, u kojemu kadikada i previše vrije. I bojati se je, da duševne muke ne eksplodiraju i naprave katastrofu života, ako netko tu ne da olakšanja.

U tu svrhu u novija vremena otvaraju se posebni uredi za savjetovanje i za utješenje. I takova se »utjeha« skupo plaća kao i liječnikova »vizita«.

Isus je to najbolje uočio pa baš sakramenat Ispovijedi dušu tješi, savjetuje i razvedruje.

A zar nije ispovjednik, koji radi bez interesa, najbolji savjetnik, u koga se duša može najsigurnije pouzdati?!

Mnogi i mnogi su spasili svoj život od samoubojstva samo preko svete Ispovijedi! Mnogi i mnogi griješnici osjetili su što je to prava sreća i duhovno zadovoljstvo samo poslije dobre Ispovijedi!

Ispovjednik, ukoliko zadovoljava ovoj potrebi ljudske duše, vrši u Ispovijedi službu oca, kojemu se dijete bez straha povjerava i sigurno je, da ga otac ne će prevariti.

Ispovijed liječi

Pripovijeda se, da je neka rimska gospođa počela da čini nečisti grijeh. Taj čas pade joj oko na sliku strogoga i kreposnoga Katona, koja je visjela o zidu. I činilo joj se, da je Katon svojim ozbiljnim okom i licem strogo prekorava.

I odustala je od grijeha.

Svaki put, kada je griješnik u napasti, da učini grijeh, ako pomisli, da će morati doći k ispovjedniku, te mu očitovati taj grijeh, ta pomisao odvraćat će ga od grijeha. Čovjek je po naravi ponosit i trpi silno poniženje, kad mora da očituje svaki, a osobito prljavi grijeh. Da si prištedi to poniženje, grješnik će se čuvati od grijeha. I ako je po nesreći upao u grijeh pa ga morao ispovjedati i tom prigodom duboko se poniziti, čovjek začinje u svom srcu neku mržnju na grijeh, koji mu je prouzročio toliko poniženje.

Već na ovaj način Ispovijed čuva od grijeha, pa se može reći, da je ona neki »liječnik, koji čuva, da se ne padne u bolest« (medicus praeservans).

Ali, koliki bi se grijesi puno lakše činili, kada se ne bismo ispovijedali svećeniku nego samo Propelu. I vrlo mala napast svladala bi nas i počinili bismo grijeh, kada bismo bili uvjereni, da za njegovo oproštenje dovoljno je jedan lagani udarac u prsi s riječima: Moj grijeh!

Ne samo da bismo bez ispovijedi češće griješili, nego malo pomalo došli bismo do stanja, da bismo izgubili razliku između dobra i zla, pače i pojam grijeha. Neka vam za primjer služi sat »budilica.«

Ako netko svaki put, kada budilica zazvoni, odmah se ustane iz kreveta, njega će budilica svako jutro probuditi. Ali, ako nekoliko puta ostane u krevetu i poslije, nego li je »budilica« zazvonila, doći će dotle: da će budilica zvoniti i buditi, a on će duboko i mirno spavati. I to onaj isti, koga je spočetka budilica svako jutro tačno probudila. Malo pomalo naša se savjest uspavljuje, grijeh nas više ne straši, pa dođe dotle, da nas savjest više i ne prekorava, nego to opravdava kao potrebu naravi, a ne zlo i grijeh. I ovo je najstrašnije stanje, kada čovjek sigurno srlja u ponor, a on misli, da nije na krivome putu. Griješnik, koji grijeha ne vidi; bolesnik, koji umire, a misli, da će još dugo živjeti!

Kako sam rekao: Isusu je bilo i do oproštenja naših grijeha, ali i, još više, da se čuvamo od grijeha. Ispovijed baš čini, da je naša savjest budna, da se ne uspava. Da nema Ispovijedi, ljudi bi svoju savjest zatrpali svim grijesima, pa te grijehe duša ne bi ni osjećala, a dosljedno ne bi se za njih ni kajala.

I Stari Zavjet nužno je tražio za oproštenje grijeha skrušenje, i to savršeno, za grijehe. I bez toga nije bilo oproštenja.

Bez skrušenja nikada se nije moglo i nikada se ne će moći dobiti oproštenje grijeha. Ali nitko se ne će skrušivati i kajati za ono, što ne drži za grijeh.

Neispovijedanje grijeha dovodi konačno, koliko smo vidjeli, do nespoznavanja grijeha, a ovo opet do neskrušivanja za grijehe. A ne skrušivanje za grijehe dovodi do konačnoga osuđenja u paklu. Onda je jasno, da sama ispovijed može donijeti oproštenje grijeha, a još više i čuvanje od grijeha i dosljedno spasenje naše duše.

Isus je dakle učinio vrlo pametno i mudro i za naše spasenje vrlo spasonosno, što je naredio ispovijedanje grijeha, a nije se zadovoljio misaonim očitovanjem grijeha pred Propelom.

Nitko sudac samome sebi

Malo ima ljudi po naravi rigorista, dok većina ljudi teži za što širim moralom, barem za sebe. Mi svoj grijeh vrlo rado opravdavamo i njegovu težinu umanjujemo.

Radi toga i civilni sudovi ne dozvoljavaju da sudac sudi jednu parnicu, u koju ulazi on ili njegova rodbina, pa je za to i nastalo načelo: »Nemo judex in causa propria: nitko sam sebi sudac.«

Mi ne ćemo da na sebi vidimo grijehe, te sličimo pijancu, kojega okolina smatra pijanim, a on sam misli, da se još nije »do mjere« napio.

Srdit čovjek osuđuje samo bludnika, a bludnik zamjera samo psovačima.

Radi te naše pokvarene naravi potreban nam je jedan, koji će nam kazati i upozoriti na pravu i stvarnu zloću grijeha.

A to ne može biti bez Ispovijedi i ispovjednika.

Poznato je nadalje načelo u duhovnome životu: »Nulla nimia saecuritas, ubi periclitatur aeternitas: nikada dosta sigurnosti, kada se radi o izgubljenju vječnosti.«

Kada imamo da osiguramo vječnost, onda moramo uzeti vazda sigurniji put, jer, ako zabasamo, propali smo za vječnost. A zar nije sigurnije, da nam jedan dobri, pametni i sveti čovjek, poslije iskrene i skrušene Ispovijedi, u ime Božje, reče: »Oprošteni su ti grijesi!«, nego li da mi sami sebe uvjeravamo: »Eto si se pokajao, i Bog će ti oprostiti grijehe! A tko ti jamči, jesi li se pokajao, jesi li svoje grijehe iskreno pred Bogom izložio, jesi li odlučio (jer i to spada na bitnost oproštenja grijeha), da više ne ćeš griješiti?

Uvijek je čovjek u neizvjesnosti i nestalnosti. Koliko puta duša u duševnom nemiru pita: »Jesam li u milosti Božjoj?« — A pogotovo, ako je duša skrupulozna, pa misli, da je vazda u smrtnome grijehu!« I tako je teško u nestalnosti iščekivati zadnji dah života, o kojemu ovisi sretna ili nesretna vječnost.

A zar duša spokojnije i mirnije ne umire, koju svećenik uvjerava u ime Božje: »Budi mirna; ja ti jamčim u ime Božje: oprošteni su ti grijesi!«

Koliko dobro duši od Ispovijedi!

Ispovjednik: naučitelj

Sveta Tereza, jedna između većih naučiteljica duhovnoga života, preporučivala je sestrama, neka za ispovjednike odabiru i učene i svete svećenike. Ako pak ne mogu naći jednoga, koji ima obe vrline, neka odaberu radije onoga, koji je više učen, a manje svet, nego onoga, koji je više svet, a manje učen.

Iskusila je to sama sv. Terezija na svojoj koži. Svi njezini ispovjednici smatrali su, da su njezina duhovna prosvijetljenja djelo upliva zloga duha. Tek kada je našla sv. Petra Alkantaru i učena i sveta svećenika, onda se je smirila, jer joj je posvjedočio, da stupa putem ispravnim i Božjim.

Duhovni život je najuzvišenija znanost i najveća umjetnost, pa se i reče »ars artium regimen animarum«. A sv. Grgur je rekao: »Uistinu onaj, koji zna odgajati mladost, veći je od ikakva kipara i od ikakva slikara.« Tako i jest, jer posvetiti dušu znači izgraditi u njoj najljepšu sliku — i to živu sliku — sliku Božju.

A tko to može znati sam bez učitelja?

Svaka znanost i umjetnost ne nauči se bez učitelja; a zar najveća znanost može se naučiti bez učitelja?!

Svećenik mora da poznaje dušu i njezine sklonosti do u tančine, ako hoće da je vodi ispravnim putem. Neke su duše sklone na post i stavljaju savršenost u post; druge su sklone na duge molitve, pa je njihova svetost u molitvama; opet neke su sklone samoći i šutnji, pa ih i poslušnost teško izvuče iz te osamljenosti.

A prava svetost jest vršiti volju Božju, koja nam se očituje preko zapovijedi Božjih i crkvenih.

Svećenik mora upotrebiti sve veliko svoje bogoslovsko znanje kod vodstva jedne duše. A kako će on to upotrebiti, kako primijeniti, ako se ona ne **ispovijedi,** ako ona ne očituje svoju dušu

Svećenik tek gledajući u savjest i dušu pokornika, može da mu kaže pravi put kreposti i svetosti i kršćanskoga savršenstva.

Nesavršeno pokajanje

Jedna, valjda najveća, blagodat Ispovijedi jest, što se u Ispovijedi grijesi opraštaju i sa nesavršenim pokajanjem (attritio). I u Starom Zavjetu, pa i u Novom bez Ispovijedi, ne može se dobiti oproštenje grijeha, ako se duša savršeno ne pokaje za svoje grijehe. (Contritio).

Na prvi mah ne može se ni pojmiti, kolika je tu razlika i kolika je to blagodat, koju Krist daje samo onome, koji ispovijedi svoje grijehe. Vrlo je teško učiniti savršeno pokajanje, a osobito uobičajenome grješniku. Malo tko baš žali, što je uvrijedio Boga, dobroga Oca. Obični ljudi i grješnici kaju se samo za grijeh, ukoliko ih može baciti u oganj vječni. I baš da udovolji našoj slaboći, Krist je kod Ispovijedi na neki način dispensirao od savršenoga pokajanja, i zadovoljava se nesavršenim. Ovo je posve sigurna nauka Crkve.

Opraštanje grijeha sa nesavršenim kajanjem jest specijalna i glavna **sakramentalna milost** (gratia sacramentalis) sakramenta Ispovijedi. Sakramentalna milost jest ona milost, koju jedan sakramenat daje kao sebi vlastitu, a koju drugi sakramenat daje ili uvećava »posvećujuću milost« (gratia sanctificans); osim toga daje neke milosti sebi vlastite. A ove se zovu »sakramentalna milost.«

Tako sakramenat Krsta čini nas članovima Crkve, sakramenat Potvrde vojnicima Kristovim, a sakramenat Ispovijedi, osim posvećujuće milosti, koju daje ili umnaža, evo oprašta grijehe bez savršenoga pokajanja, što ne može nijedan sakramenat osim sakramenta Svetoga Ulja u času smrti.

Rekao sam, da je ovo oproštenje grijeha u Ispovijedi bez savršenoga pokajanja **glavna** sakramentalna milost Ispovijedi. A to sam rekao radi toga, što ima i drugih sakramentalnih milosti sakramenta Ispovijedi. A te su svi oni psihološki učinci, koje i sama narav s jedne strane izvodi u duši: **tješi, krijepi, liječi,** i koje smo malo prije opisali.

Milost te psihološke naravne učinke još više pojačava i oplemenjuje. I sve te sakramentalne milosti, kada se dobro uoče i promotre, daju neprocjenjivo blago duši, koja onda zahvalno Kristu kaže: »Hvala Ti, Kriste, što si mi po sv. Ispovijedi osigurao spas duše i vječni pokoj!«

Ispovijedanje malih grijeha

Strogo govoreći, ne postoji dužnost ispovijedati poimenice male grijehe. Takove Bog oprašta sa samim savršenim pokajanjem bez obaveze, da ih se mora posebno označiti i ispovjediti.

Ali u Crkvi je nastao običaj, da vjernici i male grijehe poimenice ispovijedaju. Radi toga običaja svećenik nije dužan dati odriješenje nekome, koji ispovijeda samo male grijehe općenito, a ne će da ih poimenice spominje.

Kada netko hoće da se ispovijedi i nema velikih grijeha, a ne će da navede iz prošlih ispovijedi koji odriješeni veliki grijeh, on mora da ispovjedi i male grijehe poimenice, ako hoće da ima pravo na odriješenje!

Toliko obzirom na strogu dužnost.

Ali, duše, koje teže za savršenošću, a to su one, koje redovito imaju samo male grijehe, one upravo radi ove savršenosti moraju da ispovijedaju i male grijehe radi psiholoških razloga, koje smo gore spomenuli, i da se pokore običaju Crkve. Napose baš ovakove duše, ako hoće postići savršenost, moraju ispovjedniku kazati cijelo duševno stanje, a osobito male grijehe. »Nije ista stvar, kaže sv. Franjo Saleski, ako duša ispovijedi: »ljutila sam se«, pa ta ljutina trajala 3—4 časa, ili 3—4 dana; ili se naljuti jednom ili deset put mjesečno. Velika je to razlika i za njezinu savršenost, a i za nužno spoznavanje duše sa strane duhovnoga vođe.« Naravno da je za duhovno savršenstvo potrebno ispovijedanje i malih grijeha. Pače sa strane duhovnoga vodstva potrebnije je, da duša, koja traži savršenost, kazuje i male grijehe, nego li da te male grijehe ispovijeda ona duša, koja ima smrtnih grijeha.

Česta Ispovijed

Za dobar kršćanski život, za pravu savršenost, nije dovoljno ispovijedati male grijehe, nego ih i često ispovijedati.

Sv. Alfonso u svojoj »Prava zaručnica Kristova« toplo preporučuje redovničkim dušama, da se što češće ispovijedaju. Ovdje ćemo iznijeti nekoliko misli sv. Alfonsa o čestoj Ispovijedi.

Pripovijeda Cezarije, piše sv. Alfonso, kako je đavao nekome dobrome svećeniku priznao, da đavolskome kraljevstvu najviše škodi česta Ispovijed. I sam Isus je rekao u objavljenju sv. Birgiti, kako se onaj, koji hoće da sačuva pravi duh Božji, mora često čistiti i ispovijedati sve svoje pogrješke i nemarnosti. A za to, misli Kasijan, jer se tek preko čiste savjesti može doći do čiste Božje ljubavi, koja ne može prebivati nego u čistoj duši. A čistu savjest može imati samo onaj, koji je često čisti po svetoj Ispovijedi.

Naša svetost ne stoji doduše u tome, da nemamo nikakve pogrješke ni zle sklonosti, ali sastoji se u budnom čuvanju srca, da se ne skriva u njemu bilo koji svojevoljni grijeh, i da se odmah operemo i očistimo, čim smo se i malim grijehom zaprljali. Baš ove dvije stvari ne mogu se dobiti bez česte Ispovijedi. Zgodno za ovu svrhu pripovijeda sv. Ivan Klimak, kako je neki mladić slaba življenja pokucao na vrata samostana i zamolio opata, da ga primi, jer je odlučio činiti pokoru. Opat ga uistinu primi, ali da ga iskuša, naredi mu, da učini javnu Ispovijed pred svim redovnicima samostana. Mladić rado primi tu pokoru i stao ispovijedati javno sve svoje grijehe.

Međutim, kroz to vrijeme neki sveti redovnik opazio je uz mladića nekoga časnoga starca, koji je u ruci držao papir i brisao grijeh po grijeh, kako ga je mladić ispovijedio. I napokon je papir ostao potpuno prazan i bijel kao karta.

Tim je simbolično prikazano, što se događa stvarno i sakramentalno kod svake Ispovijedi. Radi toga je razumljivo, koji hoće da očisti dušu kao onu kartu i od malih grijeha, da ih mora ispovijediti, kada god ih zapazi u svojoj duši. A to, nažalost, biva često, jer »u mnogim stvarima griješimo svi« (Jer 3, 2).

U ispovijedanju se ne samo opraštaju grijesi, nego se i dobiva nova snaga da budemo budniji, da u njih ponovno ne upadnemo.

To pitanje smo već razjasnili, kada smo govorili o psihološkim razlozima Ispovijedi, a ovdje ćemo to potvrditi jednim primjerom, koji se čita u životu sv. Malahije.

Bila je neka žena trajno nestrpljiva i zbog svoje ćudi nepodnošljiva. Sv. Malahija doznao je od nje, da se ona za tu ljutinu nikada ne ispovijeda. Naredi joj svetac, da se ispovijedi radi te ljutine Ona je poslušala, i češće se za svoje ljutine ispovijedala. I po malo postala je tako blaga i strpljiva, da si joj mogao bilo što reći ili učiniti, a da se nebi pokazala ni osjetila imalo ljutom ili uvrijeđenom.

Baš radi ovoga razloga sveci preporučuju, a i sami to čine, čestu Ispovijed. Neki su se ispovijedali svaki dan, a sv. Franjo Borgia dva puta na dan, a nitko o njemu nije rekao, da je bio skrupulozan. Kako svjetovne osobe i dva puta dnevno izmjenjuju odijelo da budu urednije; tako i Zaručnica Kristova mora svoju dušu da čisti barem jednom sedmično, a i svaki put, ako bi učinila koji promišljeni svojevoljni, pa i mali grijeh.

Ispit savjesti

Iza kako smo rekli nekoliko općenitih misli o Ispovijedi, potrebno je reći nekoliko pripomena posebno na svaku stvar od »Pet stvari potrebnih za dobru Ispovijed.« Prva stvar za Ispovijed jest **ispit savjesti.** Duše, koje se često ispovijedaju, ne treba da za ovo mnogo razbijaju glavu. One mogu da ispituju savjest i učine svu pripravu za svetu Ispovijed za 4—5 časova. Naravno, da se ovo odnosi na one duše, koje dnevno prave svoj posebni i općeniti »Ispit savjesti.«

Kad bi po nesreći takove osobe učinile koji smrtni grijeh, on bi ih neprestano tukao u oči, dok ga nebi ispovijedile; pa da ga nađu, ne treba dugo promišljati. Tako je i David plakao: »I grijeh moj protiv mene je vazda.« Pače, ako ove pobožne duše učine i mali baš svojevoljni grijeh, i on se lako ne zaboravlja, te ne treba duga ispitivanja, kada se ispituje

savjest za Ispovijed. Što se tiče malih polusvojevoljnih grijeha, nemojmo se puno mučiti te ih dugo istraživati prema savjetu sv. Franje Saleskoga, jer takovi grijesi, kakogod se lako učine, tako se lako i na razne načine, pa i bez Ispovijedi, opraštaju.

Glavno je kod ispita savjesti paziti na našu glavnu manu i ispitati se, kakvo je bilo naše nastojanje, iako ne da uništimo, a ono da smanjimo broj i snagu pogrješaka u toj mani. Ni to nije teško, ako svaki dan vodimo kontrolu nad tom našom pogrješkom.

Pokajati se za grijehe

Imati kajanje za grijehe ne znači plakati.

Za kajanje je dovoljno da duša predoči sebi grijeh. Ako joj je drago, da ga je učinila, onda nema kajanja; ako li bi voljela, da ga nije učinila, već je tu pravo kajanje. Samo se mora paziti, da nam to potječe od vrhunaravnih, a ne naravnih, motiva: Ako je jednom pijancu žao, što se je opio, jer je upao u lokvu, kajanje je naravno i ne vrijedi za Ispovijed. Ako li mu je žao, jer je pijanstvo ružna socijalna mana, opet ne vrijedi, jer je naravno. Ako li se kaje, jer je pijanstvo poživinčenje čovjeka, može biti naravno, a i vrhunaravno, ako li se pod ovim poživinčenjem razumije okaljanje slike Božje u čovjeku. Vrhunaravno se kaje onaj, koji se kaje, što je grijehom raj izgubio, a pakao zadobio; a ponajviše, što je uvrijedio Boga, neizmjernu Dobrotu. Najbolje je u Ispovijedi savršeno pokajanje. Mi obični grješnici teško ćemo pobuditi savršeno pokajanje, koje stoji u tome, da žalimo, što smo Boga, neizmjernu dobrotu, uvrijedili, jer mi teško sebi predočujemo Boga i Njegovu dobrotu. Puno lakše će nam to poći za rukom, ako promatramo Isusovu muku te se kajemo, što smo svojim grijesima Isusa na križ propeli.

Sv. Katarina iz Genove, kao mlađa žena grofa Julijana Adorno, popustila je od sveta življenja i povela se za ispraznostima svoga muža. Iako joj je u svim tim zabavama ostalo srce prazno i duša vazda bolna, ipak je slijedila i dalje svoj isprazni život.

Neke večeri, kad je bila u kući sama, otvore se vrata njezine sobe, i ona opazi Isusa sa aureolom na glavi i teškim križem na leđima. Bio je Isus vas izranjen, a iz tih rana kapala je krv po podu. Katarini u taj čas prozbori neki tajni glas: »To je zbog tvojih grijeha!« Na to ona odmah skoči, pade na koljena i zavapi: »O Ljubavi, nikada Te više ne ću uvrijediti!« I suze su joj iz očiju potekle. Katarina je promatrajući Isusa na Križu, učinila savršeno pokajanje, i odsele je živjela **sveta Katarina.**

Duša, koja je jače zagrezla u grijehe, ne može, da učini savršeno pokajanje. Za takovu je dušu Isus predvidio nesavršeno pokajanje, koje može učiniti svaka duša, koja ima imalo prave vjere.

Primjerom nam služi Dominik Mansi, mladi odvjetnik iz Lucca. Živio je grješno, a ipak je bio kršćanin. Došao jednom u crkvu i čuo propovijed o paklu i o vječnosti pakla. To mu se je zasjeklo u pamet, pa stao o tome razmišljati. I došla mu ova misao: »Da tebe građani izaberu za kralja pod uvjetom, da prije odležiš na mekom krevetu 40 godina, vezan samo svilenim vrpcama, bili se ti primio kraljevstva? — Ta nijesam lud, glasio je odgovor. Ali onda si puno luđi, što se za jednu nasladu osuđuješ na vječne muke u paklu!« —

Mansi se je na to skrušio za svoje grijehe, ispovijedio, obratio; postao svećenik, biskup i pisac glasovite knjige »Povijest sabora«.

Valja imati na pameti, da savršeno kajanje **odmah** oprašta grijeh, a dužnost ga je ispovijediti tek u idućoj Ispovijedi, ako kroz to vrijeme ne možemo pristupiti na sv. Pričest. U slučaju sv. Pričesti teški grijeh, uza sve savršeno pokajanje, mora se ispovijediti prije sv. Pričesti. Inače je Pričest svetogrdna.

Nesavršeno kajanje ne oprašta odmah teškoga grijeha nego tek u sakramentu Ispovijedi. Koji je učinio teški grijeh, a ne može da se savršeno pokaje, da umre bez Ispovijedi ili Svetoga Ulja, nebi se spasio.

Ali tko je učinio smrtni grijeh, a iza toga se savršeno pokajao, da u takvome stanju naglo umre, on bi se ipak spasio, pa makar se nije mogao ispovijediti.

Radi toga vrlo je dobro odmah iza, po nesreći, teškoga grijeha, savršeno se pokajati, da smo uvijek u stanju milosti. Preporučuje se ipak, ako je netko učinio teški grijeh, pa i mislio da se je savršeno pokajao, da se odmah ispovjedi, da bude sigurniji za milost Božju u duši. Jednako se preporučuje, da kršćanin svake večeri, prije spavanja, učini savršeno pokajanje, neka je siguran za spasenje duše, ako bi slučajno te noći naglo umro.

Nesavršeno pokajanje vrijedi samo za Ispovijed ili Sveto Ulje. Inače tek savršeno pokajanje pokazuje pravu i čistu ljubav, koju ima dijete prema svome Ocu na nebesima.

Na ravnanje redovničkim dušama naglašavam, da se duhovni život ne može provoditi bez savršenoga pokajanja. Nesvršeno pokajanje čuva nas samo od smrtnih grijeha, a tko provodi duhovni život, treba da se čuva i od malih promišljenih grijeha. Duhovna duša ima da razgovara s Bogom kao s Ocem i da živi nebeskim, a ne zemaljskim, životom. A takav život isključuje i male hotimične grijehe.

Odlučiti, da se ne ćeš više na grijeh povratiti

Kaže se, da se jednom došao i vuk ispovjediti.

I optužuje se on sa suzama na očima, da je klao janjce. Ispovijednik mu održao malo odulju propovijed, a vuku dodijalo čekati, pa će najednom: »Odriješi brže, jer eno mi kozlići utekoše za brdo, pa ih ne ću moći uhvatiti!«

Mnogo puta i naše su ispovijedi slične vukovoj.

Ispovijedamo se i tobože kažemo, da se kajemo, a u srcu nam je ostala volja za grijehom.

Pravo pokajanje i prava Ispovijed nosi sa sobom i ozbiljnu odluku, da se ne ćemo više na grijeh povratiti i da ćemo se čuvati grješne prigode. Ako li nema prave odluke, onda nije bilo ni pravoga pokajanja. Ako u našoj duši nije spremnosti da se unapred čuvamo od grijeha, mi se nijesmo pravo pokajali. Rekao sam, da kajanje znači: volio bih da taj grijeh nisam učinio. Ali, ako je taj »volio bih« prav i iskren, duša toga časa je odlučna i voljna da ga ne će učiniti.

Na ovu okolnost valja mnogo paziti kod svete Ispovijedi, da nam se ne dogodi kao onoj djevojčici, koja se ispovijedala, da je u mame krala šećera. Ispovjednik je pita: »Koliko puta? — Odgovara mala: »Tri puta.

Ne, nego 4, jer tri puta sam jučer ukrala, a četvrti ću večeras. Da kažem i taj, da se ne moram opet ujutro prije Pričesti ispovijediti!«

Smiješno, zar ne?! Ali stvarno smo i mi mnogo puta takovi.

Ne smeta pravoj odluci ni bojazan, pače ni znanje, da ćemo opet u grijeh pasti. Boležljiv čovjek znade, da će opet nazebsti i leći u krevet, ali ipak ima jaku volju da bude zdrav.

Ne smeta ništa odluci, ako se mi i često povratimo na gotovo ista pomanjkanja, jer naša se savršenost ne sastoji u tome, da nemamo pogrješaka (to je stanje anđela), nego da se borimo protiv pogrješaka. Mi moramo stalno imati samo jednu krepost: dobru volju i želju, da budemo dobri, da danas budemo barem malo bolji nego jučer, a sutra barem malo bolji nego danas. Jedino, ako se radi o grijehu učinjenom u grješnoj prigodi, tu dobra odluka ne stoji, da ćemo se čuvati grijeha, nego da ćemo bježati od grješne prigode. Grješna prigoda naime tako čovjeka začara i oslabi mu volju, da on nema snage da se bori i padne.

Za to je dužnost i pod smrtni grijeh, da moramo bježati od grješne prigode prema onoj Sv. pisma: »Tko ljubi pogibelj, poginut će u njoj.« Ovdje dobro dolazi ona pučka. Klao jednom u nekom selu vuk ovce. Zovnu seljaci župnika, da zaklinje vuka. Župnik stao zaklinjati: »Ti zločesti vuče, da se nisi usudio više zaklati ni jednu ovcu!«

Na to će mu seljaci: »Ne tako, oče; nego zaklinji, da vuk ne dođe; jer ako on dođe, on će sigurno klati.«

Tako vam je i s grješnom prigodom. Ona se mora poštopoto izbjegavati, jer nema heroja, pa taj bio i kao Herkul ili kao David, da u njoj ne će pasti.

Ispovjediti pravo i skrušeno sve svoje grijehe

Ispovjediti »pravo« znači: iskreno, a to biva, kada ništa ne zatajimo. Strogo govoreći? moraju se ispovijediti i ne smije se zatajiti samo smrtni grijesi. Ali duša, koja teži za savršenošću, ima ispovjedniku iskazati cijelo stanje svoje duše.

Nije iskrenost, ako se zataji hotimično bilo što, što spada na pitanje grijeha ili kreposti u duši.

Nije u duhu kreposti i savršenosti, ako se mijenja ispovijednik, kada nam nije drago, da redoviti ispovijednik dozna za našu neku slaboću. Ali i to je puno bolje i preporučljivije nego da se zataji teški grijeh i učini svetogrđe. Bolje je poći i 100 km. daleko, pa naći ispovijednika, kojemu ćemo ispovijediti teški grijeh nego li ga zatajiti.

Naravno, da se ovakvi ne će posvetiti, ali ovdje se ne radi o posvećenju nego o spasenju duše.

U svoje vrijeme sv. Alfonso silno je preporučivao redovnicama da se čuvaju tako zvanoga stida u ispovijedaonici, radi kojega zataje teški grijeh. Ovo danas manje vrijedi, jer u doba sv. Alfonsa redovnice se nijesu mogle ispovijedati nego samo kod svoga redovitoga ispovijednika, a danas to mogu kod koga hoće. I sigurno za to danas kod redovnica ima puno manje svetogrdnih ispovijedi.

Kod ispovijedanja treba se čuvati dviju protivnosti. Ima nekih dobrih duša, čije grijehe već ispovijednik uvijek znade još unaprijed, jer ispovijedaju vazda ista 3-4 pomanjkanja i nikada ništa drugo. Ovo su na neki način okamenjene duše, koje ne žive, ne rastu i ne razvijaju se.

Druge, naprotiv, svaki put imaju nešto da ispovijednika pitaju, pa gotovo i smetaju. Dobra je zlatna sredina.

Za valjanu ispovijed treba ispovijedati sve smrtne grijehe. Ali tu nije potrebno da ispovijedimo sve male grijehe, pače je uputnije i bolje, da ne istražujemo i ne ispitujemo sve male grijehe, a pogotovo pomanjkanja i nesavršenstva, (jer tko će to sve znati??) nego da svratimo veću pozornost na one pogrješke, koje slijede iz glavne naše mane. I onda, mjesto da trošimo energiju u ispitivanje svih pomanjkanja, bolje je da se pokajemo te čuvamo pogrješaka glavne mane, jer kada general pogine, rat će brzo svršiti.

Ima još jedna važna pripomena, baš za ispovijedanje pobožnih duša. Mnoge pobožne duše, koje se često ispovijedaju, stavljaju pod ključe sv. Ispovijedi ili samo nesavršenosti (da su naime bile rastresene, nepobožne, malo se ljutile i slično) ili se optužuju uvijek samo za iste male grijehe, za koje svećenik sumnja, jesu li to svojevoljni grijesi ili ne. Ako su bili grijesi svojevoljni, opet svećenik sumnja, da li postoji normalno i dovoljno pokajanje za takove grijehe, jer ako bi bilo pravo i dovoljno kajanje, ti grijesi ne bi bili jednako česti i uvijek isti.

Radi svih tih razloga ispovijednik je u neprilici i dvojbi, da li je duša ispovijedila koji pravi, pa i mali, grijeh, i da li ima za isti pravo i dovoljno pokajanje. U takovoj sumnji svećenik ne smije dati odriješenje, da ne izigra Sakramenat, jer ispovijed mora imati i prave grijehe i pravo pokajanje. Svećenik mora da pazi, da se Sakramenat ne izigra i u dvojbi mora da slijedi, što je sigurnije.

Da se toj nezgodi izbjegne, za svu sigurnost, duše, koje se često ispovijedaju, neka se uz ostale grijehe od zadnje ispovijedi optuže, a i pokaju, — za jedan posebni — i to teži grijeh iz prošloga života. Preporučuje se, da se kaže vazda najteži grijeh, jer nam to služi i za poniženje, a i za sigurnije pokajanje, te dosljedno i za postignuće obilatijih milosti. Baš ima puno pobožnih duša, koje ovo ili ne znaju, ili ne će da ovako postupaju, pa ispovijedniku otešćavaju, i onako tešku, službu ispovijedanja.

Ako netko nema smrtnih grijeha, strogo govoreći, nije obvezan pod smrtni grijeh da pristupi na ispovijed, pa ni jednom na godinu. Naprotiv, svaki kršćanin dužan je pričestiti se o Uskrsu. Ako to ne učini, teško griješi protiv zapovijedi Božje i crkvene.

Ako pak kršćanin ima smrtnih grijeha, on se je dužan ispovijediti barem jedanput u godini (Can. 906).

Ako je kroz godinu upao u smrtni grijeh, može zadobiti stanje milosti sa skrušenim savršenim pokajanjem i odlukom, da će grijeh ispovijediti u idućoj godišnjoj Ispovijedi.

Ako li pak međuvremeno želi primiti sv .Pričest, on mora prije Pričesti ispovijediti teški grijeh. Na sv. Pričest se ne smije pristupiti sa teškim grijehom na duši, koji nije ispovijeđen ili koji nije barem indirekte odriješen, pa taman umišljali da imamo savršeno pokajanje. Razumije se da Crkva preporučuje i čestu sv. Ispovijed, kao i čestu sv. Pričest, pa za to i kaže »barem jedanput u godini.«

Za klerike ova je dužnost izrazitija, pa crkva naređuje, da klerici u sakramentu pokore često operu ljage savjesti. Ova naredba ne veže pod smrtni nego pod lagani grijeh.

Za redovnike i redovnice i za učenike u sjemeništima crkva naređuje, iako ne pod smrtni grijeh, još češću sv. Ispovijed, pa kaže: »Redovnici neka pristupaju na sakramenat pokore barem jednom u sedmici.«

Moglo bi se reći, zašto Crkva redovnicima naređuje ispovijed barem jednom u sedmici, a klericima svećenicima samo **često.**

Na to se može odgovoriti, što svećenici, koji su većinom župnici, nemaju zgode da se ispovijede svake sedmice, pa bi bilo nepametno stavljati im jednu naredbu, koju će često morati prekršiti. Redovnici i studenti po sjemeništima imaju za to bolju zgodu i mogućnost ispovijedanja, pa za to im je određeno »jednom u sedmici«. Suviše, svećenici su već »in statu perfectionis acquisitae« (u stanju stečene savršenosti), pa kao da im nije ni potrebna česta Ispovijed, kao redovnicima, ili sjemeništarcima, koji se nalaze u stanju tek sticanja savršenosti (in statu perfectionis acquirendae).

Svakako je, kako se vidi iz rečenoga, u duhu i smislu zakonodavstva Crkve, da tek sa čestim ispovijedanjem dolazi se do kreposti i savršenosti. To je i razumljivo, jer čovjek je samo toliko čist, koliko se pere. To su najbolje znali sveci, od kojih su se neki pače i svaki dan ispovijedali.

Napokon savjetuju duhovni naučitelji, neka naša Ispovijed bude takova, kakovu bismo je željeli, da nam je to zadnja u životu. Tako su se ispovijedali stari kršćani u katakombama. Progonitelji kršćana već su ušli u podzemne rovove, i kršćani će im do koji čas upasti u ruke. Smrt pred zvjerima bit će im konac života na zemlji. Ostajalo je kršćanima samo da osiguraju vječni život na nebu. Klecali su pred svećenika i ispovijedali se, da im udijeli zadnje oproštenje svih grijeha. Pomislite, kako skrušena, kako pobožna, kako iskrena bila je ta Ispovijed. Takova mora biti i naša!

Izvršiti pokoru naređenu

Svaki grijeh, osobito teški, nosi sa sobom uvredu Bogu i poremećaj moralnoga reda. I to je ono »zlo«, koje grijeh sa sobom nosi. Čovjek ima »strašni dar Božji«: slobodnu volju te može učiniti grijeh i tim napraviti zlo.

Ali i Bog ima snagu i moć, da to zlo ispravi i naknadi te tako opet uspostavi red, koji je po grijehu bio poremećen.

Bog grješnika osuđuje na vremenite i vječne muke. Trpljenjem i ispaštanjem tih muka popravlja se narušeni red. Tako je u slučaju, da grješnik ostane tvrdokoran u svome grijehu.

Ali, ako se grješnik skruši i pokaje, Bog mu oprašta svoju uvredu, jer je skrušenje dalo naknadu za uvredu. Suviše Bog oprašta i kaznu vječnih muka, jer opraštanje uvreda nosi sa sobom i oproštenje vječnih muka. Ali Bog, kada oprašta uvredu, ne oprašta vremenite kazne, jer tek s nekom kaznom i trpljenjem po kazni može da se popravi narušeni moralni red.

Kada svećenik odrješuje u Ispovijedi grješnika od grijeha, oprašta mu uvredu Božju i vječnu kaznu, a vremenitu kaznu mora sam grješnik da snosi na svojim leđima, ili na ovome ili na drugome svijetu.

Kolika je ta vremenita kazna, to zna sam Bog, koji jedini poznaje pravu težinu grijeha. Svećenik ipak u Ispovijedi nametne grješniku nekakvu pokoru, da tim zadovolji barem za jedan dio tih vremenitih kazni.

U starija vremena davale su se veće, pa i javne, pokore za grijehe: veliki postovi, bičevanje, molitve, hodočašća i t. d.

Kada su kršćani postali mlaki i bilo im teško takove pokore vršiti, te se zato udaljivali od sakramenta svete Ispovijedi, Crkva je uvela za Ispovijedi manje i blaže pokore. To ne znači, da sada treba uopće činiti manju pokoru za grijehe nego li prije, nego Crkva, t. j. svećenik u Ispovijedi naredi samo malu pokoru, a drugo ostavlja dobroj volji pokornika, da još na zemlji sam izvrši drugi i dužni dio pokore. Ako li pak to sam drage volje ne izvrši na zemlji, to će mu Bog poslati razne nevolje i bolesti, da tim učini dužnu pokoru. Ako li je grješnik tako slab, da bi i takva pokora slabo djelovala na njegovu dušu, onda Bog ostavlja da se ta pokora izvrši poslije smrti u čistilištu. I ovoj se ne može uteći. Ova je najteža.

Pokornik mora svakako da izvrši onu pokoru, koju mu ispovijednik u Ispovijedi naredi.

Hoće li izvršiti drugi — redovito glavniji i veći — dio pokore, to se ostavlja njegovoj pobožnosti i duhu pokore.

Ali sigurno je, ako je ne izvrši na ovome svijetu, da će je morati izvršiti na drugome: u čistilištu, jer u nebo ne može ući ništa okaljano.

Crkva, kao dobra majka, ima samilosti sa ovakovim grješnicima, koji ne vole pokore, pa im iz blagajne zasluga Isusa Krista, Bl. Djevice Marije i svih Svetaca daje jedan dio njihovih ne dužnih pokora i prezasluženih zasluga u obliku »oproštenja« (Indulgencija).

I kada se reče, da jedna molitva ima »300 dana oproštenja«, to znači, da će mu Bog oprostiti toliko kazni, koliko bi mu ih oprostio, da je činio 300 dana pokoru po starome običaju kršćana. Kako je to ipak velika milost i kako nam je korisno često dobiti oproštenja, koje Crkva daje za žive i za mrtve!

Još je najbolji način, da zadovoljimo i onaj drugi t. zv. slobodni dio pokore, ako sve svoje poslove, sve trude i nevolje, sve žalosti i bolesti strpljivo primimo i namijenimo za pokoru grijeha. To nam savjetuje i sam ispovijednik, kada nam na koncu odriješenja kaže: »Muka Gospodina Našega Isusa Krista, zasluge Bl. Djevice Marije i svih svetaca, štogod dobra učiniš i zla pretrpiš, neka ti bude na oproštenje grijeha, umnoženje milosti i za nagradu života vječnoga. Amen«.

Završetak

Rimski pjesnik Juvencije u jednoj svojoj pjesmi vapi i čezne za izvorom vode, koji bi čistio sve ljage i liječio sve bolesti. Ali toga izvora nije našao ni dočekao.

Doduše, čitamo u Evanđelju (Ivan 5, 2), da je bio u Jeruzalemu jedan ribnjak, imenom Betsaida, koji bi ozdravljao bolesnike. To je bilo samo jednom na godinu. A ozdravio bi samo jedan bolesnik i to onaj, »koji bi prvi ušao u vodu«, kada bi je anđeo zamutio. Ali ni toga ribnjaka danas nema.

Mi imamo u Lurdu uistinu čudotvornu vodu, koja i češće i više bolesnika liječi i ozdravlja. Ali, sve je to malo prema broju bolesnika, koji bi željeli ozdraviti!

Naprotiv, u Ispovijedi imamo kupelj, u kojoj svaki duševni bolesnik može ozdraviti i u svako vrijeme, kada god hoće.

U Lurdu ozdravlja tijelo, a preko tijela duša; u Ispovijedi liječi se i ozdravlja duša, koja će čista i zdrava ozdravit na dan uskrsnuća i tijelo, pa onda i sebe i tijelo u čistoći i zdravlju čuvati za svu vječnost! Amen.

Konferencija XI. (za studeni)

Smrt

Francuski pisac La Rochefaucault (La Rošfokol) izrazio je jednoč da su dvije stvari, koje se ne mogu gledati: sunce i smrt.

Što se tiče sunca, to mu priznajemo, zbilja je nemoguće u nj gledati. Ali što se tiče smrti, moramo razlikovati. Ako netko nema vjere u izagrobni život; ako naime za nj ne postoji drugi život nego zemaljski i vremeniti, onda ima pravo, da se i u smrt ne može gledati. Smrt ruši i uništava sve vrednote svijeta: ljepotu, blago, čast, zabave, naslade, pače i sami život. Smrt iza sebe ne ostavlja nego smradni grob, gomilu crvi i šaku praha. Naravno, da takova smrt čovjeku je neprijatna, pače i užasna. To nam potvrđuje i Sveto pismo, koje kaže: »O smrti, kako je gorka uspomena tvoja za čovjeka, koji je našao mir u bogatstvu; za čovjeka sretna u svemu i koji još može da se naslađuje u jelu!« (Eccli, 51, 1-2).

Ali za čovjeka, koji vjeruje, da osim zemaljskoga ima i nebeski život, da osim vremena postoji i vječnost, da osim umrloga tijela imamo i neumrlu dušu, smrt nije tako strašna; pače može biti i prijatna.

Smrt nije koštunjava baba, koja nosi kosu i kosi svaki život nego ona nosi i zlatni ključ, kako ju je dao naslikati sv. Karlo Boromejski, i njim otvara vrata raja. Sveto pismo potvrđuje nam i ovo mišljenje pa kaže: »Blaženi mrtvi, koji u Gospodinu umiru« (Otkriv. 14, 13). Oni, koji umiru u miru s Bogom, t. j. sa posvećujućom milosti u duši, nisu nesretni, nego baš sretni i blaženi, jer su sigurni za svoju blaženu vječnost.

Dok sinovi ovoga svijeta zaziru od pogleda na smrt, pače o njoj ne daju ni govoriti; dotle pravi kršćani često na nju gledaju i iz toga promatranja ubiru lijepih i korisnih pouka za svoj duhovni život.

Ti pogledi na smrt su raznovrsni: kako i s koje strane promatra se umiranje. Ova promatranja svode se na četiri načina:

1. Metoda sv. Ignacija, i, osobito, sv. Alfonsa;
2. Metoda dogmatska ili Bossuetova;
3. Metoda liturgijska ili benediktinska;
4. Metoda franjevačka ili filipinska.

Da iscrpimo sve kršćansko gledanje na smrt, opisat ćemo i prikazati sve te četiri metode. To nam zgodno dolazi, ukoliko ovoga mjeseca Crkva slavi »Mrtvi dan«, i tim nas pozivlje da molimo za mrtve, a i da mislimo na smrt.

I. Metoda sv. Alfonsa.

Sv. Alfonso napisao je među drugim velikim knjigama i malu knjigu »Apparecchio alla morte« (Priprava na smrt).

To je knjiga, kojom on i danas najviše propovijeda. Poslije Svetoga pisma te »Nasljeduj Krista«, odmah dolazi Alfonsova »Priprava na smrt«. Prevedena je na sve jezike. Preko nje sv. Alfonso propovijeda i danas svim narodima; i to vrlo rječito, a i vrlo plodonosno. Ni sama »Nasljeduj Krista« ne izvodi toliko skrušenja za grijehe i obraćenja na bolji život, koliko »Priprava na smrt«.

U čemu stoji tajna uspjeha te knjige?

Sv. Alfonso poslužio se je oštroumnošću Danijela proroka. Babilonci su štovali kao boga jednoga velikoga zmaja. Boljelo je Danijela, što se takoj i to grdnoj životinji iskazuje božanska čast, pa je htio da razuvjeri Babilonce i dokaže im, kako je nepametno i nedostojno ljudi, što se klanjaju toj životinji. Pa što je učinio? Uzeo je smole, masti i laka; to dao skuhati pa napravio bublice i dao pojesti zmaju. Zmaja uhvatile silne boli, pa stao zavijati i pjeniti, dok napokon nije crknuo. Domalo se i usmrdio, da se nije moglo k njemu ni pristupiti. I onda će Danijel kralju i narodu: »Evo, čemu ste se klanjali!« (Daniel 14, 25-26).

Sv. Alfonso hoće da svojom knjigom »Priprava na smrt« postigne isti učinak kod ljudi, pače i kršćana.

Ljudi su se toliko zaljubili u ovaj svijet i u svoje tijelo, pa mu iskazuju svaku pažnju i paze, da to tijelo nebi što trpjelo.

Izgleda zbilja da ga obožavaju.

Boljelo je to dobru dušu sv. Alfonsa i plakao je od žalosti, što ljudi ne posvećuju nimalo brige svojoj neumrloj duši, a svu pažnju posvećuju svijetu i tijelu. Alfonso ovom knjigom sa razmatranjima o smrti i ispraznosti svijeta donosi ljudima pred oči, što je zapravo to tijelo: gomila crvi i šaka praha; i da su luđaci, ako samo na tijelo paze, a zaboravljaju dušu.

Da se o svemu ovome uvjerite, upućujem vas na čitanje te knjige, koja je prevedena i na hrvatski jezik.

A za ovaj čas, ovdje, dosta je da spomenem naslov prvih poglavlja knjige: »Slika istom umrlog čovjeka«, »Sa smrću sve svršuje«, »O kratkoći našega života«, »Istinitost smrti«, »Ne znamo, u koji ćemo čas umrijeti«, »Smrt grješnika« i t. d.

Svetac to vrlo živo i uvjerljivo opisuje. »Pogledaj, piše on, kako ono mrtvo tijelo najprije požuti, pak pocrni; iza toga ukaže se na njemu bijeli gadljivi skorup. Nakon svega toga iz njeg se stane točiti rastezljiva i sluzasta gadna gnjojuština i smrad, u kojem se zakoti nebrojeno mnoštvo crvi, koji se onim smrdljivim mesom hrane i umnožavaju. Pridolaze miši i ugrizaju; jedni oblazeći sa izvana, a drugi ulazeći u usta i crijeva. Na komade padaju jagodice, usne i vlasi; najprije se ogule bedra, te ruke i noge. Crvi, rastočivši sve meso, među sobom se stanu uništavati, i napokon od onog tijela drugo i ne ostane van smrdljivi kostur.

Onaj plemić, onaj bogataš, ona djevojka — gdje je? U kući ga nema. Ako ga želiš vidjeti, nadviri se nad onu jamu, gdje se je pretvorio u šaku smrada, naći ćeš gole kosti i ništa drugo. Ah, Bože, ono tijelo, gojeno u tolikom raskošju, odijevano tolikom gizdavošću, dvoreno od tolikih sluga, na što je došlo?! (Promišljanje prvo, točka druga).

Tko u razmišljanju živo sebi predoči ove slike i prizore, u duši će mu se probuditi osjećaj, barem sličan, ako ne jednak, kakav se je probudio u srcu sv. Franje Borgia. Kad je on bio vojvoda u Granadi (pokrajina u Španjolskoj), imao je da prati do groba mrtvo tijelo kraljice Izabele. Kad se je tijelo imalo položiti u grob, moralo se je mrtvački sanduk otvoriti, da on na svoju odgovornost utvrdi istovjetnost kraljičina tijela. Kada se je otvorio sanduk, udario je iznutra vrlo neugodan zadah, da su svi pobjegli. Ali Franjo je morao po dužnosti da ga gleda i ustanovi, je li zbilja to tijelo kraljice Izabele. I gledao je pažljivo u to tijelo, koje se je već počelo rasčinjati i silno zaudarati. Božansko svijetlo prosvijetli dušu mladoga vojvode pa će sam uskliknuti: »Ti si dakle ona moja kraljica? Ti si ona, kojoj su se toliki velikaši iz počasti klanjali? O ženo Izabelo, kuda je otišlo ono tvoje veličanstvo, tvoja ljepota?« »Tako dakle, sam u sebi zaključi, prestaju velikoće i krune ovoga svijeta? Od sada unaprijed služit ću onom gospodaru, koji mi ne će nikada umrijeti!«

Malo iza toga, poslije smrti žene, ostavi svijet, postane redovnik isusovac i - svetac« (Prom. II., točka 3).

Smrt kraljice Izabele učinila je Franju redovnikom i svecem; a da je nije vidio, valjda se ne bi bio ni spasio. Koliko je dakle spasonosno promatrati smrt, jer će to poroditi u nama pravi duhovni život.

Ovu zlatnu pouku iz promatranja smrti crpili su i sami pogani, koji nisu imali svijetla kršćanske vjere. Tako se pripovijedaju o tome poučne i zanimive zgodice. Prolazio je jednom Alexandar Veliki pokraj groblja i ugledao na groblju filozofa Diogena, gdje nešto kopa. »Što radiš, Diogene?« pita Alexandar. »Evo kopam mrtvačke lubanje i tražim očevu, pa je ne mogu naći. Molim te, ako bi je ti mogao prepoznati, dođi pogledaj i kaži mi«.

Pjesnik Horacij je tu misao izrazio riječima: »Smrt izjednačuje žezla i motike«.

Kada je umro Saladin kralj, dao je naredbu da pred mrtvim tijelom jedan vojnik na koplju nosi kao zastavu komad platna i viče: »Evo sve, što Saladin kralj sa sobom u grob nosi!« Mudrac Solon prorekao je Krezu kralju, da se nitko prije smrti ne smije nazvati sretnim. U tome smislu i filozof Antisten je izjavio, da jedino dobro na zemlji jest dobra smrt!

Ne će biti zgorega, ako još donesemo nekoliko crtica, koje nam po metodi sv. Alfonsa daju lijepe pouke o smrti.

Karlo Veliki bio je najmoćniji i najvrijedniji vladar Srednjega vijeka. Upravljao je mudro i pravedno velikim svojim kraljevstvom. Jednom opazili njegovi doglavnici, da Karlo zanemaruje državne poslove i ne brine se, da se sudi i upravlja pravedno. Doznali su i za razlog takova Karlova ponašanja: [illegible] zaljubio u neku dvorsku damu. Opominjali su ga prijatelji, ali bez koristi. I državni poslovi počeli su ići zlo. Srećom Božjom ta dama kroz nekoliko vremena naglo je oboljela i umrla. Ali, Karlo je još ne ostavlja. Položena je na mrtvački odar, a Karlo samo stoji uz nju i bulji u nju. Ne da je ni pokopati. Treći dan sunce kroz prozor zasja i baš obasja njezino lice, koje se je već za tri dana silno iznakazilo. Karlo je i tada buljio u njezino lice, ali je u svijetlu sunca i prosvijetljenja Božjega ugledao i svu njezinu grdobu i ništavilo. I Karlo se je osvijestio i otrijeznio. Dao ju je odmah pokopati, a on zasramljen preuze opet svoje državne poslove.

Slično se pripovijeda o nekom mladiću, kojemu je bila umrla djevojka. Nije se mogao umiriti od žalosti, te je izgledao kao da je bio poludio. Njegov prijatelj u razgovoru, šetnjom, dovede ga do njezina groba, otvori ga i kaže mu: »Pogledaj je sada!« On ju je uistinu pogledao, i ugledao ju je svu iznakaženu i smradnu, i izliječio se od svoga ludila.

Kao što je stvarna smrt blagotvorno djelovala na one, koji su je očima gledali, kao što smo vidjeli u gornjim primjerima; slično djelovanje moglo bi i u nama proizvesti i samo razmišljanje o smrti.

To nam potvrđuje ova pripovijest, kako je jedan kapucin na zgodan način izveo lijepu propovijed o smrti nekim mladim zaručnicima, i kako je ta propovijed urodila nenadanim dobrim duhovnim plodom.

Bio je, naime, neki bogati i lijepi mladić, koji je imao jednako lijepu i bogatu zaručnicu. Imao je on otputovati na dulje putovanje. I prije odlaska pokloni on zaručnici za spomen svoju fotografiju sa zlatnim okvirom. Ona je sa svoje strane htjela da mu uzvrati još ljepšim poklonom: svojom slikom, ali izrađenom od pravoga umjetnika. U tome gradu živio je jedan redovnik kapucin, vrlo vješt i glasovit minijaturista (sitnoslikar). Redovnik se pogodio za radnju i stao da izrađuje.

Poslije nekoliko dana eto djevojke, da traži, je li slika dovršena. »Ali, gospojice, vrijedna slika polako se izrađuje; izradio sam samo glavu«. Ugledala ona svoju glavu, i slika joj se činila još ljepšom, nego je sebi umišljala, pa je bila silno radosna, i preporuči redovniku, da što prije izradi i ostalo.

Stavio se redovnik na posao, tim više, što mu je već poklonila i lijep dar, osim urečene plate. Ali, stari kapucin htio je ispraznoj djevojci dati lijepu pouku. Proslijedio je dalje raditi sliku, ali ispod glave, doduše posve umjetnički, napravio je — ne njezino tijelo, nego — njezin kostur. I poslao joj to u omotu zamotano. Ona puna čežnje, da se na slici što prije ugleda, odmah otvori omot. Kako se je iznenadila, kada je ispod glave našla naslikan svoj kostur. Ogorčena i ljutita baci odmah sliku na pod. Ipak joj je bilo drago pogledati barem glavu, ona opet uzme sliku s poda, da je gleda. Oči poletješe i na ogavni kostur, a ona poplašena i rasrđena opet baci sliku na pod. I tako učini nekoliko puta. Pošto je nekoliko puta ugledala svoj kostur, malo se je s njim i sprijateljila; nije joj više izgledao suvišno tako strašan, te je stala promišljati: »Kako bilo da bilo, ja ću ipak jednoga dana biti ono, što mi slika kaže: kostur. Sigurno stari kapucin nije htio da mi se naruga, nego da mi dade lijepu duhovnu pouku; moram onda da se s njom okoristim«. Dok se je zabavljala s tim mislima, zazvonilo je zvonce u obližnjoj crkvici karmelićanka. I ona poleti u crkvu. A kostur joj je uvijek na pameti. I stala je da plače i koleba, što bi učinila. Napokon se odluči da posluša glas milosti, i pokuca na vrata redovnica. One je prime, i ona obuče habit i postala dobra karmelićanka. Odatle posla ona svoju sliku svome mladiću, opisa mu svoje refleksije, saopći mu, što je sama učinila, a njemu savjetova, da učini i on istu stvar.

I mladić je pogledao i promotrio sliku i kostur svoje djevojke, pa i on odluči da pođe u kapucine. I to učini.

Sam Bog zna, koliko sličnih slučajeva proizvelo je promišljanje o smrti i čitanje pobožne knjige sv. Alfonsa. A koliki su ostavili grijeh i odlučili se na svetiji i pobožniji život pod uplivom Alfonsove metode promatranja smrti!

Svakako, ova knjiga i metoda korisna je svakome, a napose mlađim osobama, koje tjelesna naslada previše privlači grijehu. Radi toga nikada se ne može dovoljno preporučiti čitanje ove knjige i razmišljanje o smrti, jer eto i Duh Sveti preporučuje: »Sjećaj se svojih posljednjih (smrt, sud, pakao i raj), i nikada ne ćeš sagriješiti« (Eccli. 7, 40).

Bossuetova metoda

Druga metoda zove se Bossuetova ili dogmatska, jer ju je veliki francuski biskup i propovijednik Bossuet izgradio promatrajući smrt na dogmi naše inkorporacije u Kristovo mističko tijelo.

Bossuetove misli mogle bi se izraziti ovako:

Bog je stvorio naše praroditelje u nevinosti i postavio ih je u raj zemaljski. Obdario ih je vrlo lijepim naravnim i vrhunaravnim darovima. Dao im je dva života: vrhunaravni, da žive životom djece Božje, i naravni, da na zemlji dugo i dugo žive i da ne moraju umrijeti naravnom i tjelesnom smrću. To je bilo u nacrtu Božje Providnosti.

Ali, nadošao je grijeh praroditelja. »I tako po jednom samom čovjeku grijeh je ušao u svijet, a sa grijehom i smrt, i smrt se je protegla na sve ljude, jer su svi (u Adamu) sagriješili« (Rim. 5, 12).

Grijeh je dakle donio smrt na svijet, i »plaća je grijeha smrt« (Rim. 6, 22). I to ne samo smrt tijela nego i smrt duše.

Naši praroditelji imali su dva života: vrhunaravni i naravni. Grijeh je uništio oba ta života i donio dvije smrti: prvu, koju obično zovemo »smrću«, a to je tjelesna smrt; i drugu: smrt vrhunaravnoga života u našoj duši, a ova se po nazivu sv. Franje zove »druga« smrt; a grijeh, koji je proizvađa, zove se i »smrtni« grijeh.

Isukrst, Sin Božji, Bog-Čovjek svojom smrću popravio je sve, što je Adam skrivio. Isus nas je otkupio od grijeha i tim nas oslobodio smrti duše povrativši nam opet posinovljenje Božje i baštinu kraljevstva nebeskoga. Ali Isus je ne samo umro, nego je poslije smrti i uskrsnuo. Tim je svladao i pobijedio i samu tjelesnu smrt. Smrt Njemu nije ništa naškodila, nego pače pomogla, ukoliko je uskrsnuo ljepši, sjajniji i veličajniji nego je bio. I On ne će više nikada umrijeti, jer »smrt više ne će vladati nad Njim« (Rim. 6, 9).

On je nama svojom smrću ne samo zaslužio oproštenje grijeha i dao vlast, da »opet postanemo sinovi Božji«, nego On nam je zaslužio i uskrsnuće našega tijela, jer »ako smo navrnuti u Njega po sličnosti smrti, to ćemo biti i po sličnosti uskrsnuća« (Rim. 6, 5).

I tim je Isus potpuno popravio, što je Adam skrivio.

Adam nam je prouzrokovao dvije smrti: duše i tijela, a Isus svojom smrću dao nam je opet dva života: duše i tijela. Kod Isusove smrti ne pobjeđuje smrt (kako su Židovi mislili), nego Život slavi pobjedu. Isus uskrsava; a u Njemu, i po Njemu i s Njim uskrsava cijelo čovječanstvo (Olgiati).

Ove plodove i darove Isusove smrti može da uživa samo onaj, koji je inkorporiran u mističko tijelo Kristovo, tko je ud Njegova mističkoga tijela, jer On je čokot, a mi prutovi; a prutovi ne mogu donositi ploda, ako nisu na čokotu (Ivan 15, 14).

Mi kršćani inkorporirani (navrnuti) smo u Krista po sakramentu krsta: »Mi dakle po krštenju pokopani smo s Njim u (Njegovoj) smrti;

da, kako je Krist uskrsnuo od smrti na slavu Oca, tako i mi živimo novim životom. Ako li uistinu s Njim smo navrnuti po sličnosti smrti, to ćemo biti i po sličnosti uskrsnuća« (Rim. 6, 4-5).

Tko je dakle inkorporiran u Krista, a takav je svaki kršćanin, koji živi u posvećujućoj milosti, taj ima život Kristov u sebi i živi životom Kristovim. »Živim ali ne živim ja, nego živi u meni Krist« (Gal. 2, 20).

I sada dolazi najvažniji momenat.

Tko je inkorporiran u Krista, taj je inkorporiran u cijelog Krista, u cijeli njegov život, a ponajviše u Njegovu muku i smrt, jer je najvažniji i najvrijedniji dio njegova života baš Njegova muka i smrt. Radi toga sv. Pavao kaže: »S Kristom sam propet na križu« (Gal. 2, 19). Koji hoćemo da živimo s Njegovim novim životom, životom uskrsnuća, moramo prije umrijeti: »Ako li smo s Njim navrnuti po sličnosti smrti, to ćemo biti i po sličnosti uskrsnuća« — ili, kako se je sv. Pavao na drugome mjestu izrazio: »Ako li s Njim trpimo, imamo s Njim da uskrsnemo« (Rim. 8, 17).

I sv. Augustin je to lapidarno izrazio riječima: »Qui non gemit peregrinus, non gaudebit civis: tko ne uzdiše kao stranac, ne će uživati kao građanin«!

Tko živi s Kristovim životom, i u kome živi Krist, kao u sv. Pavlu, taj mora imati osjećaje Kristove, ne samo kada je Krist bio na piru u Kani,nego i kada je bio u Getsemaniju i na križu. On doduše može u Getsemaniju moliti s Kristom: »Oče, ako je moguće, neka me mimoiđe čaša ova«, ali mora s Kristom i nadodati: »Ali ne moja, nego neka Tvoja volja bude« (Luka 22, 42).

Kršćanin, kaže Bossuet, »mora da uzme osjećaje i raspoloženje Kristovo u svim njegovim stanjima, a napose »u velikim i strašnim otajstvima Njegove muke i Njegove smrti«.

»Naš bolesnički krevet mora biti kao žrtvenik, na kojem ćemo mi sa zadnjim našim dahom prikazati Bogu žrtvu samih sebe zajedno sa žrtvom Isusa Krista. Svaki bolesnik prikovan za bolesnički i smrtni krevet, ako je ujedinjen s Kristom, sliči Kristu prikovanu na križ. I kako je Krist na križu primio dragovoljno smrt i izrekao: Svršeno je, tako i kršćanin u svojoj smrtnoj muci mora da prilagođeno s Kristom govori: Svršeno je. Oče, u ruke Tvoje predajem duh svoj«!

Ništa u cijelom svemiru nema veće od Isusa Krista, umuje umni Bossuet; a u Kristu nema ništa veće od Njegove žrtve; a u Njegovoj žrtvi opet nema ništa veće od Njegova zadnjega daha. Isus je dakle najveći i najveličanstveniji u svome izdahnuću, u času svoje smrti, jer tada nas je otkupio i tada nas je najviše ljubio. Isus hoće, da ta divna Njegova žrtva traje vječno, ne samo u žrtvi Svete Mise, nego i u sužrtvi i u susmrti svih njegovih učenika i vjernika.

Na ovaj način shvaćena i ovim osjećajima proživljavana smrt čini, da svi, koji umiru, budu zajedno s Kristom svećenici i žrtve; smrtna bolest kršćanina pretvara ga u žrtvu paljenicu, koja izgara za Boga i za obraćenje grješnika. I tek ovakova naša smrt suotkupljuje nas od naših grijeha, spašava i pribavlja nam uskrsnuće.

Baš ovakova smrt bila je jedne djevojke, koja je umirala, a bila je žalosna, jer ne nosi u rukama nikakvih zasluga. Teško je svećenik mogao da je utješi. Napokon svećenik uzme propelo pa joj ga dade u ruke s riječima: »Na, sada ti ruke nisu prazne! Sjedini svoju muku s Kristovom, i imat ćeš Kristovih zasluga«. To je bolesnica učinila pa se umirila i slatko umrla.

Baš ovakova je bila smrt Noela Pinota, francuskoga svećenika. Za vrijeme francunske revolucije (1788) osuđen je on na smrt, što je »poučavao župu, koju mu je Bog Isus Krist dao na brigu«.

Predloženo mu je da pođe na stratište u misnom odijelu. Pristao je, i to je bio njegov zadnji »Introibo ad altare Dei«. To je bila njegova zadnja Misa. Proglašen je blaženim god. 1926. (Plus, Moja molitva, str. 93)).

Isus je živo želio da blaguje vazam i da se žrtvuje kao žrtva na križu sa svrhom, da se uništi prijevara i dokonča grijeh (Dan. 9, 24).

Na isti način ima i kršćanin željeti smrt, jer je to »sretni čas, kako kaže Bossuet, kada ćemo izići iz tmina i iz zagonetka da gledamo očitu istinu«. To je sretni čas! I tko ga ne želi, nije pravi kršćanin. »Qui ne le désire pas, n'est pas chrétien«.

Ovakav je bio sv. Pavao, kojemu je bilo »živjeti Krist, a umrijeti dobitak« (Fil. 1, 21).

Ovakove je osjećaje gojio sv. Andrija Apostol.

Kada je u Ahaji osuđen na smrt križa i ugledao križ, na kome će biti propet, tada je zapjevao najdivniju pohvalu križu:

»O dobri križu (O bona crux), koji si postao slavan po udima Kristovim, o križu,dugo željeni, žarko ljubljeni, bez prekida traženi i tek napokon željenoj duši spremljeni; primi me od ljudi i povrati me mome učitelju, da po tebi mene primi, onaj, koji me je po tebi otkupio«. (Lekcija VI. Brevijara).

Ovako je promatrao i gledao na smrt mučenik sv. Ignacije Antiohijski. Kada je bio bačen pred zvijeri, tada je zavapio: »Pšenica sam Kristova, bit ću samljeven zubima zvijeri, da postanem čisti kruh«.

Trpljenje i smrt gledana kroz oči naše inkorporacije u Krista sliči jednoj slici u katakombama. Slika je to križa, koji je urešen draguljima. Iz ovih dragulja izašle su ruže, koje pokrivaju strogu golotinju križa. To je simbol smrti, koju je kršćanska vjera preobrazila: »Iako nas smrt sa svojom oštrom golotinjom straši, ljubav je preobrazuje i čini je najljepšim i najbogatijim časom života«.

Liturgijska ili Benediktinska metoda

Treća metoda gledanja na smrt zove se liturgijska ili benediktinska, jer su benediktinci crkveni Red, koji je uglavnom posvećen liturgiji. Oni po svojim pravilima svaki dan pjevaju božanski oficije i konventualnu Misu. Naravno, kada se to pjeva, to i dugo traje. Po dva-tri sata kod njih traje svečan božanski oficij s Misom. Kroz to vrijeme pruža im se prigoda, da se ujedno posvete duljemu razmišljanju onih otajstva, o kojima pjevaju oficij ili Misu.

Kada pjevaju mrtvačku Misu, onda uzimaju molitve za meditaciju sad iz teksta introita, graduala ili ofertorija, a sad iz epistola ili evanđelja raznih mrtvačkih Misa; a sad opet promišljaju potresni himan »Dies irae, dies illa«. — Kada pak pjevaju oficij, onda se osvrću u psalmima na one versuse, koji se mogu aplicirati na mrtve duše, ili razmišljaju o lekcijama za mrtve iz Joba ili iz sv. Augustina.

Svi ti tekstovi većinom prikazuju stanje umrlih iza smrti. Svaka mrtvačka Misa počinje sa svečanim vapajem: »Pokoj vječni daruj njima Gospodine: i svjetlost vječna svijetlila njima.« Tim riječima molimo, da Bog našim pokojnicima za trude, muke i nevolje na zemlji udijeli vječni mir i pokoj na nebu; a mjesto neznanja i nestalnosti u zemaljskim tminama neka ih rasvijetli vječnom i božanskom svjetlošću.

Tako nam poslanica na Mrtvi Dan govori o uskrsnuću tijela, a Evanđelje toga dana o sudu i presudi poslije smrti; Poslanica na »Dan preminuća« opominje kršćane, da se ne žaloste, »jer će uskrsnuti njihovi pokojnici«, a Evanđelje obećaje Marti, ako bude vjerovala, uskrsnut će njezin brat. Poslanica na Godišnjicu smrti naviješta opstojnost čistilišta, a Evanđelje zajamčuje vječni život svima, koji vjeruju u Krista. Isto tako poslanica »Svagdanje Mise« govori o sreći i blaženstvu umrlih duša, a Evanđelje obećaje život vječni svima, koji budu blagovali Isusovo Tijelo i Krv.

Potresni himan »Dan od gnjeva« dramatski crta strahotu suda i teškoću grješna čovjeka u taj čas. U tom teškom stanju grješnik moli Krista, da mu zbog Njegove muke bude milostiv na dan suda i da mu se smiluje, kako se je smilovao Mariji Magdaleni i razbojniku na križu.

Još najugodniju meditaciju pruža nam mrtvačka prefacija. Nikada dovoljno ne ćemo prodrijeti snagu i zamašaj ovih riječa: »U kojemu (Kristu) nam je zasjala nada uskrsnuća, koja one, koje ražalošćuje sigurna sudbina smrti, tješi obećanjem buduće neumrlosti. Tvojim pak vjernicima Gospode život se mijenja, a ne oduzimlje: i kada se poruši kuća ovoga zemnoga stanovanja, pripravlja im se vječno obitavalište na nebesima.«

Svi motivi ovakovih razmišljanja probuđuju u nama liturgijski ili benediktinski pogled na smrt.

Franjevačka ili filipinska metoda

Sveti otac naš Franjo imao je pogled na smrt pun miline i veselja. On ju je zvao »sestricom«, a Toma Celano piše o Franji, da je sam primio smrt pjevajući: »Mortem suscepit cantando.«

Zanimivo je znati potankosti, kako je Franjo umirao. Povjesničar Jörgensen to opisuje ovako: »Kroz zadnja 24 sata, što ih je Franjo proživio, nijedan od braće nije se odalečio od njegova kreveta. Braća Anđeo i Leon opet su mu pjevali »Pjesmu suncu«, a umirući je neprestano šaptao: Blagoslovljen budi, Gospodine moj Bože, zbog naše sestrice smrti!« U to vrijeme prispio je liječnik, a Franjo ga upita, kada će se napokon vrata života otvoriti za nj?! Tada zamoli braću da ga pospu pepelom: »Jer brzo i ne ću biti ništa drugo nego prah i pepeo!«

Uvečer stao je izvanrednim glasom pjevati: »Glasom svojim vapim Gospodinu.« I pjevao je cijeli psalam, ali tiše i tiše. Imao je još snage, da ispjeva i zadnji stih: »Izvedi iz tamnice dušu moju Gospodine, da slavim Ime Tvoje: očekuju me pravednici, dok me nagradiš.«

Iza toga Franjine usne zatvorile su se zauvijek; i pjevajući preselio se u vječnost.

U taj čas doletjelo je mnoštvo ševa na kuću i oko kuće i slatkim cvrkutanjem dadoše zadnji pozdrav svome prijatelju.«

Ovakova smrt sigurno je značajna, pa i poželjna, da svaki od nas zavapi: Nek i moja duša umre smrću ovoga pravednika!

Franjo je dakle veselo umirao, pače i smrt željno iščekivao: »Kad će se više meni otvoriti vrata života?«

Sv. Franjo ljubio je silno Isusa. Radi toga Isus ga je i ranama nagradio. A tko zapravo ljubi Isusa, nužno čezne da se što prije s Njim potpuno sjedini. Eno nam primjera u Bl. Djevici Mariji. Nitko nije Boga i Isusa ljubio, kako Marija. I zato je Marija željno očekivala smrt, i umrla je od ljubavi, sva vesela da ide Onome, »koga ljubi duša njezina.«

Radi istoga razloga i Franjina je smrt bila vesela, jer je želio da bude ondje, »gdje je i njegov Učitelj.«

Ima još jedan razlog, zašto se je Franjo veselio smrti. Bio je on jednom teško bolestan. Da mu olakša bol, Isus mu posla anđela iz raja, da mu samo malo zagudi u gusle. Taj nebeski glas gusala tako je Franju začarao i zanio, da bi bio umro od radosti, da to nije odmah svršilo.

Ali Franjo to nije mogao nikada zaboraviti, pa se je i u drugim bolestima sjećao toga anđeoskoga guslenja, i odmah bi mu bol olakšala. Radi toga Franjo je i govorio: »Toliko je dobro, što me na nebu čeka, da mi se još na zemlji svaka žalost okrene u radost!«

Nije ništa čudo, što je Franjo svim srcem želio, da jednom, i to što prije, dođe do anđeoskih kora, gdje će zauvijek slušati anđeosko guslenje i pjevanje. A naravno, jer je tamo mogao doći samo preko smrti da je zato želio i smrt, bez koje nema potpune radosti i veselja.

Evo ovakav pogled na smrt zove se »franjevački«.

Ova metoda zove se i »filipinska« po sv. Filipu Neriju. I ovaj svetac silno je ljubio Boga. Kaže se, da mu je jednom rebro puklo od jakoga kucaja srca, i da je dnevno morao popiti po toliko litara vode, da ugasi žestinu vatre njegove ljubavi. I razumljivo je, da je i on želio »umrijeti i biti s Kristom.«

Filip je bio često bolestan, i kroz to je četiri puta primio Sveto ulje; »a uvijek su ga vidjeli vesela lica i vedra čela.«

Ne samo da se je on veselio smrti, nego je u toj školi uzgajao sve svoje učenike i pokornike. Jedan njegov učenik, Salviati, kada su mu rekli, da je »došao čas odlaska«, on je »vas veseo« zavapio: »Veselim se, što mi je rečeno, da idem u kuću Gospodnju.«

A jedan drugi na glas, da ima umrijeti, rekao je: »Hvale uzdajemo Gospodu, Bogu našemu.«

Jednom se je Filip namjerio na umirućega bolesnika, koji je poštopoto htio ozdraviti, a ne umrijeti. Filip ga je lijepo nagovorio i pošao za nj reći svetu Misu. Kada se je svetac povratio, bolesnik ga veselo primi sa riječima: »Želim umrijeti, da pođem u raj.« — Izvanredno je umijeće: naučiti čovjeka da veselo umre.

Sv. Filip imao je učenika Baronija. Ovaj je vazda propovijedao o smrti sa strašljivim izrazima. To se Filipu nije sviđalo i nazvao ga »Il cappellano dei morti: kapelan mrtvih.« Mjesto da drži takove propovijedi Filip ga uputio da proučava i piše crkvenu povijest. Baronije je vrlo rado poslušao svoga učitelja i napisao glasovite: »Crkvene anale«; ali je stao i na smrt gledati s pogledom svoga duhovnoga oca pa je jednom priznao: »Ništa nema milijega od smrti. Promatranje smrti donosi duši čvrsto i kršćansko veselje: priznajem, **da više u tome uživam nego u ičemu drugome.«**

Metoda franjevačka i filipinska stoji u ovome: »gledati na smrt kao na veliki motiv veselja. Ona je vrata, koja se otvaraju, da nas uvedu

u sreću. Želja za pravom, a ne lažljivom i prolaznom, srećom, mora nas navesti, da žudimo (»bramare«, izraz je sv Filipa) smrt.« — Završava Olgiati, od koga sam uzeo nacrt i glavne misli ovoga predavanja.

Sv. Franjo i sv. Filip nisu ostali osamljeni: imali su, a i danas imaju, nasljednika.

Kad je sv. Katarini Mariscotti, klarisi, liječnik izjavio da ima brzo umrijeti, ona mu je odgovorila: »Što ćete da vam dadem »dobre ruke« za tu riječ?«

Kardinalu Wiesmanu izjavili liječnici, da mu se približava zadnji čas. Kada je došla č. sestra bolničarka, pita je kardinal: »Jeste li čuli, što su rekli liječnici?« — Ne, preuzvišeni, nijesam čula, nego samo nagađam.

»Rekli su mi, nastavi bolesnik, da moram otputovati u domovinu. Zar to nije dobro?« — Za Vas, Preuzvišeni, da; ali za nas? — »A zar Vi ne znate puta?« reče kardinal. Ja idem kao svome Ocu. Ja sam kao dijete, koje se povraća svojoj kući da ostane sa svojim ocem.«

Bogoslovci su postavili pitanje, da li bi bio grijeh, i kakav, ako netko želi uvijek živjeti na zemlji, i nikada umrijeti?

I odgovaraju jednodušno: Jest grijeh, i to smrtni, protiv bogoslovne kreposti ljubavi i ufanja. Duša, koja želi uvijek živjeti na zemlji, a nikada umrijeti, pokazuje da nema nikakve ljubavi prema svome nebeskome Ocu i da joj nije stalo za nebeskim rajem. Ona sliči engleskoj kraljici Elizabeti, koja je bogohulno govorila: »Bože, daj mi 40 godina vladanja, a ja ti se odričem raja!«

Zaključak

Nad grobom slavnog Duns Scota uklesane su riječi: »Semel sepultus bis mortuus.«

Taj je teolog prije pokopa dvaput umro. To i nije paradoks. Tako je to protumačio slavni portugalski propovjednik O. Vieyra: »Da li je smrt strašna? Zašto bi to bila? Priznajem, da je strašna za onoga, koji umire samo onda, kad umire. Ali onaj, **koji prije smrti umire,** smije se strašilu smrti. Meni nije mnogo stalo do toga, što ću samo jedanput biti pokopan, kad mogu dvaput umrijeti.

Poslije smrti nema pomoći, ali ima prije smrti.

Smrt je konac, i dalje od toga konca ne možeš poći. Ali prije toga konca možeš anticipirati....

Remek-djelo ne stvara se najedanput. Pogotovo se ne dolazi odmah do umjetnine nad umjetninama — do dobre smrti... Ako želiš nešto naučiti, valja ti se **vježbati.** Kako se uči kovanje? Tako, da se kuje. Kako ćeš naučiti lijepo umrijeti? Tako da ne samo razmišljaš o smrti, već i da umireš. Da dobro umremo, mi ćemo najprije umrijeti za pokus. Slijedit ćemo primjer sv. Pavla: »Quotidie morior: svagdano umirem!«

Kakva je to smrt za pokus, svagdano umiranje?

Smrt samome sebi. Smrt svemu stvorenome. Smrt svim zlim sklonostima. Svagdano odricati se samog sebe, nositi križ svoj i slijediti Krista.

(Plus, Moja svagdanja molitva, str. 373)

Konferencija XII. (za prosinac)

Isus Krist

»A ovo je život vječni, da spoznaju Tebe i koga si poslao, Isusa Krista« (Iv. 17, 3).

Glavna svetkovina u ovom mjesecu (prosincu) jest: Božić. Liturgijskim riječima ta svetkovina zove se: Porođenje Gospodina našega Isusa Krista po puti — Nativitas Domini nostri Jesu Christi secundum carnem.

Kako vidite, tu Crkva govori o porođenju Isusa Krista po puti — ili po tijelu. To znači, da se je toga dana Isus rodio kao čovjek, ili u ljudskoj naravi.

Ali iz toga zaključujemo, da Isus ima još jedno drugo rođenje. I ima. A to je rođenje: secundum divinitatem: po božanstvu ili po božanskoj naravi.

Svoje božansko rođenje Isus ima od vječnosti, jer je On Sin Božji, to jest: druga osoba Presv. Trojstva. A ljudsko rođenje ima u vremenu: rodio se naime kao čovjek nazad 1954. godine. I ovo porođenje mi slavimo no Božić.

Isus, dakle, ima dva rođenja: božansko i čovječansko. On je Bog i Čovjek.

Naš narod je porođenje Isusa Krista kao čovjeka vrlo zgodno nazvao: Božić. Isus je naime Bog, a toga dana On je postao Čovjek: »po nizio je samoga Sebe« (Filip 2. 15). Naš jezik je to izrazio riječju: Božić, mali Bog, t. j. Bog, koji je postao čovjek; jer svaki, pa i najveći čovjek, prema Bogu, jest vrlo malen, pače ništa.

Isus po nauci vjere

Kršćanska vjera uči, da je Isus Bog i Čovjek, da ima jednu osobu, i to božansku sa dvije naravi: božanskom i čovječanskom.

Bitnost je u čovjeku ono, što čini da je čovjek, a ne anđeo ili životinja. Osoba je ono, što mi rečemo: Ja, ili ono, što se odgovara na upit: tko? Tko radi? — Petar; tko piše? — Ivan; tko spava? — Mato; tko misli? — Luka.

Osoba je ista bitnost, ukoliko je nosilica i gospodarica same sebe i svojih čina.

Na upit: Tko piše — Petar, ovdje je Petar osoba; ali na upit: što piše, spava, misli i t. d.

Narav pak jest ista bitnost, ukoliko ona nešto radi: Petar govori, Petar radi? piše ili igra? Ovdje je Petar u pojmu naravi.

Isus je imao jednu osobu, i to božansku, jer je On Druga Osoba Presv. Trojstva, i ova božanska Osoba gospodarica je same sebe i svih svojih djela. Ali kod istoga Isusa nalazimo djela i čovječanske naravi.

Isti Isus tvori čudesa; i tada to radi božanska Osoba (Bog) preko božanske naravi; ali isti Isus opet jede, i spava, i trpi i ovo radi božanska Osoba (Bog) preko čovječanske naravi.

Od vječnosti Isus ima božansku osobu i božansku narav; a u vremenu je uzeo sebi još samo i čovječansku narav radi razloga, koje ćemo kasnije vidjeti.

Isus je dakle i Bog i čovjek; pače ujedno Bog-Čovjek. Radi toga On ima i tri imena: Riječ, (Verbum) Isus, Krist. Kao Bog po božanskoj osobi i božanskoj naravi ima ime Sin Božji i Riječ; kao Čovjek, t. j. u božanskoj osobi a u ljudskoj naravi, ima ime Isus; kao Bog-Čovjek, t. j. božanska osoba, koja ima ujedno i božansku i ljudsku narav, zove se Krist (Pomaznik). Razjasnit ćemo ta sva tri imena.

Sin Božji: »Riječ«

Bog je neizmjerno savršeno biće. On je sam od Sebe i postoji od vječnosti. Kao savršeno biće On ima i savršeni razum i savršenu pamet. Taj savršeni razum u isti čas, otkada postoji — a postoji od vječnosti — misli i spoznaje. A spoznaje samoga Sebe. Kao što je Božji razum savršen, to je i njegovo spoznavanje savršeno. Bog spoznaje samoga Sebe savršeno, t. j. spoznaje samoga Sebe potpuno i posvema. Sve, što u Boga jest, to Njegov savršeni Um ujedno savršeno spoznaje. Tim savršenim i potpunim **spoznavanjem** samoga Sebe Bog **rađa** svoga **Sina.** Sin Božji jest ono, što savršeni božanski Um spoznaje: a to je opet **ista bit Božja, sami Bog.**

Neka nas ne začude riječi: **»rađa Sina.«** Ljudski rječnik nema drugih riječi nego te. Ali i ljudi razlikuju: tjelesno i duhovno rađanje. Sinovi ljudi rađaju se tjelesnim rađanjem, a Sin Božji rodio se je duhovnim rađanjem. Tako su i Grci vjerovali, da se je božica mudrosti Atena porodila iz čela najvećega boga Zeusa. Duhovno rađanje biva, kada pamet zamisli koju misao. Tako se reče: **»porodila«** mi se u glavi zgodna misao. Da to rasvijetlim, spomenut ću jednu smiješnu zgodicu. Rendić Dunav, sin glasovitoga kipara Rendića — opio se u Zagrebu i legao ispod Kačićeva kipa, koji je napravio njegov otac. Došla policija i potjerala Dunava. A Dunav se tuži: »Koja je to pravica? Ne date mi spavati s mojim bratom?«

Ljudska pamet može u jedan čas poroditi samo jednu misao, dok božanski Um u jedan čas — od vječnosti — porodio je sve moguće svoje misli. Nema ni jedne misli, koja Bogu već u prvi čas — od vječnosti, nije u pameti. I skup svih tih misli, koje božanski um ima u svijesti i znanju: a to opet nije sami Bog, koji nema da spozna što izvan Sebe, nego spoznaje samoga Sebe, jest druga Osoba Presv. Trojstva, jedinorođeni Sin Božji.

Ali zašto se Sin Božji zove **»Riječ«.** Tako Ga nazivlje sv. Ivan, koji započinje svoje Evanđelje: »U početku bijaše Riječ, i Riječ bijaše kod Boga, i Bog bijaše Riječ.« (Ivan 1. 1)

Latinski se ta »Riječ« reče »Verbum«, a grčki »Logos«.

Zašto baš »Riječ?«

Um porodi misao, a ta misao se vani izrazi riječju. Pamet zamisli jedno živuće biće, koje ima razum. Misao »živuće biće« koje ima »razum« izrazi se ukratko jednom riječju: čovjek.

Ali okretna pamet s jednom riječju može da izrazi i dvije misli. N. p. »živuće biće«, koje ima razum i koje čita sv. Misu, reče se: **svećenik.** Još okretnija pamet izrazi i tri misli jednom riječi, kao n. p. »živuće biće, koje ima razum i koje čita sv. Misu i koje može dati **vlast** i drugom čovjeku da čita sv. Misu«, jest **biskup.** Još okretnija pamet skupila pod riječ »Papa« još više pojmova.

Što je jedan um slabiji, on opisno izražava svoje misli, a jači um izražava svoje misli kraćim i jezgrovitijim izrazima. Božji um ima samo jednu, neizmjernu misao i ideju i ta jedna misao sadrži sve druge. Božji Um jest savršeni razum, i On je sve svoje misli izrazio samo jednim izrazom: »Riječ«. Ono, što se pomisli, zove se misao; a kada se ta misao izrazi jezikom, zove se »riječ«. Božanski Um sve svoje misli ima u jednoj neizmjernoj misli, pa je tu veliku i neizmjernu misao izrazio sa jednim neizmjerno jakim izrazom: »Riječ.« (Nuzgredno spominjem, kako je Bog izrazio svoju neizmjernu bitnost, sa samo jednom riječju. Jesam (Ja jesam, koji jesam).

Eto, to znače riječi sv. Evanđelja: »U početku bijaše Riječ, i Riječ bijaše Bog.«

Kako su pamet i misao iste naravi, tako je i Riječ (Sin) Božja iste naravi kao i Otac; te je i Sin Bog i ima sve savršenosti božanske. Bog postoji od vječnosti. Od vječnosti On misli i svojom mišlju od vječnosti je porodio »Riječ.« Radi toga je i »Riječ« vječna.

Jednom se je neki profesor htio narugati na ispitima časnoj sestri, kako to da Sin nije mlađi od Oca, a Časna odgovori: »Jednako, kao što zraka sunca nije nimalo mlađa od sunca!« I doista: otkad je sunce, otada i zrake daje; otkada je Bog Otac, otada je i Bog Sin. Oba su vječna, jer su oba samo jedan Bog, a suviše pojam »sin« uključuje vazda pojam »otac«.

Isus: Čovjek

Svećenik svaki dan u sv. Misi čita zadnje Evanđelje sv. Ivana: »U početku bijaše Riječ, i Riječ bijaše Bog.«

Pri koncu Evanđelja svećenik poklekne, a kroz to vrijeme izgovori: »Et Verbum caro factum est: i Riječ je tijelom postala.« Ove riječi znače, da je Riječ: Sin Božji, druga Osoba Presv. Trojstva, uzela tijelo i tim postala još i čovjekom.

Kao što izraz »Petar je postao svećenik« znači, da je Petar, osim što je ostao i nadalje običan čovjek, još je postao i svećenik; tako izraz »Riječ je tijelom postala« znači, da je Riječ, ostajući i dalje Bogom, još postala i čovjekom. Ta »Riječ« osim božanske naravi, koju ima od vječnosti, dobila je u vremenu i ljudsku narav.

To nam vrlo zgodno pokazuje »Vjerujem«, koji se pjeva na Misi: »I uputi se po Duhu Svetom od Marije Djevice, i čovjekom postao je: Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, et homo factus est.« Ovaj čovjek, koji je začet po kreposti Duha Svetoga, u utrobi prečiste Djevice Marije, rodio se je u Betlehemu nazad 1954. godine. Dano mu je ime Isus, što znači Spasitelj, jer će On naukom, životom i smrću spasiti i otkupiti ljude od njihovih grijeha.

Taj Čovjek Isus, koji je u isti mah bio i Bog, bio je potpuno pravi čovjek. Imao je sve vlastitosti i sposobnosti ljudske naravi, osim grijeha. Ima tijelo, koje se može dirati i pipati; ima razum, kojim spoznaje; ima volju, koja ljubi; ima pamet i uspomenu, kao i drugi ljudi.

On jede, pače i ogladni; On spava; On se i umara od duga hodanja. On radi kao drvodjelac u radionici svoga poočima Josipa.

On pače i plače od žalosti za Lazarom i za Jeruzalemom, Njegova narav zazire od boli i znoji se krvavim znojem i moli Oca nebeskoga, da ga mimoiđe gorka čaša boli i smrti. On napokon umire na križu. U svemu i po svemu bio je pravi čovjek. Samo nije imao grijeha, a ni ponizujućih posljedica grijeha, kao šta su naravne manjkavosti i bolesti. »Trebalo je da bude u svemu sličan braći — i u svemu iskušan kao i mi, osim grijeha.« (Žid. II. i IV.)

Historičnost i vanjština Isusova

U najnovije vrijeme počelo se je govoriti, a i pisati, kao da Isus, nije uopće postojao kao historijsko i fizičko lice, iako i danas čitav kulturni svijet broji godine od Njegova porođenja.

Pobijati to govorenje čini mi se kao da bih nanio uvredu Isusu, i da bi to bilo kao dokazati, da žarko sunce sjaji i grije.

Ima danas oko milijarde kršćana na svijetu; blizu polovica svih ljudi na zemlji. Ako Cezarova vojska, kao i Napoleonova, dokazuju, da je uistinu živio i Cezar i Napoleon, zar milijarda kršćana ne dokazuje, da je živio Krist?

Kršćanski svijet se je vazda zanimao za to, kako je Isus izgledao po svojoj vanjštini. Ali mi nemamo iz vremena Isusova ni Njegove slike ni kipa.

Iznosimo ovdje nekoliko crta, što ih je napisao Dr. Lončar u »Danici« za 1948 godinu.

Sveti Oci smatrali su Isusa kao »najljepšega među sinovima ljudskim« (Ps. 44, 3). U Njemu se ujedinila visoka plemenština duha i nebeska ljepota sa savršenim tjelesnim ustrojstvom. Spasitelj je bio muž profinjenih muških ličnih crta i stasa. Iz Njegovih očiju sjala je razborita ozbiljnost, duboka unutarnja smirenost, blaga mudrost. Ako je lice sv. Stjepana »sjalo kao lice anđela« (Djela 6, 115), koliko je više lice Sina Božjega sjalo nadzemaljskim nebeskim svijetlom.

U najnovije vrijeme mnogo se govori o glasovitom platnu, u koje su Josip iz Arimateje i Nikodem umotali mrtvo tijelo Isusovo. Ono se čuva u Torinu u Italiji. Njegovu autentičnost dokazuju mnogi učenjaci. Na tome platnu mrtvi Isus ostavio je svoje otiske. Prema njima Isus je bio visok 183 cm, savršene tjelesne građe, s razvijenom lubanjom.

Razni slikari slikali su Isusa što ljepšim i veličanstvenijim; ali slika na platnu jest ljepša od svih tih slika. Glasoviti Paul Claudel je isporedio sliku na platnu u Torinu sa svim drugim slikama, pa o slici na platnu uskliknuo: »Pa to je On! To je Njegov lik!«

Liječnici kažu, da i tjelesne i duševne vlastitosti baštine kćeri od Oca, a sinovi od majke (to je biološka pojava). A Sv. pismo kaže o Mariji: »Sva si lijepa i ljage nema na Tebi« (Pj. nad pjes. 4, 7). Pače kaže se, da je Dionizije Areopagita još za za života ugledao Mariju. Tako ga je zanijela njezina ljepota da joj se htio pokloniti kao Bogu, jer nije znao, da je i ona stvorenje. Tako lijepa majka, po samim naravnim zakonima, morala je poroditi najljepšega Sina.

I radi svoje uzvišene misije naučava sv. Toma, Isus je morao biti vrlo lijep i veličanstven. On je imao propovijedati blagu nauku Evanđelja. Za tu svrhu imao je vrlo privlačnu vanjštinu, pa su ga ljudi na prosti poziv odmah slijedili (Matej) te po 3—4 dana gladni išli za Njim i slušali Ga od miline.

Po biološkom zakonu lice je zrcalo duše. Kolika je morala od lica Isusova odsijevati ljepota, kada je Isusova duša nosila u sebi božanstvo!

Radi toga razloga On je morao biti najkrasniji od svih ljudi, jer nikakav čovjek nije bio Bog nego samo On!

U zadnje vrijeme moglo se je kupiti u katoličkim knjižarama lijepih dopisnica sa vrlo krasnom Isusovom slikom. Ispod slike pisalo je: »Pravi lik Isusov.« Mnogi su pomislili, da bi to bila prava slika Isusa, kakav je Isus uistinu bio. Ne! — To jest »pravi lik« — ali valja čitati dalje, što piše: »uzet sa slike, što ju je car Tiberije dao urezati u smaragd. Ovaj (smaragd) je nekoć bio vlasništvo carigradske carske riznice i pao je u šake Turcima. God. 1453. Sultan Bajazit II. darovao ga je skupa sa svetim kopljem, što je ranilo bok Gospodnji, Papi Inocentu VIII. kao otkup za svoga brata, kojega je zasužnjila kršćanska vojska kod Roda.« Dakle, ovo je »pravi lik Isusov ne kakav je Isus uistinu bio, nego kako ga je rezbar urezao u smaragd.

Izgleda, da onaj rezbar, kad je rezao taj lik, imao je pred očima opis obličja Isusova, kako ga je opisao prokonzul u Feniciji Lentul i poslao caru Tiberiju. To pismo glasi: »Cezaru Tiberiju pozdrav! Evo ti, veličanstvo, odgovora, koji želiš. U ovim se stranama pojavio čovjek obdaren izvrsnom moći, a zovu ga »veliki Prorok.« Njegovi učenici ga nazivlju »Sinom Božjim«. Ime mu je Isus. Doista, o Cezare, svaki dan se čuju čudesne stvari o tom Kristu: da uskrsava mrtve, ozdravljuje svaku bolest i zapanjuje sav Jeruzalem svojom izvanrednom naukom. U njega je veličanstveno obličje, obrazi mu se sjaju i puni su miline, pa oni, koji ga vide, i ljube ga i straše se njega u isti mah. Vele, da njegovo poput ruže rumeno lice s bradom razdijeljenom po sredini, ima ljepotu, s kojom se ništa ne može usporediti, i da ga nitko ne može dugo gledati radi sjaja. Potezima lica, plavim očima, tamnožutom kosom sličan je majci, koja je najljepša tužna pojava, što se ikad vidjela u ovim stranama. U njegovim se jedrim, dostojanstvenim, nepobitnim riječima očituje najčistija krepost i neka mudrost, koja je kudikamo veća od mudrosti najvećih umova. Kad prigovora i kori, strašan je; kad uči i potiče, blag, ljubezan i čaroban; ide bos i gologlav, pa se mnogi smiju, kad ga vide u nekoj udaljenosti; no, kad su uza nj, drhću i dive se. Nitko ga nikad nije vidio, gdje se smije, no mnogi su ga vidjeli, gdje plače. Svi oni, koji su s njim drugovali, kažu, da su pri tom dobili dobročinstva i zdravlje. Ipak dosađuju meni opaki, koji vele, da on škodi tvome veličanstvu, jer javno tvrdi, da su kralj i podanici jednaki pred Bogom. Zapovijedaj mi u tom predmetu, i bit ćeš brzo poslužen. Zdravstvuj! P. Lentul!

Francuski učenjak D' Autigni (Otinji), dokazuje da je to pismo autentično i istinito. Bilo što bilo, pismo se spominje već u 6. vijeku. A to je dokaz, da su ljudi i u 6 vijeku držali da je Isus bio izvanredno lijep i mio.

Krist Bog — Čovjek

U stara vremena zaratili se Atenjani i Dorani. Pitali su proročište u Delfima, koja će vojska pobijediti? Proročica Pitija odgovori: »Ona će vojska pobijediti, čiji kralj pogine u boju«. Na tu vijest obe vojske su budno pazile, da ne bi nastradao u ratu kralj protivne vojske. Atenjani su imali mudroga kralja Kodra. I on izmisli način, kako će poginuti i tim spasiti svoj grad Atenu. Povrh kraljevskoga odijela Kodro obuče odijelo prostoga vojnika pa se tako, neprepoznat ni od svojih ni od protivnika, dovuče do prvog bojnog reda. Tu se je borio svom hrabrošću i posjekao mačem mnogo Dorana. Dorani su opazili toga junaka pa su sve sile svalili na nj, da ga svladaju. I zbilja: u silnom kreševu pogine taj veliki junak. Dorani doletješe odmah, da vide, iako mrtva, toga silnoga junaka. Ali, kako li se preneraziše, kada ispod prostoga vojničkoga odijela zapaziše na njemu kraljevsko odijelo. Zajaukaše od boli: »Jao, ubili smo atenskoga kralja!« Taj glas se brzo pročuo kroz vojsku, koja, vjerujući proroštvu, prestraši se i dade se u bijeg i u bijegu bi poražena. A Atenjani slaveći pobjedu oplakivahu smrt svoga mudroga i dobroga kralja Kodra.

Valjda nemamo ljepše slike, kojom bismo rasvijetlili porođenje, muku i smrt Spasitelja Isusa Krista.

Sin Božji (Riječ), da spasi grješno čovječanstvo, ostajući i dalje Bog na nebu, silazi na zemlju i uzimlje sebi još i ljudsku narav, da kao čovjek trpi, umre na križu i otkupi sve ljude.

»Riječ« je Bog, a Isus je čovjek. U času začeća toga čovjeka Isusa Isusova čovječanska narav podloži se božanskoj osobi Riječi. Spoj božanske osobe Riječi sa ljudskom naravi Isusovom jest neko božansko »pomazanje«, kojim pomazanjem Isus čovjek postaje Bog-Čovjek i dobiva ime Krist. U starom zavjetu bivali su »pomazani« svećenici i kraljevi, a Krist je Veliki Svećenik i Kralj kraljeva. Tu službu prima On odmah u začeću, a nastavit će je u životu i na smrti — i ustrajat će u njoj kroz svu vječnost: Ti si Svećenik zauvijek! (»Tu es Sacerdos in aeternum!«).

Od odsudnoga je zamašaja i za našu vjeru i za naša djela ovaj božanski spoj Boga-Čovjeka, kojeg mi nazivljemo Kristom: Pomazanikom. Sam Bog nije nas mogao otkupiti, jer Bog u Božanskoj naravi ne može da trpi, a dosljedno ni da zasluži a ni otkupi. Sam opet čovjek ne može da otkupi, jer iako trpi, njegovo je trpljenje maleno i ograničeno, a povreda Božje pravde neograničena.

I jedino Božja Mudrost (Riječ) mogla je da nađe izlaz iz ovoga škripca. Kako? Verbum caro — factum est: Riječ je tijelom postala.

Riječ ostaje Bogom i još uzimlje k Sebi ljudsku narav. Značajno je, da je Riječ uzela samo ljudsku narav, a ne i ljudsku osobu. Ovim je riješen problem. Da je Isus, uz ljudsku narav imao i ljudsku osobu, onda bi on bio samo jedan ljudski velikan, i jedan genij i jedan najplemenitiji čovjek. Ali uvijek čovjek sa ograničenim pravima.

Ali Isus je zadržao samo ljudsku narav i ostao bez ljudske osobe. Isus je mjesto ljudskoj osobi svoju narav podložio božanskoj osobi Riječi. I sada imamo ovo: Krist je Bog i Čovjek zajedno. Jedna, i to božanska osoba sa dvije naravi: božanskom i čovječanskom. I taj Krist: Bog-Čovjek rodio se i umro na križu za naše spasenje. Njegovo trpljenje vrijedilo je neizmjerno, iako je to bilo trpljenje samo ljudske naravi. Vrijednost naime trpljenja se mjeri ne po naravi, u kojoj se trpi, nego po osobi, koja trpi.

N. pr. susretne uličar cara i reče mu: »Ti si magarac«, a susretne istoga cara jedan kralj, koji mu jednako reče: »Ti si magarac«. Čija je uvreda veća? — Sigurno kraljeva, jer je kralj odličnija osoba nego uličar. Jednako veću čast daje caru; ako mu se pokloni jedan kralj, nego prosti čovjek, jer je kralj odličnija osoba. Vrijednost čina dakle ovisi o vrijednosti osobe. Budući da su svi čini Isusove ljudske naravi bili čini Kristove božanske Osobe, to je vrijednost svih tih čina božanska i neizmjerna. Isus dakle mogao nas je otkupiti svojom smrću jedino za to, jer je bio u isti mah i Bog, pa su Njegova djela, iako u ljudskoj naravi učinjena, imala božansku i neizmjernu vrijednost. »O dubino bogatstva i mudrosti i znanja Božjega!« (Rim. 11, 33).

Sada je jasna aplikacija primjera kralja Kodra.

Kodro, kao sami kralj, ne bi spasio Atenu, jer ga Dorani ne bi bili ubili; a kao prosti vojnik, pa bio i najhrabriji, ne bi opet spasio, jer je proročanstvo tražilo smrt kraljevu. Kodro je spasio svoj narod jedino, jer je bio kralj i vojnik zajedno. Kao vojnik se je borio i poginuo, a njegova smrt imala je vrijednost i značenje jedino radi toga, jer je on u isti mah bio i kralj.

Jedna osoba u dvije naravi

Naša pamet pošto ne shvaća dobro, što je to jedna osoba u dvije naravi. To će nam najbolje protumačiti razni primjeri iz Evanđelja, gdje se o istom Isusu pripovijedaju posve različne pojave.

Evo primjera:

Isus je čovjek, jer se porađa kao i svako drugo dijete, a Bog je, jer mu je majka djevica prije, za i poslije porođaja.

Isus je čovjek, jer je siromašak, kao dijete najsiromašnije žene položeno u jasle; a Bog je, jer je kod njegova porođenja usred noći sjalo božansko svijetlo kao usred dana.

Isus je čovjek, jer Ga u spilji grije dah dviju životinja; a Bog je, jer Mu anđeli pjevaju, zvijezda Ga pokazuje i Tri Kralja Mu se klanjaju.

Isus je čovjek, jer je gladan i umoran; a Bog je, jer sa 5 hljebova nahranjuje 5000 ljudi.

Isus je čovjek, jer jede i raste kao i druga djeca; Bog je, jer u 12. godini nadmudruje sve učenjake u Jeruzalemu.

Isus je čovjek, jer u lađi spava; a Bog je, jer utišava oluju na moru.

Isus je čovjek, jer nema gdje glavu da zakloni; a Bog je, jer se preobrazuje na brdu i pokazuje u božanskom sjaju.

Isus je čovjek, jer umire na križu; a Bog je, jer u isti mah zemlja se trese i sunce pomrčava od žalosti radi njegove smrti.

Isus je čovjek, jer je pokopan u grob; a Bog je, jer je treći dan uskrsnuo.

Isus je čovjek, jer je živio na zemlji, kao i drugi ljudi, a Bog je, jer je uzašao na nebo. Jedan te isti Isus živio je i umro kao čovjek, a učio, radio i čudesa činio, uskrsnuo i uzašao na nebo kao Bog! Eto, to je jedna božanska Osoba sa dvije naravi.

Velikan ili Bog

Ima ih, koji ne vjeruju, nego što vide, i ne priznaju ništa, što je iznad zakona naravi. Takovi ipak promatrajući Evanđelje, te nauku i djela Isusova, priznaju ga najvećim čovjekom što se je rodio; najdubljim vele-

umom, najplemenitijim srcem i najvećim dobrotvorom čovječanstva. S pravom kažu i oni, da On pravi diobu svijeta na dva dijela. On je doista, priznaju i oni, središte sve povijesti, te s pravom kulturni ljudi broje godine: prije i poslije Krista. Ali ovi mu ipak niječu, što je u Njemu najveličanstvenije: Njegovo božanstvo.

Ovi krivo misle o Isusu; oni mu daju zlato, kao kralju, mirhu kao čovjeku, ali, ne tamjan kao »Bogu«.

Isus nije samo izolirana osoba; On za sobom vodi cijelo kršćanstvo.

Najveći velikan stare povijesti bio je Sokrat. Sve, što je učinio, bila je mudra nauka, kojom je poučavao svoje učenike. I sva ta njegova mudra nauka nije imala praktičnoga učinka van grada Atene i van kruga njegovih učenika. Sokrat ni danas u duši i životu čovječanstva ne znači ništa; kao što praktično nije značio ni kod svojih bližih savremenika.

Isus — naprotiv.

Umro je doduše i Isus na križu propet od svojih protivnika, kao što je i Sokrat morao da ispije otrov. Ali Sokrat sa smrću svršava, a Krist baš poslije smrti živi, vlada i pobjeđuje.

Još za života Isus je rekao: »A ja, kada budem podignut od zemlje (na križ), sve ću k sebi privući« (Ivan 12, 32).

Poslije smrti i uskrsnuća Isus privlači k sebi narode. Malo po malo, kao kvasac brašno, Evanđelje je proželo cijelo rimsko carstvo i ono je postalo kršćansko. Isus je nadvladao svijet, kako reče sv. Augustin, ne gvožđem nego drvetom — domuit orbem non ferro sed ligno.«

A koje je to drvo? Ima jedna legenda, koja kaže, kako je sv. Petar ušao prvi put u Rim. Došao Petar do vrata grada, pa će u grad. Stražar ga pita, šta će u gradu. — »Osvojit ću Rim!« odgovorio je Petar. »Ti osvojiti Rim?« — »Da!«

»Valjda imaš silnu vojsku iza sebe, koja će ti pomoći, jer sigurno sam ne ćeš to moći«? —

— Nemam nikoga; samo još jedan drug doći će mi u pomoć.

— Valjda si kakav mudrac, jer i Rimljani se zanose novim naukama?

— Ja sam prosti ribar; samo znam čitati i pisati.

— A onda sigurno imaš mnogo novaca; jer ćeš inače jedino novcem moći da osvojiš Rim?

— Nemam ništa nego ovaj štap. (A štap je završavao s križem)

— I tim ćeš osvojiti Rim?!«

— Da, ovim!

Stražar pomisli: ima u Rimu mnogo budala, pa može da bude još jedna, i pusti Petra u grad.

Petar uđe u grad. Popne se odmah na vrh brda gdje zabi štap u zemlju govoreći: »Odavde će vladati onaj, koji je umro na drvetu križa!«

Petar je propovijedao Krista Propetoga. Došao mu je u pomoć drug Pavao. I oba su svoju vjeru u Krista zasvjedočili krvlju. I ta krv bila je sjeme drugih sljedbenika križa.

I Isus je stao da vlada s drveta križa: »regnavit a ligno Deus« (Himan »Vexilla Regis«)

Pomalo križ je preko Petra i njegovih nasljednika zavladao Rimom. Ondje, gdje je Petar zabio križ u zemlju, diže se danas najveličanstvenija crkva na svijetu, a pred tom crkvom natpis na velikom obelisku

glasno cijelom svijetu kaže: »Krist pobjeđuje, Krist zapovijeda i Krist kraljuje!«

Evanđelje, iako nosi strogu moralnu nauku, opornu ljudskoj naravi, ipak je osvojilo Rim i cijelo rimsko carstvo, a njegov duh i načela šire se i ovlađuju cijelim svijetom.

Ali, Evanđelje je donijelo ne samo vjeru i ćudoređe, nego i kulturu i prosvjetu.

Što ima danas kulturnoga svijeta na kugli zemaljskoj, 95% su sljedbenici Evanđelja Kristova. Sve što je um ljudski veliko dao, to su radili umovi, rasvijetljeni kršćanskom vjerom.

Promislimo, što i danas Krist i kršćanstvo radi u dušama vjernika, pače i u društvenim zajednicama, pa hoće li se onda itko još usuditi da reče, da je to proizveo samo jedan veliki čovjek Isus — a da On nije bio ujedno i Bog! Pitam, kojega to čovjeka — osim Krista — ljudi ljube i spremni su da se za nj žrtvuju, iako taj čovjek traži i danas od njih žrtve, samoprijegore, i tačno vršenje njegovih moralnih načela i zapovijedi?

Pitam nadalje: kojemu to čovjeku — osim Kristu — i danas se grade veličanstvene zgrade — najveličanstvenije zgrade na svijetu sagrađene su u čast Krista, — i u tim zgradama milijuni kršćana klanjaju Mu se, pjevaju i slave Ga — iako je on umro ima 2000 godina?!

Tko nema tako jaku pamet, da može sam shvatiti i dokučiti snagu ovoga psihološkog argumenta, neka posluša, kako je Napoleon o tome umovao i zaključivao. Barem se ne će reći da je Napoleon bio ograničene pameti.

Na otoku sv. Helene Napoleon snagu svoga genija nije više trošio u ratne operacije, nego se posvetio razmišljanju i promatranju raznih historijskih ličnosti, a osobito Krista. Kad mu je jednom duša bila prepuna tih promatranja, on će jednom svom trajnom pratiocu i sudrugu u zarobljeništvu Generalu Betrandu: »Moj Generale, ja poznajem ljude; i ja ti kažem, da Isus nije bio samo čovjek. Neki površni duhovi hoće da vide sličnost između Krista te utemeljitelja i osvajača carstva, ili bogova drugih religija. Ta sličnost ne postoji. Između kršćanstva i bilo koje druge religije neizmjerna je razlika.

Najteže je od ljudi zadobiti ljubav, a Isus je učinio to najveće čudo, što je zadobio ljubav ljudi. Uzalud mudrac traži ljubav od prijatelja; uzalud brat od brata; a Isus traži ljubav, i On je odmah dobiva. Odatle ja zaključujem na njegovo božanstvo.

Alexandar, Cezar, Hanibal, Ljudevit XIV. nisu uspjeli da dobiju ljubav. Osvojili su doduše svijet, ali nisu mogli osvojiti srce jednoga prijatelja. Jedini danas na svijetu, koji ljubi Alexandra i Cezara, jesam valjda ja.

A Isus je progovorio po svom Evanđelju, i tolika ga pokoljenja ljube jačom vezom nego li je veza krvi. Isus raspaljuje plamen ljubavi, po kojoj čovjek umire sebi; i ta ljubav jača je od ijedne ljubavi. U tom čudu Njegove ljubavi tko ne vidi vječnu Riječ, Tvorca svijeta?!

Moj Generale, ja ću brzo u crnu zemlju; i svi će me zaboraviti, kao što su zaboravili Alexandra i Cezara. To je sudbina svih ljudi.

A Njega — Krista, iako je umro na križu ima 1900 godina, štuju i ljube još i danas milioni ljudi.

Koja li razlika između moje bijede i vječnoga kraljevstva Kristova, o kojemu se propovijeda po cijelome svijetu; kome Kristu se klanjaju, kojega ljube i kojemu se mole.

Eto, to je Krist! Nije to samo čovjek, nego i Bog! Moj Generale, ako ovo ne razumiješ, onda sam pogrješio, što sam te učinio Generalom!«

Zašto Bog Čovjek?

Bogoslovci su se odavna pitali, zašto je Bog postao čovjekom? Glasovita je rasprava među teolozima, poznata pod imenom: »Zašto Bog Čovjek — cur Deus homo?«

Na taj upit odgovaraju bogoslovci sa tri razloga.

Prvo. Bog je postao čovjekom, jer jedino Bog-Čovjek Krist mogao je da Bogu dade dostojni poklon, slavu i čast. Kad je Bog jednom slobodnom voljom stvorio svijet, svijet je morao iskazivati Bogu poklon, štovanje i smjernost, koje nužno duguje stvorenje Stvoritelju. Radi toga Bog je morao postati čovjekom, jer ovaj Bog-Čovjek: Krist, koji se za to i zove prvorođeni prije svakoga stvorenja« (Kol. 1, 15), jest vrijedan da iskaže Bogu u ime stvorenja dostojan poklon.

Drugo. Bog je postao čovjekom »zbog nas i zbog našega spasenja« (Vjerovanje). Već smo ovaj razlog vidjeli, kada smo govorili, da nas je mogao otkupiti jedino Isus, koji je trpio u ljudskoj naravi. To trpljenje imalo je božansku vrijednost, jer je bilo trpljenje ne prostoga čovjeka, nego Boga-Čovjeka. Oba ova prva razloga tek smo samo spomenuli, ali s **trećim** razlogom malo dulje ćemo se pozabaviti.

Sv. Pavao opominje kršćane: »Ugledajte se dakle na Boga kao ljubezna djeca« (Ef. 5, 1). A i sam Isus naređuje: »Budite savršeni, kao što je savršen vaš Otac nebeski« (Mat. 5, 48). Ova naredba posve je razumljiva i opravdana, jer, ako smo djeca Božja, a to jesmo, djeca moraju sličiti i nastojati da sliče svome ocu.

Ali, kako mi možemo nasljedovati Boga, kada Ga i ne vidimo? Slijediti se može samo onaj, kojega se može vidjeti i gledati. »A Boga nitko od ljudi nije vidio, jer on prebiva u svijetlu, kojemu se ne može pristupiti«. (1 Tim. 6, 16). Kako ga mi možemo onda nasljedovati?

Čežnja je svih ljudi da bi vidjeli nevidljivoga Boga. Stoga su stari pogani pravili kipove svojih bogova. Jednom su Atenjani, želeći vidjeti svoga vrhovnoga boga Zeusa, povjerili svomu najboljemu kiparu Fidiji, da bi on isklesao kip boga Zeusa. I Fidija je uzeo najljepši mramor i uložio svu svoju pomnju i vještinu, pa je zbilja isklesao remek-djelo kip boga Zeusa. Kada se je otkrio zastor i zasjala sva ljepota kipa, Atenjani su ushićeni zavapili: »Evo bog!« Ali taj bog Fidijin ostao je mrtvi kamen i samo slika boga Zeusa.

Kršćanstvo je u tome potpuno udovoljilo potrebi duše, da vidi svoga Boga. »I taj Bog, kaže sv. Pavao, očitovao se nama po Sinu svome i u Sinu svome Isusu Kristu: Deus illuxit nobis in facie Christi Jesu« (2 Kor. 4, 6). Isus je »slika Boga nevidljivoga« (Kol. 1, 15) te »sjaj slave Očeve« (Žid. 1, 3).

Značajan je u tome smislu Isusov odgovor Filipu. Jednom je Isus svim zanosom govorio apostolima o svome Ocu nebeskome. Zanešen Filip, u ime svih apostola, kaže Isusu: »Učitelju, pokaži nam Oca i dosta nam je«.

A Isus mu odgovori: »Toliko sam vrijeme s vama, pa me ne poznaješ, Filipe? **Koji vidi mene, vidi i Oca** - qui videt me, videt et Patrem« (Ivan 14, 8).

Mislimo na ove Isusove riječi: »**Koji vidi mene, vidi i Oca**« -

»Bog je u Kristu, piše Marmior, postao čovjekom. I po tom Bogu-Čovjeku vidimo i spoznajemo Boga. Krist je Bog dan našemu dohvatu u ljudskom obliku; On je bažanska savršenost, koja nam se objavljuje pod zemaljskim oblicima; On je sama svetost, koja se očituje našim očima kroz trideset i tri godine, da ga možemo slijediti« (Marmior: Cristo, vita dell'anima« str. 46 izd. 1946. Milano)

Bog je dakle postao čovjekom, da nam se u čovjeku Isusu pokaže Bog vidljivim načinom i zadovolji potrebi naše duše; i ujedno, da nam bude uzor kreposti, i primjer, kako ćemo nasljedovati i biti slični Bogu.

Isus dakle jest naš vidljivi Bog. Nije on, kao poganski bogovi »koji imaju uši, a ne čuju; koji imaju usta, a ne govore« — Isus ima uši i čuje; ima usta i govori; ima srce i ljubi. On je nama uistinu »put i istina i život« (Ivan 14. 6). Put, kojim ćemo hoditi; istina, koju ćemo vjerovati, i život, kojim ćemo živjeti«.

Da vidimo, kako Isus nama predočuje Božje kreposti.

I vjera i razum nam kažu, da nas Bog ljubi. Ali tko vidi tjelesnim očima tu ljubav? Zapravo je nije vidio ni Adam, iako ga je Bog — baš iz ljubavi — nadario izvanrednim darovima. Stari Židovi su smatrali, da ih Bog ljubi, samo ako im rodi godina, ako imaju u izobilju zemaljskih dobara. Međutim Isus pokazuje, gdje i u čemu je prava ljubav Božja prema nama. On se rađa u staji, provodi mukotrpni život i umire na križu iz ljubavi prema nama, da nas spasi. I ova je Isusova ljubav očevidna, pa kao da nas pozivlje: »Ljubimo Isusa — jer je On nas prvi ljubio« (1 Ivan. 4, 10).

Je li Bog strpljiv, mi ne bismo mogli pojmiti, da nismo vidjeli Isusa, kako strpljivo nosi križ i ide na smrt kao janje na zaklanje (Jer. 11, 19.)

Isusova poniznost vidi se u njegovom ponašanju: pljuju Ga, grde, udaraju zaušnicama, a »On ne otvara usta svojih«.

Židovi su ga propeli.On na križu trpi silne muke i boli propinjanja, ali se ne osvećuje, nego moli: »Oče, oprosti im, jer ne znadu što čine«. (Luka 23, 34).

U radionici svoga poočima Josipa radi i sluša, pa mu Evanđelje opisuje cijeli skroviti život samo ovim riječima: »I bijaše im podložan«. (Luka 2, 51).

Isus je milosrdan: dovode mu preljubnicu, a on joj kaže: »Idi, i nemoj više griješiti« (Ivan 8, 11).

Isus poštuje i građanske zakone pa i sam plaća porez i naučava: »Dajte caru carevo, a Bogu Božje!« (Mat. 22, 21).

Isus i revnuje za slavu Božju pa tjera trgovce iz hrama te ih kori, što su od kuće Božje učinili špilju razbojničku.

Isus nam daje primjer raspoloženja prema volji Božjoj: »Ne moja, nego Tvoja volja neka bude« (Luka 22, 42).

Napokon nam Isus daje primjer usrdne i ustrajne molitve: obdan je propovijedao, a obnoć na brdu molio: et erat pernoctans in oratione Dei«. (Luka 6, 42).

Nema nijedne kreposti, koju Isus nije u svom životu, vježbao. Ne može nas dakle nikakva prigoda zateći, u kojoj se ne bismo kao kršćani mogli snaći, gledajući samo u život Isusov i promatrajući njegovo Evanđelje.

Posve istinito je rekao: »Primjer sam vam dao, da, kako sam ja učinio, ono i vi činite« (Ivan 13, 15).

Eto, za to je Bog postao čovjekom.

Kršćanin — drugi Krist

Isus je osnovao svoju Crkvu i povjerio joj svoju nauku i svoju milost, da upućuje, vodi i krijepi ljude na putu k Ocu nebeskome, u nebo. Svi oni, koji su članovi Isusove Crkve, zovu se: kršćani. A kršćanin znači učenik i sljedbenik Kristov. A sljedbenik znači, da isto misli, isto osjeća, isto hoće, pače i isto radi kao i Krist, ponajviše što je član mističkoga tijela Kristova.

Na taj način članovi Isusove Crkve bivaju ako ne jednaki, barem slični Kristu pa se i zovu: kršćani ili drugi Kristi.

Kako smo vidili, Krist je Sin Božji. On je pravi Bog i pravi čovjek. Ima jednu, i to božansku osobu, a dvije naravi: božansku i čovječansku. Čovječanske osobe nema, jer se je sam odrekao, te svoju čovječansku narav podvrgao božanskoj osobi. Tim su djela čovječanske naravi dobila božansku vrijednost. I na taj način bili smo otkupljeni. Po božanskoj naravi Krist ne samo da je Bog — nego je i činio božanska djela: slavio je, častio i ljubio svoga nebeskoga Oca. Čovječanska narav Kristova bila je slika nevidljivoga Boga«. Štogod je Krist radio kao čovjek, radio je samo ono, što mu je iznutra diktirala božanska osoba i bilo u slaganju sa božanskom naravi. Isus je bio i čovjek i imao je sve vrline i sve kreposti u vrlo velikoj mjeri; nije mogao učiniti ništa, što nije dolikovalo i božanskoj naravi, s kojom je živio u osobnom jedinstvu (hipostatično ujedinjenje).

Eto, to je Krist. Njemu sličan, koliko je moguće, mora nastojati da bude i kršćanin. Svaki kršćanin mora biti Sin Božji, doduše ne naravni, nego posinovljeni. On mora u sebi vazda čuvati milost posvećujuću, koja ga čini djetetom Božjim. Ako je po nesreći po grijehu izgubi, mora je što prije zadobiti po sv. ispovijedi.

Posvećujuća milost daje kršćaninu jedno vrhunaravno biće, neko božanstvo; te se može reći, da je svaki kršćanin dionik božanske naravi: »bogovi ste na zemlji«.

Milost posvećujuća u kršćaninu nije vezana ni mrtva, nego živa i radina; i kršćanin po milosti posvećujućoj postaje svjestan, da je sin Božji, te svoga Oca časti, ljubi i sluša. Isus je imao i čovječansku narav, ali djela i ispoljavanje ove naravi, nije bilo drugo, nego »slika nevidljivoga Boga«. Ljudska narav Kristova nije mogla da učini, što ne bi bilo na čast Isusovoj božanskoj naravi, s kojom je živjela u osobnom jedinstvu. Na isti način kršćanin ima ljudsku narav i sve sklonosti naravi. Ali njegova narav smije se ispoljiti samo u toliko, koliko se dolikuje kršćaninu, koji je djelo Božje i u svojoj duši nosi božansku sliku. Ljudska narav Kristova bila je samo slika »nevidljivoga Boga«. Takvo pravo-kršćansko ponašanje i u vanjštini ima biti izlijev posvećujuće milosti i Kristova božanstva, koje se nalazi u duši. Tako se je P. Olier izrazio o

P. Condrenu, da je u svojoj vanjštini bio P. Condren, ali da je ta vanjština ispoljavala samo Krista, koji se je nalazio pod korom Condrenova tijela.

Sva vrijednost čina čovječanske naravi Kristove bila je u tome, što su to bila djela božanske osobe. Sve, što je Krist čovjek radio, radio je Bog i imalo je božansku vrijednost.

Pravi kršćanin se odriče svoje volje i svim stvarima protivnim Božjem zakonu; a i inače se podlaže Božjoj volji u svemu, što mu se dogodi. Podlažući svoju volju božanskoj volji svi čini kršćanina imaju ne zemaljsku i vremenitu, nego vječnu i božansku vrijednost.

Najveća savršenost Krista-Čovjeka bila je, što ga je vodio i upravljao Krist Bog. Najveća savršenost kršćanina bit će, ako ga bude vodio i upravljao Bog; ako sa sv. Pavlom uzmogne reći: »Živim ja, ali ne živim ja, nego živi (i radi) u meni Krist« (Gal. 2, 20).

»I uzašao na nebo«

Krist je poslije smrti treći dan uskrsnuo, a četrdeseti poslije uskrsnuća uzašao na nebo, gdje sjedi s desne Oca svemogućega. Tu on s Njim vlada i kraljuje »i njegovu kraljevstvu ne će biti kraja«. (Vjerujem).

U gradu Kopenhagenu nalazi se veličanstven Kristov kip, što ga je isklesao kipar Thorwaldsen. Došao neki stranac u crkvu pa je razgledao taj znameniti kip, ali ne mogaše naći na njemu naglašene ljepote. Čuvar crkve ga upozori: »Kleknite pred kip, pa odozdo prema gore pogledajte lice Kristovo«. Stranac to učini i tako pronađe ljepotu tog remek-djela.

Ako hoćemo da vidimo svu ljepotu i veličinu Kristovu, pogledajmo ga odozdo prema gore, t. j. od porođenja u staji pa do uzašašća na nebo. I pratimo ga pogledom put nebesa. Kristova veličina, ljepota i bogatstvo očituje se na dan Uzašašća na nebo. On je doduše bio na zemlji siromah i ponižen; trpio je muku, umro na križu i bio pokopan u grob. Ali treći dan On svlada smrt, te slavan uskrsnu. Na dan Uzašašća okrunio ga je Bog kraljevskom krunom neba i zemlje i postavio ga sucem živih i mrtvih. Tu je On u nebeskoj slavi primio nagradu za trpljenje; i ta nebeska slava trajat će u vijeke.

Pravi kršćanin mora na zemlji živjeti siromah i ponižen, trpjeti sve muke; pače biti pripravan i umrijeti za Krista. Tu pripravnost mora pokazivati tim, što propinje svoje strasti i sklonost, što svladava u sebi sve grešno i smrtno, i nastoji da proživljuje uskrsnuloga Krista, koji je u njemu. Takvim životom i mrtvenjem svojih strasti te duhovnim uskrsavanjem i uzlaženjem u nebo po žarkoj molitvi i pobožnim čeznućima i kršćanin će jednom doći Kristu na nebo. To će biti, jer je Krist rekao: »Gdje sam ja, tu će biti i moj službenik« (Ivan 12, 26).

Zaključak

Razmotrivši i uvidjevši, što je Krist; kako nas je on svojom naukom poučio, svojom smrću spasio; kako nam svojim sakramentima daje milost, svojim primjerom vodi nas u nebo; onda uviđamo, da je ispravna riječ Svetog pisma: »Ovo je život vječni, t. j. na taj način ćete zadobiti život vječni, ako spoznate Boga i Isusa Krist« (Ivan 17, 3), kojega je Bog poslao na ovu zemlju, da nas sa zemlje dovede u nebo. Amen.

Sadržaj